

NAZIONALE
12
13 L
6

DE EPILEPSIA

SEV COMITIALI MORBO,

Lectionum Bononiensium libri tres;

IN QVIB. PRAETER MAGNI ILLIVS MORBI Theoriam, hoc est Definitionem, eiusq; probationem, Differentias, Caussas, & Signa,

VETERVM QVOQVE LOCA EXPLANATA, Neotericorum errores detecti, multaq; demum iuxta Medicorum, Philosophorumq; mentem haud iniucunde disputata reperiuntur.

AVCTORE
VINCENTIO ALSARIO A CRVCE
Medico Physico Genuense.

CVM PRIVILEGIO.

Venetijs, Apud Danielem Zanettum M. DC. III.

Superiorum permissu.

AMPLISSIMO VIRO ALOYSIO GEORGIO SENATORI VENETO,

Vincentius Alſarius à Cruce. S. P. D.

VPLICI ex cauſſa factum, Senator Illuſtriſſime, ut præſens opus hoc, primam in re medica ingenioli noſtri faturam, in literatorum hominum iudicia tuo ſub egregio nomine efferri voluerim. Altera quidem eſt, ne mihi tanquam ſuſcepti beneficij

a 2 imme-

immemori turpis illa, omnibusq́; detestanda ingrati hominis nota vnquam delenda inuratur. Temporibus enim, quibus nescio qua inconstantis fortunæ (quam tamen, Deo auspice, superaui) vicissitudo tranquillum rerum mearũ statum perturbauit, quantis, quibusq́; officijs mihi, existimationiq́; meæ præstò extiteris, fœlix rei euentus satis superq́; testatur. Altera autem caussa est, vt ex præclarissimi tui nominis fulgore libro splendor aliquis affulgeat. Permagna nanq; tua est inclyta hac in Vrbe auctoritas, quam tibi ingenij tui præstantia, rectaq́; magnarum rerum publicè tibi ex Ser.mi Senatus consulto mandatarum administratione peperisti, cuius pariter iudicij solertiam, in dicendo eloquentiam admirantur Veneti omnes, æmulantur multi, perquam verò pauci assequuntur. Vnde mirum videri cuiquam non debet, si vel inuitos in tuam sententiam descendere cogis. Hoc est enim facundissimi ingenij tui opus admirandum, e quo profecto, non secus ac olim ex Romano illo Catone, probatissima sententia,

tia,

tiæ, & rata veluti theoremata iugiter promanant. Quæ cum ita ſint, noſtrum hunc fœtum, quamuis rudem, vtpote quem adoleſcens peperit, tibi ipſi conſecrari æquum certè fuit. Reliquum modò eſt, vt ea, qua in omnes, & in me præcipue vti ſoles, humanitate, leuidenſe munus hilariter ſuſcipias. Ad te ſiquidem, Vir ſapientiſſime, veluti alterum Mœcenatem confugimus vnà ego, & liber, vt amborum decus, & præſidium ſis, & quem proxime elapſis annis ab omni iniuria incolumem ſeruaſti, eundem in poſterum ab inuidorum venenatis aculeis antidoti vice præſerues. Ita enim cum tibi, tum vero etiam perſpicacis ingenij viro Balthaſari Drachio Quintio tui obſeruantiſſimo, per quem primùm ad tuam gratiam aditus mihi patefactus eſt, tantum me debere profitebor, quantum perſoluere vix poſſe crediderim. Vale.

OC

OCCASIO CONSCRIBENDI DE EPILEPSIA.

VAENAM potiſsimum cauſſa me poſt Hippocratem, aliosq. tam veteres, quàm recentiores Medicos ad ſcribendum de Epilepſia impulerit, ſi noſſe cupis, ò Lector candide, en eam tibi paucis expono. Cum mihi non multis ab hinc annis à Bononienſi Senatu, in florentiſsima illa, & à nemine ſatis commendata Academia, materiam aliquam medicam legendi onus impoſitum fuiſſet, animum illicò ad particulares affectus appuli, ex quibus epilepticus horribilis, & ſui magnitudine admirabilis obuiam ſeſe noſtræ menti obtulit, cuius hiſtoriam ſuperiori è loco per Lectiones explanandam ſumpſi, cum ratione ipſiuſmet

ſiuſmet ægritudinis, de qua ſcribi nunquam ſatis, ſuperq. poteſt, tùm quòd ab ea agendi multarum rerum ad eam medicinæ partem, quam phyſicam hodie vocant, attinentium anſam mihi offerri videbam. Quas quidem Lectiones in dies ſingulos (quantum fieri per me potuit) auctas, ac elaboratas in lucem tandem naturali neſcio quo impulſu, vt etiam amicorum quibuſdam obſequendi gratia, prodire permiſi; quas, obſecrò, quantulæcunque ſint, æqui boniq. conſule, vſque dùm aliæ, in quibus huius præter naturam affectus Therapia continetur, vnà quoque exeant. Interim autem ignorandum tibi non eſt, nuper mihi amici cuiuſdam literis nunciatum eſſe has ipſas Lectiones, quæ nunc ex typis Venetis in vulgus emittuntur, Francofurti etiam hoc tempore excudi. Quo nuntio multum ſane triſtatus ſum. nam ſi in apertum prodibunt, cum rudem tantummodo quandam ſuſceptæ prouinciæ imaginem præſeferant, multis vndiq. ſcateant mendis, & erroribus oportet. Præterquam quod ijſdem, quæcunque de ſignis omnibus præſentis affectionis tàm copiosè in libro tertio differuntur, omninò deerunt. Quare, ſi me amas, quę hic apud nos impreſſæ ſunt, Lectiones amplectitor, in quibus multò plura,

ra, eaq. multò magis (quantum mihi tamen per ætatem quæ florens est concessum fuit) ad læuorem redacta inuenies, alibi verò excussas, vtpote mutilas, & quæ vltimam manum haud quaquam expertæ sunt, negligito.

AVCTORVM QVI HOC IN OPERE CITANTVR ELENCHVS.

MEDICORVM.

Actuarius.
Aetius.
Alexander Trallianus.
Altomarius.
Andreas Vessal.us.
Aretæus.
Archangelus.
Arnaldus Columbus.
Auenzoar.
Auicenna.

Celius Aurelianus.
Cornelius Celsus.

Damascenus.
Dioscorides.
Duretus.

Franciscus Valeriola.
Franciscus Vallesius.

Galenus.

Gulielmus Plantius.
Gulielmus Rondeletius.

Hali abbas.
Herophilus.
Hieronymus Cardanus.
Hierony. Capiuaccius.
Hierony. Fracastorius.
Hierony. Mercurialis.
Hierony. Montuus.
Hippocrates.

Iacobus Hollerius.
Io. Argenterius.
Ioannes Fernelius.
Ioannes Manardus.
Ioannes Riolanus.

Leonardus Iachinus.

Marcellus Virgilius.
Matthæus de Graddis.

Matthæus Curtius.
Mesue.

Nicolaus Leonicenus.

Oribasius.

Paulus Aegineta.
Pereda.
Petrus Forestus.
Philoteus.

Q. Serenus.

Rabi Moses.

Soranus.

Thomas Erastius confutatus.

Vidius Iunior.

PHILOSOPHORVM.

Albertus Magnus.
Alcmeon.
Alexand. Aphrodyseus.
Aristoteles.
Auerroes.

Bernardinus Crippa.
Bessarion Cardinalis.

Conimbricense Collegium.

Democritus.

Empedocles.

Heraclitus.
Hermolaus Barbar.

Ioannes Grammaticus.
Iulius C. Scaliger.

Lucretius.

Marsilius Ficinus.

Picus Mirandulanus.
Plato.

Simplicius.

D. Thomas.
Themistius.

Zenon.

Alie-

ALIORVM.

Alexan. ab Alexandro.
Apuleius.
Atheneus.
Aulus Gellius.

Cęlius Rhodiginus.

Diog. Laertius.

Ecclesiasticus.

Herodotus.
Hesychius.
Homerus.

Iulianus.

D. Marcus.

Pierius Valerianus.
Plautus.
Plinius.
Plutarchus.

Suetonius.
Suidas.
Strabo.

Venuleius.
Virgilius.
Volaterranus.

CAPITA LECTIONVM DE EPILEPSIA LIBRI PRIMI.

LIBRI SECVNDI.

Dubi-

LIBRI TERTII.

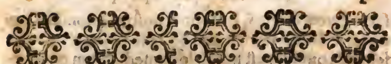
FINIS.

Errata in hunc modum corrigito.

Pag.6.b. Simularet. lege similaret. ibid. frem. l. in. pag. 0.a. dyscrasia. l. dyscrasia. pag.13.b. molutarium. l. voluntarium. pag.16.b. [illegible] l. [illegible] pag.21 b. animam hanc rationalem. l. animalem hanc virtutem. pag. 22. a. caussa. l. caussa. ibid. b. alterat l. alteret. pag. 23. b. difficilè. l. difficile. pag. 25. a. reperitur. l. reperitur. pag. 29 a. alteri. l. alteræ. pag. 38. a. moderator. l. moderato. pag. 41. a. vti. l. ita. pag. 45. a. vtique. l. semper. pag 49. a. vehemenes. l. vehementes. pag. 52. b. symphatiam. l. sympathiam. ibid. stimacho. l. stomacho. ibid. quorum dum. l. quorundam. pag. 53. a. insitam, eodemque. Deleantur. pag. 28. b. affirmat. l. affirmat. pag. 62. a. [illegible] l. [illegible]. pag. 64. ἐπιλεγίαν l. ἐπιληψίαν. pag. 65. b. cecutire. l. excutire. pag. 73. b. a. metaph. [illegible] pag. 74 a. vulneribus. l. vulneribus. pag. 75. a. profilientesq; . l. prosilientesq; . pag. 76. a. Seorsum. l. seorsum. ibid. b. sellalariam. l. sellulariam. pag. 80. a. sensilij. l. sensili. ibid. de venę contra. l. de venæ sect. contra. pag. 81. a. signa l. figura. pag. 84. b. contradicet. l. contradiceret.

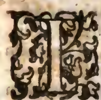
Errata hæc ego currenti calamo notaui, plura qui inueniet excusabit.

LECTIONVM DE EPILEPSIA LIBER PRIMVS.

Definitio quid nominis. Lect. I.

IN omni, quæ à ratione ſuſcipitur, de re aliqua inſtitutione (Bononienſes Viri præclari, voſque alij Iuuenes ornatiſſimi) ab ipſa quæſitæ rei ſubſtantia exordiẽdum eſſe, vt ſtatim intelligatur quid ſit id, de quo diſputatur, ſapienter præcepit Plato. Natura enim comparatum eſſe videtur, vt vnumquodque tunc ſcire putemus, quando eius, de qua agitur, materiei eſſentiam ab initio cognoſcimus: Quæ quoniam, Philoſopho affirmante, nulla abs re magis, quàm ex definitione comprehendi poteſt, quippe quæ oratio eſt, referente Galeno, id, quo de loquimur, breuiſſime explicans, idcircò ego priuſquam ad epileptici affectus hiſtoriam enarrandam aggrediar, eiuſdemmet eſſentiam in prioribus Lectionibus per definitionem patefaciendam ſuſcepi. Sed quoniam duplicem ſtatuere Logici definitionem, quarum alteram, quam nominale m vocant, alteri, quæ eſſentialis appellatur, premittere conſueuerunt, id propterea Logicorum con-

In Phædo.

6. Topic. 1. & 3.

In Medic. Defin.

1. poster. 1.

suetudinem secutus, Lectiones nostras à nominali epilepsiæ definitione inchoare decreui. Verùm antea refellenda omninò est hoc in loco medicorum quorundam obiectio, ne dicam inscitia, qui nominum considerationem haud proficuam nobis esse contendunt, qua in re Galenum ipsum ducem se habere iactant. Nam ex sententia Platonis sapientia, ac doctrina abundantiores ad senectutem eos peruenire scribit, qui nomina negligentes rebus essentialibus sese addicunt. Quibus ego responsum velim nominum cognitionem esse medicis perquam necessariam, nedum vtilem, atque proficuam. Siquidem, Aristotele teste, qui nominum vires ignorant, & se ipsos sæpenumero, & alios quoque fallunt. Vnde à Galeno proditum legitur, Occupatio circa nomina est inuitis nobis necessaria. Quod verò Galenus ipse eos medicos redarguit, qui nomina curant, intelligendum de his est, qui litem de nominibus gerendo, totam vitam inutiliter conterunt, qui propterea ad artis finem peruenire nunquam possunt, de quibus alibi sermonem fecit. Quærenda enim eatenus nomina sunt, quatenus in rerum nos perducunt agnitionem. Quare non est, quod me vestrum quispiam arguat, dùm in multiplici epilepticæ ægritudinis nomenclatura paulisper immoror. Ita siquidem spero fore, vt morbo illo in quid nominis cognito, eundem in quid rei cognoscere facilius valeamus. Inter ægritudines ergo Galenus, & eum sequutus Auicenna tradunt alias denominari à locis in quibus fiunt, vt arthritis ab articulorum vitio, & pleuritis à laterum compunctione; alias à symptomatibus, vt epilepsia, & à neruorum resolutione paralysis; alias à lesa actione, vt si ablatè sincopis, ac apoplexia fortis, vt lypothymia si diminutè, vt tremor, & singultus si de-

[Margin notes: 4. De vsu par. 13. — Elenc. lib. 1. — 1. de differ. puls. — De differ. sympt. 1. — 2. Met. 2. — 2. primi 1.]

praūate, alias ab e xeunte mutato nomen sortiri, vt sanguinis sputum; alias à qualitate mutata, vt ictéritia; alias ab externorum similitudine, vt polypus, ac elephantiasis, alias demum nominari scribunt ab ipsa, ex qua pendent, materia, vt melancholia, & cholera, vt visum tamen est à Cnido medicis à sola bile, seu cholera affectum cholericum fieri existimantibus. Omnes morbos igitur, qui humano corpori accidunt, ab aliquo dictorum modorum nomen desumere oportet, si Galeno, & Auicennæ credimus; quanquam non me lateat morbum aliquem multis, ac varijs nominibus appellari posse, quæ non ita apte iam expositis modis adaptari posſint, quod sane epilepsiæ nomenclaturæ contingere video; Sed hæc leuiora omittamus. Appellant ergo hunc affectum communiter Græci omnes epilepsiam, Hippocrates sacrum, magnum, & puerilem morbum, necnon etiam herculeum, Lucretius primum morbum, Apuleius diuinum, Celsus maiorem, Auicenna matrem puerorum, Cœlius lunarem, Aristoteles ecstasim puerilem, Plinius sonticum, Plautus qui inspuitur, Marcellus caducum, latini omnes comitialem. Quorum nominum caussam diligenter examinare oportet. Epilepsia dicitur ægritudo hæc à symptomate: hoc etenim nomen haud aliud significare videtur, quàm motus, & sensus correptionem, quod est symptoma sic dictum ἀπὸ τοῦ ἐπιλαμβάνεσθαι quia scilicet multi è veteribus crederent epilepticos ab aliquo Dæmone corripi, qua correptione deinceps quaterentur. Sed hæc ratio mihi non probatur, qui certo scio affectionis huiusce caussam naturalem esse, nec à Dæmone aliquo inuehi, vt multis adhuc hodie persuasum est. Vnde vnà cum Alexandro Tralliano, & e recentioribus Manardo, Montuo, atque alijs non paucis epi-

lepsiæ nomen ductum puto ab ἐπὶ supra, & λήπτευς læsio, siue, vt censet Aurelianus, supra captio, quod videlicet capitis sensum, ac mentem simul apprehendat. Hoc enim morbi genere affecti rerum omnium obliuiscuntur, sensusq; illorum detinentur, vt neque audire, aut vid. re, aut intelligere prorsus, aut rei alicuius meminisse posint. Sacer verò morbus quamobrem vocetur ab Hippocrate non vna fuit medicorum sententia. Fuere enim, qui existimarint ita quidem dici hoc malum, quòd ob iram quandam Deorum hominibus immissum fuerit, veluti & alia permulta, quorum caussam in diuinam iram referebant. Quam senten-
Lib.1. tiam confirmans Celsus tradit, vel auctore Homero disci posse morbos ad iram Deorum immortalium relatos esse. Alij verò sacrum hunc affectum dictum asseuerant, idest magnum, Græcorum consuetudine, quibus ieron non modò sacrum, verumetiam magnum, & grande significat, sic enim sacrum mare dictum, sacra
Lib.1.c.4. domus, & sacra nox à Tragico Poeta apud Aurelianũ, sic denique medici os sacrum ob magnitudinem appellant. & hac ipsa de caussa Hippocrates magnũ morbum vocauit epilepsiam dicens à quartana correptos
6.epid.9. magno morbo non laborare; & Celsus maiorem eiusdem passionis magnitudinis gratia. Aristoteles verò
Sect. probl. 30. prob.1. innuit morbum epilepticum sacrum à priscis iccirco nuncupatum, quod eo Hercules, qui inter sacra numina ab ethnicis colebatur, laborauit. At ego dicerem hanc denominationem sumpsisse potius à loco in quo fit, à capite nimirum. Nam & si à ventriculo, alijsq; partibus aliquando, vt audietis inferius, hic affectus per consensum in caput procedat, capitis tamen mor-
3.de loc. aff. c.8. bus est, docente hoc Galeno, vbi habet quòd licet caput per alterius partis consensum afficiatur, affectio

nihilomi-

nihilominus adscribenda capiti est. sed hac ratione, & apoplexia, & alij consimiles cerebri affectus sacri nuncupari posse videntur, cum & hi in capite fiant. Caput enim partis animæ sacrum templum est, quod veteres propterea summo cultu prosequebantur, ac adorabant, vt notat Aristoteles, qui eadem de caussa alibi dixit sternutamentum vnum esse ex omnium spirituum generibus sanctum, atque sacrum. Ideo Athenæus, quòd sacrum, ait, existimaretur caput, vel ex hac re manifestum esse arbitror, quòd per ipsum iurabant, ac sternutationibus ab eo factis tanquam sacris genua flectebant. Nec immeritò sanè tanto cultu veteres caput ipsum venerabantur. Est enim præcipuum humani corporis membrũ, & rationis sedes, à Platone propterea diuinissimum appellatum. Sic etiam diuinum morbum vocat epilepsiam Apuleius, eo quia diuinam hoc est rationalem animæ partem, quæ residet in capite, violet, cuius sententiæ fuit Alexander Trallianus: toto verò, vt inquiunt, cœlo aberrant, qui diuinum idcirco dictum cogitant, quod naturam, caussamq; diuinam habeat, cùm tamen ex eadem illa materia fiat, quã & reliqui morbi possident, vt abundè inferius demonstrabitur. Puerilis Hippocrati, alijsque dicitur hic morbus, vt etiam Lucretio primus morbus, quòd puerilem, & primam ætatem maxime occupet. Hinc Aristoteles quærens quamobrem inter animantes homini potissimum oculi deprauentur, ita loquitur. An quod homo, vel solus, vel maxime morbo capitur comitiali in puerili ætate? Cõmuniter enim hæc passio frequens est in pueris, eosq; adhuc paruulos, vt ait Paulus, infestat, verum eo tempore magis, quo dentium ortus apparet. In summa adeo familiaris est hæc affectio pueris, vt ipsis vel in vtero adhuc existentibus, nedum in

Sect. probl. 33. prob. 9.

Li. 2. de Cenis sophistarum.

In Timæo.

Lege Gal. 6. epid. com. 1.

lucem

lucem editis sæpissime oboriatur, eosq; prius non relinquat, quàm humidiorem illam, ac imbecilliorem ætatem ficciori, ac validiori permutarint. Herculeum verò morbum cum Hippocrates, tum alij quoque epilepsiam vocant, aut quia affectum hunc passus Hercules fuerit, aut quia, vt ille inuictus, ita hic nulla medicorũ ope superetur, vbi ætatem acquisierit, altiusq; suas radices egerit, quod quidem videtur magis cum Galeni
6.epid.6. sententia conuenire. Refert.n. à quibusdam herculei nomen inditum iccircò fuisse comitiali morbo, vt eius magnitudinem significarent, non propterea quòd eum passus Hercules fuit. E veterum tamen monumentis constat Herculem hoc morbi genere fuisse vexatum, ab eodemq;, vt nonnullis placet, coturnicis ope liberatum, vnde versus.

Fortem Coturnix sospitauit Herculem.

Cur verò ab Auicenna mater puerorum epilepsia dica-
a.in 9. tur, fateor equidem vnà cum Leonardo Iachino me
6. ignorare, nisi forte pro matre nouercam innuere nobis voluerit. Lunarem præterea morbum epilepsiam cum Celio cœteri medici appellant, vel quia lunæ circumactionem insequatur, vel quia huic affectui maxime omnium obnoxij fiant, qui lunæ coniunctione, siue interlunio concipiuntur, aut eduntur, Vnde Serenus.

Dubiæ per tempora lunæ
Conceptum talis sæpe ruina profudit.

Verũ de lunæ facultate in epileptico progignẽdo mor-
Sect. prob. bo diffuse agetur in sequẽtibus. Ecstasis dicitur hæc pas-
30.pro.1. sio ab Aristotele, quod in ea non secus ac in ipsa ecstasi
36.c.19. mentis alienatio fiat. Plinius sontici nomine complexus est comitialem morbũ. Nam de gagate lapide scribens ita loquitur: Deprehendit sonticũ morbũ. Sontici

morbi

morbi 12. Tabulæ meminere hisce verbis. Si Iudex, vel litigator morbo sontico impediatur, dies iudicij diffisus esto. Quid verò significetur hoc nomine, docuit nos Venuleius, vbi de Cassij Iurisconsulti sententia tradit sonticum morbum vocari, qui noceat. Sed Iulianus sonticum morbum exponit, qui cuiusq; rei agendæ impedimento est. A Plauto dicitur epilepsia morbus qui inspuitur, dum canit, & illic isti morbus, qui inspuitur, venit. Quibus verbis quid sibi voluerit Plautus docemur à Plinio, qui scripsit morbum hunc ab hominibus despui suetum, perinde ac si contagione ipsos inuasurus esset. Fuit siquidem olim consuetudo, quæ & adhuc hodie viget, apud vulgares homines, & mulierculas, vt si quid execrandum, vel audirent, vel inspicerent, quod sibi euenire nollent, in terram despuerent, veluti abhominantes. persuaserant n. sibi superstitiosi veteres desputationem esse remedium non leue aduersus ingruentia mala, & præsertim aduersum comitialem morbum; qua superstitione etiam contra fascinum ter in sinũ expuere solebant, vt in quodam meo de Inuidia, & Fascino libello olim ostendi. Caducum vocat morbum epilepsiam Marcellus medicus, quoniam, vt ab Auerroe proditũ legitur, epilepsia est ægritudo, quæ facit cadere in terram patientem. Postremò comitialis dictus est hic affectus, quia si quis in comitijs epilepsia corriperetur, dirimebantur comitia, non quòd, vt Duretus autumat, in concionibus maximè eluceseeret, itaq; facile prehendantur homines propter metum, quo solent potissimum teneri, cum in concionem prodeunt aliquid dicturi. Etsi præ metu posse hũc affectũ excitari non negauerim. Rectius itaq; Serenus medicus, ac vates vnà sapientissimus comitialis ethymon nobis traditum ad hunc modum reliquit.

L. vlt. de ædil. edic. & L. 60. de re iud.

Li. 10. c. 23.

4. col. c. vlt.

Ideo n. filius Matt. de Graddis infans adhuc repẽtino tubarũ clãgore territus ĩ epilepsiã incidit, referẽte patre cõ. 10. ad Almans.

Est subiti species morbi, cui nomen ab illo est
Quod fieri nobis suffragia iusta recusat
Sæpe etenim membris atro languore caducis
Concilium populi labes horrenda diremit.

Heraclitus apud Laertium epilepsiam vocat opinionem, cuius; rei caussam affert Mercurialis Patau. Præl.c.de epilepsia.

Hæc omnia sunt, Prudentissimi Viri, quæ circa variam multiplicemq; morbi comitialis nomenclationem examinanda sese mihi obtulere. Quamobrem vt ad ipsius naturam me ipsum quamprimùm accingam, nominibus hic finem impono.

Definitio quid rei. Lect. II.

De singulis epilepsiæ nominibus, Auditores, vberius fortasse quàm oportuit, in superiori lectione sermonem feci, nunc operæpretium est, vt ad eiusdem affectionis essentialem definitionem conuertatur oratio. Quamobrem hoc ego pacto illam definirem. Epilepsia est symptoma, in quo princeps functio aufertur, sensus, motusque arbitrarius amittuntur, cum omnium partium deprauata motione non continua, ex cerebri ventriculorum occlusione. Declaro. Hanc ipsam affectionem in symptomatum genus esse cooptandam, nemo erit qui libere non fateatur. Nam quidquid est læsioni actionibus, illud Galeno symptoma dicitur. Vnde epilepsia, in qua actiones hæ, quæ à voluntatis iussu dependent, tantopere afficiuntur, iure meritò symptoma nuncupata est. Præterea si ea vocantur symptomata, quæ morbos veluti vmbra corpus insequuntur, vt habetur apud eundem Galenum, & epilepsia morbum in via, videlicet occlusionem ventriculorum cerebri sequitur, hac etiam caussa symptoma nón temerè vocabitur. Qua tamen in re sciendum à vobis est me parùm curare, an quis præsens pathema vel symptoma, vel affectionem, vel morbum, vel deni-

11. Met.i. & i.de sympt. caus.i.

De dif.sympt.i.

denique quomodo voluerit nuncupauerit. Talia enim à sophistis peraguntur, quæ ne minimum quidem vtilitatis ad curandi rationem afferunt, sed logicæ tantum quæstiones sunt, quæ nihil ad medicinæ opera conducunt, quemadmodum nos probè docuit Galenus. Desinant ergo mirari qui in lectionum progressu epilepsiã à me modo vno, modo altero nomine appellari audient. Esto igitur symptoma præsens ægritudo, cuius subiectum, siue partem in qua fit, cerebrum esse manifeste constat ex principum facultatum, & sensuum etiam exteriorum læsione, quorum omnium cum fons, & origo cerebrum sit, veluti pro supposito axiomate habetur apud omnes medicos, & in comitiali inuasione oblædantur, propterea non immerito statutum est cerebrũ partem esse, in qua huiusce modi passio generatur. Nulla enim, auctore Galeno, actio læditur, nisi pars, quæ illam efficit, vnà etiam lædatur. Nec obstat, quòd aliquando à ventriculo, alijsq; partibus eam prouenire dicimus; semper enim in epileptico casu, à quacunque parte ortum habeat, cerebrum necessariò affici oportet: alioqui sæua illa, & horribilia symptomata, quæ in comitialibus quotidie cernuntur, nunquam profecto fierent. Hactenus de genere, & subiecto epilepsiæ. Superest modo, vt reliquas definitionis partes expendam. Principem animæ functionem, nimirum rationem, atque memoriam auferri dictum est, ad differentiã spasmi, siue conuulsionis, qua correpti talem noxam non incurrunt. quod verò in epileptico symptomate nobiles illæ animæ facultates amittantur, ex eo satis superq; arguitur, quòd ne consequi possunt, quæ antea fuerint dicta. Siquidem, vt Galenus ait, cum memoriæ viribus ratio pariter afficitur. Additum est cum amissione arbitrarij, seu voluntarij motus, quoniam hic motus

1. de loc. aff. 1.

1. de loc. aff. 2.

1. de loc. aff.

fit quidem musculis ad propria capita reuulsis, qualis etiam ipsis præter naturam motus est: sed animali ciente, ac impellente virtute, quæ quoniã in epileptico morbo affectis, præ ventriculorum occlusione intercipitur, quominus in motus instrumenta deferri posit, necesse omnino est, vt motus amittatur voluntarius. Quã rem probo etiam tali ratione. In epilepsia amittitur sensus, ergò multò magis & motus. Nam ad patiendum minor multò, quàm ad agendum virtus postulatur. sensus enim vt passio, motus verò vt actio se habet. Quòd si legeritis vos sensu deperdito, aliquando motum seruari, id non efficit, vt maiori facultate influente motus non egeat. Si quidem illud euenit duplici de caussa, aut obstructis neruis, qui ad cutim texendam veniunt, & non ijs pariter obstructis, qui musculos peruadunt, aut cute ipsa stupefacta, stuporeq; profundiores musculos non pertingente, ita vt cum dicitur seruari motum amisso sensu, intelligendum sit non de vna præcipua, signataq; parte, sed membro aliquo, vt brachio, crure, quæ varijs constant partibus. Alioqui enim nunquam videas brachij, aut cruris aliquem musculum moueri, qui idem non sentiat. Verùm ne à re nostra discedam, qui animalem virtutem ad motum epilepticum edendum influere contendunt, secus rem diiudicant, nimirum sensus omnes hoc in morbo deperdi, non quidem ob defectum spirituum animalium: sed quia ijdem spiritus perturbantur ita, & agitantur, vt rerum species recipere nequeant; quorum hominum sententia mihi certe non probatur. Nam si spiritus quoquo pacto influerent, licet agitati, atque commoti, sensus in epilepsia deprauatè saltim operarentur, non pœnitus abolerentur. Quòd enim sensus hoc in symptomate omnino amittantur clarius est, quàm vt demóstrari debeat.

Nam

Nam qui eo concidunt, neque audiunt, neque vident, neque in summa vllo sensu quidquã percipiunt. Deprauatum autem, & vitiosum motum epilepticos concomitari sensus ipse demonstrat, licet in aliquibus maior, in alijs minor pro vario modo generationis epilepsiæ, varijsq; eiusdem caussis conspiciatur. Datur .n. leuior, immo spuria comitialis affectio, in qua nec semper functio princeps, nec sensus, motusq; voluntarius auferuntur, & in qua demum vniuersalis partium conuulsio, iactatioq; non apparet. Ego verò de legitime facta potissimum definitionem intelligi velim, quam tũ alia, tum deprauata motio, tam cerebri, quàm etiam vniuersi ferè corporis insequitur. Per talem autẽ motionem non modo conuulsionem proprie dictam, sed etiam, conuulsiuũ motum accipere oportet. Vterque enim motus à legitima, verèque epilepsia vix seiungi videtur: quæ caussa fuit, vt Galenus, & post eum Paulus & Haliabbas epilepsiam esse conuulsionem asseruerint. Vbi per conuulsionem non solùm conuulsionem ipsam, verum quoque conuulsiuũ motum intelliguntur, quamuis Capiuaccius autumet Galenum quasi aliud agentem hanc ægritudinem conuulsionem appellasse; & Pereda per conuulsionem motum conuulsiuum tantummodo exponat. Conuulsionem enim in epilepticis membrorum in propriam radicem contractio, motum conuulsiuum eorundẽ concussio, iactatio ve propallat. Quòd verò non continua sit comitialis conuulsio inde fit, vt ab alijs conuulsionum generibus discrepet, nimirum emprosthotono, opisthotono, atque tetano, idest neruorum rigore, in quibus perpetuo, non interpollate conuulsionẽ fieri contingit; à quibus etiã non hoc solùm nomine differens est, sed mentis etiam sensuũq; oblæsione. Tandẽ dixi ex cerebri ventricu-

3. de loc. aff. 7. li. 3. c. 13. 13. Theor.

Ad Paschasij met. cur. Shol. cap. de epil.

lorum occlusione, vt ostenderem cerebri ventres hoc in symptomate duplici modo obstructionem pati, vno quidem propriè, altero verò impropriè. Propriè dicam ventres obstrui, quando crassus pituitę succus, aut melancholicus in ijsdem ventribus retinetur. Improprie quando non substantia aliqua crassa illos obturat, sed qualitas quædam alteratis per continuitatem partibus afficit. Quare falluntur, qui omnem epilepsiá ab obstructione gigni contendunt, nisi forsitan obstructionis vocabulum lato modo accipiant. Occluduntur enim semper in omni genere epilepsiæ cerebri ventriculi, sed obstruuntur, si materia crassa sit, conniuent verò, si qualitas, aut materia aliqua existat, quæ licet mole minima, facultate tamen maxima prædita sit, pro qua expellenda contrahantur in sese, atque conniueát, ex qua re membris facultate animali destitutis comitiales in terram misere prolabuntur: ex quibus pariter manifeste constat cerebrum hoc in morbo non vt similaret, sed vt instrumentale oblædi, quemadmodum ex Hippocrate nos ipsos docuit Galenus scribēs, quòd crassi humores, qui in cerebri substantia abundant, interdum ei vt instrumentali, interdum vt similari parti nocent. Cum enim meatus obturantur, vt instrumentali, cum verò temperamentum alteratur, vt similari.

6.epi.'tir.fi. 3.de locaff.

Item

In legitima Epilepsia veram semper conuulsionem fieri probatur, contrà Capiuaccij sententiam, aliorumq; obiectiones. Lect. III.

ADuersus ea, quæ superius de comitiali conuulsione in medium protuli acerrime stare videtur Vir nostri æui celeberrimus Hieronymus Capiuaccius, qui ab epilepsia legitimam conuulsionem omnino ferè excludit. Quare ego qui in omni, quæ spuria non sit, epileptica inuasione semper conuulsionem adesse arbitror, meam de hac re sententiam rationibus, ac auctoritatibus comprobare, aliter uerò statuentium pro viribus refellere cogor. Lib. 1 pract. c. 15. Inuehit igitur in Altomarium Capiuaccius, quòd ex Galeno, Pauloq; scripsit epilepsiam conuulsionem esse, nulla, vt ait, ratione, sed nuda solùm Galeni auctoritate superficiatenus intellecta confisus. Hinc ipse conatur probare hoc in affectu legitimam conuulsionem non reperiri, tali potissimum ratione. Omnis conuulsio, aut inanitione fit, aut repletione, sed epileptica conuulsio, nec inanitione fit, nec repletione, ergo conuulsio non est, de legitima loquendo. Ego infra nũ omnis vera conuulsio ex inanitione tantum, aut repletione proueniat, & ad quam speciem epileptica sit referenda sermonem habebo, in præsenti verò illud solùm affirmabo minorem propositionem ex ea parte reijciendam esse, qua comitialem conuulsionẽ repletione fieri negat. Quòd enim ex inanitione pr[illegible]uenire non possit, & nos cum eo conuenimus, cum epilepsiæ tam generatio, quàm discussio velox, subitaue sit, quod in corporum dyscra-

sia contingere nullo modo potest. Dyscrasia enim cũ sensim generetur, & non tota simul, morbum, qui confestim fiat, procreare nequit. Quòd autem conuulsio e repletione hoc in morbo non sit, ad hunc modum ostendit: conuulsio e repletione est motus prauus, cuius caussa est solùm morbifica materia, non facultas. At in epilepsia, etiam per essentiam, facultas concurrit, qua de caussa Galenus tradit cerebrum in epileptico motu se ipsum quatere, vt noxia expellat; & alibi refert in epilepsia conuulsionem esse motũ cerebri vitiosum. Vnde patet, ait, concurrere facultatem expultricem cerebri, Ergo. Ad hæc aliud in medium argumentum affert, quo legitima conuulsio ab hoc affectu excluditur; nam, inquit, conuulsio epileptica pertinet ad cerebrũ; at secundum Galenum, conuulsio legitima fit vel inanitis, vel repletis corporibus neruosis, à quibus motus voluntarius perficitur, vnde consequens est cum cerebrum nec sit neruosum, nec motum voluntariũ perficiat, ob id conuulsionis legitimæ subiectum esse non posse. Hæc sunt argumenta, hæ rationes quibus innititur vir vndequaque doctissimus ad ostendendum in epilepsia legitimam non fieri conuulsionem. Quæ tamen omnia soluere difficile, arbitror, non erit, si quæ superius à me in definitione præmissa sunt memoriæ mandentur, nimirum in omni verè legitima epilepsia semper conuulsionem, & motum conuulsiuum reperiri, illamq; ex membrorum contractione, hunc verò ex eorundem concussione, iactationeq; cognosci. Qui quidem conuulsiuus motus ab irritata facultate, illud à quo læditur, grauaturq; propellere conante, producitur; quemadmodum conuulsio solius morbi opus est, videlicet à materia tantum morbifica neruis imbibita, Galeno auctore. Quibus ita se habentibus prior Cli

3. de loc. aff. 7.

1. de sympt. causs. vlt.

5. aphor. com. 1.

2. de sympt. causs. 1.

piuaccij ratio corruit. Nam ad id quod obijcit, hoc in affectu etiam per essentiam, haud esse legitimam conuulsionem, eò quia legitimæ conuulsionis e replectione caussa est solum materia morbifica absque facultate; in epilepsia verò facultatem concurrere, respondetur, affectum hunc si legitime fiat (quod accidit cum cerebri ventres à materia crassa vt pituitosa, aut melancholica obstruuntur, quæ vera epilepsiæ generatio cœteris frequentior est) vnà secũ tam conuulsionem, quàm motum conuulsiuum habere. Illam membra radicem versus contracta nobis apertè ostendunt, cuius origo, & caussa pendet non ab irritata facultate, sed ab eadem illa humidiori materia neruorum exortus irrigante,& consequenter à morbifica solũ materia, ob quam nerui secundum eorum latitudinem augentur, secundũ longitudinem verò imminuuntur. Hic autem ex concussiuo cunctarum partium motu patefit, qui generatur ex cerebri multifariam motione, dum eiusdem membri insita expellens virtus ad rem infensam à se longè propellendam insurgit. Quamobrem in omni, quæ verè talis existat, epileptica exacerbatione,non modò facultas motum conuulsiuum, sed etiam materia morbifica conuulsionem e repletione legitimam producens reperitur; quod apertissime confessus est Galenus, nec tandem Capiuaccius ipse negat. Non eò tamen inficias, in alijs epilepsiæ speciebus legitimam conuulsionem haudquaquam fieri, sed tantummodo conuulsiuũ motum à cerebri virtute, dum rem paruæ quidem molis, sed prauæ qualitatis expellere nititur, manifestè productum. Verùm huius generis comitiales casus haud omnino legitime factos esse dixero. Quantum verò spectat ad aliam viri celeberrimi rationem, quã censet idcirco in epilepsia legitimam non esse conuulsionem, 5.aphor.70.

sionem, quòd illa ad cerebrum pertinet, cũ tamen legitima conuulsio fiat, uel inanitis, uel repletis neruosis corporibus, quibus motus perficitur uoluntarius, respondere ego epilepsiam non fieri nisi neruorũ principio secundum uentres oblæso, sed quoniã nerui etiã ab eadem illa caussa afficiuntur, à qua cerebrum primò læditur, iure aliquis dicet, neque hoc nomine legitimam conuulsionem ab epilepsia excludi oportere, cũ epileptica pariter conuulsio ad neruos pertineat, nã ab eadem humida irrigantur materia, a qua ipsorum obstruitur principium. Quam quidem rem sic prorsus se habere, ac ego protuli clarissimè docet Auicenna, qui caussam, ni fallor, tam conuulsionis, quàm motus conuulsiui eorum, qui comitialiter prolabuntur, inquirens

Fen 1. tert. tiac. 5. c. 8. ad hunc modum loquitur. Spasmi autem descendentis ad membra, quibus associatur epilepsia caussa est, quoniam materia, quæ peruenit ad cerebrum, aut nocumentum quod ipsum comitatur, comitatur neruos etiam. Quare est ipsorum dispositio, dispositio eius, & illud est propter tres caussas, quia scilicet nerui sequuntur substantiam cerebri, & læduntur ab eo, quo ipsum læditur, & eorum repletio ex humore expulso ad ipsos in principio ipsorum, quare augmentatur eorum latitudo, & abbreuiatur eorũ longitudo. Posset præterea quispiam ad nostram definitionem impugnandã illud etiam obijcere, omni definitioni illud potissimũ necessarium esse, ut definientia sint definito essentialia, sed deprauatus ille motus non est de epilepsiæ essentia, nam haud semper in ea perdurat, ergo in eius definitione minimè inseri debuit, quia si motus ille non

Lib. 3. c. 23. adest, tunc neque epilepsia, quod à veritate abest. Preterea Celsus de comitialibus per hæc uerba scripsit; modò cum distensione membrorum, aut neruorũ pro-

labitur

labitur aliquis, modò sine illa. Quæ verba epilepticos interdum absque conuulsione prolabi innuere videntur. Ideò multò minus in epilepsiæ definitione introcludi debuit. Dubitationi obuiam irem hoc pacto, verum quidem esse, quòd hoc in symptomate deprauata illa motio perpetua non est, attamen tam conuulsionē, quàm & motum conuulsiuum in epilepsiæ essentia cōprehendimus; quoniam absque his verè comitialis affectio non gignitur. Quare Galenus ob tales motus epilepsiam ab apoplexia differre non vno in loco scripsit. Si enim, inquit, non modò totum corpus conuellitur, sed principes quoque functiones detinentur hoc symptoma comitialis morbus appellatur, veluti apoplexia, qua simul, & totū corpus resoluitur, & principes occupantur functiones. Quò & mentis aciem Galenus direxit, cum apoplexiam alto somno, epilepsiam vigiliæ comparauit. Celsi verò auctoritati in oppositū allatæ satisfacerem dicens, eius verba hoc sensu accipienda esse, vt de non legitimè facta epilepsia intelligenda sint. Nam & ego supra non semper in comitialibus motus illos fieri affirmaui, sed solùm in his, qui talem morbum legitimè incurrunt, de quibus sermo non fit à Cornelio, aliter rem sensui contrariā traderet. Vt hic verò, ita etiam intelligendus Auicenna cum scripsit. Multoties fit epilepsia absque spasmo sensato. Sed hæc dicta sint satis pro lectione hodierna, reliqua ad hanc rem spectantia in subsequenti prosequar.

De sympt. differ. 3. de symp. causs. 2. lib. & c. idem habet.

Lib. 1. de symp. causs. c. 8.

In c. de epilep. ...

C Vt in

Vt in epilepsia per essentiam legitima conuulsio, motusq́; conuulsiuus, ita in eadem per consensum motus solùm conuulsiuus reperitur. Qua in re notatur Altomarius. Lect. IIII.

QVòd in legitime facta epilepsia, Ornatiss. Adolescentes, legitima etiam adsit conuulsio iam satis superq́; probaui. Sed quoniam varię sunt conuulsionis species iuxta Neotericorũ sententiam, qui conuulsiuum motum vnà cum ipsa conuulsione confundunt, diligenter indagandum est, sub qua nam recensenda sit comitialis, & an ea re vera conuulsio sit, quæ cerebro à subiectis partibus im-
6.aphor. 39. partitur. Omnis igitur conuulsio ex Hippocrate, aut inanitione fit, aut repletione, veluti singultus. Inanitione conuulsio fit omnibus neruosis corporibus, quæ sunt nerui, ligamenta, musculi, tendones, violentius exsiccatis. Repletione iisdem neruosis partibus nimio, ac superfluo humore imbutis, vt exemplo fidium multis in locis scriptum reliquit Galenus; quibus addunt aliam conuulsionem, quæ neque inanitione fit, neque repletione, sed per consensum à re aliqua facultatem
12. met. vlt. irritante, cuius mentionem facit ipse Galenus dicens. nam plerunque conuulsio, vel ex repletione neruosarum partium incidit (qua ratione eos, quos magna phlegmones premit, adoritur) vel ex mordenti, ac tenui humore, qui neruosa corpora rodat, vel ex ingenti frigore, quod tale quippiã quale gelu efficit. Hanc
lib. 3. fen 2. c. 5. ferunt eã esse conuulsionem, quam Auicenna sub nomine spasmi non proportionati ad materiam significare vo-

re voluit, dum sic loquitur. Et quandoq; fit spasmus, qui ad materiam non proportionatur, eueniens caussa rei nocentis, à qua nerui fugiunt, & congregantur ad expellendum ipsam. Quæ cum ita sint diligenter quęrunt cuius speciei sit comitialis conuulsio. Clarum est ex superius prælibatis, si de essentiali epilepsia loquamur, non ad illam conuulsionis speciem referendã esse, quæ ex inanitione ortum habet, quoniam hæc prorsus ab epilepsia excluditur, cum nec subito fieri, nec subito solui possit; neque enim cerebrum, aut eius membrana tenuior ad tantam ariditatem tam breui tempore peruenire potest, vt corio similis euadat. Id propterea Galenus epilepsiæ, ac apoplexiæ subitaneam esse tã generationem, quàm discussionẽ scribit, quod in corporum dyserasia contingere nullo modo potest: Quam Galeni sententiam in hunc syllogismum aliqui deducunt. Conuulsio, quæ cito fit, & cito desinit, ex inanitione prouenire nequit; sed epileptica conuulsio cito fit, & cito etiam desinit, ergo non est ex inanitione. Statuunt igitur, & recte cum Galeno, ac Auicenna ipso, conuulsionẽ, quæ associatur epilepsiæ, fieri ex repletione, quod tamen de legitima epilepsia intelligendũ est. Quæ nanque in alijs huius morbi generibus fit deprauata motio, improprie conuulsio vocatur. Est.n. potius conuulsiuus motus, qui ex re aliqua nocente, ad materiam, vt inquiunt Arabes, non proportionata, ortũ habet. neque enim eo tempore cerebri ventriculi ab aliqua materia obstruuntur, neque vlla neruorum repletio percipitur. Siquidem cerebro in comitiali hoc motu non secus accidit, ac ventriculo à re quapiã præter naturam, & prauæ qualitatis ceu ferruginea bilis molestato euenire solet. tunc etenim singultũ patitur expellente natura id, quod alienum à se est. Ita igitur

2. de causs. sympt. vlt.

cerebrum epilepsiam incurrit cum aliquid à parte primùm affecta ad ipsum fertur, quod licet mole minima, facultate tamen maxima præditum existit. Pro quo quidem expellendo mox cerebrum insurgit, se ipsum multifariam mouendo, veluti contrà pugnans, vnde patet in epilepsia consortij lege tacta motum fierià materia non offarciente ventres, sed ad rei nocuæ expulsionem virtutem irritante. Erit ergo motus conuulsiuus, non conuulsio propriè dicta. Desinat hinc mirari Altomarius, quòd Hippocrates exarauit, conuulsionẽ fieri tantum, vel inanitione, vel repletione, nulla de huiuscemodi caussa mentione facta. Quò respexit
9.catatop.3. etiam Galenus, dum in conuulsione tertiam caussam se haud inuenisse fatetur. licet in non multò ante addu-
12. Met. cto loco conuulsionis mentionem fecerit, quæ ab humore rodente, ac mordicante gignitur. Cuius contradictionis solutio ex eo forsitan pẽdet, quòd ipse Galenus vnà cum Hippocrate censet conuulsionem, quæ verè sit conuulsio, repletione tantum, aut inanitione fieri, conuulsionem autem alia ex caussa ortam talem propriè non esse, sed motum quendam potius conuulsioni persimilem, conuulsiuum nempè, vt de singultu
6.aphor. 39. prodidit idem Galenus, qui singultus naturam exponens ad hunc modum scribit. Præstiterit fortasse non conuulsionem appellare, sed motum quendam, qui sit in eodem cum vomitu genere, sed eo fortior, ac vehementior. Erit ergò in epilepsia, quæ per essentiam sit, conuulsio, verè, & legitimè talis, nimirùm e repletione, in ea verò, quæ per consensum, non propriè conuulsio, sed motus conuulsiuus tantum à re prauæ qualitatis excitatus. Quod si quærat aliquis qua ratione in legitima epilepsia conuulsionem ex plenitudine fieri accidat; respondetur hanc ipsam inde fieri; quòd ab

eodem

eodem illo humore, qui comitialibus in cerebro contineatur, neruorum exortus irrigantur, ex qua re fit neruorum, membrorumq; contractio, quæ conuulsio dicitur. Quam rem ita se habere, vt ego retuli, præter Auicennam, docuit nos quoque Galenus dum scr ipsit. 6.epid.vlt. Caussa autem epilepsiæ crassus, & frigidus est succus, congregatus quidem in ventriculis cerebri, comprehendens verò & explantationes videlicet neruorum, & maximè primum principium spinalis medullę. Quare idem Galenus legitimam ex plenitudine conuulsionem in hoc affectionis genere reperiri clarè admodum demonstrat hisce verbis. Quæ propter euacuationem 5.aphor.70. fit conuulsio acutissima est, ac perniciosissima, quæ verò ob neruosarum partium repletionem, qualis epileptica est, neque acutissima, neque perinde periculosa. Hactenus de conuulsione, motuq; conuulsiuo epilepticorum.

Ex cerebri ventriculorum, nempè medij, aut postremi, occlusione epilepsiam fieri ostenditur, contrà Hollerium, ac Rondeletium.

Lect. V.

IN epilepsia, cuiuscunque sit speciei, cerebri ventres occludi oportere tam manifestum est ex Hippocratis, Galeniq; principijs, quàm quod manifestissimum. In Epidemijs enim ab Hippocrate, passim verò à Galeno, qui de omnibus prolixe admodum ratiocinatus est, memoriæ traditum legitur, cerebrum in comitiali morbo, nō prout similaris pars, sed vt instrumen-

mentaria magnam hanc noxam pati. Hoc idem est, ac si dicerent cerebrum secundum ventres affectũ esse, non autem secundum eius temperamentum, vt eidem in melancholico morbo contingit. Tunc enim temperamentũ totius corporis cerebri immutatur, vt in epilepsia pars tantũ illius membri insigniter afficitur. Nã
4. de loc. aff. 2. & corpus eius parùm quodammodo lędi Galenus affirmat. Si quispiam verò quærat vndenam eliciatur cerebrum secundum ventriculos affici, respondetur ab actionum potissimum motricum, sensibiliumq; læsione, quæ cum à ventriculis cerebri proficiscantur, ventriculos affectos esse demonstrant. Hinc ideo Gale-
2. de sympt. causs. vlt. nus inter carum, ait, ac apoplexiam morbus comitialis medius est. Verùm in caro, & epilepsia ventres magis, & cerebri corpus minus: in apoplexia verò corpus magis affici solet. In quibus autem cerebri ventriculis
3 de loc. aff. 7. hæc læsio fiat nos apertè docuit idem Galenus, qui tradit crassum pituitæ succum, aut melancholicum comitialem morbum efficere, vbi in ventriculorum meatibus retineantur, siue is medius sit, siue postremus. Quare ex his Galeni verbis medius, aut postremus vẽtriculus afficietur. Quam rem pariter probare possum si dicam: crasso humore impediente spiritum animalem in cerebri ventribus contentum, quominus in alias partes expandi posit, epilepsiã fieri Galenus affirmat, qui spiritus animalis, quo anima pro instrumento vtitur cũ in sensibilibus actionibus, tum in his, quæ à consilio, & voluntate prodeunt, obeundis, in cerebri ventriculis medio, maximeq; postremo, eodem referente Ga-
8. de vsu par. 10. leno, continetur, iure igitur asseri à nobis potest aliquem ex iam dictis ventriculis affectionem pati, non alios. Illud quidem verum est cerebri anteriores ventres hoc in affectu non parùm lædi, vnde Galenus; in

sopore

ſopore anterior pars magis, in apoplexia, & epilepſia vtraque afficitur. Quorum verborum ui Capiuaccius perperam autumat, quod tanti medici pace dictum ſit, Galenum cum ſcribit cerebri ventres in comitiali morbo affectionem pati, non minus anteriores, quàm medium atque poſtremum intelligere. Quam ſententiam ea fortaſſe de cauſſa ſecutus eſt, vt oſtenderet Auicennam hac in re à Galeno ipſo non diſſentire, dũ obſtructione anteriorum ventriculorum tale ſymptoma fieri cenſet. Cui opinioni adhæret quoque Ioannes Riolanus vir emunctæ naris, cuius quidem iudicium quanti ſit faciendum ſatis demonſtrant eiuſdem ad Fernelij libros Phyſiologicos, & de Abd. Rer. Cauſſ. Commentaria. Quid dicam de Hollerio, ac Rondeletio de literaria, & medica imprimis Republica benemeritis, qui in alia prorſus omnia euntes, ab obſtructione ventriculorum epilepſiam fieri negant? Ab vtroque enim illorum memoriæ proditum legitur, epilepſiam non gigni obſtructione ſpirituum tranſitum impediente, quoniam, aiunt, ſi ſic foret, motũ in vniuerſum prohiberi oporteret, aut ſaltim fieri minorem, quantitate ſpirituum, qui tranſeunt ad mouendas inferiores partes non ſufficiente, cum tamen vehementius, quàm antea, membra omnia moueantur. Ita vt hæc ſit amborũ arguitio: Si fieret epilepſia obſtructione ventriculorũ, motus vel omnino ceſſaret, vel ſaltim minor fieret, ſed ſic eſt quòd tantum abeſt vt ceſſet, aut minor ſit, vt potius vehementior fiat, ergo obſtructione ventriculorũ epilepſia non fit. Pro ſolutione huiuſce obiectionis animaduertendum eſt verum quidem eſſe de Galeni mente, in epilepſia haud integram fieri obſtructionẽ, quoniam ſi ſic eſſet, conuulſio non fieret, vt nec in caro, & apoplexia ipſa, quemadmodum nos probe Auicenna

4. de loc. aff. 2.

li. i. de mor. inter. c. de epil. i Schol. in met. cur. morbos c. proprio.

cenna docuit, sed nihilominus hoc in symptomate animalem virtutem ad motum efficiendum non influere, eamq; si aliqua ex parte influat, tantam non esse, quæ motum aliquem edere valeat, cum in ea prorsus amittatur sensus, qui multò minori facultate perficitur. Quòd verò obijciunt Hollerius, ac Rondeletius de uehementiori motu, qui in epilepticis apparet, non ne sciunt motum illum, non ex influente uirtute animali, sed à musculis præter naturam contractis, produci? dum scilicet nerui, qui in musculos inferuntur, motum sumet principij, quod in epilepsia, ad id quod noxiũ est expellendũ, multifariam mouetur, insequi coguntur? locum uerò Galeni, quem afferunt ad probandũ si aliqua fiat in epileptico morbo obstructio, eam esse in meatibus, qui in anterioribus cerebri uentriculis pituitam ad glandulam huic rei dicatam expurgant, non bene intellexerunt, quod eorum pace dictum uelim. Nam licet Galenus tradat comparatum à natura esse, ut per decliues cerebri meatus, tùm per palatum in os, tùm per corpus narium, orificijs magnis, atque perspicuis pituitosa, cerebri excrementa excernantur, ne animal frequenter epilepsia, apoplexiaq; corripiatur, licet, inquam, hęc tradat Galenus, non propterea dicendum absque uentriculorum occlusione epilepsiã fieri, nam ijs meatibus obstructis comitialem morbum gigni uult, quatenus dum cerebri excrementa per ductus, ac meatus illos non expurgantur, medio, aut postremo uentriculo impartiuntur, & hoc pacto epilepsiã pariunt. Alioqui enim per se nunquam hoc symptoma produceret, quoniã etsi talis detur obstructio à pituita in ipsis detenta, non propterea spiritus animalis ad principium spinalis medullæ transitus intercipitur, ut fieri constat occlusione medij, aut postremi, quam statim

4. de vsu par.

tim

tim sequitur epilepsia. Sed quoniam ex hac re non leuis oritur dubitatio, de illa in sequenti lectione agetur.

An motrix facultas ad motum epilepticum edendum concurrat, vt perperam sentit Mercurialis. Lect. VI.

AB his, quæ in superiori lectione contrà Hollerium, ac Rondeletium, de motu epilepticorum, eo nimirum tempore, quo humi prostrati hùc, illucq; membra iactant, disserui, non contẽnenda quæstio insurgit, an scilicet motrix etiam uirtus unà cum expultrice ad motum epilepticum efficiendũ concurrat, id quod in controuersia positum esse adinuenio, cum alij non parùm conferre, alij contra nihil ad hunc motum edendum facere contendant. Vtrinam tamen sententiæ adhærendum sit, ego liberè pronunciabo, sed imprimis utriusque partis fundamenta, & rationes percipere oportet. Quamobrem qui affirmatiuam partem tuentur, ac motricem facultatem ad epilepticum motum efficiendum concurrere asseuerant, hac potissimum ratione utuntur, quòd scilicet, ueluti lectum est apud Galenum, musculi non mouentur nisi à uoluntaria facultate moueantur. Hæc instrumenta enim ad id sunt à natura constituta, ut secundũ uoluntatis imperium corpora nostra moueant. Vnde cum in epilepsia musculi omnes moueantur, & eo sanè pacto, quo ab ipsa uoluntate mouentur, rationi consentaneum

Hier. Merc. li. de Morb. puer. c. de epil.

Li. de motu muscul.

neum est, ut si mouentur, eo modo, quo uidelicet corpora naturaliter moueri solent, à nulla alia facultate, quàm à mouente id ipsum fiat. Præterea confirmant hanc suam sententiam alia Galeni auctoritate, qui ponens differentiam apoplexiam inter, ac epilepsiam, scribit in eo affectiones conuenire, quòd eundem locum affectũ, eandemq; materiam vtraque simul pásio obtinet, differre verò tantum, quoniam in apoplexia perfecta est actionum facultas deperdita, in epilepsia motus deprauatus scilicet facultatis. id enim, inquiũt, uult phrasis Galeni, & sic ab interprete translatum est, quasi uelit dicere, differre apoplexiam ab epilepsia, quia in illa facultas nihil operatur, in hac deprauatè mouet. Ex altera uerò parte sunt quamplures Galeni auctoritates, quibus concludi posse uidetur ad motum epilepticum edendum nil omnino motricem conferre. Primum igitur docens discrepantiam inter apoplexiam, ac epilepsiam uersantem tradit in apoplexia motum desinere prorsus, in epilepsia motum quidem seruari, sed præter voluntatem. Ponens uerò differentiam inter motum uoluntarium, & conuulsionem, scribit motum uoluntarium eo sanè pacto fieri, quo fit conuulsionis motus, sed voluntarium à facultate ciente, conuulsionẽ autem sine facultate ciente fieri. Idipsum similiter sentire videtur idem Galenus cùm alibi, tùm præsertim dum conuulsionem solius morbi opus esse scribit. cui sententiæ adhærent Auicenna, & Auerroes, innuentes hi omnes huiusmodi conuulsionis motus à nulla alia ui effici posse, præterquam ab expultrice facultate naturali. Controuersiam hanc cupiens conciliare Hieronymus Mercurialis inter medicos nostri æui primarius duplicem dari conuulsionem tradit, aliam cum motu manifesto, aliam cum motu non manifesto; cum motu

mani-

[Margin notes: aphor.45. — 6.aphor.39. — li.3.de loci aff.6. — 2.de sympt. causs.1. — 3.coll.41.]

manifesto epilepsia fit, quando scilicet principiũ motus est affectum; sine motu euidenti cum pars aliqua contrahitur insensibiliter ob tumorem aliquẽ, aut inflammationem in musculis obortam. Quæ verò cum motu manifesto fit epilepsia est, in quã dum membra iactantur, putat Vir doctissimus, vnà cum virtute expultrice omnino etiam operari facultatẽ motricem. Ego autem cum Gal. ipso, bonaq; Medicorum parte ad motum epilepticum edendum nihil motricẽ conferre arbitror, ob occlusionem ventriculorum, e quibus actiones tã sensibilis, quàm motrix in alia corporis membra delabuntur. Nec arduũ profectò erit rationes, auctoritatesq; in contrariũ allatas enucleare. Imprimis enim quod afferunt ex Gal. musculos à natura constitutos esse, vt secundũ voluntatis iussa corpus, mẽbraq; moueant, id non præstat quominus musculi mouere vnquam possint, nisi animali ciente virtute, cum & in febrium rigoribus mẽbra interdũ violenter moueantur, concutianturq;, dũ pro insita facultate ad acrioris humoris expulsionem insurgunt, nulla ad hoc faciendũ delapsa e cerebro virtute mouente. Gal. verò cum dicit musculos non nisi à facultate voluntaria moueri, de motu intelligit, qui secundum naturæ limites fit, naturali nempè; ad eum enim edendum necessariò vis animalis requiritur, cuius et motus gratia vniuersum corpus musculis natura cinxit. Hæc ratio igitur, ni mauelis auctoritatem vocare, nequaquam in epilepticis virtutem animalem, motricemve ad illorum motum efficiendum necessariò adesse oportere demonstrat. Siquidem epilepticorum motus non voluntatis iussu, sed præter naturã omnino est, dum musculi cęterarum partiũ, quibus alligantur, motum insequũtur; nec obstat, quòd Vir Clariss.

addit in epilepsia musculi mouētur eo pacto,quo à voluntate moueri solent, cōsentaneum ergo est à nulla alia facultate moueri,quàm à mouente,nam huic(ita vocant) instantiæ integrè satisfecit Galenus, qui musculos in conuulsione eodē motu moueri, quo etiam naturaliter mouentur,scriptum reliquit;ijsdem nempè musculis ad propria capita reuulsis, sed nō propterea asserendum est ad motum conuulsionis animalē facultatem influere,vt in motu musculorū secundum naturam accidit. Hic enim absque animali ciente, ac impellente virtute fieri non potest;conuulsio autem motus est inuoluntarius. Quantum ad aliam Galeni auctoritatem ex Aphorismorū commentarijs deprōptam,ego equidem nō video, quidquid sit de versione interpretis, cur per eam à mea sententia decedere debeam. non enim probari ex ea potest Galenum ad epilepticum motum efficiēdum motricem virtutem vnà cum expultrice concurrere voluisse.quandoquidē tradit apoplexiam,& epilepsiam in eo conuenire, quòd eundem locū affectum,& eundem humorē habēt mali auctorē,in eo verò differre, quòd apoplexia fit propter virtutis ad neruos adfluentis plenā,cōsummatamq; priuationē,epilepsia ob motum vitiosum, atq; peruersum. nec addendum est eiusdem facultatis,quasi dicere velit in epilepsia motricem virtutem mouere quidem membra cū expultrice,sed deprauatè,quemadmodum in apoplexia, abolitè. non enim, puto,id voluit Galenus, si eius verba à germano sensu nō distorqueantur. nā vult quòd hi affectus in eo adinuicem discrepent, quòd apopletici omni prorsus motu, tam voluntario, quàm qui præter naturam fit destituuntur,ob omnimodā scilicet ventriculorum obstructionem,cuius gratia fit, vt virtus insita

cerebri,

cērebri, quippe quæ materiei multitudine affatim obruitur, contrà insurgere nequeat, epileptici verò licet voluntario motu priuentur, vitioso tamen, ac peruerso motu cientur, quòd in eis integra non est ventriculorū obstructio, sed, vt aiunt Moderniores, semiobstructio. Vnde aliquo pacto virtus expultrix cōtra rem infensam insurgere potest, quam dum expellere conatur cerebrum multifariam mouet, cuius mēbri motum vitiosum nerui primum, dein musculi, tandē membra omnia inuite sequuntur. Sic ergò ab expultrice sola facultate, absque vllo mouentis adminiculo, motus epilepticus editur. Sed vt hæc melius intelligantur, diluenda quoq; est obiectio, quæ ab aliquo ingenioso hac in re obijci posset, nimirum iuxta quā partem cerebrum rem noxiam adoriatur, cum ex sui natura sensu propè carere dicatur. Hic itaq; sit huic lectioni finis, & ad hanc dubitationem persoluendam descendamus.

Qua ratione dicatur cerebrum tā promptè aduersus rem infensam insurgere, cùm ex sui natura insensile ferè sit. Vbi Fernelij quædam opinio reijcitur. Lect. VII.

VEstrum aliquis fortasse mirabitur, quomodo à Gal. & à me sæpius traditum sit cerebrū in comitiali morbo aduersus rē noxiam tam promptè insurgere, cum ex sui natura pars illa sensus expers esse feratur. Quandoquidē verisimile non sit mēbrū aliquod rei alicuius expulsionē moliri, quæ an ei amica, vel inimica sit vix sētire valet. Huius generis 3. de loc. aff. 7.

esse

esse cerebrum probare facile possum. Imprimis nanq; de cerebro disserens Arist. scribit illud non aliter ac excrementũ aliud quoduis sensu carere. Post quẽ Galen. cerebrũ non vt sit sentiendi instrumentũ, sed vt sensuũ instrumentis vim sentiẽdi præstet à natura institutũ prodidit. Hisce auctoritatib. ratio quoq; fauet. nã quæ sentire pars debet, inter humidũ, & siccũ quid symmetrũ habeat oportet. vtriusq; .n. qualitatis exuperantia sensus imminuitur, sed humida potissimũ. vnde humida intẽperies non nisi ex accidenti dolorẽ inferre creditur. humoris etenim copia vim sentiẽdi hebetat, quę contra in sicco, quod limites non trãscenscendat, acutior euadit. Cerebrum verò per quã humidũ esse ab eiusdem mollicie, & copiosa, qua vndiq; scatet, humiditate deprehenditur, immo Aristoteles omnium nostri corporis partium humidissimum statuit. Hac ergo ratione etiam probabile fit cerebrum sensu tactus omnino carere. contrà tamen quispiam obijciet quod vulgo dici solet, nemo dat, quæ nõ habet; quomodo igitur cerebrum cum sit sensus expers sentiẽdi principium medicis erit? Pertritum est enim apud Logicos, illud esse magis tale, per quod vnumquodque tale. Præterea non ne Galenus literis exarauit cerebrum, & spinalem medullã inter ea censeri, quæ sensum obtinent? Insuper cerebrum mouetur, ergò etiam sentit. Hoc enim patet ex Galeno, vbi patet nullam partem carere sensu, quæ mouetur. Cerebrũ verò sentire hac nota Rondeletius, alijq; demonstrãt quòd quibus inflictum vulnus est in capite, ij frigoris iniuriam sentiunt, licet obtusius propter partis humiditatẽ. Fernel. Ciceronianæ potius in dicendo elegantiæ, quàm Galeni doctrinæ imitator, ratus cõsentaneum nõ esse cerebrũ id alijs dare, quod ipsum met

non

Marginal notes: 2. de part. anim. 10. — 1. de symp. caus. — 1. de plenit. 9. — 1. de sympt. caus. — In met. cur. morbos ab initio.

non habet, motus dumtaxat, non item sensus auctorem cerebrum facit. Atqui cerebrum mouetur quidem, sed non sentit, meninges verò exquisitissime sentiunt, neq; tamen mouentur. Itaque concludit cerebrum per se caussam esse motus, non sensus, piam, & duram matrem sensus, non motus. Sed si petam ego à Fernelio cerebrum quo motu cieatur, naturali profectò respondebit. verum in eadem versamur difficultate, quo pacto cerebrum det quæ non habet. motus enim quem alijs partibus communicat animalis est, non naturalis, igitur velit nolit concedet cerebrum dare cæteris id quod ipsum caret. Quare Galenum sequutus tam motus, quàm sensus initiũ à cerebri substantia manare dicam; Quod quidem ipse Galenus confirmat manifesto argumento, quo Ferneliana sententia vndiq; conuellitur, nimirum: In neruis duplex substantia consideratur: duplex tunica, & interior medulla: Tunicas accipiunt à tunicis cerebri, medullam à medulla: Atqui si membranas tantum incideris intacta medulla, pars in quam neruus inseritur nihilominus sentiet, atque mouebitur: Si verò medullam discindas vtroq; mox priuabitur. Ergò cerebrum erit vtriusque efficiens caussa. nam habitus priuatione dignoscitur. Ardua res est caussam adinuenire cur cerebrum det ea, quæ non habet, quod in Sole pariter miramur, qui non calidus calfacit, & in cote, ad quam acuitur gladius, cum sit exors ipsa secandi. Quare hanc ipsam difficultatem pro nũc alijs discutiendam relinquo. Sat est mihi cerebrũ sensu per se omnino carere, quanquam ab eo sensifica vis in alia corporis membra dimanet. Nec obstat cerebrũ mouetur, ergò sentit, nam hac de caussa cor etiam, pulmo, aliaq; viscera, quæ motu cientur naturali per se sentirent, inculpandaq; foret natura, quæ in eadem viscera

7. de Plac. Hip. & Plat.

scera per neruulos sentiendi uim defert. Galenus verò cum scribit partem, quæ mouetur, sentire, de motu illo intelligit, qui à cerebro per delatoria instrumenta ceteris partibus communicatur, qui cum ex maiori spirituũ copia fiat, quàm sensus, necessariò sensum includit. Maior enim vis includit minorem. Tandem si tristis aliqua sensatio in cerebri corpore ab aliquibus persentitur, hoc ego fieri dicam merito non medullaris substantiæ cerebri, quæ sensu omninò caret, sed venularum, arteriarumq; quibus circumtexitur. Verum ad epilepsiam reuertamur. Cùm cerebri nomine aliquando sola medulla designetur, aliquando vnà cũ medulla partes coniunctæ, vtputa venæ, arteriæ, nerui, & duplex tunica tenuis, & crassa, sciendum à vobis est illud eatenus statutum esse epilepsiæ subiectũ, quatenus est suis partibus conuestitum: Quarum quidem partium gratia fit, vt cerebrum exactũ habeat sensum ad amica amplectenda, inimica expellenda; Quamobrem inquirendũ modò est, quænam sit ea cerebri pars, ratione cuius motum epilepticum gigni contingat. Id quod à nemine adhuc, quod ipse viderim, fuit explanatum. Vidius iunior vir sanè doctissimus huic, puto ego, difficultati satisfacere cupiens, caussam ob quam cerebrum hoc in affectu ad expulsionem rei nocentis tam validè mouetur, aut in meninges, aut in exortus neruorum referendam esse cogitat. Ego verò in neutram partem: non in meninges, quoniam si de meningibus simpliciter illud intelligit, sequeretur in omni phrenitide, pseudodelirio, & capitis etiam dolore comitialem casum adesse, sed consequens est falsum, ergò & antecedens. non in neruorum exortus, quia licet principia neruorum irritentur vnà cum cerebro ipso, non propterea dicendum cerebrum epilepsiam pati,

In sua prac. med. cap. de epil.

quo-

quoniam à neruis irritatis in consensum trahatur. nam secus se res habet. fit enim hæc passio dum cerebri facultas ad rem infensam expellendam mouetur, quem motum insequuntur nerui etiam, quippe qui à cerebro, spinali mediante medulla, nascuntur, nec non & alia subiecta membra omnia, quemadmodum Galenus, omnesq; medici affirmant. quibus de caussis tanti viri iudiciũ hac in re mihi nullo modo probatur. Si quis ergò dixerit irritamentum hoc secundum cerebri substantiam fieri, multò magis absurda loquetur, quòd nullum, vel exilem, obtusumq; habet sensum, præterquã quod in letargo, & apoplexia semper epilepsia adesset; Illud etiam mihi non arridet, si quispiam secundũ ventriculos irritamentum in cerebro fieri contendet. Quandoquidẽ ventriculi dupliciter à nobis considerari possunt, aut secundum cauitatem, aut secundum parietes. Si primo modo considerantur, non video quam uim expellendi habeat illorum cauitas, si secundo modo, cũ ventriculorum parietes eiusdem sint cum cerebro substantiæ, eos quoque sensus expertes esse dicere par est. Quid igitur hac in dubitatione statuendum? Ad Anatomicos, qui tactu rem dijudicant, confugere oportet; inter quos Archangelus, & Columbus tradunt cerebri ventriculos membrana quadam tenui ex tenuiori meninge oriunda subcingi, quæ quidem sensu admodũm exquisito prædita est. Quam rem Moderniores Anatomici ab ipso medicinæ fonte hausisse videntur, à Galeno scilicet. Hic enim de tenui meninge loquens ita scribit: quo fit, vt non modò cerebrum complectatur, verumetiam in profundum eius sese insinuet, ipsum in omnes partes peruadens, totumq; contexens, ac quoquo versus sese extendens vsque ad internã ventriculorum capacitatem. Quapropter membranula illa à re

Lib. 1. anatom lect. li. 8. c. 7.

De vsu par. 8 c 8.

Dicat quicquid velit Vesalius, cuius sententiam, vt in alijs oĩbus, quibus Gal. impugnare

E præter

āusus est; ita in hoc docte admodū refellit Petrus Foliatus ī suis lect. Anatomicis.

præter naturam irritata ad expellendum quod noxā affert, cerebrum concussiuum motum pati cogitur, veluti etiam sternutationem, si anteriorum ventriculorū membranæ illud ipsum eueniat. Neque id mirum videri cuiquam debet, quoniam eadem membrana communis est cum omni membrana omnium neruorum, Vnde Galenus, omnium, inquit, neruorum qui in corpore sunt principium est cerebrum, neruiq; à cerebro, cerebrumq; operientibus membranis oriuntur, & per interiorem partem, quæ à cerebro exit, sensus, & motus membris omnibus animalis suppeditatur. Membranula igitur aliqua ex caussa contracta, contrahuntur etiam nerui, & musculi ipsi, vt fiat vniuersalis omnium partium concussio, quam quotidie in comitiali morbo affectis obseruamus. Sic ergò intelligendus est Galenus cùm dicit epilepsiam fieri, quando insita cerebri virtus ad rem infensam expellendam insurgit.

7.de Placit. c.3.

Vtrum cerebro non affecto epilepsia aliquando fiat, obstructis solùm carotidibus arterijs, venisq; iugularibus. Lect. VIII.

IN epilepsia, quomodocunque fiat, semper, & necessariò cerebrum affici oportere, ita vt proprium, ac adęquatum epilepsiæ subiectum cerebrum existat, ea videlicet ratione qua in superioribus lectionibus à me demonstratum fuit, medicorum schola omnis vnanimiter affirmat. Vtrum verò etiam cerebro non affecto, & solummodo ab obstructione soporaliū arteriarum, venarumq; iugularium interdū fieri queat, in dubium, seu quæstionem reuocari posse videtur. Si

quidem

quidem non modò Aristoteles,& cum eo vniuersa Peripateticorum secta, qui ob prohibitum à corde ad cerebrum spirituum influxum eam perpetuo fieri volunt, verumetiam inter medicos Hippocrates hanc ipsam opinionem amplexus fuisse dicitur. Immo probabilibus quibusdam rationibus ostendi potest Galenũ quoque ab illarum partium obstructione ortam epilepsiam concedere; Quã quidem opinionem si veram esse quispiã contendat, fatendum omninò est, quæ de generationis huiusce ægritudinis modo passim Galenus disseruit, fictitia esse, prorsusq; à veritate aliena. Quæ tamen cùm auctorem similiter Hippocratẽ habeant, nec non firmissimis rationibus, ac ferè sensu ipso tanquam basi aliqua fulciantur à nobis vt oracula sunt æstimanda. Sed agè ad rem hanc pro viribus enodandam accedo, vt inde in posterum mihi, si vlterius vitam protrahere liceat, aut alijs ingeniosioribus meliorem excogitandi solutionem aditus patefiat. Quantum igitur ad Peripateticos attinet, si peteres ab his, quænam præcipuè ea sit pars in qua epilepsia fit, nullam aliam profectò esse responderent, quã cor; vnde motus, & sensus principium cæteris partibus emanare contendunt, cuius propterea membri tam somnum, quàm epilepsiam, qui similes admodum, & cognati sunt affectus, passiones esse arbitrantur. Qua tamen in re decepti sunt Peripatetici, si Medicorum præcepta insequi volumus, quibus sanè in huiuscemodi saltim materia credendum magis est, quàm philosophis, vt vberius infra, cũ Aristotelis opinio de somni, ac epilepsiæ caussa expendetur, patefaciam. Verum huic rei illud facessere negotium videtur, quòd Hippocrates, qui ex cerebri meatuũ obstructione affectum comitialem fieri apertè docuit, ex iugularium venarum interceptione id mor- 6.epid.1.

◆ de rat. vic. a. u. tex. 2?. & 37. Idem sentire videtur auctor li. de flat. quem Hipp. esse multi volunt.

bi genus accidere alibi scripsit. Quæ opinio cum Peripateticorum sententia in eo saltim conuenit, quòd epilepsiam quandoq; fieri vult cerebro nequaquam affecto. Caussam etenim quærens vnde fit, quòd quis subito, ac de repente mutus euadat, nimirum in repentinas cunctarum functionum resolutiones incurrat, ita enim sæpe mutos auctor ille appellat, non eos tantum, quibus vox ipsa oblæditur, in venarum (vtrasque iugulares intelligit) ἀπολήψιας idest interceptiones retulit, quæ quidem tunc fiunt, cùm, eodem paulò inferius referente, ab humorum influentium multitudine opplentur venę illæ, quarum venarum interceptiones spirituū quoque interceptio insequitur, cùm liber ijs per venas transeundi non pateat aditus. Quare cùm sanguis, præ occlusione ex humorū fluxionibus orta, in venis constiterit, atque vnà cum eo spiritus, infrigidationes, inquit, oriuntur, vertigines, aphoniæ, capitis grauitas, & conuulsiones, si iam ad cor, vel hepar, vel in venam fluxiones peruenerint. Hinc epilepsiæ, & paraplexiæ, si continentes locos fluxiones inuaserint, atque à spiritibus exire nequeuntibus exaruerint. Eundem epilepsię generationis modum admittere visus est Galenus, qui dum Hippocratis sententiam enarrat, cùm igitur,

In comm.

ait, supramodū oppletæ fuerint venæ, premi virtutem, grauariq; est necesse, atque in extinctionis periculum agi natiuam caliditatem, quæ ob multitudinem, copiamq; suffocationi quippiam simile patitur. Oriuntur siquidem epilepsiæ, & apoplexiæ, & syncopę cardiacæ, nempè vno communi Aphoniæ, idest vocis carentiæ symptomate symptomata huiusmodi significauit. Qui etiam paulò post ad hunc modum loquitur, cùm sanguis constiterit, atque cum eo spiritus, infrigidationes fiunt, vertigines, aphoniæ, capitis grauitates, & con-

& conuulsiones, quibus succedunt epilepsiæ, ac paraplexiæ cum in locos oppletas venas continentes desierint fluxiones: locos dixit corporis partes, quas auctor ante scripsit, cor, hepar, & venam, quæ prædicta coniungit viscera. Venam inquam postea à medicis cauam appellatam, quòd venarũ omnium, quæ per corpus animalium disseminantur, latissima sit. Præterea quòd Galenus hanc epilepsiæ generationem concedat, probatur tali pacto: apoplexia fit aliquando ex affatim obstructis venis iugularibus, carotidibusq; arterijs, ergò etiam epilepsia. Quandoquidem eiusdem Galeni sententia apoplexia, & epilepsia in eo inuicem conueniunt, quòd non solùm eundem humorem habent mali auctorem; sed etiam quoniam in eadẽ corporis parte communiter fiunt. Modò apoplexiam non tantum ex ventriculorum cerebri, verum & iugularium venarum, arteriarũq; omnimoda obstructione gigni posse in confesso est apud omnes. Illa etenim fit cùm facultas, spiritusq; animalis à cerebro ad neruos deferri prohibetur; vnde illico sensu, motuq; priuantur. Hæc verò dum cordis influxus in cerebrum intercipitur, oppletis videlicet, atque obstructis cùm arterijs, tùm venis, per quas vitalis spiritus ad cerebrũ defertur, suntq; iugulares ab Arabibus Giudez nuncupatæ. De apoplexia vtroque modo genita locutus est Auicenna dicens. Quæ verò est absque apostemate, (& hæc vt plurimum accidit) aut est in ipso cerebro, aut in vicinitate ipsius; & illa quidem quæ est in vicinitate, aut est in meatibus spiritus ex cerebro, aut in meatibus spiritus ad cerebrum. Nec multò post addit. Illa quæ est in meatibus spiritus ad cerebrũ fit cùm oppilantur arteriæ, & venæ ex vehementia repletionis, ac multitudine sanguinis, & spiritus non habet transitum. Quæ l.ter.trac.5. c.12.

omnia,

omnia vt melius intelligantur; animaduertendum est spiritum animalem vocatum, qui in cerebri cauitatibus, veluti in fonte quodam continetur, vnde etiam ad sensum, motumq́, præstandum omnibus corporis partibus subministratur, cùm substantia admodum tenui, ac propè aerea sit, quolibet momento dispergi, atque difflari, nisi continuã iugemq́; habeat generationẽ. Quare cũ hic spiritus ex eo, qui per arterias à corde adscendit, tanquam ex materia continuo efficiatur, iuremerito dici potest ex repentina vasorum iugularium, per quæ influxus à corde ad cerebrum defertur, obstructione apoplexiam interdum fieri. Illis enim occlusis animalis spiritus consumitur, cũ materia, vnde generatur, eidem fuerit intercepta. Epilepsia tamẽ hoc eodem modo, vti equidem reor, effici nunquã potest, quoniam in ea ventriculorũ cerebri occlusionem fieri oportet. Siquidem id morbi genus tunc quidem gignitur, cum insita cerebri excretrix facultas aduersus rem noxiam pugnat, in qua pugna cerebrum, vt fortius ad rem infensam à se propellendã insurgat, inseipsum contrahitur, ex cuius quidem membri contractione fit ventriculorum occlusio, & consequenter sensus, motusq́; voluntarij, vt principum similiter functionũ animalium abolitio; Quanquam non me latet occlusionẽ illam fieri plerunque ex materia aliqua crassa, viscidaque, qualis pituitosus est, melancholicusq́; humor, affatim partes illas cerebri occupãte, quæ vulgo semiobstructio dicitur. Vnde necessariò asserendũ est epilepsiam nulla alia in parte, quàm in cerebro, seu cerebri ventribus fieri vnquam posse. Quam quidem epileptici morbi generationem primus omniũ cognouit Hippocrates dum scripsit: melancholici magna ex parte epileptici fiunt, & è contrà epileptici plerunque melancholici;

6.epid.8.

cholici;

cholici: atque horum utrumuis magis accidit, prout uel in hanc, uel in illam partem morbus repit. Si enim in corpus epileptici, si uerò in mentem melancholici efficiuntur? Quid ergo respondendum eiusdem summi Viri auctoritati in contrarium prolatæ? quam Galenus etiam comprobare uidetur? An liber ille Hippocrat. non est? & Galenus scribit id, quod auctor ille instituit? An quòd eam fieri uult uenis à caua hepatis prodeuntibus primùm ab humorum copia repletis, aut constipatis, qui postea per utrasque iugulares uenas, itemq; arterias ad caput deducuntur, & ad uenas, arteriasq; καρωτίδας regurgitant; ab his ad cerebri uentres medium, aut postremum affluunt, à quibus insita cerebri uirtus ad rei nocentis expulsionem promouetur? An uerò magis ex illorum uasorum repletione epilepsia fit, quoniã ex prohibito (non integrè tamen) innati caloris, nempè spiritus à corde influxu, cerebri humiditates, quas calor ille si non penitus euincit, saltim compescit, augentur, quæ uentriculis communicatæ affectionem pariunt? Galenus autem cùm scribit eundem locum affectum in epilepsia, ac apoplexia reperiri, de nullo alio loco intelligit, quàm de cerebro, quod membrum utriusque pathematis subiectum perpetuò esse contendit. Ex his ergò patet magno in errore illos uersari, qui epilepsiam aliquando fieri posse autumant cerebro non affecto. neque enim pro illorũ sententia stant supra enumeratæ rationes, dicat quicquid uelit Thomas Erastus cum Peripateticis.

2.aphor.45.

Vide Gal. 5. de sympt. causs.c.1.

Lib.4. disp. in Paracelsum.

Quam-

Quamobrem epileptici non modò ingruente morbo sensum, & motum, rationem & memoriam amittant, sed etiam ab eo liberi tanquam fatui, immemoresq́; videantur. Lect. IX.

In probl. ab initio.

Quàm arduum, quàm difficile sit rerum omnium rationem proferre apertè nobis indicauit Alexander Aphrodisæus olim in Peripateticorum schola primarius, dum non modò medicæ artis auctores, sed etiam philosophiæ proceres haud omnium, quæ in natura sunt, sed quorundam duntaxat rationem ab elementis petijsse scribit. Neque enim cuncta naturalium rerum effecta ad primarum qualitatum facultatem reduci posse cogitat; unde temere quidam occultas, ut uocant, proprietates inscitiæ asylum appellant. Sed hæc de rebus his, quarum abditæ prorsus delitescentesq́; caussæ habentur, intelligi debent. In rebus uerò non adeò abditis, atque obscuris, earum caussas, quantum hominis est, palàm facere unusquisque debet. Quapropter cum superius à me statutum sit sensus unà cum motu (uoluntarium intelligo) nec non rationem unà cum memorandi potentia in epileptico affectu deperdi, consentaneũ modò est horum effectuum caussas patefacere. Sciendũ igitur à nobis est triplex esse genus uirtutum humanũ corpus regentium, quarum alia in corde, alia in hepate, alia in cerebro sedem habet, ita ut unicuique ipsarum pro sede princeps membrum fuerit attributũ, quãuis Aristoteles omnes in corde collocauerit. Has autem Plato tres esse animas non uerè dixit, quæ in corde irasci-

irascibilem, quæ in hepate concupiscibilem, quæ in cerebro rationalem distinctè appellans. Quanquã Marsilius Ficinus ab Aristotelicis hoc imponi Platoni affirmet, quòd in homine tres animas ut locis, itá substantijs differentes posuerit; Vnde nobis conuenit cum Galeno qui non animas, sed animæ potentias, & rectè sanè uocauit. quid enim prohibet unam esse animã pluribus ornatam potentijs? quas idem Galenus sub nomine uitalis, naturalis, & animalis primus omniũ excogitauit. Animalis igitur facultas (de hac enim agere, quantum ad rem nostram facit, institui) in cerebri corpore tanquam in arce, ac propria, & peculiari sede insedit, quemadmodum medici omnes, Galeno auspice, fatentur. Hanc uerò in duplicem partiuntur sentientem uidelicet, atque mouentem. Prior gemina rursus est, exterior vna, altera interior, illa ut genus in quinque species distribuitur, uisum, auditum, gustum, tactum, ac odoratum (licet Aristoteli sensus tactus non unus sit, sed plures) hæc uerò in quinq; potentias principum, ac rectricum nomine insignitas diuiditur ab Aristotelicis, sensum communem, phantasiam, rationem, memoriam, reminiscentiam; quam tamen Galenus in tres tantum partitus est, imaginationem, rationem, atque memoriam. Internæ exterior tanquã ministra inseruit; unde omnes externi sensus eidem circumiecti ut satellites, & excubitores proxime asident, in quos neruorum propagines dispersæ sunt, quibus anima suas vires effundat. E sensibus verò externarum rerum imagines haustæ in internã animam confluunt, quas primùm princeps ille sensus, quem communẽ appellant, excipit, earumq; differentias discernit, atque dijudicat. Vnde Aristoteles sensum hunc centro circuli comparat. nã veluti lineæ à circunferentia ad cen-

comm. ad 4. de Rep.

2. de anima. 9.

3. de anima.

F trum,

trum, sic etiam in communem sensum vndiq; conueniunt externorũ quinque sensuum obiecta; circa quæ exercent sese varijs officijs aliæ enumeratæ potentiæ, prout vnicuique vestrum ex philosophorum libris notum esse scio. Hæc de sentiente animali virtute, tam scilicet interna, quàm externa. Mouens autem est, qua animal, & , animalis partes mouentur. sed cum haud vnæ sint motionũ species ab animali virtute mouente pendentes, de illa solùm, ad quam progressiua refertur, sermonem habebo, sub qua contractio, & aliæ huius generis motiones continentur. Huius autem caussa gemina est, philosopho teste, nimirum imaginatio, & appetitus, quibus obediunt nerui mirabili fœdere naturæ, qui à spiritu impelluntur. Quare motus voluntarius tunc sanè fit, cùm appetitus excitato spiritu neruos impellit, qui deinceps musculos cient, musculi verò tendines, hi verò ad se membra trahunt, vsque quo progrediatur eò, quò ipsa imaginatio ducit. Quæ cùm ita sint, illud modo ignorandum non est animam hanc rationalẽ in cerebro contentam ad prædicta omnia præstanda, seu vt clarius dicã, ad operationes omnes animales vocatas edendas, spiritu animali primario eius instrumento tanquam caussa media vti, qui spiritus ex vitali per ceruicis arterias in rete admirabile sublato, primum elaboratur, deinde in cerebro eius vi ingenita, vel in anterioribus uentriculis in animalem conuertitur, quo ita confecto, ac elaborato referti sunt medius, atque postremus cerebri sinus, unde tanquam è fonte per neruorum ductus, & in sensuũ instrumenta, & in motores musculos dimanat, siue per eiusdẽ spiritus substantiam, siue instar luminis id ipsum fiat. Cũ ergò superius à me demonstratum sit in omni epilepsiæ generationis modo utique occludi (aliquando enim obstruun-

3. de anima. Auer. videtur phantasia id vnde initium motus, & Fernel. principiũ motus non pendere ab appetitu memoriæ mandauit.

vide Gal. ad fi. li. 3. de facul. nat. & lib. 6. de vsu par. vt etiã c. 5. li. de vsu respir. & 9. de vsu pari. 4. licet Columbus censeat ĩ antro ossis sphenoidis congregari aerẽ quẽ inspiramus, ex quo cerebrũ spiri-

obstruūtur à materia crassa, aliquando uerò conniuent præ qualitate praua ad ipsos per consensum transmissa) cerebri uentriculos sedes animalium spirituum, à quibus tanquam à proximo instrumento emanant animæ actiones omnes, necesse omninò est, vt exitum spiritibus minime habentibus, hoc morbi genere decidentes motu, sensibusq; priuentur, nec non etiam rationis, memoriæq; amissionem incurrant. Verùm quoniam epileptici, & hi præsertim, qui per essentiam hoc morbi genus patiūtur, non solùm morbo ingruente, sed & ab eo liberi immemores, ac veluti amentes, nec non ad omnes alias animales actiones obeūdas ineptiores apparent, quæret hic vestrum quispiam ex qua nam caussa idipsum enascatur. Clarum est ex Galeni sententia nullam ferè actionem lædi posse, nisi pars, quæ ipsam facit, vnà quoque afficiatur. Nos igitur cum partem in comitiali morbo præcipuè oblæsam cerebrum statuamus, animales facultates, quę ab eo emanant, læsionem simul pati dicere cogimur. Inter morbos autem, à quibus principes animæ vires affici magnopere solēt, frigida imprimis, & humida cerebri intemperies existit, vnde Hippocrates: obliuiosi fiunt, dum cerebrum perfrigeratur. Cui subscribens Aretæus, rationem, ait eò vsque morbus conturbat, ac deijcit, vt prorsus denique infatuentur. Atque horum omnium caussæ est cum humiditate frigiditas. Ferunt enim vel ab vtero epileptici cerebrum imbecille, in quo ob alteratricis facultatis frustrationem pituitosi excrementi copia in dies adaugetur, à qua, vt etiam ab humore melancolico in his, qui vitio talis humoris epileptici fiunt, tota eius substantia infrigidatur. Cerebro autem frigefacto animales functiones omnes obtorpescunt. nam, vt ex Aristotele constat, anima, & corpus mutuo compatiun-

tum gignat animalē ad sensū & motū, atque ad oēs animales functiones comparatum.

Influat ne vis motrix à cerebro per neruos vectore spiritu, An per modū irradiationis, quæstio est problematica, de qua vtrinq; adducūtur verisimiles rationes.

1. de loc. aff. 2.

In lib. de Sacro Mor.

Lib. 1. c. 4.

Cur tamen melancholici cæteris dicuntur esse ingeniosiores?

De Physiog. 29.

patiuntur, vt animæ habitus alteratus alterat vnà corporis formam, & e contra. Hinc animi pasſiones, ut mœror, ira, & conſimilia corpus afficiunt, imò à naturali ſtatu auertunt; iuxta quam ſententiam dictū fuit à Damaſceno, corporis temperaturam animi affectibus ſemper cohærere. Ita etiam corporis pathemata animam, ſeu animæ potentias magnopere lædunt, atque conturbant, ut cùm in febre, phrenitide, & huius generis ſimilibus, tùm præcipuè in epilepſia correptis facillimè conſpicitur, in quibus non modò ſenſus ullus reperitur, qui non ferietur, & à ſui muneris functione non ceſſet; uerùm etiam princeps animi pars ratio, atque memoria deperditur. Quòd autem animales functiones omnes à frigore lædantur haud uno in loco teſtatur ipſe Galenus. torpent etenim frigore animi, & corporis actiones, quas excitat moderata caliditas. Id quod ex medicamentorum natura planè diſcere licet, quippè frigida ſtuporē, ſoporemq;, calida uerò uigilias, & uarias motiones inducunt. Vnde à Galeno dictum reperitur, frigus nulli functioni ex uſu eſſe; qui pariter de memoria loquens, cùm uel perijt, inquit, uel omninò grauiter læſa eſt memoria, frigida tūc intemperies eſt. ſed præter obliuionem fatuitas etiam ex refrigeratione creatur. Quocirca mirum uideri cuiquam non debet, ſi ualdè ſenes, & fatui ſint, & immemores, ſubſtantia cerebri illorum frigefacta, ueluti & infantes nimia humiditate abundantes. quapropter iure dictum legitur ab Ariſtotele, puerorum animam nihil à brutorum anima differre. Qua in re audiendus etiam eſt Herodotus, qui ad hunc modum loquitur: Augeſcente corpore mens quoque ſimul capit incrementum, atque eo ſeneſcente conſeneſcit. Dùm enim infantes ſumus ratio ueluti obruta, & ebria humore

Ex arte Medicin. 85.

5. de ſympt. cauſſ. c. 3.

3. de loc. aff.

8. de hiſtor. anim. c. 1.

In Thalia.

more multo operari non potest. Humiditas etenim quoque non parum officit memoriæ, rationiq; sensui omni, & motui, ea quidem de caussa, qua Hippocrates dixit austrum auditum hebetare, caliginem visui obducere, caput grauare, & corpori tarditatem conciliare. Humefacto enim principio neruorum facultates animales, sensusq; omnes vnà cum motu voluntario torpere necesse est. Quam quidem humiditatem pueri ex semine copiosam obtinent, ob quam non ad motum solummodo, verum etiam ad scientiarum adquisitionem minus apti redduntur. Et hoc est quod voluit Aristoteles cùm prodidit scientiæ acquisitionem nullam à principio esse, quo circa subdit infantes, nec discere possunt, nec sensibus perinde dijudicare, atque alij seniores, cùm multa in eis perturbatio sit, & motus. Quam rem vt optimè intelligatis sciendum à vobis est in tenella adhuc ætate ob humoris copiam vberiorem internorum sensuum organa perenni motu agitari, atque diffluere. vnde fit vt rerum imagines, quæ per externos sensus in internos illabuntur, in officinis adseruari nequeant, vt neque in cera liquefacta æ quas exprimit sigillum; eapropter ipsius rationis lumen eo tẽpore minimè elucet, sed quasi nebula obtectũ est. vnde tunc addiscere non valemus, sed cùm humiditate illa paulatim, ac mediocriter consumpta hausta simulachra permanent, & suo ritè munere fungitur imaginatio. Intellectus enim operationem ab ipsa imaginatione pendere docuit nos Aristoteles. Applaudunt huic sententiæ Hippocrates, atque Galenus, ille quidem cum alibi, tùm vbi refert insanienti necesse esse præ humiditate cerebrũ, in quo animæ sunt opera, moueri, vbi videlicet humidius, quàm pro natura fuerit, tandiuq; hominem sapere, quandiu eiusdemmet cerebrum

3. aphor. 5.

7. Phys. 3.

Hinc illud philosophi: Odi pueros præcoci ingenio.

3. de anima. 8.

In de Sacro Morbo, ac de insania.

1.epid. brum quieuerit. Hic verò cũ tradit cerebrum siccum ad suas actiones expeditissimum esse, meliusq; se habere ad imaginationem, ratiocinationem, memoriam, visum, auditum, aliosq; sensus. Ex quibus omnibus non difficilè est elicere quã ob caussam epileptici, non modò ingruente morbo, sensum, & motum, rationem, ac memoriam amittant, sed & ab eo liberi, omniq; tẽpore, immemores, ac veluti amentes appareant; Verum quia ex iam allatis aliquot haud negligendæ dubitationes oriuntur, earundem solutiones in futura lectione vobis ante oculos ponere constitui.

Obiectionum aduersus anteactam lectionem dilutio. Lect. X.

VT omnem dubitandi ansam pro viribus abscindam, Auditores; quod proprium qualecunque materiam pertractantium iudicatur, obiectiones, quæ aduersus ea, quæ in pręterita lectione allata fuere, ab ingenioso aliquo obijci possent, soluere in præsenti conabor. Dubitatur igitur in primis vtrum vera sit Galeni opinio, in epilepsia rationẽ, atque memoriam deperdi. Siquidẽ Oribasius de differentia, quæ inter epilepsiam, melancholiam, & insaniam versatur, disserens hæc verba profert. Epilepsia in imaginatione, melancholia in ratione, insania in memoria est. Ide sentire visus est Actuarius vbi sensus communis affectionem esse epilepsiam voluit. Ambigitur quinetiam circa ipsammet memoriam, nã ex superius enarratis Peripateticorum sententiam, qua censent memoriæ sedem non in cerebro contineri, sed in corde, vt in proprio, & peculiari loco approbare visi sumus.

3. aphor. com. 24.

Li. 1. c. 13. de act. & operat. anim. spiritus.

ſumus. Quandoquidem ſi, veluti nos ſupra affirmauimus, & Bernardinus Crippa philoſophus æui ſui clariſſimus aſtruebat, propter vel frigoris, vel humoris abũdantiam, homines omni propemodum memoria carere videntur, qui conuenire poteſt, vt in cerebro, quod & frigidiſsimum, ac humidiſsimum eſt omnium, quæ in animali ſunt, atque contrarium propriæ ſedi animæ, quæ eſt calidiſsima, ipſius memoriæ uis collocetur? Idem aſſeri poſſe uidetur de cęteris animæ potentiis, quas à frigido, & humido tantoperè lædi affirmaui. Dubitatur inſuper circa ea, quæ de frigore, & calore protulimus, ſi uera nimirum ſunt, ueluti uera eſſe tam medici, quàm philoſophi omnes concedunt, cur timidi uocantur Syri, Maurij, Arabes, & Indi, qui feruidis in locis habitant, fortes è contra Galli, Scythæ, Thraces, Germani, atque Britanni, qui gelidas regiones incolunt? Præterea ex Galeno dictum à nobis eſt frigus nulli functioni ex uſu eſſe, cùm tamen oppoſitam ſententiã habeat Ariſtoteles, qui inter elementorum qualitates frigus poſt calorem maximè actiuum eſſe dixit. Vnde non ſecus, ac ipſum calorem actiuas potiſsimũ præſtare actiones frigus apparet, ut ſunt finire, mutare, humectare, exſiccare, tanquam homogenea, quàm etherogenea congregare. Demum ex eodem Galeno probatum eſt memoria, & ratione valere eos magis, quorum cerebrum humiditate minus ſcateat, ideo ſenes, quorum cerebrum ſiccum eſt, ut uniuerſa itidem illorum temperies, memoria, rationeq; cęteris anteſtare deberent, cũ nihilominus alia omnia nos ipſa doceat experientia. Hæ ſunt primariæ dubitationes, quæ ex iam habita lectione neceſſariò enaſci videntur, quas nunc retrogrado, præpoſteroq; ordine vſus enucleare aggredior. Sententia fuit Heracliti, qui ante Galenũ

In Ariſt. de mem. & remin.

4. meteor. i.

vixit,

vixit, temperamento ficciores alijs esse prudentiores; ex quo illud: spiritus siccus anima ingeniosissima. Quantum verò attinet ad senes, clarum est esse frigidos, & siccos; nam idcirco Aristoteles, referente Galeno, senium marcescenti stirpi adsimilat, quippe stirpes nouellæ dum sunt, molles humidæq; cernuntur, senescentes assiduè magis siccescere videntur, ad postremũ aridæ prorsus redduntur, idq; ipsis mors est. Vnde inremeritò senium nil aliud esse, quàm viam ad interitum profert, eò quia in frigido, & sicco consistit. Quarem confirmat idem Galenus, vbi quærens caussam, quamobrem scriptum sit ab Hippocrate, senectutem vigilijs infestari tradit, illud contingere non modò quia senectus ipsa solicita, & anxia existit, sed propter nimiam etiam corporis siccitatem, ob quam glaucomata senibus prouenire scribit, immodicè nempè instrumentis visui inseruientibus exsiccatis, neque enim contra sunt senum aurium, & oculorum humiditates, destillationes, vertigines, ac alij frigidi, & humidi affectus à quibus senes ipsi tentantur, quoniam, etsi multa humidorum, & pituitosorum recrementorũ copia in his coaceruetur, id tamen per accidens fit, ob alteratricis facultatis frustrationem. Quoad enim propriam, ac innatam substantiam frigidæ, ac siccæ sunt temperiei. Quò respiciens Ioannes Grammaticus senium frigoris, & sicci victoria fieri tradidit. Senes igitur sunt temperamento sicci, & nihilominus obliuiosi, ac aliquando fatui, & propè delirantes. Pro solutione difficultatis asserendum est, illud in senibus contingere non ob eorum siccitatem, ratione cuius homines ad animales actiones edendas paratissimi redduntur, sed frigiditatem, quæ omnibus palàm munijs animi aduersatur. Vel dicendum quemadmodum pueri ob nimiam humiditatem,

2. de tẽper. 2

5. aphor. vlt.

1. de gener. & corrupt. tex. 42.

tatem, ac defectum congruentis duritiei, parum & memoria, & ratione valent, ita ipsos ob immodicam organorum inarescentiam, defectumq; competentis humidi, obliuiosos, ac amentes euadere. Quã rem docuit nos Aristoteles, vbi tradit pueros, & valdè senes obliuiosos esse propter motum, quòd illi in accretione, hi verò in decretione multa versentur. In senibus etenim quasi in ruinosis ædificijs, depictæ rerum imagines exolescunt. Ita etiam Galenus ob siccitatem deperdi memoriam refert, vt cuidam sui æui contigit, qui ob nimias vigilias, nimiamq; in literarum studijs assiduitatem organo exsiccato memoriam penè amiserat. Atque hic obsecro vnum notate; non temerè vulgo iactatum esse sapientes multos delirare. nam, vel Hippocrate auctore, à nimijs uigilijs desipientia aliquando prouenit, idq; tùm nimiæ siccitatis, quam pariunt uigiliæ, ratione, tùm quia per longas uigilias biliosior sanguis redditur. Licet autem memoriæ abolitio sit excedentis humidi soboles, ueluti eiusdem perfectio sicci congruentis, tamen utriusque qualitatis, imò & aliarum qualitatum exuperantia memoriam labefactat. Silentio uerò non inuoluam Auerroem autumare senibus obliuionem ob accidentalem eorum humiditatem, quemadmodum pueris ob naturalem accidere. Quę opinio mihi non improbanda uidetur, quanquam secus Aristoteles, à quo in præsenti non discedo, senũ obliuionem in defectum humidi natiui referens, cuius idonea commistio memoriæ organum attemperat; atque hæc omnia quantum ad primam dubitationem. Quantum uerò ad secundam, uerissimum est, quod à Galeno dictum reperitur frigus nulli functioni ex usu esse, at hoc non impedit, quominus frigus actiones, quas philosophus recenset, efficiat. Galenus enim de

In de memor. & reminisc.

3. de loc. aff. 5.

7. aphor. 18.

In cõm. ad li. de mem. & remin.

3. de sympt. causs. c. 3.

4. meteor.

his actionibus loquitur, quæ aguntur facultatibus, quibus humanum corpus regitur, & gubernatur, quarum quidem actionum non est per se efficiens frigus; quare & Auicenna frigus in actionibus uirtutum essentialiter non ingredi dicebat. Hactenus de secunda obiectione. Venio ad tertiam, quæ est si frigus segnitiei, calor uerò uiuacitatis, & roboris caussa existit, cur timidi dicuntur populi in calidis Regionibus degentes, fortes e contra, & uiuidiores, qui frigida loca incolūt? pro cuius dilutione forsitan respondendum, pauoris, ac timiditatis caussam geminam esse, sanguinis uidelicet frigiditatem, atque crassitiem; id quod Vates ille notauit hoc senario,

Frigidus Arcadibus coit in præcordia sanguis.

Scaliger addit sanguinis paucitatem; quandoquidem eos reddit animosiores sanguinis copia, qui in frigidis habitant Regionibus, at istorum, ait, sanguis ut multus, ita dilutus est, quippè post primæ impetum æstuationis deferuescit, pertinacissimè nimirum pugnant Mauri, & Indi. An qui degunt in cęlo calido imbelles, & effęminati sunt, quia ut apud nos fit per caniculares æstus, innatus calor perpetuo Solis ardore in halitum dissoluitur, qui uerò terram egelidam inhabitant feroces sunt, ac animosi, quia frigore ambientis, calor in præcordia coactus illis animum, & robur addit? Ab hoc problemate expeditus confero me ad penultimam dubitationem, quæ circa sedem memoriæ versatur. Compertissima res est apud omnes medicos memoriā in cerebro sedem propriam habere, eamq; non in parte aliqua determinata, vt fuit Arabū, & aliorum quorundam opinio, sed in tota cerebri substantia vnà cum alijs facultatibus. Sic enim passim Galenus de animalium virtutum sede sentire videtur. quanquam ad Galeni

[Margin notes: 1. Primi. doct. 6. — Cōm. 1 Hip. li. de insom.]

leni mentem non desint, qui rem hanc aliter defendunt; inter quos est Curtius Marinellus vir certè in medica facultate singularis. Argumento verò Crippæ hoc ego pacto respondeo. Quòd cerebrum sit omnium nostri corporis partium frigidissimũ fuit Aristotelis sententia pluribus in locis. Attamen philosophus (alioqui rem sensui contrariam attulit) cerebri substantiam secundũ innatam eius complexionem, venis omnibus, arterijsq; seclusis considerauit, non prout actu existit in viuente. tantum enim abest vt cerebrum in viuente sit frigidissimum, vt Galenus scripserit cerebrum aere calido etiam æstate media calidius esse, idq; tùm ob continuum motum, tùm ob multitudinem venarum, arteriarumq; in membranis cerebrũ inuoluentibus existentiũ. Ideò medici etiam æstate media cerebrum rebus calidis fouent, ne ab aere infrigidetur; Et alibi Galenus cerebrum calidum, & humidum vocat; Qui etiam scripsit cerebrum inspiratione indigere vt infrigidetur. Quapropter iuremerito Auicenna de cordis, hepatis, ac cerebri temperatura loquens tradit cerebrum esse quidem frigidum, sed in comparatione ad alia duo principalia viscera cor nempè, & iecur, quæ sunt calidissima. In summa viuente animali nulla pars in eo est, quæ calorem non præseferat. Vnde patet quàm magno versentur in errore Moderniores quidam aliàs non indocti, qui de calculo conscribentes à frigore ipsius vesicæ lapidem gigni posse autumant; dum scilicet in crassam materiam agit, eam congregando, vt fieri in externis videmus. Quã opinionem falsam, & à vero alienam esse demonstrat Hippocrates dum scilicet, si in acutis morbis vrinarum interceptiones ex vesicæ refrigeratione contingant, pessimum, & lethale signum esse perscribit, vtpote discus-

In lib. de morb. nobiliorē animã obsidentib.

5. de hist. anim. 16.

2. de part. anim. 7. & in lib. de somno, & vigilia.

8. de vsu par. 2.

1. med. definit.

De odorat. i strum. c. 6.

Fen 1. pr. Canon.

Inter alios Valle. 6. epi.

1. Pror. tex. 16.

so, euaporatoq; ab eo, qui præter naturam est, naturali vesicæ calore. Atqui hunc in errorē lapsi non essent, si ea legissent, quæ Galenus nobis tradita ad hunc modum reliquit. Verum in nobis lapidem frigus non parit; neque enim fieri potest, vt viuo corpori tantum frigus accidat, quo concrescere valeat in homine lapis, quemadmodum fieri in externis videmus. Quòd verò, & ad cerebrum reuertor, idem Crippa de cerebri humiditate obijciebat, quam dicit tantam esse, vt memoriam in illo membro contineri impossibile sit, censeo ego esse falsum. nam cerebrum humidum quidem est, quod eius mollicies potissimum indicat, non tamē, si de temperato loquamur, humidissimum. Iniuria ergò hac ratione cerebrum ipsius memoriæ, aliarumque animalium virtutum sede, ac domicilio priuant Peripatetici. Postrema dubitatio erat nùm verè dictum sit à Galeno in epilepsia rationem, atque memoriā amitti, cum & Oribasius, & Actuarius aliter sentire videantur. Pro solutione respondendum in epilepsia, iuxta Galeni mentem, rationem, atque memoriā præcipuè offendi, quòd verò etiam imaginatio, communisq; sensus afficiantur, vt Actuarius, & Oribasius arbitrantur, hoc sanè haud negat Galenus, quanquam proprias sensus communis affectiones veternum, ac vigiliam, non autem apoplexiam, aut epilepsiam statuerit. Verùm hactenus ista.

In lib. de renū affect.

De sympt. caus. l.

De

De differentijs epilepsiæ, & modis omnibus, quibus non solùm cerebrum, sed vnaquæque pars ab altera per consensum afficitur. Lect. XI.

DE differentijs epilepsiæ, quot, & quæ sint, nec non membris omnibus, quibus per consensum tam graui symptomate cerebrũ corripitur, vobis hodie mane clarissimi adolescentes verba sum facturus. In quouis igitur nostri corporis affectu, quanti referat à medico non ignorari affectionis modum, nùm scilicet pars affecta primariò, & per se, an per consensum morbo laboret, vnicuique in arte medica etiam ruditer versato pro comperto esse puto. Quæ res ijs potissimum curæ esse debet, qui in praxi ipsa versantur, vt, cuinã parti medicamenta conueniant, ad vnguem calleant, ne dum quis affectu aliquo per sympathiam laborat, eundem tractu temporis per idiopathiam perpeti cogatur, & ad aras vsque patientem concomitetur. Affectio enim per consensum orta si in propriam transeat, non nisi difficulter admodum vinci potest, quod neutiquam accidit morbo adhuc aliunde pendenti, qui fixas adhuc, & permanentes caussas non habeat, cui quidem occurrere arduum non est, nimirùm quoniam vbi quis, Galeno auctore, per consensum afficitur, ipsaq; affectio in fieri habeat esse, deletis causis illam efficientibus, ipsa quoque simul deletur. Si verò consentientes partes permanentẽ iam habuerint dispositionem, quamuis quiescat caussa efficiens, ipsa tamen persistet affectio. Vnde à Sereno iure proditum legitur. 3. de loc. aff. 5.

Cura magis prodest venturis obuia morbis.

Quam-

Quamobrem cùm haud vni sint modi generationis epi lepsiæ, quot, quique sint nunc statim palàm facio. Eiusmodi enim distinctio non parui erit in curatione momenti. Siquidem cùm in cerebro ob aliquam aliam partem hæc affectio gignitur, eam maximè, & imprimis curare oportet, cerebrum verò ita præparare, vt non tam facile afficiatur. Tribus ergò continetur differentijs epilepsia, aut consistente in cerebro per essentiam affectu, id quod plurimis epilepticorum contingit, aut à ventriculo ad cerebrum consortij lege quadã adscendente, aut, quod raro accidit, cùm à parte aliqua, cui forte fortuna euenit, incipit affectio, quæ dein ceps, ægro ipso sentiente, in cerebrum repit. Quibus tamen epilepsiæ differentijs commune illud est, vt quo quomodo oriatur affectio, cerebrum semper necessariò patiatur, vel primario affectu, vel secundario, quẽadmodum in morbo melancholia dicto fieri cernitur. Hic enim pariter vel ex proprio cerebri pathemate generatur, vel ex ventriculo, aliave parte affectus materiam cerebro communicante, qualis melancholia hypocondriaca nuncupata, quæ stomacho consentiente fieri solet, ob inflammatã circa ipsum ventrem hypocondria, quæ modò auram quandam maligniorem, modò substantiæ humoris partem ad cerebrum sursum transmittunt. Ita igitur comitialis affectio non solùm proprio cerebri vitio, sed etiam ipsius ventriculi, & aliarum etiam corporis partium consortio producitur, Galeno auctore, cui Paulus, Aetius, alijq; omnes antiqui medici subscribunt, licet non defuerint inter iunio res qui contra senserint. Eleuantur enim, inquit Galenus, interdum ab aliqua corporis parte halituosi quidam spiritus, qui cerebrum ita petunt, vt eos, dum sese attollunt, vel ægri persentire idonei sint. Verùm iam

3. de loc. aff. 5.

tempus

tempus postulat, vt quænam sint corporis partes, quarum consensu comitialis passio cerebro communicatur, clarum, apertumq; fiat. Illas igitur partim Galenus, & partim alij in re medica percelebres, nempè inter Græcos Paulus, inter Arabes verò Auicéna nos docuerunt. Galenus enim puerum se vidisse refert, qui conuulsione epileptica ex cruris consortio laborabat, qui puer eidem Galeno referebat à crure initiũ sumere affectionem, mox illinc per femur, lumbos, & latera ad ceruicem rectà serpere, donec ad caput perueniret, quod cùm primum tangebat, puer haud quaquam sibi constabat, qui propterea, interrogantibus medicis, quibuscum ad curationem Galenus conuenerat, quale esset id, quod ferebatur in caput, nihil habuit quod responderet, ætatis verò suæ decimumtertium annum agebat. Sed præter hunc tradit idem Galenus alium se adolescentem cognouisse mentis compotem hoc ipso morbi genere laborantem, qui quod fieret non modò sentire, sed etiam alteri narrare poterat: à quo dicebatur ueluti auram quandam frigidam esse id, quod sursum adscendebat. Tale quidpiam se uidisse scribit Alexander Trallianus. Paulus uerò Aegineta tùm à crure, tùm à manus digitis contagionem posse nasci affirmat, nec non (quod etiam notat Auicenna) ab utero, ut cuidam sui æui mulieri, tempore quo erat grauida, contigit, quæ mulier à partu edito hoc symptoma passa non est. Fernelius inter neotericos magni nominis auctor, Non paucas, inquit, mulieres noui, quæ quoties utero gestant, crebrò epilepsia corruunt, expeditæ uerò nunquam. Ex coli etiam dolore epilepticos fieri casus uoluit idem Paulus, ut similiter ex alijs interaneis ob lumbricos ea occupantes. Præterea à liene, præcordijsq;, spondylibus, ac humerali osse, ut etiam à testibus,

3. de loc. aff.

Lib. 1. c. 15.
Lib. 3. c. 13.
Lib. 3. fen 1. c. 1.
de par. mor. & sympt. li. 5. c. 3.
Lib. 4. c. 57

bus, semine ob diuturnam moram in ipsis corrupto, & ad uenenatam qualitatem redacto, affectionem hanc nonnunquam produci tradit Auicenna. Vbi demùm à toto corpore etiam fieri posse per hæc uerba refert. Illud autem quod nocet cum uapore malæ substantiæ, & qualitatis est in toto corpore etiam; ita ut sit in digito pedis, & manus. Quibus uerbis Auicenna non à uētriculo solùm, præcordijsq;, aut alijs internis corporis partibus, sed etam à partibus externis, in quibus totius corporis habitudo deprehenditur, uapores prauos in cerebrum conscendere, ibiq; epilepsiam parere nobis apertè significat. Si quis uerò petat à me, quænam sint hæ corporis partes exteriores, in quibus totius corporis habitus comprehenditur, respondebo musculos esse toti corpori adiacentes. ita enim rem se habere docet Galenus in hunc planè modum: Totius uerò corporis habitus in illis maximè dicitur partibus, quæ primæ oculis subijciuntur. sunt uerò hæ musculi, qui omnia ambiunt. Quod Auicenna igitur de toto corpore protulit, de partibus extrinsecis nempè musculis uniuersam corporis molem ambientibus intelligi debet. Omnibus uerò consortij lege factis epileptici morbi inuasionibus, quæ stomachi fit consensu, frequētior esse solet: cuius quidem quatuor enumerantur caussæ à Galeno, quæ si unà confluant, maximum inde fieri symptoma necesse est. nimirùm si affectus, qui uentriculum afficit, uehemēns existat, si sensus eius maximè sit acer, si arteriarum, neruorumq; genus imbecillum, & si denique cerebrum ipsum, uel cor fuerit infirmum. Hactenus patet quænam sint partes, quarum consortio, & conspiratione cerebrum epileptico motu afficitur, nunc uerò ostendamus quo modo cerebrum huiusmodi partibus consentiat; ut illarū consortio in adeo magnam

Lib. 3. tex. 5 c. 8.

Art. med. c. 50.

1. de sympt. causs. 7.

gnam ægritudinem incurrat. Ante omnia igitur considerandum à nobis est quot modis fiat partium ad inuicem conspiratio, & vna pars alteri compatiatur. Triplici ergò ratione fit iste consensus, aut vicinia, aut familiaritate vel generis, vel operis, aut vasorum communione. Auicenna verò sex modis fieri consortia tradit propter continuitatem, viam, vicinitatem, operationem, famulatum, aut intermedium partis ad partē. Propter viciniam, vesicæ, & recto intestino vterus cōpatitur, vicissimq; illa vtero, vnde tenesmi, stranguriæ, & vrinæ suppressiones per consensum. Sic ad recti intestini, ac vteri inflammationem accedit stranguria, Hippocrate auctore, viciniæ scilicet ratione compatiente vesica. Generis societate condolet neruosum neruoso, venosum venoso, arteriosum arterioso. Operis verò, condolent mammæ vtero, thoraxq; partibus genitalibus. Propter communionem vasorum ventriculus cordi per aortam, & venam cauam consentit, inde sincope stomachica. alijs etiā modis ab Auicenna positis pars altera alteri compatitur, vt continuitate, ac intermedio partis ad partem; sic enim ventriculus intestinis, & gulæ condolet, cerebrum verò vtero, per spinam cui alligatur, compatitur, inde occipitis dolor in mulieribus frequentissimus. Conspirant etiam partes per intermedios spiritus, & humorū confluxum, vt ad hanc partium conspirationem, condolentiamve respiciens Hippocrates meritò scripserit: Confluxio vna, conspiratio vna, consentientia omnia: de qua sympathia abundè loquitur Hieronymus Fracastorius. Verùm ad rem nostram. Si quis ergò quærat à me vnde sit quòd cerebrum, & ventriculus mutuò sibi compatiuntur, vt alter alterius condoleat calamitati, respondebo id prouenire ob neruorum à sexta cerebri propa-

Sabinus apud Gal. 2. epid. com.

Fen 1. primi.

5. aphor. 58.

In lib. de alim.

In lib. de sympat. ac antipat. c. 11

H gine

gine ad os ventriculi descendentium magnitudinem, per quos etiam ori ventriculi sensus exactior, quàm vllæ aliæ particulæ accedit. Qua propterea in parte Galenus tactus sensum maximè vigere perscripsit. Stomacho igitur facile cerebrũ compatitur neruorũ communione. Exemplum verò patientis epilepsiam per huiusmodi consensum proponit haud vno in loco Galenus, nimirùm cuiusdam grammatici, qui quoties vel nimis vehementer doceret, aut cogitaret, aut inediam sustineret, aut irasceretur, comitiali symptomate corripiebatur, nempè oris ventriculi vitio. Sic ego alium noui grammaticum (ita enim libet mihi appellare virum in humanioribus, vti vocant, literis perquã versatum) qui si forte fortuna irascitur, aut longius inediã tolerat leuibus quibusdam comitialibus accessionibus cum modica circa os spuma collabitur. Ab vteri consensu epilepsia fit mulieribus præsertim vtero gerentibus, in quibus multa putria vnà cum fętu cohercentur, ob ipsius vteri cum cerebro, per spinalem medullam cui vterus alligatur, copulam: inde mulieribus nil magis frequens occipitis dolore, inde etiam conuulsiones, quas vtero consentiens cerebrum sæpè producit, quæ quidem in viduis maxime, atque virginibus elucescunt, quæ sanantur vtero ipso sanato. Quod si alicui vestrum non probatur, dicamus epilepsiam fieri ab vtero vasorum communione, de qua Galenus ubi caussas indagat, ob quas fiũt mulieribus in sincipite dolores. Ex coli autem dolore qui fit casus epilepticus acceptus referri debet, uel neruulo à sexta cerebri propagine ad illud transmisso, uel continuitati illius intestini cũ uẽtriculo, à quo per neruorũ communionem cerebro noxa impartitur, sic intelligi oportet de alijs intestinis, quoties ab eis uel ob uermes, uel ob aliam caus-

Lib. 5. de vsu par. c. 9. Idem tamẽ 3. de loc. aff. 9. nõ in oĩbus ęquè exacti sensus os ventriculi reperiri affirmat, imò quosdam ipsum penè insensile obtinere ex eo probat, qđ eructãt, vel euomũt q̃dam vsque adeò vitiosa qualitate infecta, vt ne odor quidẽ à nobis sustineri q̃at, cum ipsi interea nihil ferè motus sentiãt.

5. de loc. aff. 6. ac de tuẽ. sanit. li. 6. c. pen.

Vide Gal. 6. de loc. aff.

6 epid. com. 1. sect. 2.

sam

ſam comitiale ſymptoma cerebro communicari aſſeritur. Habent enim inteſtina communem cum uentriculo tunicam, ratione cuius etiã fit, ut ijs leuem quandam, ac rudem concoquendi facultatem ineſſe medici omnes affirment. Quæ à crure uerò, aut pedum, manuumve digitis incipit affectio, quæ furtim per cęcos ductus in cerebrum progreditur, per quandam ueluti partium continuitatem illam ipſam fieri Galenus affirmat. Quæ à teſtibus, uaſorum communione, ſi Hippocrati credimus, ſed aliter docet anatomes, ideò dicendum fieri potius ob quandam partium continuitatem, ut quæ à ſpondylibus, aut humerali oſſe, ob uiciniam ſub qua tamen continuitas comprehenditur. Quòd ſi aliqua alia corporis pars primùm affecta erit, ratione cuius cerebro affectio communicetur, aliquo ex iam oſtenſis modo illi ipſi condoleat cerebrum neceſſe eſt. Hucuſque de natura, ac differentijs epileptici affectus copioſe peregi. nunc uerò tempus poſtulat, ut de eiuſdem affectionis cauſſis efficientibus orationem exordiar.

FINIS LIBRI PRIMI.

LECTIONVM DE EPILEPSIA LIBER SECVNDVS.

An in Deum referenda sit caussa epilepsiæ, vt quorundam fuit opinio. *Lect. XII.*

DE causis modò epilepsiæ agendum est, in quibus quidem sigillatim examinandis si diutius immorabor, vnusquisque uestrum, Ornatissimi Auditores, mirari desinat, quando nulla in re magis laboratur à medicis, quàm in morborum causis dignoscendis, utpote quæ conuenientem curationem, assertore Galeno, ostendunt. Siquidem cùm nihil eorum, quæ in corpore nostro fiunt, factave sunt, absque caussa sit, eodem Galeno pluribus in locis auctore, utique morbus nunquā e corpore profligabitur, nisi caussa, ex qua pendet, auferatur. Doctè ideò dixit Herophilus oportere medicū, quæ, qualis, & quanta sit morbi caussa ante cognoscere, quàm de aliquo remedio cogitet. Quis enim morbus curabitur unquam, nisi caussa remota?

1. ad Glauc. c. 14.

4. de Placit. Hip. & Plat. c. 4. & 5.

1. met. med. 7.

Hæc

Hæc autē remoueri non poteſt, niſi dignoſcatur. Quare meritò ſcriptum reliquit Hippocrates: Medicus qui ſuffecerit ad cognoſcendum, idem ſuffecerit ad ſanandum. Priuſquam tamen ad internas efficientes huius affectus cauſſas me ipſum accingam, uniuerſaliores palàm facere decreui, in quibus tādiu progrediar, quandiu ſumma huius morbi cauſſa deprehendatur. Summam uoco Ariſtotelem ſecutus, quæ proxime affectū attingit, ſeu immediatam. Reliqua enim tria cauſſarum genera, quæ Ariſtoteles inſtituit, naturali relinquam, effectricesq́; tantum, quæ ſolę ad curationis modum dignoſcendum ſatis eſſe creduntur, omni ſtudio percurram. Nam & Leonicenus teſtatur eſſe Galeni conſuetudinem per cauſſam ſimpliciter, efficientē tantummodo intelligere. Illud quidem verum eſt huiuſmodi cauſſas materiales etiam eſſe poſſe. nam vt ſunt ſubiectæ qualitatibus deferendis, materiales, vt impediunt naturales effectiones, efficientes erunt. Eas veteres in coniunctas, & antecedentes partiti ſunt. Quòd ſi Galenum cauſſas omnes expendere aliquis obijciat, dicatur idipſum efficere ſolùm in medicinæ theoria, ſeu contemplatione, vix autem in therapeutica, vt fecit Auctor libelli de renum affectibus, Per medicinæ verò theoriam illud in hoc loco intelligi velim, quod alio nomine phyſiologia vocatur, quæ humani corporis naturam ex profeſſo exponit, in qua genera quatuor cauſſarum expenduntur. Ad rem. Imprimis igitur diluendum à nobis eſt, an in Deum reijcienda ſit epilepſiæ cauſſa, vt ab eo ſemper tale genus morbi hominibus immittatur. Fuere enim, vel Hippocratis tempeſtate (ſi modò illius eſt liber, qui de ſacro morbo inſcribitur) qui epileptici morbi ſæuitiam, magnitudinemq́; qua cęterorum morborum naturam longè ſuperare

In li. de arte

2. phyſ. tex. 38.

In præf. art. par.

perare

perare videtur, animo menteq; voluentes, ad iram Dei ita illum referebant, vt non medicinalibus auxilijs, sed expiationibus curari posse autumarent. Quæ opinio, eodem Hippocrate auctore, non aliunde quã ex ignoratione naturalis epilepsiæ caussæ ortum habuit, quæ tamen etiamnum hodie verisimilis vulgo videtur, eo quòd morbus multitudine, & vehementia symptomatum mirabilis sit, & ab alijs longè diuersus; cuius affectus origo, inquit Aretæus cùm mirabilis, & præter hominum opinionem sit, flagitiosis hominibus à Luna immitti nonnullorum opinio fuit. Verum qui à Luna oriri talem affectionem putant, alia se ratione tuentur; ob quam etiam ad rei naturam multò magis accedunt. Non modò autem ægritudinem hanc, sed alias etiã ab irato Deo nobis obscæne viuentibus inferri quidã existimant, licet eas potissimum quæ latenti qualitate, à to taq; , vti vocant, substantia corpora nostra corrũpunt, quorum sententiæ fauet Auicenna dum scribit, epidemiã à Deo propter peccata immitti, & Celsus auctoritate Homeri, à quo disci posse refert morbos tum ad irã Deorum immortalium relatos esse, & ab ijsdem opem posci solitam. Insuper ex sacris literis, quarum auctoritas nobis instar omnium esse debet, passim deprehenditur morbos ab Omnipotenti Deo hominibus immitti. Vnde in libro Paralipom. legitur Ioram Regem, quòd populum à Dei lege auertit, fratresq; suos occidit, Deo ipso ita volente, correptum esse alui languore insanabili, quo tandem ad tabem, interitumq; deductus est, quãplures alij in adductis literis recensentur, quibus à Deo immissæ sunt ægritudines, quos ego breuitatis ergo prætermitto. Iure igitur Ecclesiasticus; qui delinquit in conspectu eius, qui fecit eum, incidet in manus medici. Non est in ciuitate malum, cecinit

Lib.1.c.4.

Li.11. metaphys. ab initio.

Lib.1.c.1.

2.c.21.

Cap.38.

Pro-

Prophæta, quod non fecerit Dominus. Quamobrem ex peccatis, Deo ita permittente, morbi nascuntur, vt & aliæ omnes miseriæ. Spectant huc verba illa: Ego Dominus formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum. Dominus noster, ei, quem sanauerat, dixit, Noli amplius peccare, ne deterius tibi aliquid contingat. Ad hanc ipsam in morbis occultam caussam respexisse Hippocratem nonnulli arbitrantur, dùm sic scriptum reliquit. Et si quid in morbis diuinum habetur, illius discere prouidentiam medicum oportet. Vbi per diuinum haud eam aeris conditionem, quæ ex calido, frigido, humido, sicco modum excedentibus prouenit, sicuti Galenus enarrat, sed aliquod aliud illa aeris conditione longe, lateq; præstantius innuere Hippocratem affirmant, nimirum proprietatem quandam morbificam hominibus ignotam penitus, soliusq; Dei arcanæ menti reseruatã, quæ ab eodem ad scelera humana infrangenda suscitetur. Deus ergò morborum caussa. An ab eo solùm erit petenda subleuatio medicorum auxilijs neglectis? Quotidie tamen uidemus ægrotantes multos iam iam morituros mirabilis artis suffragio ab Orci faucibus eripi, ac uitali spiritu donari. Præterea Ecclesiasticus ipse testatur medicum creatum esse ab Altissimo, hortaturq; ægrotantes in infirmitatibus dare locum medico, quoniam eius opera sunt necessaria. Apud quem pariter, non secus ac præcepit Galenus, lectum est. Si coactus fueris in edendo multum, surge, & euome, & non adducet corpori tuo infirmitatem. Quibus uerbis significat Deum uelle à morbis hominem liberari per hanc nobilissimam artem, quã in humanæ salutis custodiam, ac reparationem creauit. Quid igitur statuendum est hac in re? Pro indubitato habetur apud omnes Deum esse pri-

Isa. 14. 1. prog. 7. Loco citato 7. m. t. meden.

primariam caussam, à qua cœteræ pendent, nihilq́; hæc in mundi machina fieri, aut moueri citra primi mouentis voluntatē. Etenim Dei nutu gubernantur omnia; eumq́; propterea singularū rerū effectorem vnusquisque, cui sana mens sit, agnoscit, ac profitetur. Sic enim entia omnia, nihil aliud esse, quàm Dei scientiā dicebat Themistius, cui & Auerroes assentitur. Ita pariter de Deo sentire Hippocratem asseuerabo, dum cūctarū rerum humanarum caussam ad Deum referendam monet, nec non cū dixit, A medicis vniuersa Deo attribuenda. Verum secundas caussas produxit, quas etiam ita disposuit, vt proprios motus agere permittat, quibus similiter vti ipsum manifeste apparet, quoties aut in vindictam, aut salutem morbos immittit. Sic enim Tobiam hirundinis stercore excæcauit, cui paulò post visum restituit, præscripto ex felle piscis collyrio, quem piscem illum fuisse nonnulli arbitrantur quem callyonimum Græci appellant, de quo Galenus, & Plinius verba fecerunt. Quare medicus, qui ut medicus vltra elementa non quærit, à secundis caussis tantummodo ægritudinum originem petit, non negans quandoq́; Deū ad scelera humana punienda morbos inferre, ita tamen vt absque naturali caussa illud nō efficiat: qui medicus propterea circa proximam naturalem caussam potissimum uersatur, qua ablata, morbi etiam e medio tolluntur. Vnde Auicenna de melancholia pertractans in apertum quædam affert, quæ hic libenter appono, quoniam ad rem nostram omnino faciunt contra eos, qui à Dæmone comitialem morbum suscitari contendunt, vt frustra medici laborent circa naturalem eius caussam. Quibusdam, ait, medicorum visum est quod melancholia contingat à Dęmonio, sed nos non curamus cum physicam docemus, si illud con-

3. de anima.
De nat. mulieb. per initia.
In li. de moderat.
Tob. c. 2. & 11.
10. de simpl. med. 12. lib. 32. c. 37.
Fen i. tract. 4. c. 18.

tingat à Dæmonio, aut non contingat, postquam dicimus quod si contingat à Dæmonio tunc contingit, ita vt conuertat complexionem ad choleram nigram, & sit caussa eius propinqua cholera nigra, deinde sit caussa illius Dæmonium, aut non Dæmonium. Morbi igitur omnes, mea sententia, nedum melancholicus, aut epilepticus, quoties humanum corpus, vel iubente Deo, inuadunt, naturalem caussam habent vnde gignantur, qui aliter statuunt e medicorum numero sunt dispungendi. Nam præterquam quod artem medicam nobis à Deo traditam e medio tollunt, in eo etiam videntur versari errore, cuius Moysen Galenus vt physicus
11. de vsu par. 14. insimulat. de pilorum enim generatione, immo rerum omnium natura ille, vt diuinus homo potius, quã physicus discurrens in Deũ semper caussam referebat. cuius vitij maiori cum ratione Epicurum quoque idẽ Galenus reprehendit, qui omnia in materiam reijciebat, secundis caussis posthabitis, in quibus ea quæ fiunt suas habere rationes nemini dubium esse potest. Non deerunt fortasse, qui contendant eatenus morborum caussam Deum vocari, quatenus vnà cum caussis secundis, vt ad quamlibet actionem præstandam, ita ad morbos gignendos actu concurrit, quemadmodum vnanimiter asserunt Theologi, vnde quorundam philosophorum dogma emanauit, secundas caussas non agere, nisi actu concurrente prima, propriéq; ac simpliciter caussas non esse, sed instrumenta primæ caussæ dumtaxat, veluti arbitrati sunt Platonici, quorum sententiam vi-
2. phys. tex. 29. lib. 4. c. 2 dere est apud Simplicium, & Cardinalem Bessarionẽ contra Plat. calumniatorem. Verum ita philosophantium opinioni minime adquiescunt Peripatetici asserentes Deũ suis legibus descripsisse naturam, vt externo duce non indigeat, qui propterea naturalium effe-

ctuum

ctuū caussam dici Deum noluerunt, & secundas caussas proprie, & absolute tales appellant, quia licet à prima caussa dependeant, ex quo Platónicis caussarum nomen eis non absolute concedendū visum est, in suo nihilominus genere perfectam obtinent (vt sic vocant) caussalitatem. Quare ab his ægritudinū non tam origo, quàm medela à medico est indaganda; illud quidem obliuisci non debet, arti nostræ vsque adeo fidendum non esse, vt tota spes salutis in ea posita sit. quemadmodum enim Deus in morbis inferendis caussis vtitur secundis, & pro eorundem curatione ad medica instrumenta descendere non grauatur, ita & nos vnà cū ægrotantibus ipsis à Deo semper, & ante omnia opem poscere debemus, eo magis quia, vt Mesue scripsit, solus Deus languores sanat. Sic enim Gal. votum vouit Aesculapio, à quo seruatum se mortali apostemate laborantem fatetur. Et Plin. multifariā ab oraculis medicinam peti solitam suo tempore refert. Ita etiā Strabo aduersa affectos valetudine in Epidaurici Aesculapij templo pernoctare solitos affirmat. Alioqui neque medicus, neque æger optatum finem consequentur, exemploq; sint nobis Ezechias, & Asa Reges, quorum prior, Deo ita iubente, sanatus est ab Isaia admoto ex caricibus cataplasmate, de quo fit mentio lib. Regū ad hunc modum: dixitq; Isaias, afferte massam ficorū, quā cum tulissent, & posuissent super vlcus eius, curatus est: Posterior autē ex ingenti podagræ dolore, à quo prius circa triennium excruciatus fuerat, vitam cum morte mutauit, quia, vt legitur libro Paralip. neque in infirmitate sua quæsiuit Deum, sed magis in medicorū arte confidit. Hippocrates tamen cū dixit: Si quid in morbis diuinum habetur illius discere prouidentiam medicum oportet, vix adduci possum, vt credam illū di-

In prol.

In li. de lib. propr.

lib. 29. c. 1.

Lib. 8.

4. c. 20.

2. c. 16.

uini voce quidquã aliud ab illa aeris conditione, cuius ab eodem multis in locis fit mentio, significare, vt nos recte admonet Galenus, dicant quicquid velint Manardus, Fernelius, Valeriola, aliijq; moderniores auctores, quorum accerrimum iudicium vt non contemno, ita nec Galeni sententiæ antepono. Hanc ipsam opinionem eo libentius amplector, quo video Hippocratem nullibi ægrotationum caussam in Deum refundere. Immo in eo, quem de sacro morbo scripsit, commentario quamplura leguntur ad eorum sententiam conuellendam, qui in Deum morborum caussam reijciunt. Vbi etiam illos summopere increpat, qui diuinum idcirco morbum epilepsiam vocant, quòd in se diuinitatem habere cogitant, cum tamen nulla in re diuinior alijs existat, sed naturam habeat, quã etiam cœteri morbi, & caussam, vnde alij similiter gignuntur. qui certe si diuinior esset alijs morbis, omnibus indifferenter illum contingere, neque discrimen inter biliosos & pituitosos fieri oporteret. pituitosis enim natura oboritur, biliosis verò nequaquam. Nos tamen, si morborum originem non solùm vt physici, sed etiam vt Christiani pie consideramus, haud semel Deũ morbos immittere ad humana delicta castigãda affirmabimus; quo sensu dici potest epilepsiam, quæ adeo horribilis ægritudo ab omnibus tenetur, interdum Omnipotentis Dei excandescentia homines aggredi, vt illi fortasse contigit, cuius fit mentio apud D. Marcum hisce verbis: Et attulerunt eum, & cum vidisset eum, statim spiritus conturbauit illum, & elisus in terram volutabatur spumans. In terram enim elidi, ac volutari, & fieri spumam circa os, certissimas esse epileptici morbi notas vel ruditer in arte versato luce clarius constat. ex quibus omnibus elicere vnusquisque potest, quã magno

Si tamẽ Hippocr. est liber ille.

Cap. 9.

gno

gno ſint in errore ij, qui epilepſiæ, cęterorumq; ſimiliũ morborum cauſſam ad Deum ita referendam contendunt, vt cauſsis naturalibus poſthabitis, in Deum ſemper reijcienda ſit, neglectis pariter medicorum præſentaneis auxilijs, ad quæ neceſsitate cogente, confugiendum eſſe Deus ipſe præcepit. Tandẽ hac de re ſtatuendum omnino eſt, quod ab Hippocrate pronũciatũ legitur. Nam ſomniorum coniectores falli dicens, eo quòd omnia ad Deos referebant, quorũ tamen inſtitutum damnare nolebat, ne contra pietatem faceret, vt nec etiam probare, ne ars, quam ibi profitetur, ſuperuacanea haberetur, in apertum hæc verba profert. Oportet Dijs inuocatis, nos quoq; operæ aliquid in medium afferre.

In Eccleſ.

In li. de inſomnijs.

An Luna ſtatuenda ſit epilepſiæ cauſſa. Lect. XIII.

QVi epileptici affectus cauſſam ad Lunam referunt, ingenio præpollentes Viri, ad rei naturam multò magis accedere mihi videntur, quàm qui in Dæmonem reijciunt. Permagna enim vis eſt Lunæ hoc in morbo gignendo, vt pleriſque alijs etiam, qui illius motum inſequuntur. Tanta ſiquidem eſt ſuper cęleſtium corporum in hæc inferiora vis, atque facultas, vt quælibet illorũ immutatio nós ipſos non parum afficiat. Quam rem ſignificare voluit Ariſtoteles dicens, Mundum hunc inferiorem ſuperioribus lationibus contiguum eſſe, vt inde omnis virtus eius gubernetur. cuius quidem contiguitatis rationem afferens D. Thomas tradit corpora cęleſtia inferioribus contigua eſſe oportuiſſe, quia impoſsi-

1. meteor.

In ſomm.

posibile est locum esse vacuum, necnon quia nisi se tangerent huiuscemodi corpora, superiorum vis inferioribus non communicaretur. Oportet enim quòd agens corporale tangat passum, & motum ab ipso. Horum verò corporum ad inuicem connexio fit per aerem nos ambientem, qui à supercęlestibus corporibus alteratus nos quoque alterat, immutatq;, veluti ex temporum vicissitudine, varia diuersaq; locorum natura, & demum ex varia hominum forma, temperie, morumq; dissimillitudine pro varietate climatum, aspectuũve cęli cuiuis constare facile potest. Quis est enim adeò mentis expers, qui continentẽ in suam crasim contentum immutare quotidie non obseruet? multi nanque motus, vel auctore philosopho, in hominibus fiunt à continenti, hoc est ab aere, & cęlo: Quam rem optimè vidit Hippocrates in de aere, aquis, & locis, vbi etiam hæc profert verba. Deprehendes vt plurimum hominum formas, & mores sequi naturam regionis. Quo alludens Iulius Maternus, Quædam gentes, ait, à cęlo ita formatæ sunt; quare etiam hinc factum fuisse quidã volunt, vt apud Scythas vnus tantum philosophus euaserit, nempe Anacharsis, Athenis contra plurimi. Attica enim Regio, affirmante Platone, ob aeris temperiem prudentissima ingenia, omniq; virtutũ genere prę cæteris excellentia procreat. Talis est enim spiritus vocatus animalis, qualis qui nos ambit aer; nam eius generatio ab aere quoque pendet, qui spiritus pro crassiori, vel tenuiori aeris qualitate, ita segnior, aut vegetior ad animæ opera præstanda euadit, exemploque sint nobis duæ temporis contrariæ conditiones, australis nempe, & borealis, in vna quarum animantes hebetiores, in altera acutiores ad quæuis cùm animi, tùm corporis actiones obeundas efficiuntur. Sic ergo ingenij

8. phys.

Lib. & c. astronom. i.

In Timæo ab Initio.

genij præstantia multò magis antecellũt hi, qui in tenui degũt cœlo, ut Athenienses, quã qui in impuro, ut Bœotij. Vnde Galenus: Scimus, inquit, Thebis crassum ut in tota Bœotia, Athenis tenue cęlum fuisse. ideo ingenio acuto Atticos, crasso Thebanos fuisse commemorant. Hinc Pindarus cum uellet suam Poesin ornare laudibus, quod eam calumniam ęgre ferret infligi Thebanis de ingenij tarditate, ac proinde Bœotij Sues dicerentur, ita loquitur, Bœotium ultabimus suem. Sed hæc pauca obiter, ad Lunam reuertor. Quæ quidem inter cœlestia corpora maxime omnium (excepto Sole) in terrenis rebus afficiendis, ac permutandis principatum obtinet, tribus præcipue de caussis à Ptolomæo relatis, prima est propter uiciniam, secunda quia in Luna uirtutes omnes mouentium superiorum continentur, tertia demum quia ex lumine à Sole accepto quasi Sol alter efficitur. Quarum quidem caussarum, quæ postremo loco adducitur probabilior mihi uidetur. Lumine enim potissimum agit in nostra corpora, quod à Sole ipso accipit, unde Luna ab Aristotele minor Sol appellatur. Immo idem censet Lunam calfacere, & siccare, ut ipsum Solem, eo ultrò minus, quo repercussum lumen recto debilius esse par est. Hinc merito luminis fit, ut Luna humiditatibus præesse dicatur, quæ quidem augentur, & minuuntur, prout augetur, & imminuitur Lunæ lumen. Quare Auicenna, augetur, inquit, cerebrum augescente Luna, decrescit decrescente, flumina quoque, & maria quæ alterne fluũt, ac refluunt, crescente lumine Lunæ intumescunt, detumescunt decrescente. Qui de agricultura scripserũt unanimiter omnes agricultoribus præcipiunt, ut arbores decrescente Luna putent, quòd eo tempore minus humiditate scateant, qua etiã caussa ligna tunc incisa minus

6. epid. com. 8.

4. de gener. anim. c. vlt.

Lib. 1. fen 4. c. 21. Gal. 3. de dieb. decret. & Aetius serm. 2. c. 10.

minus sentire cariem testantur. Conchylia pariter ad Lunæ lumen uariari tradit Mirandulanus, ipsaq; docet experientia. Nam per Lunæ coniunctiones,& humor, & calor perexiguus in illis esse fertur, quæ augeri, & pinguescere tunc sane incipiunt, cum Luna circa quadraturas versatur, post quod tempus magis etiam augentur vsque ad Lunæ plenitudinem. Quam rem pariter fatetur Aristoteles,& cum eo Plinius qui ad hunc modum loquitur: Iam quidē lunari potestate ostrearum, conchyliarumq; & concharum omnium corpora augeri, ac rursus minui. Aelurorum similiter oculi ampliores fiunt augescente Luna, vt Gellius refert, apud quem Lucillius

In prænot.

4. de gener. anim. lib. 2. c. 41.

Luna alit Ostrea, & implet echinos
Muribus fibras, & pecudi addit.

Itaque constat humorem omnem cū Luna moueri, nimirum illa augescente augeri, decrescente verò deficere: sed hoc intelligendum est de omni humore utili, ac alimentali, quem semper auget Lunæ lumen. moderatum enim calorem rebus afferens, nutritionem fouet, alimentisq; replet, id quod efficit cū lumine lucet; tempore uerò interlunij cum luce prorsus caret imminuuntur quidem utiles, sed inutiles procreantur succi, humiditasq; excrementitia tunc magis redundat, ob defectū caloris, unde muliebria decedentibus mensibus potissimum apparent. Notum est enim ui luminis, quod à Sole accipit, Lunam calfacere, rerumq; omnium calorem fouere. Lumine quidem non per se: sed ex accidenti, quatenus uidelicet luminis comes est ignis, ob analogiā. Ex quibus facile est intelligere unde sit, quòd qui epileptico affectui sunt obnoxij interlunij tempore ferè semper à morbo aggrediuntur,& fortasse etiam ratio elici potest, quamobrem interlunio concepti, editiue

tiue

tiue comitiales euadant, si modò vera est nonnullorũ de huiuscemodi re sententia. Quandoquidem Luna tempore quo lumine exuta, atq; orba est, quod alij interlunij, alij silentis Lunæ appellant, calore cuncta priuat, quem alijs temporibus ad res omnes fouendas, & nutriendas per lumẽ immittit, ideo frigus adaugetur, fiũtq; in nobis crudiores humores, quales sũt pituitosi frigidi, & humidi, à quibus etiam lędi se tunc sentiũnt, qui rheumatibus obnoxij esse solent. qua in re sane primas ipse fero, adeo imbecille cerebrũ à primordijs sortitus sum. Sic ergo comitiali morbo ab humore pituitoso addicti, in Lunæ cũ Sole cõiunctione quãsępe accessione tẽtantur, frigida illa, excrementitiaq; humiditate in cerebro adaucta, ac in eiusdẽ ventriculos elapsa. Quod verò eodẽ tẽpore vel in vtero cõcepti, vel in lucẽ editi talẽ ægritudinẽ reliquo vitæ tempore patiantur, vt Serenus medicus his versib. testatum reliquit.

Ipse Deus memorat dubiæ per tempora Lunæ
Conceptum, talis quem sæpe ruina profudit:

nõ in prauã aliquã, & occultã Lunę facultatẽ referẽdũ puto, sed in eãdẽ potius caussam, nempe luminis Lunæ priuationẽ, cuius gratia fit, vt tũc omnia, quę sub Luna iacent, maximis afficiantur alterationibus, veluti quæ per id tempus fiũt frequentes, magnaq; mutationes, & crebri qui sentiuntur ventorum flatus, vehementesq; pelagi tempestates apertissime ostendunt. Ex Aristotele modò constat varias temporum mutationes, ob diuersos ventorum flatus, ad immutandam in deterius rationem conceptus vim maximam habere, vt etiã varia mensium, nedum annorum tempora, quæ quidem ad animantiũ generationem immutandam insignem facultatem possidere, ex eo manifestũ esse tradit, quòd non parum refert, an Luna crescente, aut decrescente 4 de gener. anim.

K con-

conceptio fiat. Quare non est à ratione alienũ in interlunio, quo tempore tam varia, tamq; naturæ nostræ inimica temporis conditio incrudescit, infantis vel in vtero concepti, vel recens editi cũ mẽbra alia, tùm caput imprimis debilius reddi, quod postea vitæ cursu præ imbecillitate excrementitios humores tũ congerat, tum ẽt aliunde à fortioribus membris transmissos facile recipiat, qui cerebri ventribus communicati epilepsiam pariunt. Hæc de interlunio satis probabilia mihi videntur, ad pleniluniũ conuertatur oratio. Si quidem hoc tempore etiam epileptici insultus exacerbantur, multiq; morbis è fluxione laborant, veluti nos ipsa docet experientia. Contra tamen (si licet sensum ratione impugnare) nõ vulgaris ratio stare videtur: nam si Luna à lumine vim habet calefaciendi, profectò quò plus luminis, eò plus etiã caloris in inferiora refundet, quod Aristoteles pariter affirmat, plenilunij noctes tepidiores esse scribens, calor autem humiditates absumit potius, quàm adauget, ergo in plenilunio, quo tempore vberiorẽ ex se lucem Luna refundit, nulli videntur gigni posse frigidi, & humidi affectus, nedum epilepticus. Respondendum Lunam per lumen quidem calefaciendi, & siccandi vim habere, quare eo diminuto, aut omninò ablato meritò augentur humiditates, defectu scilicet ignis, vt in interlunio contingit. Verum hoc non impedit quominus eadem etiã plena humidas passiones augeat, nõ quòd frigida & humida, vt perperam quidã volunt, qui Lunæ naturam frigidam, & humidam esse censent, veluti Saturnum frigidum, & siccum, Martem calidum, & siccum, ac Iouem calidum, & humidum, sed quod Lunæ luminis, vtpote reflexi, tepidus sit calor, vnde plenilunij noctes tepidiores; talis autem calor humores plus

4. de partib. anim. c. 5.

[illegible]

funde-

fundere, ciereq; solet, quã absumere, atque ita humores auget, ac mouet, vt tepidum balneum, & verni tẽporis calor concretam humiditatem eliquare solent. & in hoc differt Lunæ calor à Solis calore, quòd hic calidior cum sit non plus fundat, quàm absumat, atque resoluat. Quam rem Plinius de Luna differens his verbis explicauit: ideo mollior, & imperfecta vi soluere tantũ humorem, atque etiam augere, quem Solis radij absumant. Quò respiciẽs Hermolaus Barbarus, quid quod, ait, idem astrum diuersas vires habet, & repugnantes propemodum? Luna enim, & lumine calefacit, vt in plenilunio experimur: tunc enim calor est auctior, & humectat maxime atque refrigerat. Quamobrem hoc etiam Lunæ aspectu comitiales à morbo aggredi non est rationi dissonum, eliquatis à tepido Lunæ calore cerebri humiditatibus. Illud quidem prætereundũ nullo modo est, cũ duplici ab humore per essentiam, vereq; talis epilepsia oriatur pituitoso nimirum, aut melancholico, plenilunij tempore eos potissimum cadere, quorũ morbus ab ipsa melancholia pendet, in interlunio verò eos, quibus ex pituita contingit affectio; sic & in fęminis melancholico sanguine refertis purgationes in plenilunio magis irritantur, ac fluũt, in pituitosis verò quibus sanguis crudior est, in interlunio; ratioq; affertur quoniã pituitosi humores frigidi adeo sunt, vt nisi magno calore, qualis Lunæ non est, nõ fundantur, frigorę verò intenso magnopere augeãtur; melãcholici autẽ cũ adeo frigidi non sint, quippe qui per calorem tales euadunt, vel moderato calore funduntur, & eliquantur, frigore autẽ non augentur sed compescuntur potius, atque sedantur, vnde fit vt qui huiusmodi humoribus abundant deterius habeant in plenilunio, qui verò illiusmodi in interlunio. Persæpe tamen accidit vt ho-

Lib. 2. c. 9.

In compen. natur. sciẽt. lib. 2.

sce Lunæ aspectus epilepsia non expectet, vt nec mensium exitura, quam multis ter in mense citari compertum est, pro superflui sanguinis copia, & qualitatis ratione irritata facultate expultrice naturali, nam & epileptica inuasio pro copia pituitosi, atriue humoris in cerebro ex praua victus ratione redundantis, nullo ordine iam exposita Lunæ tempora insequens frequenter apparet: Ita vt demum qui hanc Lunæ facultatem in comitiali morbo promouendo inter externas, & procatarticas caussas hunc affectum præcipuè excitantes connumerant summopere cõmendẽ, contra verò non parum reprehẽdam, qui epilepsiam, quoquo tempore, & modo fit, Lunæ syderi acceptam perpetuo referunt. Atque hic imponatur præsenti lectioni terminus.

De proximis epilepsiæ caussis. Vbi notantur Vallesius, Rondeletius, Hollerius, ac Riolanus. Lect. XIIII.

HActenus explicitæ sunt caussæ vniuersaliores epilepticæ ægritudinis, nunc verò ad eiusdẽ proximiores accedendum est, e quibus verę eliciuntur curandi indicationes. Vniuscuiusque igitur affectionis duplex esse caussarum discrimen statuit ipse Galenus; quorum alterum est caussarũ quæ in animalis corpore reperiuntur, internas vocant, quarum etiã duplicẽ constituũt differentiam, aliæ enim efficientes, aliæ præparantes dicuntur. Alterum verò est caussarũ quæ forinsecus aduenniunt, externæ appellantur, ac procatarticæ, quæ quidem in ordine caussas vniuersaliores paulo

1. mèt. med.

pauloante allatas statim insequi debuissent, sed inferius vbi de curatione huius affectus agetur, sermonem de illismet facere opportunius visum est. Nunc enim ad internas efficientes orationem conuertam, quibus diligenter expensis, atque examinatis, de præparantibus differere difficile non erit. Cũ duæ verò sint efficientes, immediatęq; epilepsiæ caussæ, quarum altera primario fieri in cerebro solet, altera consortij lege quadã vel à stomacho, vel ab alia corporis parte enascitur, ab ea nunc exordiar, quæ cerebrum afficiendo per essentiam morbum gignit. Statuo igitur vnà cum Galeno, Paulo Aegineta, bonaq; medicorum parte efficientem epilepsiæ caussam nullam aliam esse, quàm frigidũ, crassum, ac omnino viscidum humorem cerebri ventriculos medium, maximeq; postremũ affatim, ac de repente obstruentem, vt spiritui animali, quominus expandi posit, aditus intercludatur. Obstructio enim, Galeno auctore, ex lentis, crassisq; excrementis oritur, cũ confertim aliquò ruunt. Quemadmodũ nanque Auerroes haud fieri epilepsiam posse probat, nisi à vapore, quia citò fit, & cito etiam desinit, sic vice uersa Galenus tradit eam necessario fieri ab humore frigido, & crasso, quia cito fit, & cito quoque soluitur. qua de re infra vberius, cũ Auerrois opinio examinabitur. Quoniã verò crassi, viscidiq; humores in duplici sunt differentia, pituitosi nempe, & melancholici, ideo recte dictũ est à Galeno, quòd vt crassus pituitæ succus, ita & is, qui atræ bilis naturam posidet, epilepticũ morbum solet efficere, vbi in meatibus ventriculorum cerebri retinetur, siue is medius sit, siue postremus. Quare idẽ auctor affectionem hanc cũ apoplexia conferens, inquit: Epilepsia proxima quodãmodo est morbo, quem apoplexiam vocant, cum idem locus in vtroque patiatur, idemq;

3. de sanit. tuen. c. 10.

3. coll. c. 40.

3 de loc. aff. c. 6.

2. aphor. 45.

idemq; humor in caussa sit: frigidus enim & crassus est humor ambobus. Constat igitur epilepsiæ per essentiam ortæ efficientes caussas pituitã imprimis esse, ac melancholiam, eo quia sua crassitie, & viscositate obstruendo, replendoq; ventriculos cerebri spiritibus viam intercludunt, quominus in omnia corporis mẽbra deferantur. Quæ tamen ventriculorum obstructio sic intelligenda est, vt non ex toto ventres illi oppleantur, sed maiori ex parte. aliter enim apoplexia potius quam epilepsia fieret, veluti superius in prioribus lectionibus demonstraui. Nunquid autem ex sanguinis etiam, ac bilis ad cerebri sinus affluxu fieri possit epi-

i.tert.trac.5 c.8. lepsia, quemadmodum sentire videtur Auic. dubitatur à plurimis, quòd morbum hunc efficientes humores frigidos esse, & crassos necesse sit. A sanguine tamen sincero extra venas effuso gigni aliquando posse epi-

4.Prorr.38. lepticã passionem, præter Auicennam scriptum quoq; reliquit Hippocrates, neque id puto negaret Galenus. Sed hoc fieri non nisi raro crediderim, quoniam sanguis non ita frequẽter e venis egreditur, & si egreditur ac in cerebri ventres transmittitur grauiora potius symptomata inuehit, nimirùm omnimodam sensuum, motusq; priuationem, animales spiritus omnino corrumpẽs. Sanguis enim statim ac venas egreditur non amplius in sui natura permanet. Insuper sanguis absque pituita, aut flaua, aut atra bile fluens tenuis est. talia autem obstructionem parere apta non sunt. Quod vero

6 aphor. com.20. etiam bilis ipsa per se hunc affectum producere queat vix adduci possum vt cum Auicenna censeam. Nam præterquam quod huic sententiæ repugnat Hippocra-

In li. de fac. mor. tes ipse, qui biliosis epilepsiam nunquam contingere scribit, quamplures etiam afferri possunt rationes, quibus talem ægritudinẽ ab humore bilioso sincero haud

fieri

fieri posse constat. Imprimis enim bilis nec frigida est nec crassa, sed calida, sicca, & tenuis, vt videre est apud Galenum pluribus in locis. Calidi verò proprium est, quæ eiusdem sunt generis coniungere, quę diuersa disiungere, & segregare, apud Aristotelem non vno in loco. Quare si ad cerebrum perueniret bilis, tolleret potius quæ ipsi cerebro aduersa essent, quàm vt eadem augeret, ab eo nempe alienos humores segregando, & quia etiam calidum crassa extenuat, concoquit, discutit, atque dissoluit, Galeno affirmante. Insuper si cerebrum petit huius generis humor affectus ab epileptico omnino diuersos producit, vt sunt deliria, phrenitidesque, cerebri meninges sua tenuitate, ac mordacitate vellicando. Cum enim huiusmodi humor partiū sit maxime tenuium, fieri haud posse videtur, vt partes cerebri laxiores ita affatim occupet, vt epilepsiam pariat, nam ratione suæ tenuitatis obstructioni resistit, quam quidem ex crassis, lentisq; humoribus, aut excrementis oriri ex Galeno supra ostendimus, quæ vero tenuia sunt & calida, tantum abest vt obstruant, vt potius resecent, atque deobstruant. Quin etiam bilis ex sua proprietate habet, vt in membra molliora non impingatur, quod ex Galeno patet. Demum ex iā relatis abunde constat epilepsiam fieri ab humoribus cerebri ventriculos obstruentibus, quod præstare non potest bilis ratione siccitatis suæ, quia, ex mente Philosophi, humiditas est, quæ crassitudinem efficit. Sed bilis potentia non est humida, quàmuis secundum speciem humida appareat, propter quod iure proditum legitur à Galeno: sola bilis nullū plenitudinis inseparabile symptoma, vt neque tumorem, & grauitatem efficere potest. Ex quibus manifeste patet quàm vehemēter lapsi sint Rondeletius, Hollerius, & cum his alij pariter, vt Riolanus

1. de tēp. c. de mor cau. c. 6.
2. de gen. & corr. c. 2. & 4. meteor.
3. aph. com. 22.
4. de præno. ex pulf. c. 8.
1. de gener. & corr. c. 2.
de dif. mor. 2.
In deplenit. c. 11.

Fallitur etiā Vallef. qui 7 epid. com. 84. scribit apoplex. ā albo omnin. m... humore, & ā bile flaua, quæ tenuis humor est, gigni nullo modo posse, vt nec etiā epilepsia.

ianus medicus Parisiensis, penes quem forsitan religio fuit à viris Gallis dissentire. Hi etenim omnes, cerebri obstructionem quæ epilepsię caussa est, à tenui etiā humore fieri contendunt. Non ergo à bile sincera comitialis ægritudo fiet, licet ab Auicenna dictum sit, ab omnibus, quibus constamus, humoribus illam progigni. Nisi forsitan pro Auicenna dicatur, non simpliciter eius verba accipienda esse, sed fieri symptoma hoc ex cunctis nostri corporis humoribus, non proprie, & singulis per se, verùm potius omnibus inuicem commixtis: & bilem profectò cæterorum humorum esse veluti vehiculum, quo tam in cerebrū, quàm in omnes alias corporis partes promptius, atque celerius deducantur, medicorum ambigit nemo.

Auctorum magni nominis de caussa proxima epilepsiæ sententia refertur, & confutatur.

Lect. XV.

QVæ nam sit proxima efficiensq; essentialis epilepsiæ caussa non multo ante à me ostensum est, dum ex mente Hippocratis, & Auicennæ sanguinem non nisi raro, plerunque autem, iuxtà Galeni, Paulię; dogmata, frigidos, crassos, viscidosq; humores, pituitosum nempe, ac melancholicū, vbi spirituum meatus in cerebri ventriculis offarciūt, comitialem insultū procreare affirmaui. Verū cōtra hāc sententiā acerrime stat amplissimorū virorū auctoritas, de caussis immediate epilepsiā producentibus, aliter ac fecerit Galenus dissentientium. Hi verò sunt Aristoteles, de quo inferius,

eius

eius commentator Auerroes, Auctor libri de flatibus, ac demum Fernelius, qui omnes in eo potissimum dissentire mihi videntur à Galeno, quòd quam ipsi afferunt caussam, eam semper, & perpetuo epilepsiam parere volūt, vt vna, eadēq; perpetuo huius morbi caussa de illorum sententia statuenda sit. Quæ opinio, vtpote quæ tùm Galeno, tùm cœteris omnibus medicis repugnat, omnino est improbanda. Quare, vt ab Auerroe exordium sumam, putat physicus egregius epilepsię caussam esse, vti vocant, vētositatem fumosam, cui pro materia sint frigidi, & humidi humores, id quod de epilepsia tam per essentiam, quàm per consensum genita intelligit. Sed Auerrois verba, ex quibus eius rationes eliciantur hùc afferre oportet. habentur autem ad hunc sanè modum. & illud quod significat nobis quod non fit propter humiditatem nerui, nec propter ipsius infusionem, est propter subitam ipsius dissolutionem, & de necessitate est, quod humor faciens hoc sit subtilis, & quod paroxismus eius cito transit sicut fit in ægritudinibus acutis. sed quia videmus pro maiori parte, quod qui patiuntur hanc ægritudinem sunt frigidi, & humidi sicut pueri, aut frigidi, & sicci sicut senes, & vniuersaliter quia hæc accidentia apparent super frigidos pro maiori parte significat quod caussa ægritudinis est humor grossus. sed contradicit nobis hoc quod humor grossus non cito dissoluitur, siue discurrat per strictos meatus, siue per latos, sicut dicit Galenus, quia dissolutio non est aliud quam dominatio naturæ super humorem, ipsum decoquendo, vt retineat quod est conueniens nutrimento, & aliud expellat, & hoc non fit in humore grosso, nec in eo quod est grossus nisi longo tempore, sicut testatur experientia in ęgritudinibus, & nos videmus quod citò dissoluitur hic humor. & ob

Auctores, quorū opin. reijciuntur, sunt: Arist. Auer. Auct. li. de flat. & Fernelius.

Li. 3. coll. c. 41.

L hoc

hoc dicendum est quod hæc ægritudo non fit nisi propter fumum qui generatur in ipso cerebro, vel in alio mēbro quod ipsum ei transmittit. Sicut dicit Galenus de iuuene illo qui sentiebat quod quasi quidam fumus factus adscenderet ab vno membro ad cerebrum. & quando perueniebat illhuc cadebat epilepticus. & hoc accidens sufficiens est ad probandum. quod caussa huius ægritudinis est ventositas fumosa, sed ista fumositas necessario cōmunicat humoribus frigidis, & humidis; & isti humores sunt isti vento vti materia, & propterea curatur hæc ægritudo euacuando illos humores. Hactenus Auerroes. Herodotus vero, seu quisquis ille fuerit libri de flatibus auctor, nā Hippocratem non esse hac potissimum caussa adducor vt credam, ab aere nos ambiente morbum hunc perpetuo fieri scripsit, dū aer scilicet plurimus per omne corpus vniuerso sanguini fuerit permixtus, tunc enim, ait, multæ fiunt oppilationes multifariam per venas omnes, cumq; in crassiores, & pleniores sanguine venas aer prodierit progressusq; diutius maneat, sanguinis cursum prohibet, atque alio quidem loco consistit, alio lentius penetrat, alicubi adhuc tardius. qua sanè inæqualitate transitus sanguinis per corpus facta omnigenæ inæqualitates per omne corpus contingunt. omne enim corpus vndequaque contrahitur, ac turbatur, nimirum corpore partes suas ad tumultum, & conturbationem sanguinis subministrante, continguntq; ex sanguinis peruersione totius omnino corporis subuersiones. Eo enim quo corripiuntur à morbo tempore, neque sentiunt quidpiam, neque audiunt quæ dicuntur, neque vident quæ fiunt neque vllos aliquos dolores percipiunt. Sic nanque aer conturbatus sanguinem turbauit, ac conspurcauit. Hæc ille. Postremò Ioannes Fernelius venenatā qualita-

2. de Abd. rer. caus. c. 13

lita-

litatem, quæ totius substantiæ inimicitia cerebrũ acriter feriat semper epileptici affectus caussam esse experimentis quibusdam ostendere nititur. Inquit enim de caussa epilepsiæ loquens. Non alia profecto videtur, quam eius quæ per consensum. Vt enim aliquando obseruauimus è summo capitis vertice in quo sub pericranio vitiatus, venenatusq; humor cohercebatur, vaporem manifesto sensu intro subire, qui epilepsiam concitaret, hancq; postea caustico medicamento persanatã. ita proculdubio existimari debet intus, vel circũ meninges, uel circũ cerebri substãtiã vitiũ cõtineri veneni æmulũ, cuius ex interuallis impetu facto epilepsia suscitetur. Aperto epileptici philosophi, qui decesserat, capite, qui vehementissimo, eoq; ferè perpetuo dolore vix digitum lato circa sinciput torquebatur, deprehendimus crassiorem meningem ea sede caluæ ossi adhærescere pauculo humore putri interiecto. In altero cerebri substantia humorem fętidissimum, eumq; exiguũ continere; Vtriusque tamen ventriculos, & meatus omnis humoris omnisq; obstructionis expertes. Multos ipse (scio) vidisti inde epilepticos euasisse, quod in curãda lue venerea dũ vnguentis ex hydrargyro illinerentur, nonnihil in aurem, & in cerebrum penetrasset, His ne quæso dicas cerebri ventriculos humore multo impleri, & obstrui? Minime quidem, sed ipsum corrupti hydrargyri pernicie lacessiri. Talem igitur, & in omni alia epilepsia caussam existimato, atque si quid aliquando putridi humoris inesse deprehenditur, non ex ea ipsa putredine, sed ex venenata, quam concepit, qualitate, hoc mali suscitari. Itaque quocunque corporis in loco is fuerit, venenatus illhinc vapor in cerebrum sublatus idipsum, meningesq; totius substantiæ inimicitia acriter ferit. Effertur autem ex interual-

lis haud secus atque in febribus intermittentibus & in rabie, & in alijs plerisque morbis, quorum est stata recursio. Cerebrum proprij veneni offensione interdũ ab omni mentis sensuumq; functione prorsus vacat, vti & cor in syncope, interdum se ipsum vniuersumq; corpus quatiens adnititur offensionem excutere, non aliter quam cor palpitans. Hucusq; Fernelius. Superest modò summorum virorum rationes expendere, & veræ ne sint, an non diligenter inquirere. Animaduertendum igitur est epilepsię caussam, quã ipsi afferunt, esse quidem veram, at non simpliciter, & vsquequaque, vt epilepsia cuiuscunq; speciei existat, ab vna eademq; caussa proueniat. Non simpliciter autem dixi, propter auctorem lib. de flatibus. nullo etenim modo, vt ab eo nunc exordiar, aerem per se morbum hunc producere posse crediderim. Si quidem cum tres epilepsiæ differentiæ tradantur, quarum alia est à cerebro existente in ipso affectione, alia à stomacho propter vapores in caput adscendentes, alia demum à parte aliqua corporis propter auram maligniorẽ, veneniq; æmulam sursum ad cerebrum per partium continuitatem elatam, ab aere ambienti nulla ex relatis epilepsię speciebus procreari potest. Non ea quæ primogenio affectu in cerebro nascitur, quoniam tam epilepsiæ obnoxios, quàm alios indifferẽter huiuscemodi affectio corriperet, omnesq; eodem morbo animantes, nedum homines torquerentur, quando cunctis animalibus aerem inspirantibus, eodemq; viuentibus, sanguis ab aere venas ingresso conspurcaretur. Nec sanè obstat quod aiũt aerem eatenus huius morbi caussam esse, quatenus in venas sanguine pleniores ingressus ibi diutius manserit, quoniam ad diem multi plurimo sanguine abundãtes reperiuntur, quorum venas aer ingreditur, qui tamen epile-

epileptici nunquam cadunt. Præterea quòd ambiens aer nullã ex alijs epilepsię speciebus progignere queat, vnicuique patet. nam ea quæ consortij lege quadam à uentriculo procedit, à uaporibus ex illa parte in cerebrum delatis, quæ uerò ab alia corporis parte fit, à spiritu quodam ueneficam qualitatem adepto per quandã partium continuitatem eodem cerebro communicato, non ab aere nos ipsos ambiente generatur. Quod si unà cum auctore libri de flatibus uelimus aerem aliquẽ habere locum in epileptico producendo morbo, dicamus aerem id ipsum non simpliciter efficere, sed quatenus imbecilliori capiti extrinsecus occurrendo modò frigidos, & humidos humores pro sui qualitate adauget, modò eosdem in cerebro contentos colliquat, eadem nempè ratione qua, vt nos pulchre docet Aphrodisęus, Sol his, qui caput habent pituita plenum, somnũ conciliat, humore videlicet fuso, quo deinde cerebri sinus replentur. Quod autem ad Auerroem spectat, profectò eius ratio nihil aduersus Galeni sententiam concludit, vt mirer moderniores quosdam magni nominis tantopere illius viri auctoritatem hac in re commendasse. tota enim vis argumenti ab eo allati in hoc posita est, quòd morbi à crassis, frigidis, lentisq́; humoribus, qualis pituitosi sunt, ac melancholici epilepsiam de Galeni mente producentes, diuturni longiq́; temporis creantur, à quibus propterea comitialem insultum, cuius velox est discussio, fieri non posse censet, verum potius à vaporibus genitis ab ea materia frigida, & crassa, quæ obstruere ex se non posset. Cui tamen ego pro Galeno responsum velim rem multo aliter se habere ac ipse existimat; Constat enim idcirco epilepticam accessionem citò fieri, & citò etiam decedere, quòd à crassis, uiscidisq́; humoribus cerebri ventres obturantibus

Rõdeletius tamen videtur concedere epilepsiã ab aere in met. cur. morb.

Pròbl. 1. prob. 36.

tibus

tibus gignitur. qui tamen breui temporis curriculo à valida cerebri concussione excernuntur. Tunc enim magnum natura conatum molitur, materiamq; infensam à se longe nititur excutere. Siquidem hoc in symptomate, vtpote à quo præceps mors imminet, natura preparationi non incumbit, vt prius concoquat, deinde secernat, tandem impetum ad excretionem faciat, vt eidẽ mos est alijs in morbis, quorũ salubris speratur euentus, qui quidem à frigida, crassa, viscidaq; materia in venis stabulante producuntur: In his enim excretio ante coctionem nunquam prodest; sed quam celerrime potest ad rei nocentis expulsionem impetum facit. A vapore autem generatur illa comitialis morbi species, quæ à ventriculo ipsi cerebro communicatur. igitur non omnis epilepsia erit à vapore, quemadmodum putat Auerroes. Accedo tandem ad ipsum Fernelium, qui omnem epilepsiam venenatam esse contendit, sed experimenta, quibus clarissimus vir suam de hac re sententiam fulcire conatur, nil aliud efficere mihi videntur, quàm illam epilepsiæ speciem, quæ à parte aliqua enascitur, confirmare. Cuius morbi tamen duæ aliæ traduntur differentiæ, quarum altera ab ipso cerebro à materia in eo viscere contenta, altera verò à stomacho propter halitus sursum adscendentes originem ducit. Nam quod affert vitiatum venenatumq; humorem sub pericranio coactum adinuenisse, ex quo vapor intro subiret, epilepsiamq; concitaret, quis est adeo lippis oculis, qui non videat hoc pacto genitam epilepsiam ad illam differentiam esse reducendam, quę à parte aliqua corporis ortũ habet? fieri enim potest vt in capite humor quidã putrefactus, ac vitiosus, vel ex se, vt in alijs etiam nostri corporis partibus sæpissime contingit, vel casu, percussioneve aliqua coadceruetur, qui epilepsiã

accer-

accersat, ueluti de exemplis ac obseruationibus à Fernelio allatis dicendum omnino est. Addit etiã ad suã confirmandam opinionem multos inde euasisse epilepticos, quòd in curanda lue uenerea, dum unguento ex hydrargyro illinirentur, nonnihil in aurem, & cerebrum penetrauit, cuius quidem hydrargyrij pernicie cerebrum lacessitur, & in epilepticam accessionem incurrit, unde constat, inquit, absque ulla uentriculorũ cerebri obstructione epilepsiam gigni. Nos quoque qui Galeni partes tuemur non negamus si aliquid unguenti ex hydrargyro parati in cerebrum per aurẽ, aut aliquam aliam partem intret, posse epilepsiam uenenata sua qualitate concitare, sed non sine cerebri uentriculorũ, præ infesta re uitãda, conniuentia, dicat quidquid uelit Fernelius, cui neq; hac ipsa ratione una tantum epilepsiæ caussa statuenda erat. nam & hæc ad illã differentiam, quæ fit per consensum, referenda est. Absit igitur ut hæc omnem epilepsiam uenenatam esse confirmẽt, ueluti perperã autumat ipse Fernelius. Quare hisce omnibus ad hunc modum solutis, non uideo cur per ea à medicorũ Principe Galeno decedere debeamus, qui cuncta usque adeo doctè, & exactè rimatus est, ut qui contra loquuntur, & si rectè sentiant, tamen propter audaciam à cętu medicorum excludi debeant.

Amplectenda potius Fern. opin. quã idẽ li. 5. c. 3. de par symp. affert. Magis. n. cõgruit cũ Gal. mente. Nam cedit tres dari huius morbi differentias, in quibus præter caussas manifestas uenenata ẽt, & cerebri substantiæ grauiter infensa qualitas reperiatur.

Aristo-

Aristotelis opinio de somni, ac epilepsiæ caussa expenditur. Lect. XVI.

Anli. à som. & vig.

DIctum est superius Aristotelem quoque epileptici morbi caussam unam tantùmodo esse significare, cùm scilicet putauit eandem esse epilepsiæ caussam, quam etiam de somno tradidit, uapores sursum in caput elatos, qui ab ingesto alimento euaporant, dũ ab altrice facultate, quæ somni tẽpore ob caloris ad interna regressum summopere uiget, alimentum concoquitur. Qua in re philosophum imitari uoluisse uidetur Auerroes. Hanc autem epilepsiæ caussam ab Aristotele traditam, si quis utique in omni genere epilepsiæ ueram esse contendet, magno in errore profectò uersabitur. Alioqui enim temere à Galeno, aliisq; summis medicis, quibus hac in re fidendum magis est, quàm philosopho, tres epileptici morbi species literis consignatæ fuissent. Quod si aliquando ab huiusmodi uaporibus hoc symptoma fieri contigerit, ad illam epilepsiæ differentiam referendum erit, quæ consortij lege quadam à stomacho prouenit. Ita ut si summi Viri uerba superficiatenus intelligantur, iure proditum sit ab Auicenna. & uidit Aristoteles uentum grossum retentum in transitibus spiritus esse unam caussarũ epilepsiæ. Sed rem diligentius examinare, ac Aristotelis sententiam de somni, ac epilepsiæ caussa exactius expendere oportet. Ille ergo cogitat somnum fieri à uaporibus ui caloris in ingesti alimenti elaboratione genitis, & ad cerebrum elatis, ibiq; in humorem conuersis ab ipsius cerebri frigiditate, quod membrum tactu (ut ipse autumat) frigidũ sentitur, ea prorsus ratione, qua pluuiam ex uapore sursum ui Solis attracto in

Fen 1. ter. trac. 5. c. 8.

aere

aere frigido fieri cõstat, qui humor grauis factus deorsum pellitur, ac per venas descendens calorem versus cor repellit, illud ipsum refrigerans. Vnde per antiperistasim somnus, inquit, oboritur. Ab hac eadem caussa, & hoc eodem pacto fieri epilepsiam innuere videtur, dum eam similem somno esse tradit, & propterea in somno magis, quàm in vigilia patientes adoriri, vt & pueros potius, quàm senes, quod scilicet in puerili ætate vniuersum ferè alimentum in summas partes efferatur. Verùm iuxta medicorum placita multifariam hac in re deceptus est Philosophus. Si quidem falsum est, quòd ab alimenti euaporatione vtique & somnus, & epilepsia producantur, quemadmodum ipse existimare videtur. Quantum enim ad somnum attinet, si Hippocr. & Galeni præcepta insequi volumus, somnũ atq; vigiliam, non nisi pro caloris intus, forisve motione fieri putandum est, indeq; somni caussam, non in alimenti euaporationem, sed in caloris, spirituumq; reuocationem reijciendam, quod bona medicorum pars tenet, vt qui calor, spiritusq; in vigilijs defatigatus, ac ferè consumptus est, in somno reficiatur, atque instauretur. ita enim censent non modò Galenus, Auicennaque, sed etiam Auerroes, ad quorum quidem opinionem corroborandam quamplures afferuntur rationes ab his, qui data opera hanc materiam explicandam susceperunt, quamuis, vt ingenuè fatear, quod animo sentio, vapores etiam ab alimentorum coctione eleuatos somnum conciliare posse crediderim, veluti ab ita sentientibus adducta argumenta, quibus & ipsa fauet experientia, diffuse ostendunt. cum qua sententia cõgruit etiam Galenus. Idcirco summa cum ratione dictum est à Hieronymo Fracastorio, somnum ab vtraq; caussa originẽ habere, aut ab euaporatione multa gra-

Vnde Gal. philosophũ hoc in loco claudicasse testatur.
1. de sympt. causs. c. 8.

Ita etiã Cardanus vocauit somnũ sanguinis & spirituũ quietẽ, qua in re non tã pessimè segessit, quã putauit Scaliger de subt. exerc. 314.
1. de sympt. causs. c. vlt.
2. de causs. puls. 9. 13.
trac. 41.
2. Coll. c. 21.

In li. de plenit. [illegible] & aphor. [illegible]
2. de intell.

M uante

uante,& opplente sedem animæ, aut fatigatis membris, atque spiritibus. Quantū verò ad epilepsiam spectat, in superioribus lectionibus satis superq; probatum fuit, à vapore crasso cerebro à ventriculo communicato, eā sæpe produci, at non perpetuo vapor epilepsiam parit, vt quocunque tempore inuadit, à vapore semper gignatur; quando aliæ duæ traduntur magni morbi differentiæ, quæ à vapore non producuntur. Insuper nec ea, qua philosophus censet, ratione, vapor epilepsiam progignit. Illud enim percipere vix possum, vapores qui somnum, & epilepsiam sunt conciliaturi, in humorem prius verti oportere. nā fieri haud posse arbitror, vt huiusmodi vapores in humorem à cerebro commutentur, eo modo, quo pluuiam in media aeris regione ex vaporibus fieri existimatur. Quandoquidē aeris illa regio actu frigida esse perhibetur, cerebrum verò perperam ab Arist. actu frigidissimum esse proditur, vt tale etiam tangentibus appareat. Si quidem veluti supra, vbi etiam tueri philosophum conati sumus, ex Galeno, immo sensu ipso, quem ob rationem dimittere imbecillitas est intellectus, eiusdem philosophi sententia, abunde ostensum fuit, nullum in cerebro viuentis animantis frigus exuperat, quinimo actu calidum per sentitur. fieri ego non potest, vt vaporem sua frigiditate denset, ac in humorem conuertat, eadem illa ratione, qua pluuiam gigni affirmat. Quod si Aristoteli concedatur vapores ab alimentis in cerebrū elatos inibi condensari, vt in vase fit, quod vulgo alambicum vocant, in cuius cuspide halitus coit, & in aquam vertitur, cū tamen pars illa actu calida sentiatur, non propterea dicendum est somnum, epilepsiamq; ex alterius partis, quàm cerebri meatuum, per quos animales spiritus in sensuum domicilia effunduntur, obstructione creari.

7. met.

Quæ

Quæ quidem obstructio si sit mediocris, ac ex vaporibus e succo vtili elatis ortum ducens, somnum, si verò nimium pertinax, magnaq;, ac ex succo vltra modum crasso excitata, sensuum ligationem præter naturam, ac minime salutarem, vt epilepsiam, apoplexiamq; infert, pro maiori, minorive crassorum vaporum copia. Non miror autem Aristotelem de loco, in quo hæc fiunt, secus ac medici fecerint, sentire, quippe qui primum sensorium, cuius vinculum ab eodem somnus dicitur, in corde residere, contra communem medicorum omnium sententiam, qui ab experientia ipsa edocti illud in cerebro collocant, constanter affirmet. Ex quo variè posito fundamento oritur profectò de loco somni, epilepsiæq; controuersia, quam conciliari nunquã posse putauerim, sed nemo est, qui hac saltim in re medicorum sententiam Aristotelicæ non anteponat. nam si ita se res habet, ac philosophus ipse cogitat, cur, obsecrò, remedia ad somnum conciliandũ capiti, non cordi adhibentur? Quare meritò Galenus Archigenem reprehendit, quòd vt à Peripateticorum sententia non discederet cor commune, & primum sensorium appellabat; principe tamen male affecto capiti non cordi prospiciebat. Quod verò tandem philosophorũ princeps ad patefaciendam similitudinem somnum inter, ac epilepsiam versantẽ, scribit noctu magis, quàm interdiu patientes adfligere id mali genus, adeò quotidianæ experientiæ repugnat, ut in eam sententiam uenerim, illum non de epilepsia propriè sumpta loqui, sed alio affectu potius nostro adeò simili, ut incipiens epilepsia appellari posit. Hic autem à Græcis ephialtes, à Latinis incubo dicitur, quo malo correpti inuadi se ab aliquo, & magno pondere opprimi, & suffocari imaginantur. De cuius quidem symptomatis essentia,

Multi tamẽ è iunioribus. Arist. sniam defendẽtes his, & alijs rationib. nõ modo à Galeno, sed & ab Argenterio allatis vtiq; satisfacere conantur, inter quos egregiè admodũ se gessit doctus vnà & argutus vir Fabius Vlmo in cõmen. de sõno & insomnijs.

 & caus-

& caussis, ut etiam affecta sede in eodem, tot reperio sententias, quot hi sunt, qui de illo scripserunt. Possidonius enim à uaporibus crassis cerebri uentriculos obstruentibus, ideoq; spiritus animales per neruos ferri prohibentibus originem ducere putabat. à qua sententia haud procul abesse uidentur Paulus, & Aetius. sed horum uirorum auctoritati iuniores medici minime adquiescentes, inter eos alij in uenarum thoracis plenitudinem huius affectus caussam inde referendam existimant, quod thorax totius mali origo uideatur, grauiusq; cœteris laboret, alij potius acceptam referunt hanc ipsam affectionem crassiori pituitæ aut melancholiæ circum præcordia coactæ, qua præ crapula, & uentriculi cruditate turgescente, diaphragma, pulmonesq; premantur: crasso autem uapore illhinc in fauces, & cerebrum elato uox supprimatur, mens cum sensibus obturbetur, visisq; tristibus offundatur. Alij demum hisce omnibus neglectis longe diuersa de hoc symptomate pronunciant. Quidquid tamen ea de re sit, illud certe constat incubum in limine somni semper insurgere, quo tempore calor in intima reuocatus à subiecta materia vapores valentius educit, nec non etiam in eo respirationem oblædi, id quod nulla alia ex caussa euenit, quàm ex spirituum animaliũ inopia, præ qua thoracis musculi libere eleuari, dilatariq; minime possunt, unde in grauitatis noxam, & suffocationis periculum thorax incurrit. Ex his ergò factum est, vt putauerim ego Aristotelem de incubone verba facere, non de epilepsia. Ille enim re vera noctu magis, vt ipse scribit, quã interdiu fieri solet, non epileptica passio. Insuper alludens, arbitror, ad læsam respirationem incubone pressi tradit multum ferri spiritum sursum, qui descendendo rursum venas tumefaciat, indeq; meatum coar-

Apud Aetiũ li.5.c.12.

Holler. & Rondel.

Fernelius.

ctari

ctari quo ipsa fit respiratio. Verùm aliquis obijciet philosophum epilepsiam, non incubum nominare. Sciendum à vobis est similitudines vel sapientissimos viros fallere. Vnde verisimile fit Aristotelem quoque deceptum fuisse hac in re propter amborum symptomatum affinitatem. memini enim me legisse apud Galenū ephialtam esse veluti quandam in somno epilepsiā, cum eadem perpetiantur incubone affecti, dum quiescunt, quę comitiali morbo correpti dum vigilant, Aetio, & Paulo testibus. & hęc ea sunt quibus ipse adducor vt censeam Aristotelem, quidquid dicat de generationis modo, & affecta sede, non de epilepsia, sed incubone affectu illi admodum simili in iam a lato loco sermonem fecisse; à qua sententia ego ante non discedam, quàm quis probabiliorem excogitauerit.

In de vsu respir.

Epilepsiam, & in acutorum, & chronicorum morborum seriem cooptari posse ostenditur. Lect. XVII.

QVoniam à frigido, crassoq; humore, qualis pituitosus est, ac melancholicus, epilepsiam plerunque fieri non multò ante statuimus, iure aliquis vestrum inter chronicas, non autem cum Galeno inter celeres, & acutas ęgritudines hanc ipsam recensendam fore existimabit. Quandoquidem crassos, frigidosq; humores diuturni temporis morbos, & qui non nisi longo temporis curriculo tollantur, vt e contra tenues, calidosq;, breues, & qui sua tempora celeriter permeant, affectus producere constanter omnes affirmant. Vt hi etenim prae sui tenuitate leui

5. aphor. com. 3.

te leui negotio, ac breui euincuntur, ita illi præ sui crassitie, atque lentore partibus patientibus quam tenacissime adhærent, qui propterea ad hoc, vt concoqui, aut discuti omnino posint, multum temporis expostulant. Hinc singulis morbis celeritatem æstas, tarditatẽ hyems addit: nam bilis tenuior, calidaq; in æstu, pituita crassior, frigidaq; in gelu abundat. Iuxta quam sententiã dictum est ab Hippocrate: Aestiuæ quartanæ breues, autumnales longæ, & maxime quæ hyemem attingunt. Ex his ergo aliquis fortasse concludet epilepsiã in diutinarum pasionum seriem cooptari debere, sed rectius qui eade caussa potius, quia nonnullis, vel ab ipsa infantia incipit, quos ad vltimum vsque vitæ diẽ per interualla tamen distorquet, quam propterea diutinam pasionẽ vocauit Hippocrates, & Galenus longos inter morbos connumerari voluit, Celsúsque non modò longam vsque ad mortis diem, sed & vitæ haud periculosam esse scribit. Ego tamen inter celeres etiam, & acutos morbos epilepticum adhibendum fore crediderim, vt paulo inferius ratione, ac auctoritate fretus demonstrabo. Interim enim, vt rem clarius explicem, de morborum acutorum natura quædam pauca sunt prælibanda. Acutos igitur morbos appellamus, quicunque, prçterquam quod celeriter mouentur, ac ad proprium terminum properant, statim etiam coniunctam magnitudinem habent. Quorum quidem acutorum morborum plures differentiæ traduntur à Galeno, vnde eos diuidens tradit quosdam acutos esse, quosdam peracutos, hosq; rursus in exactè peracutos, quibus quarta dies fatalis est terminus, & peracutos non exactè, qui ad septimũ vsque diẽ proferuntur idem subdiuidit. pręterea inter acutos tradit alios esse exactè acutos, qui quatuordecim diebus iudicantur, alios non exactè,

2. aphor. 5.

In li. de sac. mor. 6. aph. 77. li. 3. c. 21.

2. de dieb. decret. 12.

exactè, qui vsque ad vigesimum producuntur. Alij quoque morbi sunt, qui nondum chronici, sed neque acuti nisi ex decidentia vocantur, qui vel quadragesimum diem attingere possunt. Quod si harum differentiarum exempla optatis vobis ea pluribus in locis suppeditat Hippocrates, qui exacte peracutorum mentionem facit hisce verbis, Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores. non exactè uerò peracutorum cùm dixit, sorbitionem dare oportet, neque multam, neque crassam, sed post septimam, uel nonam si validus sit. De exacte autem acutis sermo ab eodem fit adhunc modum. Acuti morbi in quatuordecim diebus iudicantur. Acutorum non exactè meminit dicens, Itaque primus impetus hunc in modum finitur, secundus verò ad septimum producitur, tertius ad vndecimum, quartus ad decimum quartum, quintus ad decimumquintum, sextus ad vigesimum. Eorũ tandem morborum, qui ex recidiuatione, aut deciden tia acuti appellantur, mentionem per hæc verba facit: spirationis facilitatem existimari oportet per quã magnam vim habere ad salutem in omni morbo acuto, qui cũ febre infestet, & quadragesimo die iudicetur. Verũ non modo tẽporis præfinitione, sed & motus celeritate acuti morbi diffiniendi sunt, quemadmodũ nos docet Galenus, vbi laudibus Archigenem extollit, quòd non solis nudis temporibus, sed motu & natura magis acutum, aut peracutum morbum vocauit. Quo circa non ex tempore tantum, sed ex motu etiam morbos hosce præfiniri iubet Galenus, quod similiter proditum legitur ab eodem auctore. Nam qui breui tempore terminatur morbus, non autem uelociter mouetur, ut febris ephemera Græci dicta, hunc brachicronion, idest breuis temporis morbum, non acutum uocant

1.aphor.7.

1.de Reg im acut.44.

2.aphor.23.

3.prog. tex. 3.

1.prog. tex. 25.

2.de dieb. decr.c.12.

3. de dieb. decret.circa finem.

cant, cui contrarius est, qui polichronios dicitur, quē diuturni temporis morbum Latini appellant. Acutus uerò morbus licet omnino breui tempore terminetur, non hoc tamen ratione acuti nomen suscipit, sed propter motus eius celeritatem, Ideo Galenus, acutos, ait, morbos dicimus, quicunque propria tempora usque in finem uelociter pertranseunt. Sed, ut superius dicebam acuti morbi non modò uigoris celeritate, sed & magnitudine describuntur, dicēte Galeno acutos morbos magnos esse, & ad suum uigorem celerrime festinare. At hic aliquis dicet, ergò mitis morbus magnitudinem habebit, quod à ueritate alienum uidetur. Nam Galenus mitem morbum inter acutos enumerat. Scitote aliquando hoc esse uerissimum, quod in praxi ipsa sæpissime apparet, ut qui paruus esse morbus uideatur, magnus existat, qualitate occulta potius, quā uitio manifesto patientes affligens, ut propterea dictum sit à Galeno, febriū quieti haud esse fidendum, quoniā paruæ, ac debiles febres interdum ualde malignæ sunt, quamobrem non undequaque uera est mitis morbi definitio à Galeno tradita, nempe mitis morbus est, qui nequaquam hominem tollit, siue exitiosus efficitur. Plerunque tamen acuti morbi magnitudinem præseferunt, ut in epilepsia ipsa contingit, quæ quidem passio meritò inter acutas connumeratur. nam & celerem habet motum, & unà etiam coniunctam habet magnitudinem. Quod uerò celerrime iudicetur, ex eo constare potest, quod Auicenna principium, quod in omni ægritudine inuenitur, in epilepsia non aliter, ac in synocho febre & apoplexia occultari tradidit. Quandoquidem dum primum incipit horum affectuū accessio, ita statim augumentum subit, ut iam in statu esse uideatur. At secus rem se habere, ac Auicenna scribit,

qui-

Marginal notes: 6 epid. sect. 1. com. 29. — 2. aphor. 13. — 1. de crisib. — In medicin. definit. — 1. 4. trac. 1. c. 1.

quiſpiam contendet, quoniam Galenus epilepticum morbum longi temporis principium habere teſtatur his verbis. Febris enim ardens, & pleuritis, & peripneumonia breuis temporis initium habent, epilepſia verò, & iſchiades, & arthritis, & nephritis longi temporis. Si Auicenna de particulari epilepſiæ principio, nimirum acceſsionis initio verba faceret, non autem de vniuerſali totius morbi, quemadmodum Galenus, facilis res eſſet ambos ad inuicem conciliare, veluti nõ difficile eſt oſtendere eundem Galenum ſibi ipſi contrarium non eſſe, qui licet epilepſiam longi temporis initium habere dixerit, eam tamen inter acutos morbos enumerat, quorum proprium eſt tempora quã celerrime permeare: nam illhic de vniuerſali, hic verò de particulari loquitur principio; quod quidem epilepſia, vt quiuis alius affectus, habet, ſed latens, & occultum adeò ſtatim ſubit incrementum. Verùm quia Auicenna quoque de vniuerſali morbi principio ſermonem facit, reſpondendum forſitan eſt, quòd quamuis tale principiũ intelligat, & re uera illud habeat comitialis affectio, nihilotamen habere non videtur. Si quidem per acceſsiones incipit, quę modò vehementes, modò mites, ac blandæ apparent, prout melius, deteriusve circa viuendi normam ſe geſſerit æger. Inde enim fit, vt præſentis ęgritudinis tempora metiri, & rectè percipere non poſsimus. Aliquando enim incrementum ſuſcipere, aliquando in ſtatu eſſe, aliquando denique decrementum præſeferre videtur, nullumq́; aliud epileptici morbi tempus pręter principium comprehendi poteſt, idq́; non alia profectò ratione, quàm ea, qua primæ acceſsionis initium denotare ſcripſit Auicenna. Quod autem epilepſia, vt alij acuti morbi, magna ſit affectio ignorat nemo, cui quosnã morbos

i. de criſib. c. 4.

N magnos

[margin: met 6. & alibi.] magnos Galenus appellet conspicuum fuerit. Trifariã enim affectum magnum esse scribit;nimirum,aut propter ob'ęsę partis præstantiam, aut propter affectus magnitudinem, aut demum quia cacoethes. Quibus omnibus magnus morbus vocari debet epilepsia,nam cacoethes est,vt propterea inter medicos non defuerint, qui à praua semper,& maligna qualitate illum fieri autumarint. Et Auenzoar sanè pessimum, ac horribilem humorem esse,qui hoc pathema efficit memoriæ mandauit. Præterea est reuera magna affectio, vt indicant accidentia illam concomitantia, quæ vel timorem ingentem aspicientibus afferunt.In summa quis adeò vehemens, & potens est affectus, qui huic in magnitudine fasces non submittat? Vnde non inmeritò Galenus [margin: 6. epid. 6.] epilepsiæ H. rculei nomen à quibusdam inditum iccirco putat, vt eius magnitudinem significarent. Tandem magnus morbus dici meretur epilepsia ob affectæ partis excellentiam; in quouis enim genere epilepsiæ vtiq; cerebrum,prestantissima nostri corporis pars, ac diuinissimum rationalis animæ domiciliũ afficitur. Cõcludendum igitur est epilepsiam tùm chronicam, tùm etiam acutam passionem posse vocari. Chronicam quidem, non dicam,materiei, ex qua plerumq; fit, ratione, sed potius quoniam quibusdam ab ipsa infantia incipit, quos ad vltimum vsq; finem insequitur, acutam verò, quoniam accessio eius propria tempora quàm celerrime percurrit, quoniamq; simul coniunctam magnitudinem habet,magna inuehendo symptomata. Et quia non leues afferri possunt rationes, quibus in acutorum morborum catalogum epilepsiam haud referri debere videatur, quænã istę sint, & quomodo intelligendæ in futura lectione breuibus patefaciam.

Dubi-

Dubitationum contrà habitam lectionem solutio. Lect. XVIII.

IN proximè habita lectione, Auditores, epilepsiam non modò longum diutinumue, sed etiam acutũ celeremq́; morbũ appellari posse plenè, arbitror, à me probatum fuit. sed vt adhùc plenius opinionem meam confirmem, obiectiones, quæ contrà insurgunt epilepsiam acutum morbũ esse negantes, hac in lectione quàm breuissimè soluam. Primũ igitur illud obstare nostræ sententiæ videtur, quod de ratione acutorum morborum est, vt sint cum febre continua, quemadmodum fatetur Hippocrates, vbi tradit acutorũ morborum necessariò febres esse continuas, sed epilepsia semper est absque febre, ergo inter acutos morbos reponenda non est. Id quod similiter comprobari potest ex Galeno, qui scribit acutum morbum magnitudine quadam intelligi, & febris assiduitate, quodq́; minime tale repertum fuerit, & si quatuordecim diebus, aut his etiam citius terminetur, non eodem vocabulo censeri. Rursus contrà facit, quòd acuti morbi ex sui natura periculosi sunt, & præ cæteris lethales, vt habetur apud Hippocratem, atque Galenum. At epilepsia, vt Celsus testatur, non est vitæ periculosa. Igitur in acutorum morborum numerum cooptanda non est. Demùm dubitari potest ad hunc modum: epilepsia est symptoma, ergo neque acutus, neque chronicus morbus dici debet. Hæ sunt tres haud omnino contemnendæ obiectiones, quibus aliquis in eam sententiam descendere facile posset, vt epilepsiam ab acutorum serie dispungendã fore cẽseret, id quod assertioni à me superius allatæ prorsus aduersari videtur. Verũ

i. de Regim. acut. 8.

Quãdoq́; tamen cum febre suscitatur. vide Auic. fen. 1. 3. trac 5 c 8. Prędic. cõ. 3.

1. epid. tex. 3

2. de. dieb. decret. li. 3. c. 23.

nihil omnino in oppositum concludere, nunc primũ ordine mutato paucis ostendo. Futilis semper, & inanis habita est de nomine dissertio, perspecta rei substantia, vt propterea etiã nùm aliqua nostri corporis affectio symptoma sit, an morbus, diutius perquirere superuacaneum sit. Quare ego ea tantum referens, quæ ad rem facere videntur, dico Hippocratem, atque Galenum voluisse epilepsiam esse symptoma, quæ tamen aliquando morbus, & ægritudo vocatur, vt ab Auicenna, Celso, alijsq; non paucis. Id quod scitote haud inconueniens esse, vt non est infrequens, morbũ sub generali symptomatis denominatione comprehendi. Est enim morbus ad quendam modum symptoma, & in hoc certe ambo conueniunt, vt sint præter naturã, & in formis omnibus, quæ à naturali statu sunt immutatæ, consistant. Quin certò scimus veteres medicos sub morbi nomine non solùm morbos ipsos, sed caussas etiam, & symptomata intellexisse. Ideo Philoteus in explanatione illius aphorismi, vbj legitur: inspicere itaque oportet tempus, & regionem, & ętatem, & morbos, in quibus conueniat, aut non; scribit Hippocratẽ veteri consuetudine morbi nomine intelligere caussas, accidentia, & morbos. Hanc rem illud potissimũ roborat, quod quos affectus vno in loco Galenus sub nomine morbi appellat, eosdem alibi sub nomine symptomatis designat. nam quodam in loco cephalæã, qui est diuturnus capitis dolor difficulterq; solubilis, symptoma, alibi verò cerebri morbum vocauit. Vnde nec mihi vndequaque probatur Alexandri Tralliani opinio cephalæam morbum, cephalalgiam symptoma esse dicentis. Vtraque enim passio, licet hæc recentior, illa verò antiquior sit, vtroq; nomine iure comprehendi potest. Rectè igitur epilepsia & symptoma, & morbus

Sect. prima.

De sympt. causs.

3. de loc. aff. 9.

bus dicitur. cuius assertionis alia quoque afferri potest ratio. Nam si epilepsiam prout fit ex cerebri ventriculorũ occlusione cõsideremus, profectò erit morbus in via, quod si prout in ea ablata est principalis cerebri facultas, inter symptomata generis noxæ functionum animalium reponenda omnino erit. Ex quibus epilepsiam meritò morbũ dici abunde patet. Veniamus ergo ad aliam, quæ magis vrget, difficultatẽ; pro cuius solutione animaduertendum est, acutos morbos plerumque cum animalis internecione finiri, vt hac de caussa Hipp. medicum, qui in acutis excellat, summopere commendet, dicatque in hunc sanè modum: Maxime verò laudauerim medicũ, qui in acutis morbis, qui plurimos homines occidũt, præ alijs insigniter ad meliorem partem excellat. Sed hoc non est simpliciter intelligendum de acutis omnibus, verùm de absolutè, ac exactè talibus, quos Hippocrates acutissimos, maximos, grauissimosque appellat. Notum est enim tertianam febrim inter acutas ægritudines à quibusdam non temerè connumerari, quæ tamen periculo vacat; exactè ergo peracuti, non autem simpliciter tales mortem plerumq; hominibus inferunt, qui fiunt parte aliqua principe phlegmone affecta, quales præcipuè sunt pleuritis, peripneumonia, & angina, quorum morborũ continuas esse febres Hippocrates censet. Epilepsia autem, licet sine febre inuadat, nihilotamen aliquando adeò grauis, & vehemens est, vt suis percrebris accessionibus, ac eorũ, quæ in ea fiunt, magnitudine statim hominem iugulet, vt habetur apud Aeginetam. Quo in loco similiter tradit plerisq; longam esse solere, quæ si pubertate, vel menstruorũ initio, vel puerperio soluta non fuerit, vel si post hoc tempus remanserit sępe vsque ad mortis diem prorogatur,

De regim acut. à principio.

1. epid.

Lib. 3. c. 13.

nisi congruã medici curationem fuerit assecuta. De hac epilepsia intelligendus est Celsus dùm vitæ haud periculosam esse scribit, cum tamen sæpe epilepsia patientes, & pueros præsertim, vt nos admonet Hippocrates, interficere soleat, vt hac de caussa non raro sit maxime lethalis. Qua ratione Galenus acutum, Auicenna peracutũ morbũ epilepticũ vocauit. Postrema dubitatio soluitur respõdendo nõ semper acutos morbos à Galeno dici, qui cum febre assidua infestant, sed & qui febre pœnitus carent, cuius rei caussa inde, arbitror, emanauit, quod ille modò Archigenem, modò Hippocratem hac in re sequutus est. Nam vt ex eiusdẽ Galeni verbis elicitur, acutos morbos eos esse dicebat Archigenes, qui periculum breui temporis mora afferunt, Hippocrates verò, qui febre non destituuntur. Ideo idem auctor tradit febres cõtinuas acutos morbos aliquãdò concomitari, aliquando autẽ, sed raro, eosdem morbos sine febribus reperiri, qualis apoplexia, ac, addo ego, epilepsia. Quamobrem Galenus in comment. illius Aphorismi: mulierem grauidam morbo quopiã acuto corripi perniciosum, siue, inquit, absque febre alius quispiam morbus acutus fuerit, qualis epilepsia, apoplexia, conuulsio, tetanus morbi tùm magnitudini, tùm vehementiæ par grauida esse non poterit. Contra obijciet aliquis, Galenus ipse sẽper febres acutos morbos comitari fatetur. Pro responsione dicatur idẽ quod supra, non esse cuiuslibet acuti morbi, vt sit cum febre, iuxta Hippocratis, & Galeni sententiam, sed eorum tãtummodo, qui absolute tales existunt, qui & febris assiduitate, & symptomatum magnitudine discernuntur, de quibus, & Hippocrates, & Galenus intelligendi sunt, quoties eos cum periculo, & febre cõtinua patientes aggredi affirmant. Præterquam quòd Hippocratis

In li. de fac. mor.

2. aph. com. 19.

5. aphor. 31.

1. aph. com. 7.

pocratis auctoritati responderi etiam potest uerbum illud ἀνάγκη græcam, quod latinè necessariò sonat, haud eam præseferre enunciationem, quæ, quòd impossibile sit rem secus se habere, omninò ostendat, vt nos aperte docet Galenus in comm. illius Aphorismi: si omentum exciderit necessariò computrescit: Sed 6.aph.58. quòd, vt plurimum, & magna ex parte, ita contingere solet. Quo sensu, non solùm hoc in loco, sed & vbi febres necessariò acutos morbos comitari tradebat, alijsque in locis, eo vsus est vocabulo. Quibus omnibus 1.de regim. acut. dubitationibus ad hunc modum solutis, epilepsiam in acutorum morborum numerum rectè fuisse cooptatam cuiuis apertum esse reor.

De caussis epilepsiæ per consensum. Lect. XIX.

DE caussis epilepticam passionem per essentiam producentibus, longa satis, atque prolixa paulò supra habita est oratio, quod si perfectiorem eiusdem morbi caussarum scientiam tradere velim, eas quoque caussas, quę ab aliqua corporis parte enascentes cerebrum vsque pertingunt, prosequi opus est. Quamobrem hæ sunt duæ tantummodo, vapor, & qualitas, de quibus agendum à nobis est in præsenti, sed ab ea, quæ frequentior esse consueuit, exordiendum. Hæc autem vapor, seu vaporosa quædam substantia existit, quæ multiplici, varioque modo affectionem progignit. Nam aliquando quantitate cerebri ventriculos obstruente, aliquando verò manifesta qualitate, aliquando demum occulta, eaq; venefica cerebrum vellicante. Copia, seu quantitate vaporum per

per sympathiam præsertim à stimacho affectus hic generatur, dum calor imbecillus, tùm ipsius ventriculi, tùm & aliquando aliorum circumiacentium membrorum, inter quę ita se ventriculus habet, veluti lebes inter ignes (cū habeat iecur à dextris, lienem à sinistris, postica parte venam cauam,& musculos dorsales, antica verò omentum. Quarum circumiectarum partium calore adiutus exactius alimenta concoquit) in materiam in eo ventre contentam debilius agit, quam ut eā integre conficiat; Idque uel quoniā calor simpliciter imbecillus est, uel ut ad materiam refertur. Inde enim uapores multi cerebrum petunt, qui sua multitudine, & (quod nonnullis placet) crassitie illius membri uentres obstruendo morbum pariunt. Non desunt tamen qui constanter affirment epilepsiam nunquam fieri ab obstructione à uaporibus crassis orta, & certè qua nā crassitie uapor impedire possit transitum spirituū ego quoque non uideo. Multitudine ergò potius occludendo, aut aliqua alia qualitate afficiēdo cerebri uentres uapor epilepsiam per consensum progignet. Qualitate autem manifesta euaporatio à subiectis partibus eleuata symptoma hoc producit, si uel frigidior sit, uel etiam,ut quibusdam probatur: calidior,acriorq;, frigidior,ut si à sanguine frigidiori pituitoso scilicet, ac melancholico, calidior acriorque simul, ut si à sanguine calidiori, eoq; biliosiori initium habuerit. Non enim huiusce uaporosæ substantiæ materia alimenta solū in quorum dum uentriculo egrè cōfecta statuenda sunt, uerum etiam humores, præcipue tamen pituitosus, ac melancholicus. Quod si quærat aliquis, qua ratione frigida uaporis qualitas epilepsiam per consensū producere queat, respondendum id nulla alia de caussa fieri, nisi quatenus in contrariam qualitatem calidam

cerebro

cerebro insitã, eodemque, ut alijs cunctis nostri corporis partibus amicam ualde ceu hostis agit, unde expultrix cerebri facultas ad eam expellendam insurgit, à quo similiter frigidiori uapore leuem illam conuulsionem, quæ saltus ab Auicenna uocatur, sępe fieri experimur; nec dissimili sanè ratione Galenus à gelidæ aquæ potu conuulsionem prouenire scripsit. Epilepsiã ab huiusmodi caussa ortam patiebatur iuuenis ille Galeni, cuius morbi origo à crure incipiebat. Erat autem id quod sursum ferebatur ad caput ueluti aura quædã frigida, quam ad cerebrum adscendere æger ipse persentiebat. Vnde medici uniuerso imprimis corpore euacuato medicamen ex thapsia, aut sinapi parti adhibuerunt, ligato interim membro, supra eam uidelicet partem, quæ primaria affectione affecta erat, quo pacto accessionem reuerti prohibuerunt. Mordax autem, calidaq; uaporosa substantia comitialem insultũ gignere potest, partes illas uentriculorum cerebri mordicando, ut expultrix facultas ab ea suscitetur. Venefica demùm, & occulta qualitate prædita hæc materia halituosa epilepsiæ caussa censetur, ueluti si in aliqua corporis parte, præcipue uerò in uentriculo, utero, ac intestinis superfluitatum, quæ putrescere aptæ sunt, receptaculis, excrementum aliquod putredinem adquirat, ex qua cerebro uenenosa substantia communicetur, contra quam eiusdem cerebri facultas insurgat. Epilepsiam huius generis incurrũt sępe mulieres, quibus præcipue menstruæ purgationes fuerint suppressę. tunc enim ab utero praui, immo uenenati halitus sursum in caput efferuntur, qui ægritudinem hanc parere sunt apti. Huius generis epilepsiam sæpe etiam pueri ob lactis in uentriculo corruptelam pati uidentur, vt etiam ob lumbricos, dũ teter vapor ex illis, vel emor-

3.met.

P tuis,

tuis, putrescentibusque, vel viuentibus quidem, sed materiam vitiosam, putrefactamque, ex qua & ipsi orti sunt, commouentibus, cerebrum adscendit; quo sensu intelligendus est, arbitror, Aegineta, dum ex intestinis ob vermes illa occupantes comitiales accessiones fieri prodidit; in quibus quidem intestinis talia procreantur animalia, ob super fluentes humores in ipsis moram trahentes, & potissimum ob materiam pituitosam, crudam, atque crassam, quæ dum non est apta in substantiam aliti conuerti, nec etiam tantæ est putredinis, vt ex tota substantia putrescere possit, natura, quæ nititur in melius, calidi innati ope adiuta illam disponit, vt vitæ spiritum accipiat, & sic procreati vermes viuunt, mouentur, nutriuntur, & augentur. qua de re legendi sunt Hippocrates, Galenus, atque Manardus. Hactenus de prima caussa epilepsię per consensum. Ad aliā modò caussam accedamus; Hæc autem pura quædam qualitas est, omnis substantiæ, & quantitatis expers, de qua scriptum est ab Auicenna, ad cerebrū eleuari qualitatem puram sine substantia. Cumque duplex sit hæc qualitas, venefica una, dolorifica altera, de hac ipsa prius breuiter loquar. Hęc fit igitur dum biliosus humor è corpore uentriculi os petit supernum, in quo leuem continui solutionem acri, erodentiq; qualitate inducens euadit caussa doloris, qui cerebrum alteratis per neruorum communitatem partibus in consensum trahit. De qua quidem epilepsiæ per consensum caussa locutus est Galenus, dū refert sibi ipsi per huiusmodi consensum uidenti aliquando laborantem sine uehementi conuulsione concidere, simul atq; per interualla breuibus quibusdam motibus quateretur, probabile visum fuisse, quemadmodum singultum fieri cernimus affecto ventriculo, ita hanc quoq; affectionem

Lib.4.c 57.

4. de morb. 3. aph. com. 26. In epist. medic. li. 3. epist. 1.

Lib. de loc. aff. 3. c. 7.

nem

nē euenire, non secus profectò, ac de se ipso narrat, qui ē illicò, si piperis quantitatem ingessisset, singultus inuadebat. Proinde eiusdem Galeni sententia existimandū est, similem aliquem cerebro motum cōtingere, qualis interdum ventriculo à re quapiā molestato euenire solet. Quippe cum à ciborum mole grauatur, aut vbi corruptis cibis mordicus infestatur, tùm singultu affici conspicitur. Quinimò acrem humorem non singultū modò affecto ventriculo, verum etiam conuulsionem per vniuersum corpus efficere sępe numero vidimus; quæ denide, vomitu eiecto eo, quod mordicabat, statim quiescebat; quominus igitur mirandum est si neruorum principium huiusmodi motu concutiatur, dum festinat à se propellere quidquid fuerit id, quod à parte primū affecta ad ipsum fertur. Cuius speciei epilepsia Grāmaticus ille Galeni corripiebatur, quoties vel nimis vehemēter doceret, vel cogitaret, vel inediam sustineret, vel demum irasceretur. Nam ob hæc omnia læditur ventriculus, præsertim verò propter ipsammet inediam, ratione cuius in eo succi praui, ac recrementitij, maximè verò biliosi acres coguntur, iuxtà Galeni, & Auicennę sententiam, qui sui leuitate os ventriculi petentes, illud ita afficiunt, vt & cerebrum ipsum ducatur in consensum. Quem quidem Grammaticum pristinæ sanitati Galenus restituit, proba concoctione primùm accuratè procurata, & recta viuendi via instituta, ac quolibet anno bis, terue amaro ex aloe medicamento illi exhibito, quod sanē ventrem à superfluitatibus expurgat, & ad proprias actiones roborat, vt alibi idem Galenus exarauit, nec non Dioscorides, qui tradit aloem adeo amicam esse ipsi stomacho, vt alijs commixta medicamentis purgantibus præstet, quominus partem illam offendant, licet contrarium censeat

3. de facult. natur. 3. pri mi.

In com. q. animi mor. seq. temp. corp. lib. 2. c. 13.

De simpl. med. c. 1.

Mesue. qua de re infra in praxi agetur vberius. Sciendum verò dolorificam hanc qualitatem, quæ comitialem pariat, ab ore vẽtriculi superiore potissimũ gigni. nam cœterarum partium dolor non videtur æque potens ad epilepsiam producendam; quandoquidem os ventriculi supernum admodum exacto sensu præditũ esse fertur, miramq; cum cerebro societatem habet, ob neruorum à sexta cerebri propagine ad os illud descendentium magnitudinem, per quos ventriculo facile cerebrum compatitur. A qua cerebri cum ventriculo affinitate Galenus varia symptomata fieri tradit, nimirũ dyspnęas, apnęas, & demorsus, epilepsias, deliria, ac melancholias; ad quam etiam societatem respiciens Serenus de stomacho loquens cecinit.

1. de sympt. causs. 7.

Quin etiam nisi cura iuuat vitiare cerebrum
Fertur, & integros illhinc auertere sensus.

Hùc tamen etiam facit illa epilepsię differentia, quã multis ex coli dolore concitari refert Aegineta. Hæc de qualitate dolorifica dicta sint satis. Quantum uerò ad ueneficam spectat, ea sanè fit epilepsiæ caussa, dùm alteratis per continuitatem partibus ad cerebrum usq; attingit, non alia certè ratione, qua putant aliqui res quasdam solo tactu, per qualitatis uim, ea quę sibi contigua sunt, alterare posse, ut ex marina torpedine abunde constat, cui tam uehemens est potentia, ut per piscatoris tridentem trãsmissa ad manum alteratione totam derepente torpidam reddat. Ex quo uidemus rẽ uel paruæ molis tactu solo maximas alterationes inducere. Tale quidpiam in nostro corpore accidere aliquando posse medicorum ignorat nemo; In eo enim corruptio aliqua, quæ ueneni tùm qualitatem, tùm uires adęquet, omnium consensu nasci potest. Quod quidem etiam Pelopi Galeni magistro admodũ probabatur,

Vide lectionem postremam libri primi.

babatur, cui posśibile uisum fuit in corpore similē aliquam veneno generari essentiā, nulla accedente caussa externa, quæ vbi neruosam partem occupauerit, ad neruorum vsque principium alteratis per continuitatem partibus vim suam transmittat. Sic ergo epilepsiā indicibilis hæc, prauaq; qualitas, vt alios etiam sæuissimos casus parere potest.

De præparantibus epilepsiæ caussis internis. *Lect.* *X X.*

IN superioribus lectionibus cum de efficientibus epilepsiæ caussis agerem, de præparantibus etiam, disponentibusve internis eiusdem morbi caussis, quæ sunt ætas, ac temperamentum, me verba facturū promisi: Quare in præsenti pollicitis standum, deque huiusmodi caussis peragendum mihi esse duxi. Clarū est igitur pro ætatis, tēperamentiq; varietate, homines in varia morborū genera incidere, vt alias in vna, alias in altera ætate ac tēperatura ægritudines perpeti cogātur. nā quāuis morbos omnes quibusuis ætatibus, ac temperaturis ob vitæ intemperantiam, innumeraq; in viuendi genere commissa errata contingere posse crediderim, nonnulli tamen in quibusdam magis fieri solent, veluti de anni tēporibus tradidit Hippocrates. 3.apho.19. Cuius quidem rei caussa est, quoniam, vt ex vulgo iactato Aristotelico axiomate cōstat, In habentibus symbolum facilis est transitus. 2. de generat. & corrupt. 25. Hinc ideo fit, vt frigidioribus morbis senes, calidioribus iuuenes corripiantur. Quò allusisse videtur Hippocrates, dùm acutas febres non similiter accēdi in senibus, ac fit in iuuenibus memoriæ prodidit. Frigidum est enim illorum corpus. 1.apho.14.

nec

1.aph.34. nec non cùm dixit, in morbis eos minus periclitari, quorum naturę, vel ætati morbus conuenit. Ea propter in ætatum, morborumque ipsis contingentiũ explicatione diligens fuit, vt in Aphorismorum libris videre facile est. Quid ergò de epilepsia dicendum? Ipsa quoque potest in omnibus fieri ætatibus, ac temperaturis, propter prauam, inordinatamq; in victu rationẽ; sed quod in peculiari ætate insęuire magis soleat, & in puerili maximè, ex eo patet, quod Hippocrates hãc ipsam ęgritudinem in pueris obortam, ob illorum cerebri humidiorem naturalem temperiem ętatis mutatione sanari perscripsit. Nimirum aliarum quidem ętatum, sed iuuentutis potissimùm ingressu, cuius ętatis temperies cùm ad siccum vergat, puerili opponitur. Nemo enim non nouit, contrariorum contraria esse remedia. Inter ętates igitur puerilis imprimis epilepticos patitur insultus, à quibus etiam nõ raro commoritur, propter innatam cùm cerebri, tùm vniuersi corporis intemperiem humidiorem. Sed hinc oritur dubitandi occasio, an ex sola intemperie gigni possit hoc mali genus, nulla prorsus interueniente materia; quę res omnino ijs, quę à me supra ex Galeni mente fuere statuta, repugnat. Quare ante quam vlterius progrediar hanc ipsam dubitationem persoluere oportet. Constat ex Galeno intẽperies modò cum affluxu uitiosę substantię, ut sanguinis, pituitę, ac utriusque bilis, modò sine affluxu, sed sola qualitatum alteratione noxam inferre. Videtur igitur Galenus existimare solam intemperiem absque materia morbum hunc producere, dico autem intemperiem propriã ipsius cerebri, dum in hunc modum loquitur. Epilepsia oritur ex innata humida intemperie cerebri in puerulis, Vbi etiam paulò ante scripsit eam generatim fieri à frigida intem-

3.aphor. (margin, beside "plicatione diligens fuit")
3.aph.45. (margin, beside "in puerili maximè")
6.epid.com. 3. (margin, beside "noxam inferre")

intemperie cerebri sępe quoq; humiditati adiuncta.
Contra hanc sentētiam stat idem Galenus his verbis. 2. de caus. sympt. c. 7. Idē repetit li. 3. de loc. aff. c. 7. de apoplexia loquens.
Apoplexia, & epilepsia ob pituitæ in cerebri ventribus aceruatę multitudinem accidere videntur, proinde horum symptomatum cùm generatio, tùm solutio subitaria est, quod propter corporum dyscrasiam, seu intemperiem fieri haud quaquam potest. Quinetiam in 6. aphor. 28.
Aphorismorum commentarijs tradit neminem fieri, podagricum, aut epilepticum ex sola partium eupathia, seu patiendi procliuitate absq; humorum redundantia. Ex quibus verbis sine materiali caussa epilepsia non erit. Quod Auerroes minimè ignorauit dicens: 3. coll. c. vlt.
habet paroxismos, ergò non à mala cōplexione absque materia, quæ non citò recedit. Dicendum est igitur pro solutione Galenum solam intemperiem frigidam, & humidam epilepsiæ caussam immediatam esse non significare, ita enim cùm sibi, tùm rei veritati contradiceret, sed illam, seu innata sit, seu adquisita, præcedentem, ac veluti disponentem caussam esse, qua scilicet facilè aggreget sibi qualitate similem humorem, qualis pituitosus est, à quo plerunq; morbus; non autem quòd ipsa intemperies immediate per se affectum pariat. Cōtrarium, dicet aliquis, videtur statuere Galenus, qui de morbis ab intemperie sola promanantibus per hæc verba loquitur. De dif. mor. c. 5. Cum verò morbus frigidus est, calido quidem contrarius, in extremis quandoq; partibus vsque adeo patens dispositio contingit, vt emortua decidant membra. Nec minus vniuersum aliquādo patitur corpus, sicuti iter gerētibus in valido frigore accidit. Nam plerique ex his in ipsa via commoriuntur, plerique verò antequam animam expirēt domum ad hospitium semianimes gelidiq; deferūtur. In morbo autem attonito, & comitiali talis sæpe accidit

dit passio: nam & ij, quos in itinere vsque ad mortem frigus oppressit talibus rigoribus corripiuntur, quales Greci emprosthotonos, opisthotonos, ac tetanos appellant. Nonnulli autem his passionibus, quas congelationes nominant, affliguntur. Alij quippiam apoplexiæ simile patiuntur. Idem Galenus nõ multo post hunc sermonem veluti perorans tali modo concludit De morbis igitur, & calidis, & frigidis nulla confluente materia iam dictum est. Ex hoc loco manifestum fit Galenum sibi ipsi nequaquam constare. Tuetur enim sententiam priori oppositam, nimirum apoplexiam, quod etiam de epilepsia dici potest, ab intemperie sola præter affluxum materiei fieri. Ad horum locorum controuersiam dirimendam asserẽdum est Galenum in de morbor. diff. de intẽperie frigida extrinsecus accedente verba facere, ea videlicet ratione, qua prę externo, eoq; vehementi frigore cerebri corpus, aut eius ventriculi tàm arctè comprimuntur, & constringũtur, vt in cerebro fiat σύγχυσις, quæ est quando corpora in seipsa concidunt, aut ab adstringentibus coacta, aut à frigore constricta, aut ab exsiccantibus arefacta; In alijs verò locis sermo est Galeno de intemperie cerebri, vel capitis interna, quæ nec subitò fieri, nec subitò interire, vt nec etiam derepente tam acutos morbos gignere potest, vt apoplexiam, & epilepsiam fieri cernimus. Est enim huiusmodi interna intemperies ueluti caussa disponens ad comitialem morbum. Nam quemadmodum qui podagra laboraturus est, pedes habeat imbecilliores oportet, ita cerebrum infirmius, qui epilepsiæ futurus est obnoxius; neutrum tamẽ his affectibus corripi est necessarium, si nihil in uita peccauerit, nempe si praui succi alimentis usus non fuerit, eaq; nõ patrauerit, ex quibus generentur, & aceruentur

tur in corpore superuacanei, recrementitijq; humores, qui in partes imbecilliores delapsi affectus præter naturam progignant. Quæ quidem pedum, capitisq; imbecillitas pro disponenti caussa non efficienti habetur podagræ, aut epilepsiæ. Alioqui enim vbi humor non confluat, ex sola partium patiendi procliuitate, nec quispiam podagricus fiet, nec epilepticus. Quod verum esse ex intermedio accessionum tempore discere aperte licet, in quo prorsus non infestantur, quãuis naturalis adsit imbecillitas. Intemperies igitur tã in pueris, quàm in alijs omnibus vt præcedens, atque disponens epilepsiæ caussa censeri debet. Quòd similiter de ætate intelligendum est, quoties hæc huius symptomatis caussa esse pronunciatur. Puerilis verò inter ætates maxime omnium nos in hunc morbũ pronos reddit, cui sanè adeò familiaris est, vt, vel in vtero fętu existente, sæpissime oboriatur, & fiat, Hippocratis assertione. Cur autem ætatem illam præcipue infestet tam sæuum, horrendumq; symptoma iã dictum abunde est; nimirùm ob naturalem cerebri illorum temperiem humidiorem, neruorumq; imbecillitatem, quam idcirco affectionem in his plerunque ætatis mutatione desinere Hippocrates affirmat. Humidiorem enim naturam cum sicciori permutant. Animal nanque à prima sui constitutione humidum creatur, temporis verò progressu tantò ab humido tẽperamento declinat, quantò ætate processerit. Post pueros occupat etiam adolescentes, ac iuuenes, minimè verò senes, & decrepitos, quemadmodum Paulus aperte docet, cui subscribit Aurelianus. Hæc de ætatibus, quæ etiam de temperamentis asseuerari omninò posse quis ignorat? cum pro ætatum varietate diuersæ induantur naturæ. Pituitosis igitur, & melan-

In de sacro morbo.

Lib. 1. c. 4.

P cho-

cholicis temperaturis continget id mali genus, consanguineis perquam rarò, an verò etiam biliosis ambigua res est, nisi consortij gratia à ventriculo, aliave corporis parte progignatur. Sed quoniam aduersus hæc ferè omnia vndique stare videntur haud negligendæ rationes, & argumenta, propterea in proxima lectione, quantum in me erit, cunctis satisfacere conabor.

Dubitationes omnes ex anteacta lectione insurgentes persoluuntur. Lect. XXI.

PErmultæ sunt, magniq; faciendę obiectiones, quæ ex superius disputatis euidenter insurgũt, quę quidem ferè omnia radicitus euertere prima facie videntur. Quapropter eas, quantum in me erit, hac ipsa in lectione diluere contendã. Quod igitur epilepsia e frigidiori, eaq: crassiori materia, qualis pituitosa est, ac melancholica, producatur, quodque idcircò in pituitoso, ac melancholico tẽperamento præditis maximè fiat, abunde satis à me demonstratum fuit. Sed primùm aliquis in contrarium arguet. In quibus calor viget plurimus, ijs epilepsia haudquaquam contingit: Huiusmodi sunt pueri, & iuuenes: Ergò. Oppositam nihilominus sententiam tuentur cùm Paulus, tùm etiam Hippocrates, qui ambo & pueris, & iuuenibus id morbi genus accidere scribunt. quanquam alibi Hippocrates (quod ad iuuenes referendum est) biliosis hominibus morbum hunc nequaquam euenire tradiderit, quam rem nos quoque supra

Lib. 3. c. 13. 3. aphor. 29.

De sacro Morbo.

pra docuimus. Quòd verò quicunque plurimum habent caloris nec epilepticum symptoma, nec alias huius generis affectiones pati debeant, inde verisimile fit, quoniam calidi est affectus frigidos, quorum in serie habendus comitialis, persanare, non contra efficere, ac generare. Calidum enim, Galeno auctore, crassa extenuat, concoquit, ad melius alterat, discutit, atque euacuat. Pueris autem, iuuenibusque plurimum inesse calorem, illis quidem innatum, blandum, ac vaporosum, his verò adscititium, insuauem, ac terreum, clarius est, quàm vt demonstratione indigeat, nec latet quempiam vestrum quæstio illa, vel ante Galeni æuum inter medicos agitata, de iuuenū, ac puerorum caloris exuperantia, de qua inter veteres Galenus, Auicennaq;, inter moderniores Conciliator, Franciscus Vallesius, alijq; non pauci copiose disceptarunt. Præterea pituitosa temperamenta magis obnoxia per me sunt huic ægritudini, quàm cætera omnia, hac ratione fœminæ multò frequentius, quàm mares, & senes, quàm pueri in comitiale symptoma incurrent. Mulierum enim temperatura frigida est, & humida, veluti ipsorum senum. Aliter tamen de mulieribus tradit Celsus, cui & ipsa fauet experientia. In his enim vix hæc affectio gignitur, & si forte fortuna generatur, per consensum potius ab vtero, aut alia corporis parte originem trahit. Ipse verò de epilepsia essentialiter in cerebro genita sermonem facio. Senibus etiam hoc mali genus non contingere tradit Paulus, dum minime senes, decrepitosq; occupare prodidit. Cuius tamen summi viri assertionem refellere illud videtur, quòd si apoplexia, & epilepsia, de Galeni mente, in eo inuicem conueniunt, quòd eundem locum affectum, & eundem

5.aph.com. 22.

Li. 2. de tēp. c.4.& 1 aph. com.14. sen 1. primi. c.8. Differ. 6. li. 1. controu. c.8.

Loco citato.

humorem habent mali auctorem, iure dici potest, quemadmodum apoplexia circa ætatem senilem maxime accidit, eodem Paulo auctore, quo propterea morbo nullum magis senibus familiarem esse Galenus affirmat, sic pariter epilepsiam in senibus frequenter fieri debere. Rursus quispiam nobis obijciet: Quicunque robustiores habent vires, magis resistunt alterantibus caussis, difficiliusq; à morbis corripiuntur, Ideò mares, qui robustiores habent vires, quàm ipsæ fœminæ, minus quàm fœminæ ægrotabunt. Ex qua re cócludi posse videtur comitiale malum sæpius mulieres, quàm viros sollicitare. Quòd enim fœmina sit mare imbecillior, & languidiores habeat vires, notissima res est. mulier enim quæ virago non sit, natura frigidior, & proinde etiam viro imbecillior existit. Quò alludens Hippocrates dixit mulierem ambidexteram non fieri, ob naturæ imbecillitaté. Quam sententiam corroborat nó parum belligerarum Amazonidum consuetudo, qua ab incunabulis mammã sibi dexteram adurere consueuisse tradit idem Hippocrates, vt scilicet copiosiori alimento ad propinquã manum perueniente, maior ipsi firmitas accederet, tanquam naturæ infirmæ, ac debili. Eandem ob caussam alibi quoque dixit, Mares quidem in dextris, fœminas verò magis in sinistris. Quòd enim mas validior sit, & sanguine calidiori præditus in caussa videtur esse, quia locus, in quo concipitur, talis etiam existit. Ideò perquam rarò contingit, vt in dextro vuluę sinulo concipiatur fœmina, mas contrà in sinistro, Galeno auctore. Empedocles: Mas in calidiori terræ loco fuit, & ob id viri nigri robustioresq;, & capillosi magis. Quare dispungenda omninò, atque delenda sunt verba illa, quæ temerè in Hippocratis commentarium

[Marginal notes: Lib.3.c.13. — 3.aphor 31. — 5.aphor.43. — In de aere, aquis, & loc. & Gal. I com. mor. citati aphorismi. — 5.aph.48. — 2. de sem. c. 5. — De morb. mul.]

tarium irrepserunt: Fœmina calidiorem sanguinem habet, quàm vir, propterea est viro calidior. Nisi fortasse dicatur mulieres esse viris calidiores, perinde ac dici solet pueros calidiores esse iuuenibus. Pueri nanque sunt iuuenibus calidiores extensiuè, quia magis innato calido abundant: Iuuenes verò pueris intensiuè, quoniam eorum calor ficciori materiæ inhæret. Vt propterea etiam Galenus de coctione loquẽs, quę pueris fit in ventriculo, dixerit. Atque in coctionibus, quæ ad ventriculum pertinent, si humida, molliaque sumpserint, ea perinde ac iuuenes coquere possunt, dura verò deterius conficiunt. Vbi ni mea me fallit opinio, Galenus non vult iuuenes æque digerere mollia, ac pueri, cum pueri tamen dura perinde ac iuuenes conficere nequeant; sed qua ratione probat iuuenes dura, & sicca melius concoquere pueris, eadẽmet ostendit pueros melius perficere mollia, & humida iuuenibus. Humidiora enim corpora humidiora, sicciora autem sicciora alimenta exactius elaborãt. Sed hæc cata parergon. Sic ergo dici potest mulieres viris esse calidiores extensiuè, quoniam radicale humidum natiui caloris pabulum, atque subiectum mulieribus laxum inest, ac molle, puerorũ humido consimile. Tandem aliquis contrà Hippocratem dubitabit, quomodo ab illo scriptum sit: Quicunque iuuenes comitiali morbo laborant, mutatione maxime ætatis, ac temporum, & locorum, & victuum liberantur. Quo in loco iuuenes epilepsia laborare tradit, in quibus tamen ætatis, vt pariter temporum, & locorũ, victusq; mutatione desinat. Alibi verò morbum hũc post vigesimumquintum annum haud amplius homines detinere, nisi fuerit à pueris connutritus exarauit. Iuuenum enim ætas, vt proditũ nobis est à Galeno,

3. de symp. caus. 3.

2. aph. 45.

In lib. de sacro morbo.

5. aph. 30. & 7.

leno, anno vigesimoquinto orditur, & in trigesimum quintum extenditur. Qua ratione igitur scripsit Hippocrates iuuenes epileptico morbo laborare? aut quo modo post vigesimum quintum annum nemini id mali contingere dixit, nisi à puero inceperit? Insuper alio in loco ad hunc modum loquitur: Quibuscunque epilepsia ante pubertatẽ fit mutationem recipit; quibuscunque verò vigesimo quinto anno commoritur. Quamobrem si florens, iuuenilisq; ætas à vigesimoquinto anno incipiens ad trigesimum quintum protrahitur, & ex Hippocratis sentẽtia, qui vigesimoquinto anno ab epilepsia aggrediuntur, ad mortem vsque morbo illo affliguntur, asserendum est iuuenes neutiquam ætatis mutatione hoc affectu liberari posse, quoniam qui vigesimum quintum annum fuerint prætergressi comitiales amplius non euadũt, ijs exceptis, quibus ab infantia connutrita sit affectio, & quæ in vigesimo quinto anno epilepsia fit, hæc hominem ad vltimum vsque vitæ diem concomitatur. Ad singularum dubitationum solutionem deuenio. Quantum igitur ad primam attinet, respondetur non semper calorem frigidos, & humidos affectus sanare. Idipsum enim eo tempore solùm præstat, quo siccitas eidem adnectitur; in pueris verò calor quidem plurimus est, sed vaporosus admodum, ac multa cum humiditate aerea iunctus. Calido enim, humidoq; temperamento puerorum corpus est, quoniam incrementum in aliud temperamentum incidere non potest, Galeno auctore. Cuius quidem calidi, & humidi temperamenti gratia fit, vt in illorum cerebro humiditas multa, multaq; pituitosa excrementa coaccervuentur, quæ in ventriculos prolapsa epilepsiam pariunt. Qua de caussa puberes etiam, & adolescentes ab hoc morbo

5. aph. 7. (margin, beside "li contingere dixit")

In de salu. dyæta. cõ. 7. (margin, beside "auctore")

pre-

prehenduntur, adauctis in cerebro humoribus, ob temperaturæ videlicet similitudinem. An igitur falsa dicunt Hippocrates, & Paulus, qui iuuenibus etiam id mali genus accidere scribunt? Iuuenes enim calidi omninò sunt, & sicci temperamenti, qui autem huiusmodi sunt, non frigidos, humidosq; , sed calidos, & siccos morbos pati solent. Sibi enim cognatis quisque, & familiaribus morbis promptius corripitur. Huc mentem profectò direxit Hippocrates, dum biliosis hominibus epilepsiam haud euenire scripsit. In de sacro morbo.
Quamobrem respondendum est pro Hippocrat. Pauliq; tuitione, iuuenes sæpe in morbos incurrere, non quidem secundum ætatis naturam, sed ex accidenti, propter ipsorum scilicet in viuendi ratione intemperantiam, qua de caussa scriptum reliquit idem Hippocrat. Magnam partem senes iuuenibus minus ægrotant. 2.aph.39.
Fit ergò epilepsia in quibusdam iuuenibus, quibus antea in alijs ætatibus minime acciderat, propter vitam, quam degunt, intemperatam, vt si humi cubet, Soli, imbribusque se exponant, ac alia his consimilia perpetrent. Quare concludendum ex accidenti iuuenes in comitiale symptoma labi, non primùm, neque ætatis ratione. Quoad secundam obiectionem nemo non fatetur pituitoso temperamento prædita corpora comitiali affectioni magis esse obnoxia cæteris omnibus, quo temperamento fœminæ constant potius, quàm mares, sed non propterea asserendum est mulieres magis epilepsia corripi, quàm viri. Id enim & Celsus negat, & à vero alienum esse experientia demonstrat. Qua tamen in re notandum est hoc ipsum intelligi de mulieribus, quibus menstrua statuto tempore apparent, nam quæ tempus mensiū adhuc non attigerunt, tam comitiales euadere posse cēseo,

Iam multi trãsiere mẽses, quibus ãplius morbo non corripitur puluere ex hiera picra Gal. sæpius exhibito, vinoq; interdicto, vice cuius aquã ex pęoniæ radice paratam continuè assumit

seo, quàm mares ipsi. Quod verum esse vnusquisq;, qui medendi artem exerceat, pro comperto habet. Ita quæ mihi vnica est filia Helisabet nomine binos agens annos iam bis, terve horrendo hoc symptomate, maximo meo cum dolore, correpta est, quam Deus Omnipotens, eiusq; filius vnigenitus Iesus Christus Sanctissimæ Matris Virginis Mariæ precibus incolumem tueri dignetur. Pręterquam quod altera etiam vix ternos agens menses sęuissimo hoc morbo defuncta est. Eodem affectionis genere mille alias laborare conspexi, vt in summa non magis mares, quàm fœminę, dum in humida illa, tenellaq; adhuc ętate reperiuntur, comitiales euadant. Quam rem etiam ratio ipsa confirmat. Nam iccirco pueri epileptico morbo patent, quoniam copiosa humiditate abundant, & quoniam cerebrum, vt etiam neruosum genus imbecillum habent, vnde ætatis progressu plerũque ab affectu liberantur. Sicciorem enim, ac fortiorem singularum partium temperaturam nanciscuntur. Modò eadem partium humiditas, eadem cerebri, & neruosi generis imbecillitas in fœminis, quę puellę sint, dubio procul adest. Itaque concludendum est non minus in fœminis, quàm in maribus in puerili ętate constitutis gigni posse epilepsiam. Pubertatem verò egressę mulieres nulla alia, vt puto, de caussa minus quàm viri hoc morbi genere laborant, nisi quia ab eo tempore semel in singulo mense, & nonnullę etiam sępius, à pituitosis, omnibusq. alijs excrementitijs humoribus, quibus illarum cùm cerebrum, tùm vniuersum corpus abundat, per vterum expurgari incipiunt. Ideo si forte menses cohibẽtur, ijsdem epilepsiam nõ modò per cõsensum ab vtero ex venenatis halitibus, sed etiam per essentiam ex pituitosis, aut melancholicis

cis

cis humoribus contingere posse crediderim. Quibus adde ex Hippocrate, mulieres atrabilarijs vitijs non laborare. Quod quidem sic dictum velim ab Hippocrate, vt non de omnibus loquatur, sed de maiori parte, & iuxta innatam mulierum naturam, quæ ad frigidum, & humidum vergit. Epilepsiam autem non solùm ex pituitoso, sed etiam ex melancholico humore oriri copiose superius demonstratum est. Senes autem frigidi esse humidiq. temperamenti literis exarauit Hippocrat. in hunc plane modum. Senes verò siccior victus plerunque decet, quòd id ætatis corpora humida sint, mollia, & frigida. Veruntamen senibus non item ac pueris hæc passio accidit, quoniã cerebri expultrix facultas in illis haud ita vigilans, & ad rem infensam percipiendam parata, vt in pueris ipsis adinuenitur. Quamobrem mirandum non est, si in senibus apoplexia magis fit, quę à copiosiori gignitur materia, in pueris verò epilepsia, quę à minori. In his enim virtus potens, validaq. in cerebro tam copiosam materiam cogi non permittit, contrà quam postea insurgere nequeat, quod ętate prouectis contingit, quibus affluentium humorum copia virtus affatim obruitur. Vnde propterea seniores apoplexia, pueri, & adolescentes epilepsia magis affici videntur. Non dissimili caussa lapidem pueris in vesica, senibus verò in renibus colligi quotidie videmus, licet senes multi calculum habeant in vesica. nam crassa, & viscida (materia lapidis) quę cum vrina feruntur, in pueris quidem caloris multitudine, & expultricis robore fusa ad vrinarios meatus, & vesicam traducuntur, in senibus verò, aut ætate consistentibus, in quibus naturales vires tantum roboris minime obtinent, renes haudquaquam expurgantur, ibiq. diu moram tra-

De fal. dyæta.tex.7.supra tamen ostẽsum est senes esse frigidos quidem, sed siccos.

hens materia concrescit, ac lapidis formam adipiscitur. Ex his igitur tam secundę, quàm tertię aduersus Aeginetam dubitationis dilutio elici potest. Quarta autem obiectio breuibus euincitur; nã & eius solutio ex iam habitis colligitur. Quandoquidem etsi mulieres virium, partiumq. imbecillitatis ratione morbo huic multo magis, quàm viri obnoxię esse deberent, nihilominus ad id generis affectus euitandos singulorum mensium exitura summopere conducit. Ad quintam, seu postremã dubitationem ex locorum Hippocratis contradictione ortam deuenio. Pro cuius quidem solutione dicatur Aphorismum illum. Quicunque iuuenes, non recte, neque secundum auctoris sententiam à Leoniceno Gręcarum literarum, vt etiam Latinarum alioqui peritissimo latinitate fuisse donatum. Gręcũ enim illud νέοισιν Leonicenus ipse iuuenibus interpretatus est, cum potius nuper natis, aut pueris vertere debuisset. Ita enim etiam νέος significare prodidit Hesychius. Quare Gulielmus Plantius rectius ad hunc modum Aphorismũ interpretatur. Epilepsia laborantes pueros cum locis, victusq. tum maxime ętatis mutatio liberat. Quo responso Hippocratem sibimet constare facimus, alioqui vix tueri possumus virum sapientissimum, cum alio in loco comitiales ante pubertatem ętatis mutatione ab affectu etiam liberari docuerit, qui si vltrà vigesimumquintum annum, iuuenilis ętatis initium ab epilepsia corripiantur, curari magna ex parte non possunt. Omnibus in hunc modum persolutis dubitationibus ad alia est properandum.

FINIS SECVNDI LIBRI.

LECTIONVM DE EPILEPSIA LIBER TERTIVS.

Quàm necessaria sit ea pathologiæ pars, quæ de signis morborum pertractat, σημειωτικὴ *dicta. Lect. XXII.*

PRimaria illa Medicinæ pars, viri Nobiles, παθολογικὴ vocata, quæ humani corporis præter naturam affectus expendit, in varias & ipsa partes deduci potest, in vna quarum morbi definitio, eiusq; probatio afferuntur, ὁριστικὴ nuncupata, in altera caussæ enarrantur αἰτιολογικὴν appellant, quam statim insequitur σημειωτικὴ signa cuncta præterita, præsentia, & futura amplectens, rursus hanc θεραπευτικὴ dicta, quæ morbos triplici instrumento, manu, victu, & medicamentis debellare conatur. Quamobrem cum vni, & alteri parti hucusq;, ni me philautia cęcutientem reddit, abundè satisfecerim, ad tertiam, & vltimam transferenda est oratio. Sed quoniam therapeuticæ dicatum est volumen, ideo quæ ad hanc

partem spectant in aliud tempus distuli. Nunc enim sat fecisse mihi videbor, si quandam veluti theoresim præsentis ægritudinis constituero. Modò igitur parti, quæ insalubria signa percurrit, summo studio, ac diligentia incumbendum à nobis est, à qua omnis rectè curandi ratio suppeditatur. Cum ars enim medendi nulli certæ demonstrationi, sed probabili tantum coniecturæ innitatur, vnde non sine ratione in numero earum censetur, quas Plato ille diuinus στοχαστικὰς nominat, quæ artificiali cõiectura veritatem indagant, propterea ne clausis oculis cum morbis pugnaremus, Andabatarum more, inuentum est quoddam tertium, cuius ope coniectura ipsa ad certiorem notitiam deduci posit, nam de occultis morbis opinione potius, quàm arte iudicatur; hoc autem omninò est illa pathologiæ pars, quæ de signis ægritudinum pertractat, cuius quidem exacta penitus, si fieri vnquam posit, cognitio habenda nobis est, cum per eam in affectæ sedis, caussæ, speciei, & euentus morbi cognitionem medici deueniant, vt non immeritò in Med. Finitionibus definiatur signum esse id, quo cognito, aliud etiam cognoscitur, quod ignotũ prius erat. Hinc morbi omnes per propria signa dignostica nobis innotescunt, quibus in hunc modum perspectis non difficile admodum est obuiam ire contraria ex arte adhibendo. Quam rem non ignorantes Hippocrat. & post eum Galenus tradunt, ineunda medico esse artis opera, initio ab affectuum dignotione accepto; curatio enim dignotionem, prænotionemq; consequitur, nam & dignoscat quod præsens est, & prouideat quod ex eo futurum est oportet, qui notabilis efficaciæ remedio vti voluerit. Post caussas autem de signis mox agere aggredior, quoniam à caussis,

In Philebo.

à de offic. med.

in Met. c. 6.

ſis, veluti effectus, qui cõtinuò ſuas cauſſas inſequuntur, ſigna ipſa procedunt. Ideo quidquid ab aliquo tanquam à cauſſa deriuat, id etiam illius eſſe ſignum docuit Galenus, quo etiam auctore plerunque ſymptomata cauſſarum ſigna dicuntur. Vnde ex ſymptomatibus morborum non modò indicia, ſed etiã propriam, eſſentialemque formam perſæpe colligimus. Verùm multiplex eſt ſignorum diſcrimen. alia enim quæ ſunt corpori euentura prędunciant, ab aliquibus non temerè ſub prognoſticis comprehenſa. nam ex Galeno ipſo prognoſtica ſigna duplicia conſtitui poſſunt, quædam futurum, vel imminentem morbum, quędam eiuſdem pręſentis exitum prędicentia, cuius diſtinctionis mentio fit etiam apud Petrum Foreſtũ. Alià verò iam pręſentem ęgritudinem demonſtrant, ab omnibus pathognomonica appellata, quę à morbo non ſeiunguntur, ſed perpetuò illum concomitantur. hęc enim cum adſunt, vnà etiam & affectus adſunt, cum vero ceſſant, morbi quoque ſoluuntur. alia non affectionem, ſed affectionis differentiam denotant, aſsidentia vocata, quę non ſemper, nec neceſſariò, ſed vt plurimùm morbis eueniunt, quę propterea communia ſunt, ac ſeparabilia morborum accidentia, vt illa propria, & inſeparabilia. Alia ſigna pariter traduntur, quę in morbis perpendi ſolent, vt quę cruditátem, aut coctionem ſignificant, & quę ex virium cum morbo collatione deſumuntur; ſed hęc potiſsimum obſeruantur in morbis, qui cum febre infeſtant, de quibus ego in pręſenti ne verbum quidem. Quare iam dicta ſolùm accidentia, ſiue ſigna percurram, quę quidem aut ad prognoſin, aut diagnoſin ſpectant. quarum quidem partium, quæ, & quanta ſit vtilitas in morbis omnibus ex arte

5. de loc. affect. 7 & 6. aph. 16. De op. ſec. 8

7. art. medic.

Li. 9. obſeruat. Schol. obſer. 4.

In Medico c.7. curandis perbelle docuit Galenus hisce verbis. Adnotatrix signorum pars medicinæ, curationi morborum per victum summe est necessaria. nam præterita, & præsentia symptomata ad morbi caussam inueniendam diligenter inspicimus. Insuper maxima eius necessitas est ad præsagiendum, mors, an salus expectanda sit. Pari modo medicina quæ manu medetur, tum illa quæ medicamentis auxiliatur, sine indiciorum obseruatione non absoluitur, quippe præsagia eodem modo desiderant, quibus scias quæ curationem non admittunt, quæq; eam recipiunt quidē, sed vehementer aut offendunt ægrum si curētur, aut è medio tollunt. Ex quibus patet cum diagnostica, tùm prognostica signa vnicuiq; morbo profligando summe esse necessaria, quæ propterea à medico magni sanè facienda sunt. Quæ cum ita sint æquum omninò est, vt priusquam ad comitialis morbi therapiā deueniam, eiusdem signa cum diagnostica, tum prognostica examinādā suscipiam. Verùm quia tria sunt tempora, quæ in epilepsiæ obnoxijs obseruantur, vnum antequam à morbo adoriantur, alterum quo accesio ipsa inualescit, postremum quo humi iacent immoti, ab inuasione liberi, pro quorum quidē temporum varietate varia etiam accidentia comitiales adfligunt, propterea operæpretium me facturum puto, si ordine seruato, ab his primū exordiar, quæ malum epilepticum tam primogenio cerebri affectu, quàm consortij lege ab alijs partibus genitum antecedunt, & minime longe abesse prænunciant, deinceps ad illa sermonem conuertam, quæ cum morbo incipiunt, & cum eo desinunt, demū ad ea quæ symptomate finito apparent. Quibus cum prognosticum addidero, vniuersa, quæ ad epilepsiæ theoriam spectare

ctare possunt, abundè pro tempore absoluisse mihi videbor.

De signis imminentem epilepsiam per essentiam prædicentibus, eorumq. caussis omnibus. Vbi Rondeletij opinio de caussa ephialtæ reijcitur. Lect. XXIII.

QVæ signa, Auditores, quæ symptomata comitialem accessionem antecedere solent, quæq; illam breui hominem aggressurã esse prænunciant, nunc primùm aperire incipiam, initio sumpto ab his, quæ sunt eius mali generis, quod in cerebro per essentiam gignitur. Quare inter cætera signa hanc epilepsiam prædicentia, quantum ex veterum monumentis colligere potui, præcipuè enumerantur hæc omnia, quæ mox adduntur, vertigo, ephialtes, corporis animiq. status minime arbitrarius, tristitia, & eorum, quę iuxta sunt, obliuio, turbulentæ insomniorum imagines, capitis dolor, eiusq; repletio continua, ob iracundiam maxime pallor faciei, inordinatus linguæ motus, quam etiam nonnulli commordent. Quibus addatis aurium tinnitũ citra febrim, vocis tarditatem, manuũ, vel alterius partis, aut potius vniuersi corporis torporem, noctis, quæ accessionem antecedit, inquietudinem, & demum somnum Venereum, quem grçci onirogonon appellant, in quo inanibus visis phantasiæ oblatis seminis lapsu vexamur. Quæ omnia signa ea sunt, quæ tam horribilis tẽpestatis aduentum haudprocul abesse significant, quorum singulas caussas

Ex Pauloli. 3.c.13. Cęlio Aurel. libro 5. chron. c.7. Hip. i coac. præst. & Auic. li.3. fen 1. trac.5.c.9.

ſas more noſtro expendamus. Quantum igitur ad vertiginem ſpectat, hęc præindicat futuram epilepſiã, tam quæ primaria affectione in capite generatur, quã quæ à ventriculo conſortij lege prouenit. nam ſi vertiginis generationem inſpicimus, ipſa quoque, vt plurimùm, eſt ab vtraque parte, Galeno auctore, cũ videlicet craſsiores flatus ab humoribus aut in ore ventriculi, aut in cerebri ſubſtantia contentis eleuantur, dum calor diminutus in eoſdem agit humores. Sic ergo non ſemel fit, vt ſi materia illa, à qua vertigo, magna in copia augeatur, & in cerebri ſinus mediũ, aut poſtremum repat, vice vertiginis epilepſia ſuccedat. Vnde cum vertigini obnoxij percurandi nobis offeruntur, vt promptius pariant, grauius hoc ſymptoma, quod ſæpe ſolet vertiginoſis obuenire, minamur adeo affines ſunt inter ſeſe hi duo affectus loco patiẽte, & efficiente cauſſa. Vnde Galenus paſsim vertiginem comitiali morbo proximam eſſe perhibet, & veteres, vt prodidit Aurelianus, ſumma cum ratione Μικρὰν ἐπιληπχίαν τὸ σκότομα nuncupaſſe dicuntur. Ephialtes, alias incubo, quoddam veluti præludium epilepſiæ ab Aetio dicitur. Inter hoc enim ſymptoma, & epilepticum tanta eſt affinitas, & ſimilitudo, vt à Galeno ephialta quędam in ſomno epilepſia vocetur; nam quę comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Quare mirandum non eſt, ſi inter primaria impendentis epilepſiæ ſigna incubo enumeratur. Sed ab ipſa rei natura iſtud modò oſtendamus. Fit ergo ephialta, omnium ferè medicorum conſenſu, à vapore craſſo ſpinalis medullæ exortum ita opplente, vt facultatem liberè per neruos tranſire prohibeat, in qua propterea ſenſus, & motus vnà cum reſpiratione oblæduntur. quod ſymptoma

3. de loc. aff. c. 8.

8. aph. 17. & 4. de vic. acut. 27.

In com. de vſu reſp.

ptoma in his frequens cernitur, qui cruditatum colluuiem in ventriculo coaceruant, quos somni tempore inuadit, quia calor tunc in viscera reuocatus subiectam materiam decoquendam vndiq; circundat, è qua tamẽ, vt copiosiore, quàm vis caloris perficere omninò posit, diminutè concocta, vapores multi, & crassi in caput expirant, qui aut iam dictum spinalis medullæ initium, aut cerebri ventriculos, vt Posidonius autumat, obstruendo, facultati animali viam intercludunt, qua intercepta musculi thoracis difficulter adeò mouentur, vt præfocationis imago phantasiæ offeratur, ac velut ingruentis, opprimentisq; alicuius occupatio patientes detineat. Hoc affectionis genus perbellè descripsit Hippocr. his verbis. Cùm pugnam committere, atque extimulari, aut vinciri videmur: tũc aliquid superflui corporis functionibus aduersari deprehẽditur. Et Vatum sapientiss. cũ ait

In lib. de insom.

In medijs conatibus ægri
Succidimus: non lingua valet, non corpore notæ
Sufficiunt vires, nec mens, nec verba sequuntur.

Quo quidẽ symptomate diutius perseuerãte, & noctu iugiter inuadẽte, magnopere timẽdũ de grauiore malo. denunciat. n. epilepsiã, & apoplexiã. A multa nanque, diuturnaq; infernarum partium euaporatione cerebri humiditates supra modũ augentur. Sed interim vestrum aliquis secutus Fernelium, & Rondeletium, magni olim nominis medicos, transitum ab ephialta ad epilepsiã vix posse fieri crediderit, si quidem viri illi al'ummodum generationis incubi commenti sunt; nam hic ad plethoram venarum thoracis refert, ille vero ad crassiorem pituitam, aut melancholiam non cerebro, sed circum præcordia inhærescentem, qua per crapulam, & cruditatem turgescente,

De part. mor. & sympto. li. 5. c. 1.
In met. curand. morb. c. 44.

R dia-

diaphragma, pulmonesq; premantur. Verùm hanc ipsam obiectionem reijcere non ardua res est. nam quantum ad Rōdeletium attinet, miror sane alioqui ingenij acumine præpollentem virum hac in re tam crasse cecutire. Qua enim ratione fieri posse arbitratur, vt illarum venarum plenitudo, tàm breui temporis curriculo vnà cum affectu, absque sanguinis missione, auferatur. Insuper si plenitudo est in thorace sensum grauitatis inducet in vigilia, non autem in somno, in quo mens aliò intenta est. Cuius viri sententia etiam si vera non sit, dicendum tamen est modo etiam, quo tradit genitum incubonē posse epilepsiam nunciare, si plenitudo illa, vt ipse refert, ad caput vsque perueniat. Quantum ad Ferneliū, quidquid sit de loco, in quo primariò vult generari ephialticum affectum, sat est mihi illum affirmare, à materia in eo loco stabulante vaporem crassum eleuari, quo in fauces, & cerebrum expirato, vox supprimitur, sensus, atque mens obturbatur, visisq; tristibus offunditur. Hoc pacto enim epilepsiam præsagire potest. Non igitur istorum auctorum assertio impedit, quominus incubo affectum hunc denunciet, ac sæpe ingrauescens in comitiale malum demigret. Quod autem, (vt ad aliud signum me conferam, licet cum prædicto coincidere videatur,) tàm corporis, quàm animi status minimè arbitrarius epilepsiā antecedat, in caussa est nimia, superfluaque cerebri humiditas, ob quam huiusmodi cum animi, tùm corporis status neutiquam voluntarius progignitur. Corporis quidem, vt eidē in austrina constitutione contingere Hippocrates affirmat. Cerebro enim humefacto, quod est sensus, motusq; principium, sensus omnes, motusq; voluntarios torpescere, ac segnio-

3. aph. 5.

res

res euadere oportet. Vnde veluti solutum se, & languidum sentire hominem necesse est. Id ipsum millies in me sum expertus. nam vt in aquilonari tempestate meum corpus cogi, firmariq; & ad motus arbitrarios promptius effici sentio, ita ex aduerso flantibus austris illud ipsum dissolui, membráq; veluti efflaccescere mihi videntur. Animi verò, quoniam, vbi cerebrum humidius, quàm pro natura fuerit, necesse omninò est, vt præter consuetudinem moueatur, illo autem, in quo animæ sunt opera, commoto, neque auditum quiescere, sed alios alia & videre, & audire oportet, vt etiam linguam talia loqui, qualia singulis vicibus viderit, atque audiuerit. tandiu enim homo sapit, quandiu cerebrum quieuerit. Noui ego non paucos, quibus linguæ motus in voces articulate proferendo liber, & expeditus non erat, ob immodicam cerebri humiditatem, id quod ebrijs potissimum accidit, multo humore cerebro madefacto, eiusdemq; copia prægrauato. Mestitia verò, si epilepsiæ obnoxios magnopere angat, accessionem haud longè abesse demonstrat. si quidem cum alijs temporibus mœsti sunt epileptici, tùm eo maxime cui appropinquat accessio, tristitia quædam illorum animos futuri mali præsagos excruciat, vt ego non semel in patruo, qui multis ab hinc annis tam sæuo morbo detinetur, & alijs non paucis, qui à tali uexantur ægritudine, manifestè obseruaui. Hinc tamen oritur dubitandi occasio, unde nam fit, quòd animi tristitia afficiantur comitiali morbo propinqui: cuius rei duplex afferri potest ratio, ueluti à gemino, seu duplici humore per essentiam epilepsia progignitur. nam si sermo est de his, in quibus id mali genus ortum trahit à pituitoso, dicendum est, eos in animi illam tri-

stitiam incidere; quoniam cerebrum perfrigeratur, & cum eo spiritus ipsi, & cordis temperamentum, cuius membri passio est mæstitia. Cerebro enim cor facile compatitur. Si uerò loquamur de ijs, quorum affectus ab atro, nigrove humore pendet, alia insuper de caussa tristes, ac mœstos comitiales euadere à nobis asseri potest. nam de comitialibus à tali humo-
6.aph.23. re dicendum est, quod Hippocrates de melancholicis, Si timor, & mœstitia longo tempore perseuerauerint, ex eo melancholia significatur. Quandoquidem, ut iam factæ melancholiæ timor, & mœstitia manifesta sunt symptomata, ita uenturæ iam iam epilepsiæ, cuius caussa sit melancholicus humor, possunt esse signa, præsertim verò si ingrauescant. nam huius generis epileptici ferè semper timent, ac mæstitia quadam præter caussam, & rationem excruciantur, qui propterea etiam solitudines amant, ac deserta loca persequuntur, melancholicorum more, vt Bellerophontem melancholiæ vitio correptum olim fecisse constat, de quo, vt citat Aristoteles, poetarũ prin-
Sect. prob. 30 prob. 1. ceps Homerus ita latine cecinit,

Qui miser in campis mærens errabat aleis,
Ipse suum cor edens, hominum vestigia vitans.

Verùm adhuc explicata caussa nõ est, ob quam adeo mæsti cernuntur epilepsiæ melancholicæ obnoxij. An eadem quæ & pauoris à Galeno affertur? est enim timor quædam veluti tristitia futuri mali, tristitia verò iam præsentis, aut cum omninò imminere præsentit animus, vt epilepticis contingit. Galenus autem pauorem ijs, quorum cerebrũ, vel ab humore, vel etiam vapore nigro tentetur euenire tradit, non alia ratione, quàm pueris accidat in tenebris expauescere. suæ enim natura tenebræ timorem iniiciunt omnibus, vt contra

contra lux securos omnes efficit. Melancholicis verò, quo nomine, tum proprie dictos melancholicos, tum etiam epilepticos ab humore melancholico factos intelligimus, vel in ipsa splendida luce pauores contingunt: nam sedes animæ ab eo humore nigro ita afficitur, ac si locus omnis tenebrosus existat. Sanè, inquit, quemadmodum externæ tenebræ omnibus ferè hominibus pauorem inducunt, sic atræ bilis color mentis sedem tenebræ more obumbrans timorem gignit. Contra quam Galeni sententiam obijciunt ferè omnes Auerrois locum, vbi sic loquitur. Et qui dicunt quod anima terretur propter humorē melancholicum nigrum, sicut terretur homo in obscuro dicunt verba cantatorum. Quibus verbis derridet caussam metus, & mœstitiæ, quam Galenus colori adscribere videtur, argumentaq; in medium adfert, inter quæ illud contemnendum non est, quod videlicet color nihil efficere potest, nisi sentiatur: non est enim efficiens qualitas, sed solùm potest instrumentum sui sensus alterare, alterandoq; dolorem, aut voluptatem inferre. Ergo nullo pacto humoris tenebrositas metum pariet, aut mestitiam, nisi sentiatur. Vnde nec etiam lumen externum (quo exemplo vtitur Galenus) nec tenebræ contristant, nisi videantur. Quare nigrities melancholici humoris illorum symptomatum caussa statuenda non est, cum non sentiatur. Anima enim non videt ea, quæ in corpore, nec ab ijs mouetur, sed ab ijs, quæ extra visibilia occurrunt. Vt nemo enim se interna cerebri intueri experitur, ita nec profectò colores intuebitur. Itaq; Auerroes prædicta symptomata non colori, sed intemperiei cerebri frigidæ, ac siccæ refert accepta. Respondent aliqui Galenum ab Auerroe nequaquam ea in

2. de causs. symp. c. vlt. ac 3. de loc. aff. 1.

3. coll. c. 40.

re dissentire, sed quandam attulisse similitudinem, ad caussam ostendendam, cur mala complexio frigida, & sicca ab humore melancholico faciat hæc accidentia magis, quàm ab alia caussa. Alij verò, &, ni fallor, probabilius affirmant, spiritus animales, quibus anima pro instrumento vtitur ad suas obeundas operationes, suapte natura lucidos esse debere. Ab humoris ergo nigricie obscurato spirituum splendore, mens deprauate mouetur, vitiato sibi proprio instrumento. Ideo etiam Auicenna dicebat melancholiam, cuius passionis propria symptomata sunt metus, & mestitia, fieri permutato spiritu splendido ad tenebras. Sed rursus oritur dubitandi locus, cur scilicet pauoris, tristitiæq; caussam in cerebro collocemus, cũ sint cordis, non cerebri passiones. Dicatis illas ex opinione mali originem habere, spiritumq; denigratum imaginationem deprauare, ita vt mali iam præsentis, & venturi opinionem excitet, eaq; ratione metum, ac tristitiam inducere. Hac ergo ratione fit, vt comitialium animos non modo mestitia, vt Aegineta refert, sed etiam metus paulo antequam ab exacerbatione adoriantur summopere angat. Quod intelligendum est, de comitialibus, quibus non à pituita, sed ab humore nigro malum oritur.

Fen 1. tert. c. de melan chol.

Enar-

Enarrantur cætera signa impendentis epilepsiæ per essentiam, in antecedenti lectione omissa. Lect. XXIV.

Reliqua imminentis epilepsiæ signa, quæ in antecedenti lectione prætermissa sunt, quorum nempe caussę, ne prolixior dicendo euaderem, minime relatę fuere, hoc mane prosequi mihi in animo versatur. Quare signũ, quod nunc princeps in ordine nobis sese examinãdum offert, est eorum, quę iuxtà sunt, obliuio, cuius quidem signi caussa, etsi percipi omninò posit ex abunde supra narratis, vbi rationem quęrebam, cur hoc morbo detenti fatui sint, ac immemores, nihilominus de eadem hic pauca quędam adijciam. In corripiendis ergo comitiali symptomate, obliuionis caussa statuenda est, frigida cerebri intemperies, quam ex pituitosi, nigrive humoris copia cõtraxit. Hęc etenim animę actiones veluti torpescere facit. nam frigus nulli functioni earum, quę humanum corpus regunt, atque gubernant ex vsu euadit, pręcipue verò animales actiones segniores efficit, vt ex animalibus per frigora delitescentibus, ac medicamentis, cibisve natura frigidis assumptis discere apertè licet. verùm pręter frigidam humida quoq; cerebri intemperies memorandi potentiam labefactat, quę si vna iungantur, & vehementer intendantur soporem, stuporemq; inducunt, nedum rerum mox perceptarum obliuionem. Vnde si obliuio de repente hominem inuadit, ac diutius perseueret, non minus ac ephialtes comitiale sympto- Lib. 1. lect. 9.

ma

ma futurum presagit. Ideo Auicenna. Et scias, inquit, quod quando incidit cum sanitate ægritudines nunci t cerebri fortes apoplexiam, epilepsiam, & lethargiam. Sic nuper factū est, vt sexagenarius quidam vir ex non ignobili familia oriundus, qui mecū sæpius de amissa memoria, ac dolore quodam grauitatis sensum inferente circa occipitis partes conquerebatur, de repente in attonitum morbum inciderit, vitamq; cum morte dicto citius mutauerit. Turbulenta insomnia epilepsiam presagiunt, vel Hippocrate auctore, qui propterea etiam non vno in loco tradidit insomnia qualia quis viderit spectandum à nobis esse. intelligit autem insomnia vocata naturalia, quæ quidem, vtpote passionum animę, & corporis indicia, à medico contemplanda esse Aristoteles prodidit. Hęc enim, vt humori dominanti analoga, ad morbos curandos non parùm sanè auxilij pręstant. Ab illorum nanque obseruatione satis probabilem de morbi qualitate coniecturam inire, & qui humores intus lateant, quiq; ipsorum sint defectus, aut exuperantię dignoscere solemus. Ita Galeni tempestate cuidam, cùm inter dormiendum crus alterum sibi factum lapideum visum foret, præter omnium opinionem crus illud paralysi obtorpuit. Turbulentū verò insomnium epileptici affectus idcirco nuntius est, quia multitudinem vaporum in caput expirare manifeste ostendit, à quibus quidem inordinatè, ac tumultuosè in cerebro vagantibus imagines obturbantur, confuseq; mouentur, cuiusmodi sunt febrientiū, & eorum, qui se multo vino ingurgitarint, insomnia. Talia quoque pueris contingunt, ijsq; præsertim qui natura sunt helluones, quando ventriculus sentiendi quidem vi pollet exquisita, sed imbecillitate naturali labo-

In coac. præ not.
In lib. de In som 6. epid. & li. de humorib.
In de som. & vig.
Mirabiles ex insomnijs prædictiones narrat Alexander ab Alexandro in Dieb. Gen.
De præsag. ex insom.

laborat, & in eo cibus corrumpitur. experientia tamen, non in puerulis solùm, sed etiam ętate perfecta, & grandi hominibus horrificas per somnum imaginationes fieri obseruatum est. cum & multi, & vitiosi humores ventriculum, & ipsius os præcipuè grauarent, atque morderent. Rei autem, de qua loquimur, caussam cum Aristotele, aquarum exemplo, patefacere possumus. Quemadmodum enim simulachra, quæ cernuntur in aqua immota, integrè, & clarè videntur, ex quo vates,

Non sum adeo informis, nuper me in littore vidi,
Cum placidum ventis staret mare.

Quæ verò commota aqua apparent mutilatè, & confusè cernuntur. Ita profectò si à vaporibus, aut paucis, aut omninò placidis imagines moueãtur, somnia tùm quieta fiunt, veluti turbulenta, monstrosa, ac distorta, vbi à vaporum multitudine sursum in caput elata agitantur. Hæc igitur insomnia, si alicui sępius eueniant, epilepsiam nunciare ex iam dictis sit rationi consentaneum. Capitis dolor si diutius aliquem, nedum comitiali vitio obnoxium acriter feriat, epilepsiam accersit, vt non modò signum, sed etiam caussa huius ægritudinis esse posit; Dolor enim caput totum adeò afficit, imbecillumque reddit, vt naturales eius vires prosternat, quibus deiectis, permagna superfluæ humiditatis copia in capite cumulatur, quæ ventriculis impertita comitialem parit, vt etiam aliquando apoplexiam. Verum capitis dolor, qui epilepsiam primogenio cerebri affectu constitutam antecedit, à plethora seu plenitudine oritur, vt inde elici potest, quod talis dolor grauitatis sensum inuehit, quem persentire epilepticos à capitis repletione vnusquisque nouit, ac Paulus etiam testatur, dum addit,

Doloris. a. cõmune est, prohibere membra à suis operationibus. Gal. auctore 2. prog. com. 71. Lege Gal. 1 com. illius aph. quibus valentib. capitis de repente dolor oboritur. 6. Aph. 51.

S eiusq;

eiusq; repletio continua. Quia tamen qui à plenitudine infertur dolor, per se fortis admodum non est, qualis à comitialibus persentiri aliquando solet, dici forsitan potest, non à copia solùm humorum gigni, sed à frigiditate simul humorum copiæ adiuncta. Permagno etiam capitis dolore excruciari visi sunt epileptici ab abscessu, vel aliquo alio vitio in cerebro existente. Cuius rei gratia liceat mihi quæso hoc in loco paulisper immorari, historiamq; iuuenis, ad cuius curationem accersitus ipse fui, in apertum breuibus proferre. Anno igitur proxime elapso, vir quidã in ætate florenti constitutus, post acerrimum dolorem, quem in capite circa musculi temporarij sinistræ partis regionem diutius pertulit, in miserandos epilepsiæ insultus, quales ego nunquam vidi, aut audiui, prolapsus est, vt vel octo supra viginti vicibus, die antè vigesimam quartam, quę illi fatalis fuit, a tã horrifico symptomate aggressus fuerit. Quo emortuo, cum caput eius secandũ à consanguineis exorassem, vocatus est Iacobus à Vidua Francisci F. cuius quanta sit ingenij acies, ac in rebus ad anatomem spectantibus peritia norunt optime Veneti medici. Hic autem diligenter capite reserato, statim ad membranas se contulit. Vbi primũ, dura matre detecta, animaduersum est illam vnà cum pia, ab ea parte, quæ è directo musculo respondet, per quandam veluti callosæ carnis portionem coniungi, adhærescereque; ablata autem pia meninge deprehendimus cerebri substantiam subter membranarum coalitũ euidens satis abscessus initium pati. ex quo tetrum aliquem vaporẽ in cerebri ventres penetrasse rationi consentaneum fit, cuius caussa epilepsiam per consensum ab ea parte incurreret. nulla enim ferè humiditas in ventricu-

lis

lis reperta eſt, exiguaq́; admodum, cum decidebat, ex ore ſpuma exibat. quamuis magnis inſultibus, me vidente, concuteretur. Hinc fortaſſe dolor ille diuturnus, vitio potius membranarum, ob inter natum callum, quàm vel ob plenitudinem humorum, vel aliquam frigiditatem in cerebro exiſtentem, gignebatur. Vtcunque tamen ſit de cauſſa doloris, ſat eſt nobis iuuenem patientem, poſt acerbum capitis dolorem, in comitiale malum incidiſſe, vt talis capitis dolor perſeuerans epilepſiam præſagire meritò credatur, quemadmodum etiam eiuſdem membri repletio continua, in qua quidem ab humorum copia grauari caput ipſum ſignificatur. Repletio enim materiei præſertim pituitoſæ, aut melancholicæ, qua inter humores nulla grauior, ponderoſiorve exiſtit, ſenſum grauitatis affert, à qua in comitialibus dolorem plerunque fieri dictum eſt. Continuæ verò repletionis cauſſa, capitis videtur eſſe imbecillitas, propter quam vel ex leui occaſione abundè repletur humoribus, aut ibi genitis, aut in illud tanquam imbecillam partem tranſmiſsis. ob quam plenitudinem fiunt grauitates tendonum, repletiones, ac diſtenſiones venarum colli, hebetudines, atq; vertigines, quæ omnia epilepticum malum anteire tradit Aretęus. Ob iracũdiam maxime pallor faciei. Ex cutis colore præpollentis cuiuslibet humoris ſpeciem deprehẽdi docuit ante omnes Hippocrates, poſt quem Galenus hæc protulit uerba. At uerò ex humoribus, qui redundet ex colore licet conijcere. Color enim in cute ſimilis eſſloreſcit humoribus contentis niſi intro refluxerint. Quorum quidem imitatione Auicenna, Mixti, inquit, colores mixtos quoque præſeferunt humores, & is ſuperat, cuius color ſuperior eſt. Colorem

[1. de cauſ. & ſig. acut. morb.]

[1 aph. com. 2. & 4. de ſanit. tuen.]

[2. pri. diſt. 3. c. 3.]

ap. 50. art. med. autem intelligimus cum Galeno, quem totius corporis habitus in illis maximè partibus, quæ primæ oculis subijciuntur, repræsentat. è facie verò imprimis de vniuersi corporis habitudine cõiecturam inire solemus, vt etiam de omnibus, quæ introrsum in animo latitant, ideo non temere additum est à Paulo, faciei, iuxta illud Hippocraticum, oculi vt valent, sic & vniuersum corpus. Quò respiciens ego quoque quondam in capite mearum Ephemeridum, quas olim, antequam grauiora medicinę studia degustassem, in lucem emisi, pudoris sedem in vultu, & pręsertim in oculis collocandam esse demonstraui. In facie enim, quæ in internis negotiantur, veluti in quodam speculo repræsentantur, animaq; cum totum sane corpus teneat, in facie multò euidentius se prodit. Sic enim cordis affectus iram, timorem, męstitiam, & hilaritatem pars illa declarat, vt non citra rationem humani corporis platea vocetur ab Ecclesiastico. in ea nanque sensuum omnium instrumenta locata sunt, omnisq; ad sentientem animam pertinens negociatio elucescit. Quare Pythagoras auditorum animos, & ingenium ex vultu conijciebat. cuius partis mutationes medici in morbis diligenter intuentur, notaq; omnibus est Hippocraticæ faciei descriptio. Si ergo, vt redeat oratio vnde digressa erat, color & præsertim faciei delitescẽtem prodit humorem, pallidus sane, qui solet esse excandescentium color, biliosum, à quo ira, significabit. Inter humores enim bilis sola citrinum illum, ac pallidum colorem præsefert, quẽ Galenus fieri vult ex permixta aquoso excremento pallida, & amara, & flaua bile. nempe flauus color quantum à rubro in albiorem secedit, tantum à flauo pallidus. licet eidem Galeno flaua bilis nonnunquã

Vide Hip. atque Gal. 6. epid. com. 5 se. t. 27.

Cap. 11.

de vic. acut. com. 4. 22.

epi. com. 3.

pallida

pallida dicatur. Comitiales igitur cum facie palleāt in iramq; prorumpant, biliosi humoris prædominiū habent, merito cuius in hoc symptoma incurrunt? Id quod superius disputatis omnino reclamat. An quod, vt ex Galeno colligitur, non quiuis in cute efflorescēs color prædominantis corpori humoris nota existit? sed tunc solum modo fuerit, cum nec ambientis violentia calidi, frigidive, nec vlla animi subsit affectio. ob hæc enim vel in cutem violentius irruunt humores, vel intrò se recipiunt, vt qui color tunc in cute cernitur nequaquam inspici debeat à medico. non enim semper vera dicunt colores. Vnde etiam perperam nonnulli de simplicium & compositorum medicaminum facultate, ac viribus argumentum à colore ineunt, existimantes quæ medicamenta alba sunt, refrigerandi vim habere, quæ verò nigra calefaciendi. nam contrarium in plurimis animaduerti licet, vt in albo pipere, calce, & veratro albo ex vna, niue, cerussa, & lacte ex altera, quæ simul omnia coloris sunt candidi, viribus autem vel maximè pugnant, quam pugnantiam sensus ipse dijudicat, vt exemplo niuis, & calcis docuit Galenus. Quamobrē vt color haud semper verū dicit ijs, qui aut alicuius humoris corpori prædominantis, aut etiam medicaminum tam simplicium, quàm compositorum naturam inquirunt, ita pallidus faciei color in iam iam passuris epilepticam inuasionem, non biliosi humoris eorum corporibus prædominantis nota euadet, sed alia potius ex caussa fiet, ob iracundiam scilicet, in qua, præ sanguine ad intima, & cor imprimis reuocato, facies decolor remanet, pallidaq; impropriè vocatur, quod fortasse voluit Paulus, nisi aliquis contendat in iracundia bilem efferuescentem similem sibi in vultu colorem inducere.

4. de sanit. tuen. c. 7.

De simpl. med. fac. li. 1. c. 2.

cere. Sed qua de caussa epileptici irascuntur, cum in natura pituitosos, aut melancholicos, quali plerunq; sunt comitiali morbo obnoxij, vix ira cadat? In omnibus qui irascuntur duo sunt notatu digna, alterum est feruor quidam caloris, ebullitiove sanguinis in corde, alterum vlciscendæ iniuriæ cupiditas. Quicunque enim irascitur ex offensa aliqua irascatur oportet, vnde nocendi appetitus illicò iratum inuadit. Cum igitur comitiales ab aliorum consortio, vtpote detestabili morbo affines, arceri, omnibusq; hominibus contemptui se esse cognoscant, ingenti quodam animi dolore affliguntur, cuius vlciscendi cupiditate maxima tenentur in eos, à quibus sese offensam passos esse iudicant. Hoc autem iram verè, ac propriè non esse, sed cum ira potius aliqua ex parte conuenire, e demq; accedere nemo non fatetur. Impropriè itaq; irasci dicuntur epileptici, cum id illis accidat ob doloris ex contemptu percepti puniendi voluntatem. Inordinatus linguæ motus, nõnulli ipsam quoque commordent, postremum est Paulo signũ, quo imminentem epilepsiam præsagit, cuius quidẽ caussam haud arduum erit adinuenire, si prius dixero inordinatum linguæ motum illud idem prorsus esse quod Hippocrates incontinentem linguam appellat hisce verbis Si derepente lingua incontinens, aut aliqua corporis pars attonita stupeat, signum est melancholicum. Vbi Galenus incontinentem linguã vocari refert, aut infirmam, incertam, ac titubantẽ, adeo vt inexplanatam, nec integrè dearticulatam vocem edat, aut immotam, & omnino solutam: cuiusmodi epilepticis fieri quotidie cernitur. Vnde verò idipsum proueniat minimè ignorabit is, qui quo pacto à cerebro linguæ motus accedat, optime teneat. Plenissi-

7. aph. 40.

nissimè autem hanc ipsam rē docuit Galenus, ex quo aperte constat mouendi vim linguæ aduenire à septima neruorum, qui à cerebro oriuntur, coniugatione, haud longè à spinalis medullæ initio. nam ex ipsa anatome luce clarius apparet neruorum à cerebro processus ad faciem quidem à parte eius anteriore, ad partes verò totius animalis sub facie omnes, ab altera parte, nempe posteriore fieri. A qua etiam eorum neruorum, qui ad linguæ musculos veniunt, cōiugatio procedit, quibus ipsa motū ab electione perficit. Non abs re igitur cum anterior dūtaxat cerebri pars afficitur, sola linguæ motio vitio carebit, reliquę verò faciei partes omnes, in altera parte, dextra, aut sinistra, & sensum & motum ab electione amittunt. Quamobrem caussa, cur inordinatum linguæ motum comitiales patiuntur, nimia erit cerebri humiditas, quæ neruos & præsertim anterioris eius partis humefacit, quominus lingua per suos musculos ab electione moueri possit. Vnde inordinate mouetur, qua etiam de caussa fit, vt eam plurimi commordeant, id quod eo potissimum tempore accidit, quo iam defatigātur à symptomate cum in eo musculi tam linguę, quàm vniuersi corporis præter ordinem, atque naturam moueantur. Quantum verò ad aurium tinnitū sibilumve spectat, ea prorsus ratione comitiales casus præcedit, qua etiam vertigo. Ille enim similiter fit à flatulento spiritu, qui aut à cerebri corpore, aut à ventriculo originem trahit, qui dum quietum illū aerem in auris cauitate congenitum, quod Aristoteli sensorium est auditus, attingit, ipsumq; dimouet, plenas reddit sonoribus aures. Obtulit sese mihi curandum Venetus mercator, qui continuo aurium tinnitu detinetur, quo aliquando ingrauescente, in nescio

4. de loc. aff. 2.

Li. 2. de par. anim. c. 10. secus tamē Gal. 8. de vsu par. c. 6. & cū eo Auer. li. 2. collect. qui volūt neruū

à cerebrò ad aures demissum organũ esse auditus, eo quia aer non sentit. quidã tamẽ ẽ iunioribus vnicuiq; sensi, duo uinesse sensoria, quorũ vnũ recipiat, alterũ verò diiudicet ostẽdere nituntur.

quos vertiginosos casus prolabitur, qui epilepsię incipientis naturam sapere mihi videntur, quod quidẽ non aliunde prouenit, quàm ab adaucta in cerebro frigidiori illa materia, à qua diminutus illius partis calor flatulentum spiritum tinnitus caussam excitat, eaq; cerebri ventribus medio, aut postremo quodãmodo impartita. De vocis tarditate quid sodes aliud proferam, quàm quod superius in linguæ motu inordinato allatum fuit? quod etiam intelligi omninò debet de vniuersi corporis torpore. Arguunt enim ambo nimiam neruorum principij humectationem, ob quam neque lingua, neque corpus totum liberè, & expeditè proprios motus edere valent. Verùm hæc ipsa his tantum epilepsiam præsagire posse videntur, qui à pituitoso humore tale symptoma patiuntur. An verò etiam linguæ incontinentia, & pars aliqua veluti stupore attonita morbum iam iam venturum pręnunciet ijs, quibus morbi caussa est niger, aut melancholicus humor, non adeò clara, apertave res est. Quapropter non festinanti cursu percurrenda sunt, quæ à Galeno, ac Philotęo afferuntur, in explanatione illius aphorismi, in quo ita loquitur Hippocrates.

7. aph. 40. Si derepentè lingua incontinens fiat, aut aliqua corporis pars attonita stupeat, signum est melancholicũ. Fit nanque sæpenumero obstructio circa apophyses neruorum, quę feruntur ad musculos linguæ, manuũ, aut alterius partis, præ qua quidem cum non amplius suppeditetur facultas, amittunt sensum, & motum lingua, & manus, quarum partium in hunc modum affectarum, hanc quidem stupore attonitam, illam verò incontinentem vocat Hippocrates. Parui verò refert, si quis dicat alias etiam corporis partes præter manus intelligi posse ab Hippocrate. Qua ratione

autem

autem linguæ incontinentia, & partis alicuius stupor melancholiam prænunciet, & consequenter ijs epilepsiam venturam præsagiat, qui tali vitio nigri humoris caussa obnoxij esse solent, cum neutrum symptoma prædicta efficere posse videatur, ex Galeno ipso colligitur, qui scribit, quod quemadmodum in quartana febre succum melancholicum ipsius circuitus caussam esse dicimus, sic etiam dictarum affectionũ, linguæ scilicet incõtinentiæ, & partis paralyseos eundem esse auctorem dicamus oportet. Fieri siquidem potest, vt propter humoris crassitiẽ tales consequantur affectus, quales ex crassa, lentaq; pituita ortum habent. Neutrum igitur humorem absolutè melancholicum, aut pituitosum esse dicemus, sed pituitosum, & melancholicum simul. Nox quæ morbi inuasionem præcedit comitialibus non paruæ molestię esse solet; quod quidem ijs etiam contingere obseruamus, in quibus futura ægritudinis iudicatio expectatur. Hanc enim antecedens nox difficilis est, Ideo Hippocrates, Quibuscunque crisis id est iudicatio fit, ijs nox grauis ante accessionem, quæ subsequitur magna ex parte leuior existit. Accidit enim naturę quod athletæ, aut militi cum aliquo certaturo. nam vt hic impendẽte certamine perturbatur) & prius rectè accingitur, cum secum cogitauerit qua ratione inuadẽdus, vel declinandus sit hostis, ita natura prius turbatur, excitatq; suas ipsius vires ad expellendum, & alterandum materiam morbum facientem, & hac de caussa laboratur; In nocte verò magis, quoniam eo tempore non sine magna molestia somnus abrumpitur. Onirogonos demum hoc est venereus ille somnus, in quo aliqua cum oblectatione semen elabitur, antecedens fit epilepsiæ, vt etiam furoris, Græci ma-

nian vocant; aut cuiuscunque similis morbi, quoniã, vt prodidit Cælius Aurelianus, vexationem ostendere probatur, atque præmoueri corpus, siue prætangi accessione ventura. Quibus omnibus non negligenter expensis, ac enarratis, ad ea mox signa migrandũ esset, quæ comitiale malum cõsensus gratia à ventriculo, alijsq; partibus genitum præsignificant, sed antequam ad hæc ipsa descendam, quibus notis deprehendatur vter humor pituitosusne, aut melancholicus epilepsiam percessentiam progignerit, in proxima lectione pro viribus patefaciam.

Lib. 5 cap. 7. chronion.

Vter humor pituitosusne, an melancholicus epilepsiam gignerit, quibus notis deprehendatur. Lect. XXV.

INitium bene medendi à caussarum morbi cognitione desumendum esse, medicorum nemo nõ fatetur. Caussis enim cognitis, ac amputatis vnà etiam morbi resciinduntur. Cum verò caussæ corpus alterantes, sanitatemq; corrumpentes in externas, ac internas diuidantur, vix credam posse fieri, vt absque intrinsecis exteriores quidquam efficiant. Loquor autem de extrinsecis corpori necessario occurrentibus, quæ, vel auctore Galeno, per alias caussas medias, quæ intrinsecæ sunt, corpus immutant, sanitatisq; habitum corrumpunt. Sunt hæ autem humores quatuor, elementa secunda nostri corporis à Galeno, ab Aphrodisæo hominis materia nuncupati, sanguinem dico, pituitam, geminamq; bilem, qui humores à forinsecus incidentibus promoti affectiones pariunt,

In ar. Med.

De na. hum. commen. 1. 2. metaph. c. 6.

riunt, hoc asserente Hippocrate hisce verbis. Morbi quidem vniuersi fiunt ex his quæ in corpore insunt, tùm à bile, tùm à pituita, ab externis laboribus, vulneribus, & à calido, & supercalefaciente, à frigido, & superfrigefaciente, à sicco, & superexsiccante, & ab humido, & superhumectante. Et bilis quidem, ac pituita vnà cum nascentibus gignuntur, & sunt in corpore aut plus, aut minus. Morbos autem exhibent partim à cibis, partim à potibus, & similibus. Quomodo verò humores in nobis gignant morbos, hinc disci facile potest, quòd quemadmodum sanus homo est, dum quatuor humores, vnde vniuersa eius natura constat, tùm quãtitate, tùm qualitate mediocriter inuicem cõtemperati sunt, ita è contrario cogitur ægrotare, dùm aut copia, aut facultate symmetriam non seruant. De priori modo loquitur Galenus dicens. Sanus homo est primis, vnde constat, elementis, & secũdis, vnde formatus est, quatuor humoribus, tùm quantitate, tùm qualitate mediocriter inuicem contemperatis. De posteriori, ac priori simul Hippocrates per hæc verba. Corpus hominis habet in seipso sanguinem, pituitam, & duplicem bilem, flauam scilicet, & nigram. Atque hæc sunt ipsius corporis natura, atque per hæc ægrotat, & sanus est; Sanus quidem maxime est, vbi temperamentũ hæc inter se habuerint moderatum, cùm facultate, tùm copia, & vbi maxime permixta fuerint: ægrotat autem, cum horum quid minus, aut amplius fuerint, aut separatur in corpore, nec fuerit reliquis omnibus contemperatum. Quamobrem cùm morbi ferè omnes pro efficienti caussa, de qua potissimum solicitus esse debet medicus, quatuor habeant humores, ex his quæ intra corpus assumuntur, progenitos, & à me superius,

i. de Morb.

In introduc. 13.

In li. de nat. hom.

 perius,

perius, vbi de caussis epileptici affectus agebatur, ex Galeno, & alijs abundè ostensum sit, pituitosum, ac melancholicum humorem caussas esse efficiêtes illius ægritudinis per essentiam ortæ, vter amborum humorum affectionem progignerit diligenti cura per sua signa inquirendum est. Variat enim curatio pro varietate humoris morbum producentis. Ideo qui aliũ à peccante in corpore humorem cathartico euacuãt, præterquam quod caussam, & consequenter affectũ minime tollunt, in maximum etiam vitæ discrimen patientem deducunt. Vt igitur à pituita, à qua frequentius affectio huiuscemodi prouenit, exordium sumam, inita coniectura ex sensibilibus per quæ intellectilia apprehenduntur, excedentem in corpore pituitam argues ex albo colore in toto patientis ambitu apparente. A colore enim delitescentium in corpore humorum cognitio desumitur: nam color similis in cute efflorescit subiectis succis, nisi in profundum recesserint aut in ipsam cutẽ violentius irruant. Quare si quispiam ad epilepsiæ obnoxium accitus anceps, dubiusve sit de humore morbum producente attentè inspiciat, an patientis corpus ad album, candidumq; vergat, an sit comitialis ad somnum procliuis, & de capitis grauitate, vt etiam mentis, corporisque pigritia conqueratur. Hæc enim abundantis pituitæ indicium afferunt, vt similiter muccosa narium excrementa, ructus acidi, quando nimirum in ventriculo superfluitas adest. Ad quam quidem dignotionem facilius assequendam conferet non parum ætas, ac temperamentum, anni tempus, quod præsens est, regio in qua degit æger, eiusdem studia, & victus ratio. Hæc enim omnia inspicienda sunt à medico, qui exuperãtis in corpore humoris indicia perquirit, in

Hæc lu re le ge Gal. ad Hip. aphor. lib. 2. aph. ... & ll. 4. & ph. 2

in his præcipue, in quibus humores retrocesserunt, & non sunt æqua portione per totũ corpus diffusi. Quantum enim ad ætatem spectat, cùm quatuor humores, vt inquit Soranus, per quatuor ætates dominentur, in pueritia pituitosus vnà cum parte sanguinis vsque in annum decimum quartum, post quod tempus incipit pubertas, dominatur. Ideo Hippocrates; Puer calidis, & humidis temperatus est, quia ex his constitutus est, & in his incrementum accepit. humidissima igitur, & calidissima sunt corpora proxima generationi, & augentur quamplurimum, & quæ his proxima sunt, eodem modo. Puerorum, ait Galenus, ætatem par est esse humidam, quod incrementum incidere in aliud temperamentum possit nullum. Proptèrea etiam lectum est apud Albertum Magnum augumenti tempus in ætate puerili potissimum vigere, propter vicinitatem quam habet cum tempore suæmet originis, quæ ex calido est, & humido,. His adde inordinatam viuendi rationem, qua pueri ipsi vtũtur. nam præterquam quod edaces sunt, immo helluones, à cibo etiam ludentes, prosilientesq; mouentur. vnde crudis humoribus abundant, & crudas etiã vrinas emittunt. Concoctio nanque fit corporis, vt etiam animi, quiete. Multis humiditatibus abundant senes, dispari tamen caussa, & ratione. Ideo enim senes pituitosa excrementa congerunt, quoniam alteratrix illorum facultas ingesta alimenta debiliter cõcoquit. Id quod in ipsis per accidens fit, non proprij temperamenti ratione, quemadmodum in pueris. Senectus enim natura frigida est, & sicca. Vnde vigiles senes, quod eorum humiditatibus repugnat. quam rem doctè more suo enarrat Alexander Aphrodisæus cùm scribit senes excrementis abundare, & nihilo-

5.aph. com. 27.
De vic. rat.
Ibid. com. 7.
2. de an. trac. 2. c. 6.

Quomodo senectus humida, & sicca dicatur docet Gal. in vict. rat. com. 7. & 2. de temp. 2. 1. probl.

hilominus vigiles esse. Illis quidem abundare tradit, quia frigidiores sunt, & debiliores, & ad concoquendum ineptiores præ longi temporis spatio reddũtur. Vnde in eorum corporibus foramina, & meatus excrementis redundant. Vigiles verò sunt, quia ficciores parte corporis solida efficiuntur. Ex his ergo inferri quidam volet, tam senes, quàm pueros posse comitialem morbum pati. Rẽ hanc superius explicaui, vbi quærebam cur pueri epileptici, senes verò apoplectici magis euadant. Quod verò pueri, antequam pubertatis annos attingant, comitiali morbo obnoxij plerunque sint experientia docet, & Hippocrates ipse, qui talem affectionem in pueris obortam, pubertatis ingressu, vt plurimum in ijs desinere testatum reliquit. Quamobrem si patiens oblatus puer adhuc existat, de humore epilepsiam producente certã ferè, ac indubitatam ab illius ætate coniecturam inire omnino poteris. idem præstabit auxilium temperatura ipsa. Molles enim, candidi, & obesi pituitosum in corpore humorem dominari significant. tali temperamento præditæ plerunque sunt mulieres, quæ idcirco epilectico affectui propensiores, quam viri forent, iuxta illud Galeni: corporis passuri habilitas magnã in ægritudinum generatione partem obtinet, nisi per vterum, veluti per cloacam singulis mensibus excrementa deponerent. Sed qui alicuius temperamentũ ad vnguem nosse discupit, vt per illud in exuperantis humoris cognitionem facilius deueniat, quoniã humanũ corpus, vt ei plures facultates, functionesque conueniunt, ita plures partes dissimili modo temperatas omninò possidet, ex vna illarum partium temperie coniecturam facere de toto corpore non debet, sed adeundæ singulæ sunt, æstimandumq; quo tempera-

In fine li. 2.

1. de dif. feb.

peramento ventriculus, quo pulmo, quo cerebrum, ac reliquarum per se vnaquæque Seorsum sit. Ita .n. de vniuersi hominis temperamento probabilius iudicium feretur. quemadmodum enim totum nihil est aliud, quàm suæ partes vnitæ, ac simul sumptæ, sic tẽperamentum totius nihil aliud est, quàm temperamẽti partium omnium vnio. Sed quia cuiuscunque partis substantiam, atque temperiem velle scrutari longum nimis foret, ad cerebrum imprimis, cor, & iecur mens ipsa dirigatur, à quibus cùm omnium animalis partium temperiei, tum etiam corpori prædominantis humoris probabiles notæ desumuntur. si hęc enim membra in aliquo ad frigidum, & humidum inclinare signis à Galeno traditis deprehendes, in illius corpore frigidum, & humidum humorem, qualis pituitosus est, peccare constanter affirmato. Ab anni tẽpore etiam manifesta sumuntur indicia humoris superabundantis. Communis est enim medicorũ omnium sententia, quam vnicuique facile est videre apud Hippocratem, vere sanguinem, æstate bilem, autumno melancholiam, hyeme pituitam crescere, & corpori prædominari. Quare si hyeme aliquis hoc morbo corruat, aut etiam temporis constitutione, quæ hyemis naturam præseferat, nempe quæ frigida sit, & humida, ex hoc pariter asseuerabis pituitam potissimum esse huius morbi caussam. Rarò enim visus est, in quo per æstatem abundet pituitosus humor, sicuti per hyemem bilis flaua. Quomodo autẽ in hyeme, quo tempore ventres ob caloris antiperistasin calidissimi sunt, pituita frigidissimus humor adaugeatur, non vno in loco plenissimè docuit Galenus. Regionem simul varios parere humores, hominumque temperamenta immutare, & cõsequenter etiam mores,

In art. Med.

In li. de nat. hum.

Vere etiã pituita in corpore adhuc valida manet, vt ait Hipp. in de nat. hum.

Iuxta illud Hipp. 3. aph. 16. in pluuiarum multitudine magra ex parte fiũt febres lõgę, epilepsiæ, & apoplexiæ.

Nõmodò in com. aph. 15. li. 1. sed etiã in de nat. hum. com. 1. tex. 37.

In de aere, aqu. & loc. 2. de na. virt. In lib. quod an. mor. sequũt. temp. corp. & alibi ſępe. 24. probl. 6. epid. 2. aph. 45.

tes, Hippocratis eſt ſententia, quam Galenus tercen tis in locis commendat. Quod pariter fatetur Ariſtoteles ipſe. Ideo iure Hippocrates in morbis longis terram mutare præcipit, vt etiam præſenti morbo detentis. Loci nanque mutatio maximo perſæpe eſt epilepticis auxilio, quãdo nimirum in calidiorem, ac ſicciorem locum migrant, quicunque pituitæ vitio epileptici fiunt. Verùm non per ſe regiones, & loci corpora immutant, ſed aeris pro regionum varietate alterati ratione. Quam rem ſuperius quoque docuimus. Hinc diſcas non immeritò apud Galenum aeris temperiem in tempus, & regionem diſtributam fuiſſe. Quærenti ergò an pituitoſus humor epileptici caſus efficiens exiſtat, conferet non parùm inter alia conſiderare nùm regio, vel locus in quo patiens degit, frigidæ ſit, ac humidæ naturæ, cuiuſmodi eſt pituita ipſa. augetur enim quilibet humor à ſimili. Certiſsima abundantis in corpore pituitæ indicia depromes tum ex patientis ſtudijs, vt ſi ocioſam, ac ſellalariam vitam degat. hic enim pituitoſum acceruare ſuccum ſolet; tùm verò ex ipſa viuendi ratione, præſertim cibo, & potu, ex quibus tanquam ex humoris materia conſueuit Galenus redundantis ſucci notas excerpere, vt in dignoſcendis plethora, & cacochymia, ſanguine melancholico, & iſchiade. Quod certè multa cum ratione fieri dicendum eſt, cum in omnibus talis exiſtat ſanguis, quale eſt, quo vtitur, alimentum; quod propterea magnam corporis immutandi vim obtinere cuncti liberè fatentur. Galenus verò cùm alijs in locis, tùm vbi dixit: cibus, ac potus naturam aduentitiã efficiunt, maximè quidẽ in ventriculo, cũ hoc verò, & in alijs partibus. Ad quã alimenti vim, & facultatẽ reſpiciens Hippocrates hæc

In li. de plenit. 3 de loc. aff. catasop. li. 10.

3. de ſympt. cauſſ. 2. & 1. de temper. 1. apho. 1. com. 30.

ipſa

ipsa memoriæ mandauit. Facultas alimenti peruenit & ad ossa, & ad omnes partes, & in neruum, in venam, in arteriam, in musculum, in pelliculam, in carnem, in pinguedinem, in sanguinem, in pituitam, in medullam, & cerebrum, & spinalem medullam, & interanea, omnesq; ipsorum partes, & sanè etiam in caliditatem, & spiritum, & humiditatem. Quare si eo initialis, potu, & alimentis vsus fuerit, quæ pituitam gignendi vim obtineant, quali natura sunt frigida, humidaq; & plerunque etiam crassiora cibaria, meritò conijcies illum à pituitoso succo epilepsiam pati. A spuma denique epilepticis circa os ipsum fluctuanæ, haud irrationabiliter deprehendi potest, à pituitoso humore symptoma progenitum esse. In quibus enim ab accessione correptis multa, crassaq; circa os spumosa apparet materia, his morbus à pituita originem trahit. nam etsi in alijs etiam epilepsiæ generibus spuma fiat, caussis paulò inferius adducẽdis, verisimile tamen est, multo maiorẽ fieri in his, quorum cerebrum pituitoso excremento magis abũdat, quale omninò est patientium id mali genus pituitæ vitio. Hæc de pituitæ, seu potius epilepsiæ pituitosæ notis dicta satis erunt. Accedo ad ea signa, quæ melancholicum in corpore humorem abũdare, & ab eo consequenter epilepticum symptoma oriri demonstrant. Si patientis igitur color ad nigredinem tendat, nigrum in corpore succum peccare asserendum est, eò quod quæcunque exusta sunt, nigriora fiunt. talis autem inter humores est melancholia, licet ea magis, quæ atræ nomen subit. Si terrore inter dormiendum, tristibusq; imaginationibus afficiatur, si vigiliæ potius, quàm somno deditus à melancholia

V epi-

Inst. de carn. & alim.

epilepsiam illum pati affirmari potest. Cuius etiam humoris prædominium ostendunt eiusdem patientis temperatura, ætas, & reliqua iam enarrata. Nam macri, & hirsuti, necnon quibus latæ existunt venæ, aptissimi sunt, vt huiusmodi in ipsis humor cumuletur. Habent enim hi iecur ad generandum hunc feculentum humorem perquam aptũ, quibus propterea nisi splen validior insit, vt quicquid de illo generetur ad se trahere valeat, necesse omninò sit eorum corpora atro humore abundare. Inter ætates maximè atra bile detinetur, quæ est à vigesimo quinto anno, vsque ad quadragesimum quintum, hoc asserente Hippocrate. Qui tamen videtur quoquo pacto contrarium affirmasse, dum de apoplexijs loquens ex sola atra bile genitis ita scribit: Apoplexiæ fiunt maximè à quadragesimo anno ad sexagesimum. Responderi forsitan posset, quòd quemadmodum in æstate melancholicus humor adaugetur, ob exustionẽ in humoribus factam ab aeris calore, cum tamen morbi à melancholia in autumno maximè fiant, ita etiam in iuuenili, ac vigenti ętate, cuius initium est vigesimus quintus annus, terminus verò trigesimus quintus, atri, seu melancholici humores ab intenso illius ætatis calore coaceruentur, qui nihilominus effectus suos pariant, nõ in ipsa iuuenta, sed in primo senio, nempe à quadragesimo anno vsque ad sexagesimum, quæ ætas autumno naturæ proportione respondet. Haud nego tamẽ tam in autumno ipso, quàm hac in ætate aliquam humoris melancholici portionem gigni. Quantum ad anni tempus, quis ignorat morbos à melancholia pẽdentes in autumno potissimùm promoueri? ita vt si epilepsiæ obnoxius hoc anni tempore maxime ab illa corripiatur, dicendum sit ab atro potius, quàm vllo

In de nat. hum. cit. 5

6. aph. 57.

alio

alio humore idipsum produci. Sed si attentè perpēduntur quæ prolata sunt à Galeno in Aphorismorum commentarijs, asserendum omninò est in autumnali tempore non tantum ijs, qui ab atro, nigrove humore epileptici sunt, istud symptoma contingere, verū & ijs quoque, qui pituitosi humoris culpa comitiales euadunt. Explicans enim quamobrem medicinę parens sapientissimus exarauit in autumno epilepsiam generari, caussam refert non in humorem melancholicum illo tempore redundantem, sed potius in repētinam illius tempestatis in contrarium mutationem. nam ferè meridianis temporibus calor, nocturnis, atque matutinis, & vespertinis frigus exuperat. nihil autem æquè epilepticas accessiones gignere, atq; eiusmodi mutatio potest. Ab hoc eodem melancholico humore excitatam esse comitialem inuasionē regio pariter ostendit, quæ quidem calida sit, ac sicca. Talis enim regio atros, melancholicosque humores progignit. Vnde verisimile fit melancholiæ vitijs patere magis Arabes, Mauros, Syros, & Indos, qui omnes feruida incolunt loca, quàm obnoxij sint Galli, Britanni, Scythæ, Thraces, atque Germani, qui gelidis in locis habitant. Quare vt in illis comitiale symptoma ex melancholia, ita in his ex pituita magis fiet. Ideo cuilibet ipsorum mutatio in locum contrarijs qualitatibus affectum mirum in modum ad morbi liberationem conducet. Ex epileptici verò studijs conijcies etiam an melancholicus humor affectionē progignat, nempe si motui, ac labori deditus fuerit. Labor enim melancholicum gignit humorem, præsertim si fuerit diuturnus. Quantò etenim longior, tantò erit ad atram bilem generādū magis procliuis. Omnis nanque localis motus, (ad quē labor, & exer-

Lib. 3. com. 21.

V 2 citium

citium reducitur) calefactiuus est, ea prorsus ratione, quam apud Aristotelem vidimus. Nimirum, aut quia adducit calefaciens, vt cœli motus astrum supra hemisphęrium : aut quia per confricationem, aut concitatam medij diuisionem producitur. Quæcunque autem in nostro corpore calorem adaugent, hæc ad atræ bilis generationem corpus ipsum aptissimum efficiunt. Demùm ex viuendi ratione, præcipuè verò cibo, & potu, si melancholicū humorē gignendi facultatem habuerint, indubitata ferè coniectura assequi possumus, à tali humore morbum hunc progenitum esse. Quænam verò sint cibaria atrum humorē aceruantia, in therapeutica abundè satis ostendetur. Ex his ergò omnibus non modò in comitiali, sed in omni alio morbo, diligenter expensis, ac examinatis, efficientem caussam non difficulter inuenies, qua cognita, & ablata vnà etiam morbi ipsi auferuntur.

[illegible] Met. c. 1. & [illegible]

Lege Gal. 3. de loc. aff. c. 17.

De signis epilepsiæ à ventriculo, cæterisq. corporis partibus progenitæ. Lect. XXVI.

AGamus iam, quæso, honestissimi Adolescentes, de signis, quæ comitiale symptoma cōsortij lege non à ventriculo tantum, sed ab alijs etiam corporis partibus genitum prænunciant. Magni siquidem refert, priusquam ad medica præsidia accedamus, non ignorare num affectio in cerebro per se fit, an verò ipsi aliunde communicetur. Cuius quidem rei vniuersalis aliqua nota inuestigāda est, antequam ad particulares descendam. Quamobrem

obrem signum vniuersale per consensum esse epilepsiam, actiones erunt cerebri haud profectò ita vitiatæ extrà accessionem, vt in epilepsia fit in cerebro per essentiam genita. Consensus enim propriam cerebri intemperiem, qua animales functiones omnes magnopere oblæduntur, per se non procreat. Exordiar verò, inter particularia, à signis, quæ malum per consensum à ventriculo factum significant. Hæc igitur sunt palpitatio ipsius ventriculi, tumultus, & erosio; Insuper ex inedia, seu cibo tardius assumpto excandescunt, quibus à stomacho vitium oritur. His adde cordis tremorem, capitis dolorem peracerbū, vociferationem, rugitum, stercoris, genituræ, & vrinæ defluxionem, lenem morbi accessionem, eiusque facilem solutionem cum vomitu. Inter quæ signa recensentur aliqua communia potius, quàm huius partis peculiaria. Quare hac in lectione propria tantum epileptici per consensum à ventriculo expendam, reliqua suo loco. Quantum ad palpitationem, quę est partis quædam præter naturam dilatatio, retentricis facultatis ipsius ventriculi imbecillitatem præsefert, præ qua stomachus cibos amplectitur quidem, sed cum vibratu quodam, atque tremore. Vnde concoctio debiliter peracta, crassiores generat flatus, qui dum exitum quærunt, palpitationis motum efficiunt. Itaque si epilepticum huiusmodi ventriculi symptoma præcedit, verisimile certè fit, illum per consensum ab ea parte affectionem perpeti, ob quandam crassarum partium substantiam ab eodem ventriculo in cerebrum expirantē. Sed illud hoc in loco prætereundum non est, palpitationem epileptici morbi non modò à stomacho, verū etiam ab alijs corporis partibus, quæ dilatari, distendive possint, originem

Ex Paulo li. 3. c. 13. Ex Auic. c. de epil. 5. de loc. aff. 5.

ginem ducentis signum nobis esse. Quam rem pariter docuit Auicenna cùm scripsit palpitationem comitialis morbi in præcordijs geniti notam existere: Palpitatio enim fit non in ventriculo solùm, sed in omnibus corporis particulis, in quibus dilatatio, distensioq; accidere possunt: neque enim os, cartilago ve vnquam palpitant, cũ dilatari nullo modo queãt: atque hanc cuti subinde contingere sæpe videmus, nonnunquam verò etiam subiectis illi musculis. Insuper non ita raròventriculo, vesicæ, vtero, intestinis, iecinori, lieni, & septo trãsuerso accidere potest, atque omnibus quæ distendi, dilatariq; valent, ita vt cùm arterijs, tùm cordi ipsi contingere videatur, aliusque in his præter pulsum motus existat. Cum itaque tot partibus palpitatio accidat, iuremerito dicitur eã esse notam epilepsiæ ab omnibus corporis particulis distensionem admittentibus emanantis, non tantum illius, cuius est à ventriculo prima origo. Illud sanè prætereundum non est, palpitationem, quæ comitiale symptoma per consensum ab hypochondrijs genitum significat, à melancholicis vaporibus creari. Proinde scriptum reliquit idem auctor, quòd si huiuscemodi palpitatio diutius protrahitur, aut melãcholiã hypochondriacam, aut epilepticum morbũ prænindicat. Hæc de palpitatione; venio iam ad tumultũ, quem effici tunc Galenus ipse testatur, dùm in ventre fluctuant ingesti cibi. Elicitur hoc manifestè ex eodẽ Galeno, vbi fluctuationes cum sonitu retentricis facultatis non probe vndiq; cibos amplexantis symptoma esse docet. nam tradit quòd cũ retentricis, & complectentis facultatis agendi probitas in ijs duobus consistat, vt tũ nullus ab ea locus relinquatur inter ventrem, & cibos vacuus, tùm complectendi tẽpus

[Margin notes: 1. 3. trac. 5. | 1. 3. trac. 5. c. 18. | Vide Gal. de symp. causs. lib. & c. 2. | Auicenna. | De sympt. dif. c. 4.]

pus cum concoquendi tempore exæquetur, vel altero tantum non probe actionē obibit, vel vtroque: symptomataq; consequentur, imbecillo quidem complexui. fluctuationes cum sonitu, quas Græci clydonas vocant, & flatulentiæ: Iniusto autem complectendi tempori excretio celer, & ciborum in inferiore ventre corruptela. Merito igitur fluctuatio cum sonitu, quam sub nomine tumultus Paulus ipse designauit, epilepsiam per consensum à ventriculo prouenire nobis ostendit. In tali enim stomachi vitio rationi cōsonum est copiosam flatuum multitudinem in cerebrum efferri, quæ ventres obstruendo epilepsiam pariat. Huius generis erosio quoque existit. Sed hæc illius tantum, ni fallor, epileptici casus à ventriculo originem trahentis nota euadit, qui non à crassa aliqua vaporosa substantia, sed à biliosis, mordacibusq; succis in os ipsius ventriculi confluentibus, leuemq; ibi etiam continui solutionem efficientibus, produci sæpe videtur: cuius modi epilepsia capiebatur Grāmaticus ille Galeni, Quoties nimis vehementer doceret, aut cogitaret, aut irasceretur, aut inediam sustineret. Spectat hùc comitialis conuulsio eorum, qui à cibo serius assumpto excandescunt, quales omnino sunt picrocholi Græcis nuncupati, in quorum ventriculo, præsertim si irascantur, aut diutius, quàm illorummet consuetudo ferat, inediam tolerent, biliosi humores acres coguntur, à quibus membri illius ore sensilij maximè affecto, mordicusq; vellicato, leniis epileptica accessio inuehitur, ob affinitatem nimirùm, quàm cum cerebro per sextam cerebri propaginem stomachus ipse contraxit. Hoc sensu intelligendus est Galenus cum dicit epilepsiam concitari ob stomachi inanitionem. Patientes id mali genus ven-

5. de loc. aff. 5.

Vide Gal. 1. de comp. medic. sec. loc. c. 1.

De venæ cō tra Erasist. c. 5.

Cordi inſuper cõmunicat ob viciniã: magnæ enim arteriæ ventriculi corpus inhæret.

ventriculi vitio cordis etiam tremor adfligit, ſiue hoc dicatur de ipſomet corde, ſiue de ore ſuperno eiuſdẽ ventriculi. De vtroque enim rectè efferri poteſt: Notum ſiquidem eſt vnicuique veſtrum tam exquiſito ſenſu præditum eſſe orificium ventriculi ſuperius, vt in eius affectionibus, cor ipſum affici videatur; hinc paſsio cardiaca, quòd καρδίαν Græci os ventriculi nũcupauerint: quoniam ſcilicet ipſo læſo, eadem ferè ſymptomata, eademq; propemodum animi deliquia nos concomitantur, quæ cordis læſionem conſeq. qui ſolent. Verùm non ventriculus ſolùm, ſed pars quælibet, cui plurimus inſit ſenſus, facultatem habet animi deliquia, & ſyncopas inferendi, corde ipſo in conſenſum ducto. In digiti punctura hoc ſæpius accidere videmus. Hinc diſcas velim ventriculum, nõ quia cordi propinquus, eidem proprias paſsiones cõmunicare, ſed quia exactum poſsidet ſenſum. Nam quantumuis vicina pars ſit, vt pericardium, ni egregium habeat ſenſum, huiuſmodi accidentia inferre nequit. Non ſemel autem oſtenſum eſt vim hanc tam acriter ſentiendi ventriculo accedere à ſexto neruorum pari, à quo quamprimum tum dexter, tum ſiniſter recurrens vocatus neruus ad orificium ventriculi iam dictum peruenit, in multos neruulos quaſi retis in morem diuiduntur, & os illud amplexantur; quam ob cauſſam ſenſum tactus in ſuperno ore ventriculi maximè vigere ſcriptum reliquit Galenus, quã

Li.5. de vſu par. c.9. 3. de loc. aff. 9. Lib.1. c.5. quam alibi idem dixerit, non in omnibus æquè exacti ſenſus os ventriculi reperiri, quod ſanè, vt eſſe poſsit, prima facie non intelligo, præſertim ſi de ventriculi ore loquamur, qui ſecundum ſuam innatam habitudinem ſe habeat, cum in omnibus æque neruorũ iſte conſenſus exiſtat. Addit Auicenna peracerbum capitis

pitis dolorem perſentiri ab his, qui per conſenſum à ſtomacho affectionem hanc pati coguntur. Cauſſa huius doloris nulla, vt puto, alia cenſenda eſt, quàm vapores à ventriculo eleuati, qui vel multitudine, vel acri qualitate cerebri membranas diſtendendo, aut moleſtè feriendo, ingentem capitis dolorem producunt. Sed quoniam talis etiam penè dolor ſentitur ab ijs, in quibus non à ventriculo, ſed per eſſentiam in cerebro ſymptoma hoc generatur, alia ſigna expendēda ſunt, quibus rem certius dignoſcere valeamus. Cætera ſigna ab Auicenna poſita omittuntur, quoniam partim cōmunia ſunt alijs epilepſiæ ſpeciebus, partim verò per ſe ſatis clara, atque perſpicua. Huſque de ventriculo, ad alias modò corporis partes accedendum eſt. Prouenientem ab interaneis epilepſiam, ob vermes in ipſis latentes, indicabunt frequens ſaliuæ defluxio, lumbricorum, & aſcaridum emiſsio, & demum punctio in imo ventre acceſsionis tempore percepta. Signa autem comitialis caſus per conſenſum ab hypochondrijs erunt eadem prorſus quæ melancholię hypochondriacę adſcribuntur, ructus nimirum acidi, inflatio, rugitus, & dolor in ventre nō ita breui tempore quieſcens, propter materiei craſsitiem, quæ plerunque eſt melancholica, pituitoſaq; ſimul. Quandoq; etiam in tali epilepſia perſentitur inflammatio in hypochondrijs ipſis ab humoribus calidioribus, vt bilioſis, vel alijs ibidē putreſcentibus. Ad hæc ſcribit Auicenna nonnunquam excitari dolorem inter vtraſque ſpatulas poſt cibi tamen aſſumptionem: qui dolor à celebrata concoctione quietem adinuenit: deinde, nouo cibo aſſumpto, reuertitur. Quod ſanè, vt puto, accidit, quoniam in ventriculo cibus ipſe corrumpitur, à quo acres, pra-

uiq; vapores eleuantur, qui per ęsophagum transeuntes spatulis, inter quas collocatus est œsophagus, dolorem inferunt. Si verò ab hepate pendeat epileptici insultus origo, deprehendes ex dolore, & grauitate illius membri, vt similiter ex leui tussicula siccà: quod si à splene aderunt eiusdem membri durities, & magna obstructio, nec non etiam dolor, & rugitus in sinistro hypochōdrio, præterquam quod vniuersi corporis color ad obscurum, & melancholicum verget. Signa epilepsiæ per consensum ab vtero desumes ex mensium, aut spermatis, aut aliarum humiditatum, quæ per pudenda expurgari solent, vel omnimoda suppresione, vel etiam diminuta purgatione: quam quidem præcedit dolor in pectine, & in vtrisq; inguinibus, & partibus dorsi, quibuscum vterus colligatur, & grauitas in fundo ventris, aut alia demùm, si quæ sunt, quæ illius partis læsionem attestantur. Eiusdem comitialis morbi generis, quod à parte aliqua corporis, mediantibus neruis, originē trahit, cū duplex omninò principium existat, alterum nempe extrinsecum, quale est scorpionum, vesparum, atque id genus animalium ictu venenum eiaculantiū, morsus, punctiove, alterum intrinsecum, vtrunque ex noxij vaporis in caput delatione cognoscitur. Tunc enim patientes sentiunt veluti auram quandam frigidam eleuari, sensimq; in cerebrum adscendere, à qua eorum oculi obtenebrantur, & mox in terram

Lib. 1. c. 5. prolabuntur. Aretæus signa referens illius epilepsię, cuius interna est mali origo, hæc ipsa in medium per interpretem affert: Nonnullos verò & corripit à neruis procul à capite positis incipiens, quicunque principium affectus in consensum inducunt. Itaq; magni manuum, aut pedum digiti conuelluntur; vnde

& do-

& dolor, & ſtupor, & tremor ſequuntur. atque in caput impetum faciunt, ſi & malum ſurrepens caput inuaſit. His porrò fragor quidam redditur perinde, ac ſi ab ligno, aut lapide verberentur. Cumq; ab humore ſurrexerunt, quædam tanquam ſi ex inſidijs vapulaſſent, commemorant. hoc ſanè pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur. Quibus verò familiare, & conſuetum eſt, ſimul atque morbus in digitum impetum dedit, aut inde exortus eſt, vſitatos, qui adſunt, adiutores inclamant, futuramque ab experimento calamitatem proſpiciunt; obſecrant quoque, vt membra, vnde oritur, conſtringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipſimet ſibiipſis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes trahũt, velluntque; atque ita ſibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Quòd ſi ab Aretæo tradita exemplo aliquo ſunt confirmanda paucis ab hinc annis Venetus quidam iuuenis comitiali conuulſione per conſenſum à minimo ſiniſtræ manus digito corripi per interualla ſolebat, à quo digito, præcipuè verò ab ea parte, quæ inter vnguis radicem, & nodum verſatur, neſcio quid primũ eleuari æger ipſe affirmabat, ita tamen, vt antea vniuerſus digitus leui quodã motu palpitaret. Adſcendebat autem, quod eleuabatur, veluti pſalliendo, per brachium in caput, vt patiens affectionis cauſſam in cerebrum migrantem manu oſtenderet; qui iuuenis, vt idem mihi retulit, ab hoc ſymptomate perſanatus eſt opera, & ſtudio Bontij Leonis Phyſici, atque Chirurgici omni laude digniſsimi, qui corpore prius diligenter purgato, cerebroq; corroborato, phęnigma digito adhibuit, ligato interim carpo, vt auræ adſcendenti aditus intercluderetur: Qua arte etiam ſanatũ

X 2 fuiſſe

epilepsiam illum pati affirmari potest. Cuius etiam humoris prædominium ostendunt eiusdem patientis temperatura, ætas, & reliqua iam enarrata. Nam macri, & hirsuti, necnon quibus latæ existunt venæ, aptissimi sunt, vt huiusmodi in ipsis humor cumuletur. Habent enim hi iecur ad generandum hunc fęculentum humorem perquam aptũ, quibus propterea nisi splen validior insit, vt quicquid de illo generetur ad se trahere valeat, necesse omninò sit eorum corpora atro humore abundare. Inter ætates maximè atra bile detinetur, quæ est à vigesimo quinto anno, vsque ad quadragesimum quintum, hoc asserente Hippocrate. Qui tamen videtur quoquò pacto contrarium affirmasse, dum de apoplexijs loquens ex sola atra bile genitis ita scribit: Apoplexiæ fiunt maximè à quadragesimo anno ad sexagesimum. Responderi forsitan posset, quòd quemadmodum in ęstate melancholicus humor adaugetur, ob exustionẽ in humoribus factam ab aeris calore, cum tamen morbi à melancholia in autumno maximè fiant, ita etiam in iuuenili, ac vigenti ętate, cuius initium est vigesimus quintus annus, terminus verò trigesimus quintus, atri, seu melancholici humores ab intenso illius ætatis calore coaceruentur, qui nihilominus effectus suos pariant, nõ in ipsa iuuenta, sed in primo senio, nempe à quadragesimo anno vsque ad sexagesimum, quæ ætas autumno naturæ proportione respondet. Haud nego tamẽ tam in autumno ipso, quàm hac in ætate aliquam humoris melancholici portionem gigni. Quantum ad anni tempus, quis ignorat morbos à melancholia pẽdentes in autumno potissimùm promoueri? ita vt si epilepsiæ obnoxius hoc anni tempore maximè ab illa corripiatur, dicendum sit ab atro potius, quàm vllo alio

In de nat. hum. cit. 6

Aph. 57.

alio humore idipsum produci. Sed si attentè perpẽduntur quæ prolata sunt à Galeno in Aphorismorum commentarijs, asserendum omninò est in autumnali tempore non tantum ijs, qui ab atro, nigrove humore epileptici sunt, istud symptoma contingere, verũ & ijs quoque, qui pituitosi humoris culpa comitiales euadunt. Explicans enim quamobrem medicinę parens sapientissimus exarauit in autumno epilepsiam generari, caussam refert non in humorem melancholicum illo tempore redundantem, sed potius in repẽtinam illius tempestatis in contrarium mutationem. nam ferè meridianis temporibus calor, nocturnis, atque matutinis, & vespertinis frigus exuperat. nihil autem æquè epilepticas accessiones gignere, atq; eiusmodi mutatio potest. Ab hoc eodem melancholico humore excitatam esse comitialem inuasionẽ regio pariter ostendit, quæ quidem calida sit, ac sicca. Talis enim regio atros, melancholicosque humores progignit. Vnde verisimile fit melancholiæ vitijs patere magis Arabes, Mauros, Syros, & Indos, qui omnes feruida incolunt loca, quàm obnoxij sint Galli, Britanni, Scythæ, Thraces, atque Germani, qui gelidis in locis habitant. Quare vt in illis comitiale symptoma ex melancholia, ita in his ex pituita magis fiet. Ideo cuilibet ipsorum mutatio in locum contrarijs qualitatibus affectum mirum in modum ad morbi liberationem conducet. Ex epileptici verò studijs conijcies etiam an melancholicus humor affectionẽ progignat, nempe si motui, ac labori deditus fuerit. Labor enim melancholicum gignit humorem, præsertim si fuerit diuturnus. Quantò etenim longior, tantò erit ad atram bilem generãdũ magis procliuis. Omnis nanque localis motus, (ad quẽ labor, & exer- Lib. 3. com. 21.

citium reducitur) calefactiuus est, ea prorsus ratione, quam apud Aristotelem vidimus. Nimirum, aut quia adducit calefaciens, vt cœli motus astrum supra hemisphęrium: aut quia per confricationem, aut concitatam medij diuisionem producitur. Quæcunque autem in nostro corpore calorem adaugent, hæc ad atræ bilis generationem corpus ipsum aptissimum efficiunt. Demùm ex viuendi ratione, præcipuè verò cibo, & potu, si melancholicũ humorẽ gignendi facultatem habuerint, indubitata ferè coniectura assequi possumus, à tali humore morbum hunc progenitum esse. Quænam verò sint cibaria atrum humorẽ aceruantia, in therapeutica abundè satis ostendetur. Ex his ergò omnibus non modò in comitiali, sed in omni alio morbo, diligenter expensis, ac examinatis, efficientem caussam non difficulter inuenies, qua cognita, & ablata vnà etiam morbi ipsi auferuntur.

[illegible] & Mun.

Lege Gal. 3. de loc. aff. c. 17.

De signis epilepsiæ à ventriculo, cæterisq. corporis partibus progenitæ. Lect. XXVI.

AGamus iam, quæso, honestissimi Adolescentes, de signis, quæ comitiale symptoma cõsortij lege non à ventriculo tantum, sed ab alijs etiam corporis partibus genitum prænunciant. Magni siquidem refert, priusquam ad medica præsidia accedamus, non ignorare num affectio in cerebro per se sit, an verò ipsi aliunde communicetur. Cuius quidem rei vniuersalis aliqua nota inuestigãda est, antequam ad particulares descendam. Quamobrem

obrem signum vniuersale per consensum esse epilepsiam, actiones erunt cerebri haud profectò ita vitiatæ extrà accessionem, vt in epilepsia fit in cerebro per essentiam genita. Consensus enim propriam cerebri intemperiem, qua animales functiones omnes magnopere oblæduntur, per se non procreat. Exordiar verò, inter particularia, à signis, quæ malum per consensum à ventriculo factum significant. Hæc igitur sunt palpitatio ipsius ventriculi, tumultus, & erosio; Insuper ex inedia, seu cibo tardius assumpto excandescunt, quibus à stomacho vitium oritur. His adde cordis tremorem, capitis dolorem peracerbũ, vociferationem, rugitum, stercoris, genituræ, & vrinæ defluxionem, lenem morbi accessionem, eiusque facilem solutionem cum vomitu. Inter quæ signa recensentur aliqua communia potius, quàm huius partis peculiaria. Quare hac in lectione propria tantum epileptici per consensum à ventriculo expendam, reliqua suo loco. Quantum ad palpitationem, quæ est partis quædam præter naturam dilatatio, retentricis facultatis ipsius ventriculi imbecillitatem præsefert præ qua stomachus cibos amplectitur quidem, sed cum vibratu quodam, atque tremore. Vnde concoctio debiliter peracta, crassiores generat flatus, qui dum exitum quærunt, palpitationis motum efficiunt. Itaque si epilepticum huiusmodi ventriculi symptoma præcedit, verisimile certè fit, illum per consensum ab ea parte affectionem perpeti, ob quandam crassarum partium substantiam ab eodem ventriculo in cerebrum expirantem. Sed illud hoc in loco prætereundum non est, palpitationem epileptici morbi non modò à stomacho, verũ etiam ab alijs corporis partibus, quæ dilatari, distendive possint, originem

Ex Paulo li. 3. c. 13. Ex Auic. c. de epil. 5. de loc. aff. 5.

ginem ducentis signum nobis esse. Quam rem pa-
1. 3.trac.5. riter docuit Auicenna cùm scripsit palpitationem co-
1.3.trac.5.c. 18. mitialis morbi in præcordijs geniti notam existere.
Vide Gal. de symp. causs. lib. & c.2. Palpitatio enim fit non in ventriculo solùm, sed in omnibus corporis particulis, in quibus dilatatio, distensioq; accidere possunt: neque enim os, cartilago ve vnquam palpitant, cũ dilatari nullo modo queãt: atque hanc cuti subinde contingere sæpe videmus, nonnunquam verò etiam subiectis illi musculis. Insuper non ita rarò ventriculo, vesicæ, vtero, intestinis, iecinori, lieni, & septo trãsuerso accidere potest, atque omnibus quæ distendi, dilatariq; valent, ita vt cùm arterijs, tùm cordi ipsi contingere videatur, aliusque in his præter pulsum motus existat. Cum itaque tot partibus palpitatio accidat, iuremerito dicitur eã esse notam epilepsiæ ab omnibus corporis particulis distensionem admittentibus emanantis, non tantum illius, cuius est à ventriculo prima origo. Illud sanè prætereundum non est, palpitationem, quæ comitiale symptoma per consensum ab hypochondrijs genitum significat, à melancholicis vaporibus creari.
Auicenna. Proinde scriptum reliquit idem auctor, quòd si huiuscemodi palpitatio diutius protrahitur, aut melãcholiã hypochondriacam, aut epilepticum morbũ preindicat. Hæc de palpitatione; venio iam ad tumultũ, quem effici tunc Galenus ipse testatur, dùm in ventre fluctuant ingesti cibi. Elicitur hoc manifestè ex eo-
De sympt. dif.c.4. dẽ Galeno, vbi fluctuationes cum sonitu retentricis facultatis non probe vndiq; cibos amplexantis symptoma esse docet. nam tradit quòd cũ retentricis, & complectentis facultatis agendi probitas in ijs duobus consistat, vt tũ nullus ab ea locus relinquatur inter ventrem, & cibos vacuus, tùm complectendi tẽ-

pus

pus cum concoquendi tempore exæquetur, vel altero tantum non probe actionẽ obibit, vel vtroque: symptomataq; consequentur, imbecillo quidem complexui, fluctuationes cum sonitu, quas Græci clydonas vocant, & flatulentiæ: Iniusto autem complectendi tempori excretio celer, & ciborum in inferiore ventre corruptela. Merito igitur fluctuatio cum sonitu, quam sub nomine tumultus Paulus ipse designauit, epilepsiam per consensum à ventriculo prouenire nobis ostendit. In tali enim stomachi vitio rationi cõsonum est copiosam flatuum multitudinem in cerebrum efferri, quæ ventres obstruendo epilepsiam pariat. Huius generis erosio quoque existit. Sed hæc illius tantum, ni fallor, epileptici casus à ventriculo originem trahentis nota euadit, qui non à crassa aliqua vaporosa substantia, sed à biliosis, mordacibusq; succis in os ipsius ventriculi confluentibus, leuemq; ibi etiam continui solutionem efficientibus, produci sæpe videtur: cuius modi epilepsia capiebatur Grãmaticus ille Galeni, Quoties nimis vehementer doceret, aut cogitaret, aut irasceretur, aut inediam sustineret. Spectat huc comitialis conuulsio eorum, qui à cibo serius assumpto excandescunt, quales omnino sunt picrocholi Græcis nuncupati, in quorum ventriculo, præsertim si irascantur, aut diutius, quàm illorummet consuetudo ferat, inediam tolerent, biliosi humores acres coguntur, à quibus membri illius ore sensilij maximè affecto, mordicusq; vellicato, lenis epileptica accessio inuehitur, ob affinitatem nimirum, quam cum cerebro per sextam cerebri propaginem stomachus ipse contraxit. Hoc sensu intelligendus est Galenus cum dicit epilepsiam concitari ob stomachi inanitionem. Patientes id mali genus ven-

5. de loc. aff. 5.

Vide Gal. 2. de comp. me dic. sec. loc. c. 1.

De venæ cõtra Erasis. c. 5.

Cordi insuper cōmunicat ob viciniā: magnæ enim arteriæ ventriculi corpus inhæret.

ventriculi vitio cordis etiam tremor adfligit, siue hoc dicatur de ipsomet corde, siue de ore superno eiusdē ventriculi. De vtroque enim rectè efferri potest: Notum siquidem est vnicuique vestrum tam exactó sensu præditum esse orificium ventriculi superius, vt in eius affectionibus, cor ipsum affici videatur; hinc passio cardiaca, quòd καρδίαν Græci os ventriculi nūcupauerint: quoniam scilicet ipso læso, eadem ferè symptomata, eademq; propemodum animi deliquia nos concomitantur, quæ cordis læsionem consequi solent. Verùm non ventriculus solùm, sed pars quælibet, cui plurimus inest sensus, facultatem habet animi deliquia, & syncopas inferendi, corde ipso in consensum ducto. In digiti punctura hoc sæpius accidere videmus. Hinc discas velim ventriculum, nō quia cordi propinquus, eidem proprias passiones cōmunicare, sed quia exactum possidet sensum. Nam quantumuis vicina pars sit, vt pericardium, ni egregium habeat sensum, huiusmodi accidentia inferre nequit. Non semel autem ostensum est vim hanc tam acriter sentiendi ventriculo accedere à sexto neruorum pari, à quo quamprimum tum dexter, tum sinister recurrens vocatus neruus ad orificium ventriculi iam dictum peruenit, in multos neruulos quasi retis in morem diuiduntur, & os illud amplexantur; quam ob caussam sensum tactus in superno ore ventriculi maxime vigere scriptum reliquit Galenus, quā quam alibi idem dixerit, non in omnibus æquè exacti sensus os ventriculi reperiri, quod sane, vt esse possit, prima facie non intelligo, præsertim si de ventriculi ore loquamur; qui secundum suam innatam habitudinem se habeat, cum in omnibus æque neruorū iste consensus existat. Addit Auicenna peracerbum capitis

Li. 5. de vsu par. c. 9. 3. de loc. aff. 9. Lib. 1. c. 5.

pitis dolorem persentiri ab his, qui per consensum à stomacho affectionem hanc pati coguntur. Caussa huius doloris nulla, vt puto, alia censenda est, quàm vapores à ventriculo eleuati, qui vel multitudine, vel acri qualitate cerebri membranas distendendo, aut molestè feriendo, ingentem capitis dolorem producunt. Sed quoniam talis etiam penè dolor sentitur ab ijs, in quibus non à ventriculo, sed per essentiam in cerebro symptoma hoc generatur, alia signa expendēda sunt, quibus rem certius dignoscere valeamus. Cætera signa ab Auicenna posita omittuntur, quoniam partim cōmunia sunt alijs epilepsiæ speciebus, partim verò per se satis clara, atque perspicua. Hucusque de ventriculo, ad alias modò corporis partes accedendum est. Prouenientem ab interaneis epilepsiam, ob vermes in ipsis latentes, indicabunt frequens saliuæ defluxio, lumbricorum, & ascaridum emissio, & demum punctio in imo ventre accessionis tempore percepta. Signa autem comitialis casus per consensum ab hypochondrijs erunt eadem prorsus quæ melancholię hypochondriacę adscribuntur, ructus nimirum acidi, inflatio, rugitus, & dolor in ventre nō ita breui tempore quiescens, propter materiei crassitiem, quæ plerunque est melancholica, pituitosaq; simul. Quandoq; etiam in tali epilepsia persentitur inflammatio in hypochondrijs ipsis ab humoribus calidioribus, vt biliosis, vel alijs ibidē putrescentibus. Ad hæc scribit Auicenna nonnunquam excitari dolorem inter vtrasque spatulas post cibi tamen assumptionem: qui dolor à celebrata concoctione quietem adinuenit: deinde, nouo cibo assumpto, reuertitur. Quod sanè, vt puto, accidit, quoniam in ventriculo cibus ipse corrumpitur, à quo acres, pra-

X uique

& dolor, & stupor, & tremor sequuntur. atque in caput impetum faciunt, si & malum surrepens caput inuasit. His porrò fragor quidam redditur perinde, ac si ab ligno, aut lapide verberentur. Cumq; ab humore surrexerunt, quædam tanquam si ex insidijs vapulassent, commemorant. hoc sanè pacto illi, quibus primò id malum incidit, decipiuntur. Quibus verò familiare, & consuetum est, simul atque morbus in digitum impetum dedit, aut inde exortus est, vsitatos, qui adsunt, adiutores inclamant, futuramque ab experimento calamitatem prospiciunt; obsecrant quoque, vt membra, vnde oritur, constringant, reflectant, dirigant. quinetiam ipsimet sibiipsis affecta membra, tanquam inde morbum eximentes trahũt, velluntque; atque ita sibimet auxiliantes, nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt. Quòd si ab Aretæo tradita exemplo aliquo sunt confirmanda. paucis ab hinc annis Venetus quidam iuuenis comitiali conuulsione per consensum à minimo sinistræ manus digito corripi per interualla solebat, à quo digito, præcipuè verò ab ea parte, quæ inter vnguis radicem, & nodum versatur, nescio quid primũ eleuari æger ipse affirmabat, ita tamen, vt antea vniuersus digitus leui quodã motu palpitaret. Adscendebat autem, quòd eleuabatur, veluti psalliendo, per brachium in caput, vt patiens affectionis caussam in cerebrum migrantem manu ostenderet; qui iuuenis, vt idem mihi retulit, ab hoc symptomate persanatus est opera, & studio Bontij Leonis Physici, atque Chirurgici omni laude dignissimi, qui corpore prius diligenter purgato, cerebroq; corroborato, phenigma digito adhibuit, ligato interim carpo, vt auræ adscendenti aditus intercluderetur: Qua arte etiam sanatũ

fuisse iuuenem illum Galeni, cuius morbi origo à cru re incipiebat, medicorum nemo ignorat.

De signis epilepticorum, quæ pathognomonica dicuntur. Et an oris spuma peculiaris sit epilepsiæ nota, cum Paulo, ac Altomario: vbi Erastus reprehenditur. Lect. XXVII.

Philosophi singularum rerum summas habent proprietates, quibus solis speciem necessariò concludunt, vt risibile hominis, hinnibile equi. Nam apud eos quicquid ridet homo, quicquid verò hinnit equus iudicatur. At medici cum morbi propria non habeant accidentia, quibus solis morbi speciem demonstrare possint, ea propter ad signorũ, quam vocant, syndromẽ confugiunt, vt ex illis simul iunctis, non segregatis, morbi speciem necessariò conuincant. Non enim protinus pleuriticus existimandus est, quicunque punctorium sentit in latere dolorem, sed si vna etiam febriat, tussiat, ac difficulter anhelet, certò pleuriticus habetur. Huius generis signa appellant medici pathognomonica, quasi affectus demonstratiua, quæ perpetuò morbum concomitantur. Ideo cum ipso morbo incipiunt, & cum eo pariter finiunt. Hęc apud medicos vim illam obtinere videntur, quam apud philosophos signa τεκμήρια vocata, ex quib. fit demonstratio Aristoteli τεκμηριώδης dicta, ex signis necessariò concludens. Postulat autem iam incepti ordinis ratio, vt signis epilepticum affectum præcedentibus propositis, ac enarratis, ad

ea

ea me signa conferam, quæ morbo præsente apparēt, quę nō modo pathognomonica, sed etiā alio nomine diagnostica appellantur. Hoc in casu, quamprimum inuaserit, ęgri concidunt, conuelluntur que: tum impotens quædam vox interdum suboritur, sed peculiaris admodum mali nota est oris spuma. Non desunt etiam quibus vrina, & stercus præter voluntatē excernitur, nonnullis & genitura. Hæc Paulo præsentem faciunt morbū comitialem. Rhasis verò tria tantum signa ponit epilepsiæ iam præsentis, nimirū cadere, contorqueri, & mentem intercipi; reliqua enim, quæ subiungit, inter assidentia non necessariò morbum cōcomitantia enumerare videtur, quæ sunt, spumam emittere, & excrementa alui, & vesicæ, & seminalium vasorum excernere. Hæc enim, inquit, affectum grauiorem esse significant. A Paulo in eo differt, quod inter signa non necessaria oris spumam collocauit. Celsus etiam dixit huius mali indicia esse quando homo statim concidit, & ex ore spumæ mouetur: deinde interposito tempore ad se redit, & per seipsum consurgit. His addatur spirationis difficultas, quam tamen Auicenna deteriori solùm epilepsię adscribere videtur. Hæc omnia iam relata symptomata non in omnibus epilepsia correptis æquè cernūtur, sed in his potissimum, qui tali morbo essentialiter cerebrum occupante laborant, vt hinc constet haud parùm errasse Auicennā, qui epilepsiæ per consensum à ventriculo genitæ signa statuit rugitum, stercoris, vrinæ, ac seminis inuoluntariam emissionem, quæ certè, si peculiares alicuius epileptici casus notę vocandæ sunt, non alium quàm in cerebro per essentiam productum nobis indicabunt. qui nanque ventriculi, aut alterius infernæ partis consensu comitiales

Ex Paulo li. 3.c.13.

9. ad Almā.

les

les euadunt, vix concidunt, leuiterq; conuelluntur, nec multa circa ipsorum labia spuma apparet, tantum abest, vt ipsis illa contingant accidentia, quæ scripta sunt ab Auicenna. Concidunt autem in ipso morbi insultu comitiales sensibus, ac mente capti, nec non etiam contorquentur, ex subita meatuum spirituum obseratione, & cerebri contractione. Cadere enim subitò deperditæ animalis facultatis in membris nota existit: quod certe non aliunde prouenit, quàm ex repentina ventriculorum cerebri occlusione. Contorquentur verò epileptici, motusq; vniuersi corporis vitiosos patiuntur, quoniam nerui cerebri motũ imitantur, eandem noxam sentiendo, qua cerebrum afficitur. Mens verò, hoc est, omnis cognotricis animæ operatio læditur, imò aufertur, læso maximè primo eius instrumento spiritu animali, qui in cerebri ventriculis supra ostensis continetur, à quorum præcipue occlusione id genus morbi inuehi demonstratum est. Quantum attinet ad oris spumam, Paulus, & post eum Altomarius contendunt eam esse peculiarem huius mali notam, vt alijs notis omnibus antepo nenda sit; Rhasis verò inter assidentia signa enumerat, vt eam non semper in hoc morbo correptis appatere censeat. Atqui persæpe visi sunt, qui epileptico symptomate corruerunt, absque aliqua oris spuma. Præterea huiusmodi spuma recensetur inter signa apoplecticorum. Ergo non erit propria, & peculiaris comitialium nota, vt Paulus, & Altomarius existimant. Propriũ enim vocatur, quod vni perpetuò conuenit. Quare ad controuersiam hanc dirimendam, agendũ prius nobis est de generatione spumæ in vniuersum, deinceps verò quomodo illam in epilepsia laborantibus fieri contingat, & an pariter eius mali peculiaris

ris

ris nota statuenda sit, non difficulter docebo. Ad spumæ igitur generationem duplex efficiẽs, duplexque etiam materialis caussa concurrit. Pro materia nanque spuma humorem, & spiritalem substantiam habet, pro agenti verò, vel motum, vel calorem, vel vtrunque simul: Probantur hæc omnia ex Galeno, qui de spumæ generationis modo, & caussis loquẽs, pertradit spumam duarum substantiarum mixtione perfici, quarum spirituosa vna est, altera humida. Hæ autem inuicem, ait, permiscentur, in multas partes fractis vtrisque, & comminutis, atque plurimas inter collidendum paruas bullas excitantibus. Quòd si ita fractus humor (cuius cum spiritu complexu bullas excitari contingit) crassitudine viscidus fuerit, tum inde nata spuma soluta difficilis, & cõstans euadit: cuiusmodi maxime cursu fatigatis equis, atque iracundia permotis apris circa os colligitur. Substãtiæ porrò vtriusque comminutionis, & permixtionis caussa aliàs exitit, vel vtriusque, vel alterius tantum motus violentus, aliàs calor vehemens, nisi quis fortè hunc suo quoque motu spumam excitare dicat. Verùm rei euidentiam secutis cautius, & certius fuerit, si duplici eius generatione constituta, in mari quidẽ vento vehementius ingruente, propter verberatum vehementem excitari spumam, in feruente lebete ob calorem fieri dixerimus: sicque corporibus animalium per conuulsiones epilepticas iactatione, & motus violentia, in apris calore spumam nasci solere: equorũ verò cursu, vtriusque caussæ vehementiam locum habere. Cum enim inter respirandum aer intrò, ac foras continenter feratur, tum saliuam ipsis tenuari, tũ ex pulmonibus vaporis instar elatum quiddam ipsi permisceri, & complicari accidit, quod gignendæ spumæ 2.aph.41.

spumæ adaugeat substantiam. Quæ cum ita sint de spumæ generationis modo, & caussis, nunc sciendũ à vobis est, iuremeritò Paulum, ac Altomarium statuisse oris spumam peculiarem epilepticorum notã. quandoquidem prædictæ duæ substãtię spirituosa scilicet, & humida, ex quarum mutua mixtione, collisioneq; paruæ multæ excitantur ampullæ, & spuma pronascitur, in epilepticis dubio procul existunt: Humida quidem ex saliuali oris humiditate, nec non fortasse etiam ex humidiori materia, præsertim verò pituitosa è capite promanante, originem ducit. Vnde superius à me non ab re fortè dictũ est à copiosa spuma indicari pituitosum humorem affectũ generare. Copiosior enim spuma circa os eorũ colligitur, quorum morbus à pituitosis humoribus gignitur, quàm fiat in ijs, quorum mali caussa sit melancholicus humor (siccior enim est) aut aliqua alia caussa à subiectis partibus in caput eleuata. Spiritalis autem substantia è pulmone adscendit, quæ cum humida commixta, eamq; mutuò collidens, spumã & ipsa progignit. Hinc ne credas Erasto arguto mag s, quã docto, qui ex aerea hac substantia arguebat materiam comitialium accessionum esse omninò tenuem, imò flatulentam, vt Galeno contradicet, qui epilepsiam fieri vult cerebri ventriculorum obstructione, quam lentus, & crassus humor producat. Nã quæ vaporosa substantia ad spumæ generationem in epilepticis concurrit, non ex materia morbum excitante generatur; sed à pulmone sursum expirat, quæ oris humiditati immista, & à motu violento agitata, spumam efficit. Quare Erasto cum suis argutiunculis prætermisso, dicatur tandem ambas substantias, quæ ad spumæ generationem vna conueniunt, in epilepticis eo sanè modo

do reperiri, quo dictum fuit, quarum caussa in ipsis spuma generari consueuit, non quidem ex immodico in illas agente calore, sed propter motus vehementiam, inæqualitatem, ac violentiam, quæ omnia comitialibus, propter cerebri, aliarumq; partiũ deprauatam motionem contingunt. Meritò igitur peculiaris epilepsiæ nota dicitur esse oris spuma, censeat quicquid velit Rhasis: neque enim cõtrà facit, quod aliquando visi sunt epilepsia correpti sine spuma. nam hoc de spuria potius, & quæ tali nomine dignanda non est, comitiali inuasione intelligere oportet. qualis omninò eorum censetur, qui absq; manifesta partium iactatione procidunt, quæ nescio an rectè epilepsia dici possit. In legitima enim, & verè epilepsia necessariò semper adest spuma, quam ex humida, & spiritali substantia excitat comitialium accessionum motus vehemens, & inæqualis. Quod si quispiam obijciat apoplecticorum etiam signum spumam haberi, dicendum est mea sententia, eatenus oris spumam inter apoplexia laborantium signa reponi, quatenus infaustum illius morbi euentum portendit: iuxta illud Hippocraticum; Strãgulati, aut suffocati, nondum tamen mortui, ad se non redeunt, quorũ circa os collecta spuma apparuerit. Quamobrem diuersa ratione oris spuma in apoplexia obseruatur. In ea si quidem vt prognosticum, in comitiali verò morbo, vt pathognomonicum signum consideratur. Verum aliquis quæret à me, cur spuma hæc pro lethali maxime signo in apoplexia correptis habeatur, non item in epilepticis. Respondendum, quoniam in apoplexia, non ex magna musculorum mandibularũ, aliarumq; faciei partium concussione, quemadmodũ in epilepsia, huiuscemodi spuma creatur, sed omnino

2.aph.43

ninò ex pulmone vehementer affecto, propter ingẽtem in respiratione læsionem, ob quam calor in corde magis, magisq; feruescit, excrementumq; fuliginosum adaugetur, quod totum pulmo violenter ad exitum impellit, simulq; cum eo humiditatis pro rię aliquid expellit. Quare in apoplecticis exitiale signũ est oris spuma, vtpote violentiæ, quæ cordi, & pulmoni infertur, index, dum respiratione prohibetur animans. Sed hac in re legendus est Galenus in comm. mox citati aphorismi, vbi de strangulatis sermo fit, per quos etiam apoplecticos intelligit. Hippocrates verò de spuma epilepticorum loquens, videtur eundem generationis modum statuere, quo illam in apoplecticis excitari demonstratum prius est. Hęc enim illius sunt verba: spuma ex ore prodit epilepticis ex pulmone: cum enim spiritus non ingrediatur in ipsum, spumescit, & ebullit, velut moriens. Auctor autem libri de flatibus, qui vnam, & eandem omniũ morborum originem esse, aerem nempe, aut spiritũ contendit, caussam spumæ epilepticorum in hunc sane modum reddit. Spuma etiam per os illis excurrit, neque id ab re est. Nam per iugulares venas aer transiens, penetrat quidem ipse, adducit autem simul secum quod tenuissimum est in sanguine, idipsum cum humidum sit, multa permixtione albescit. Tenues enim membranas purus permeans aer pellucet, quapropter & albæ spumæ omnes apparent. Et hæc de spuma epilepticorum sufficiant. Impotens autem vox, quæ interdum auditur in comitiali insultu arreptis, nil aliud certè est, quàm sonus quidã extraneus absque vllo prorsus concentu, vel ordine prosiliens, ob difficilem aeris expirationem, à musculis intercostalibus conuulsis progenitus, qui boatus cuiuspiam simi-

In lib. de sac. morb.

In lib. de flatib.

similitudinem habet. Sed in epileptico symptomate, præterquam in inuasionis principio, vox omninò intercipitur, vt muti penitus comitiales euadant, vsque donec à paroxismo liberi reddantur: cuius rei caussam docuit Hippocrates per hæc verba. Mutus In li. de sac. morb. quidem est, cum pituita derepente in venas delapsa, aerem excluserit, & non admiserit neque in cerebrũ, neque in venas cauas, neque in ventriculos, sed occuparit respirationem. Cum enim accipit homo per os, & nares spiritum, primum quidem ad cerebrum venit, deinde verò in ventriculum magna ex parte, pars etiam ad pulmonem, & pars ad venas. Ex his verò ad reliquas partes in venas dispergitur, & quantũ quidem eius ad ventriculum venit, perfrigerat, & nihil aliud confert. Idem præstat & quod ad pulmonẽ venit. Qui verò ad venas peruenit aer, confert ad ventriculos ingressus, & ad cerebrum. Atque sic sapientiam, & motum membris exhibet. Quare vbi fuerit exclusus à venis aer præ pituita, eumq; non susceperint, mutum, ac desipientem hominẽ reddunt. Quibus in verbis Hippocrates non modo vocis, sed & spirationis impeditæ caussam affert. Verùm de læsa respiratione in epilepticis sermo fiet in subsequenti lectione.

De læsa respiratione epilepticorum, & quãobrem sensus omnes in hoc affectu amittantur, probabilior caussa affertur, quàm factum sit in superioribus. Erasti error, & quam doctè Lucretius pathognomonica epilepsiæ signa descripserit, cum suis caussis. Lect. XXVIII.

INter symptomata epilepsię patientem infestantis recensetur & ipsa spirandi difficultas, quod, præterquam quod experientia comprobatur, Galenus etiam aperte confessus est, dum comitiali morbo correptos, vt similiter & sopore, & catalepsi, atque lethargo violenter admodum, ac vix respirare memoriæ proditum reliquit. Neque enim vllo pacto dicendum sibi non constare Galenum, quia alibi scripserit. Cum autem osse quopiam terebra perforato, medius ventriculus fuerit attritus: caros hominẽ occupat. sed neque conuulsione, neque difficili facta respiratione, quarum hæc apoplexiæ, illa epilepsiæ propria est: haud secus, quàm catalepsi, & caro, seruata secundum naturam respiratio. Quo in loco spirationem difficilem in epilepticis negare videtur. Nam hoc sanè verum non est, si summi viri mens rectè intelligatur. quandoquidem cum censeat epilepsiam medium quid esse carum inter, ac apoplexiam, sententia illius est non adeo integram seruari respirationem in epilepsia, veluti in caro, nec adeo difficilem fieri, quemadmodum in apoplexia: At hæc non

Li. 5. de loc. aff. 1.
Lib. 4. c. 2.

repu-

repugnant superioribus, quibus difficilem in comitialibus respirationem fieri docet, si tamen æqua libra ponderantur. Quòd si Paulus de hac læsa respiratione non meminit, hoc ideo fecit, quia communiter alijs quoque affectibus accidat. ibi enim propria tantum epilepsiæ signa proponit. Erit ergò in comitiali morbo spirandi actio læsa, de qua in hunc modum Aretæus: Respiratio verò suffocatio quędam est, veluti in his, qui laqueo strangulantur. sed hæc respiratio apoplexiæ magis, quàm epilepsiæ conuenit. Quomodo autem spirandi actionem lędat epileptica passio, in præsenti lectione aperire decreui, quoniã per huiusmodi potissimùm actionem haud penitus resecatam, satis probabili argumento ostendere posse nonnulli arbitrantur, animalem facultatem hoc in symptomate ad membra mouenda influere, nedum ad sensuum instrumenta; quod ego supra fieri posse negaui, cum dixerim virtutem animalem, si in epilepticis influat, tantam non esse, quæ motum aliquem edere valeat, cum in ipsis deperdantur omnes sensus, qui multo minori facultate peraguntur: licet reuera cur in epilepsia sensus minimè operentur, probabilior à me hoc in loco sit afferenda ratio, quã factum sit in superioribus; sed antequam ad hæc ipsa deueniam, breuibus considerandum qui fiat respiratio. Primaria igitur organa, quæ ad respirationem efficiendam concurrunt, quatuor omninò sunt, septum transuersum, alijq; thoracis musculi, pulmo, & cor ipsum: illa quidem vt agendi, hoc verò vt finis rationem habet. Ideo nanque fit respiratio, vt qui calor circa cor est euentiletur, eiusq; temperamentum, ac symmetria conseruetur: quæ vtilitas etiam à pulsibus ei, qui per totum animal dispersus est, calori cõ-

tingit.

tingit. Aliter enim animantis interitus necessariò succederet, cum neque breuissimo tempore vita protelatur, respiratione deperdita, vt exemplo serui barbari constat, qui spiritu retento sibi mortem conscivit. Vnde meritò Galenus viuentem non spirare, & spirantem non viuere impossibile esse exarauit, adeo necessaria est vitæ spiratio. Diaphragma autem, aliique thoracis musculi cum pulmone, in respirandi actione celebranda agendi vim habere idcircò dicuntur, quoniam vbi distenduntur, inspiratio, vbi contrahuntur, expiratio gignitur, ex quibus respiratio ipsa conflatur. Pulmones enim ad septi transuersi, ac thoracis motum vnà quoque mouentur, quod abunde Galenus vacui necessitate demonstrauit, quãuis Aristoteles scripserit pulmones ipsos originem sui motus à corde trahere, qui etiam nullum diaphragmatis vsum agnouit, præter abiunctionem spiritualium membrorum ab inferioribus. sed Aristotele relicto, illud potius enucleandum est, num partes enarratæ ad spirandi actionem præstandam voluntariè moueantur, an naturaliter, vel partim voluntariè, partim naturaliter. Hoc enim ad rei nostræ faciliorem solutionem magnopere conducit. Verùm ne longius præsens lectio extendatur, quàm vestra ipsorum, iuuenes egregij, humanitas fert, pro conclusione habeatur Galenũ, cuius sub disciplina militamus, voluisse respirationem omninò esse voluntariam, nõ partim voluntariam, partim etiam naturalem, vt inter alios sentire videtur Conciliator. Suam verò de hac re sententiam ex eo satis, superque probat, quod cuilibet in manu sit respirationem cohibendi, vt pariter illam citius, aut serius, crebrius, aut rarius faciendi. Galeni verba habentur ad hunc modum. Etenim

4. de loc. aff. 7. ibi. 5. c. 1. & 6. c. 4.

In de motu thor. & pul. 3. de par. anim. c. 6. & 1 li. de resp. c. 4.

nim si quæ fiunt, sedare potes cum vis, & quæ non fiunt, facere, idest motus voluntarius. Si præterea citius, aut tardius, crebrius, & rarius ea faciendi potestatem habes: non ne omnibus modis manifestum est, actiones eas seruire voluntati? Arteriæ certè motum & cordis, neque cohibere, neque excitare, neque crebriorem, neque rariorem, neque tardiorem, neque velociorem voluntas facere potest. Idcircò ne animæ quidem opera huiuscemodi esse dicunt, sed naturæ: motum autem crurum in ijs omnibus ratio regit. nam & sedare dum fit, & rursus excitare quiescentem, & velociorem, & tardiorem, & rariorem, ac frequentiorem efficere potest. hæc eadem & in respirationis motu fiunt, quæ actio quidem est septi transuersi, & musculorum thoracis, Animæ autem non naturæ est opus. Siquidem mouere musculos, animæ officium est. Ex quibus Galeni verbis, qui non videt respirationem esse voluntatis actionẽ? Quod enim ad libitum, & ex voluntatis imperio cohibere spiritum possimus, exemplo serui barbari irati demonstratur, qui spiritu retento voluntariè sibi necem intulit. Non obstat autem, quod in oppositum de dormientibus affertur, in quibus seruatur respiratio, cum somni tempore cessent animales actiones. nam Galenus hanc ipsam instantiam primus omniũ vidit, cui etiam eodem in loco abundè satisfecit. Vnde magnoperè errauit Conimbricense Colleg. ũ, quod disputans num respirationis motus magis voluntarius, quàm naturalis dicendus sit, naturalem magis esse contendit, quàm voluntarium. Ab ipsa ergò voluntate pendet huiuscemodi spirandi actio, vt respirationis caussa nulla alia vocanda sit, quàm vis animalis à cerebro thoracis musculis communicata, In com. de resp. c. 2.

quæ

quæ quidem ex voluntatis iussu partes illas mouet, quarum motum insequitur & pulmo. Quæ cum ita sese habeant, iam constare vnicuique potest spirandi actionem vitiari, aut vitiatis partibus, quarum propria, & peculiaris est actio, aut animali tantum virtute læsa, nullo in eius organis manifesto vitio existente. In actionibus enim animalibus euenire solet, vt absque proprio partis affectu amittatur actio; vnde aliquando visio læditur, nullo prorsus in visionis instrumento vitio apparente, læso tantummodo spiritu animali, qui ad videndi actionem efficiendam à ce-
1.de loc.aff.2 rebro defluit. Quòd si Galenus tradit, nullam affici actionem, nisi pars, quæ illam facit, vnà etiam lædatur, sciatis id ipsum intelligi solùm de naturalibus functionibus, in quibus semper ex læsione actionis membri, proprius eius affectus significatur. Quamobrem in epileptico symptomate ægrotantes difficulter admodum spirant, non quidem ob aliquam partium spirationi inseruientium affectionem, sed animalium spirituum, qui à cerebro thoraci mouendo impartiuntur, imbecillitatē, ob eiusdem cerebri ventriculorum occlusionem, præ qua fieri supradictum est, quominus functio animalis in sensuum domicilia effundatur, nedum ad motum aliquem præstandum, qui maiori spirituum affluxu indiget. Verùm negari nullo modo potest, spiritum animalem in epilepsia ad partes cerebro subditas permeare, cum per eum respirationis motus celebretur. Quod verisimile inde quoque fit, quia ex semiobstructione tantum ventriculorum huiuscemodi passio procreatur, non integra, veluti apoplexia. Vnde relinquitur locus peruius spiritibus ad neruos, qui vim motricem ad musculos thoracem attollentes deferunt. Quinimo etiam in
apo-

apoplexia, in qua facta comparatione cum epilepsia, integram fieri obstructionem asserimus, aliquo ex pacto seruatur respiratio, si adeo integra obstructio non est, quæ ventres omninò occludat, aditumque omnem spiritibus impediat: tum enim respiratione prorsus priuatum animal præfocatur. Vnde meritò Galenus magnitudinem periculi in apoplecticis, à magnitudine noxæ respirationis conijciendam esse docet. Quantò magis igitur affluent in epilepsia spiritus, in qua eorummet sedes, ac domicilium magna ex parte patet. Hinc tamen arguendum non est comitialium motus à virtute mouente progigni, ac si secũdũ naturã essent, & voluntarij, quemadmodũ præter Rondeletium, & Mercurialem, quorum opinionem iam expugnaui, Thomas etiam Erastus perperam contendit. nam motus epilepticorum magni sanè sunt, ac vehementes, sed inuoluntarij, quoniam cerebri motum insequuntur; quod membrum dum se contrahit circa rem noxiam, & infensam ventriculos obstruentem, aut vellicantem, sicuti in epilepsia fit per consensum, trahit vnà neruos omnes, nerui musculos, musculi verò per tendines membra ipsa: quare vniuersalis partium concussio excitatur. Ideo Galenus, cæterùm, ait, velox eius discussio crassum humorem spiritus meatum in cerebri ventriculis obstruentem hunc maximè affectum peperisse declarat, neruorum principio seipsum quatiente, quo excutiat id, quod noxium est. Mirum autem videri cuiquam nõ debet, quod motorij spiritus ad thoracis partes mouendas deferantur, sensibus tamen omnibus careant epileptici, cum minori spirituum copia egeãt sensus ipsi. Nam in epilepsia amittuntur sensus, non ob omnimodam spirituũ animalium ad sensuum in-

Li.4. in Parac.

Loco mox citato.

Z struu-

ſtrumenta prohibitionem, cum cerebri ventres ſpirituum ſedes integrè non occludantur, ſed magna ex parte ipſis ſpiritibus pateſiant, verùm potius quoniam ſenſuum alterationum perceptio à principe facultate excipitur, quæ cum in epilepticis vltrà modum vexata ſit, & occupata in re noxia à ſe quàm longè fieri poteſt, expellēda, ſenſibus oblatas alterationes minime ſentit; ideo etiam ſi pungas, vel exuras ægrum, non conqueritur: multo minus audiet, licet eum altius appelles, & videndi ſenſu exteriora obiecta percipiet. Colligitur hęc ratio ex Hippocratis, & Galeni verbis, dùm comitiales neque recordari, neque audire, neque videre, neque vllo in ſumma ſenſu vti ſcripſerūt; quoniam videlicet cum memoriæ viribus ratio pariter afficitur. Accidit enim epilepticis, quod mente ægrotantibus, qui etſi aliqua corporis parte dolendi cauſſam habeant, dolorem tamen minimè ſentiunt, de quibus in hunc modum Hippocrates: Quicunque parte aliqua corporis dolentes, dolorem non ſentiunt, his mens ægrotat. Reſpiratio autem, propria muſculorum thoracis actio, ab animali virtute pendens, ſeruatur in epilepticis, in quibus aliæ animales actiones feriantur, quoniam natura adeò ſollicita eſt de vitæ animantis conſeruatione, vt hoc in affectu vim omnem, atque conatum ad reſpirationis tutelam adhibeat, ſine quâ viuere animal non poteſt: nam ſi eam alicui adimes, quam citò mortem afferes, Galeno auctore. Cordis enim temperamentum ſoluitur, quò fit tandem, vt animalis etiam neceſſariò ſuccedat interitus, eiuſdem viri ſententia. Idipſum profectò mirandum magis eſt in apoplexia tentatis, in quibus, alijs omnibus muſculis ſtupentibus, & immotis, ſoli thoracem attollentes, & dilatantes muſculi

In de vſu reſp. c. 1.

5. de loc. aff. 1.

sculi sæpe mouentur, quamuis id vix, ægrèque fiat. Quod sanè, inquit Galenus, propter necessitatem respirationis vim neruis contentam excitantis ad actionem, accidere videtur. Ob eamq; caussam omnino in apoplexia, qui thoracem attollunt musculi omnes agunt: quamuis antè rarò omnes, exempli gratia, in vehementissimis corporis exercitationibus agerent. Siquidem propter eiusmodi motus vehementiam respiratione opus est quam maxima; secus habet in apoplecticis: neque enim quia respirandi aucta sit necessitas, sed propter virtutis imbecillitatem mutuò auxiliari coguntur omnes musculi thoracem diducentes, quemadmodum alioqui in ijs etiã, qui propter febres imbecillam virtutem habent, sese eadem de caussa omnes mouere coguntur, singulorum actiones in summam vnã colligentes illam certè quidem minimè contemnendam. Et hæc de læsa respiratione epilepticorum, vt eorundem etiam sensuum amissionis caussa sufficiant. Denique audiendus est Lucretius præclarissimus philosophus, qui symptomata cuncta epilepsiæ iam patientem molestantis tam aptè, ac ex arte descripsit, & enarrauit, vt quemadmodum apud omnes, ex his, quæ tam ingeniosè de natura disseruit, insignis philosophi nomen adeptus est, ita mihi, ex his, quæ de comitialibus adeò exactè cecinit, tanquam pereximius medicus vtiq; commendandus videatur; in cuius etiam de natura libros spero me, Deo annuente, philosophica commentaria æditurum. Lucretij hæc sunt carmina:

2.aph.41.

3. de nat.

Quinetiam subita vi morbi sæpe coactus
Ante oculos aliquis nostros, vt fulminis ictu
Concidit, & spumas agit, ingemit, & tremit artus:
Desipit, extentat neruos, torquetur, anhelat:

 Incon-

Inconstanter, & in iactando membra fatigat.
Nimirum, quia vis morbi distracta perartus
Turbat agens animam: spumantes aequore salso
Ventorum vt validis feruescunt viribus vndae.
Exprimitur porrò gemitus: quia membra dolore
Afficiuntur: & omninò quod semina vocis
Eliciuntur; & ore foras glomerata feruntur;
Quas quasi consuerunt, & sunt munita viai.
Desipientia fit, quia vis animi, atque animai
Conturbatur, & (vt docui) diuisa seorsum
Disiectatur eodem illo distracta veneno.
Inde vbi iam morbi reflexit caussa, reditq;
In latebras ater corrupti corporis humor
Tum quasi vacillans primùm consurgit, & omnes
Paulatim redit in sensus, animamq; receptat.

Quae symptomata circa finem epilepsiae, & ea iam finita cernantur. An in paralysim hic morbus desinat, & quò materia illius caussa trudatur. Vbi Fernelij, & Mercurialis errores deteguntur. Lect. XXIX.

CVM meum sit consilium, Adolescentes, hoc mane symptomata, quae in comitialibus, iam finita inuasione, cernuntur, in medium afferre, minime abs re fore existimaui, si ea quoque nunc enarranda proponerem, quae circa accessionis finem in plurimis epilepticorum apparere solent. Haec autem nil aliud certè sunt, quàm vrinae, geni-

genituræ, & stercoris inuitæ excretiones, quæ morbi remissionem non minus turpe reddunt, quàm eiusdem inuasionis initium terribile efficiant superius tradita accidentia. Triste medius fidius comitialis inuasionis spectaculum, turpis & eius desinentia cum semine, lotio, & spontina ventris solutione, inquit Aretæus. Horum verò trium symptomatum vnica Lib.1.c.4. tantum videtur esse caussa, nimirùm totius corporis concussio, quæ verè comitiales perpetuò concomitatur. nam quantum ad alui, & vesicæ inuoluntariam excretionem spectat, in hunc prorsus modum fieri solet: Musculus, qui vesicæ ambit ceruicem, eam adeò stringit, vt nihil humoris ex vesica in meatum ingredi possit; quam etiam actionem, ac vtilitatem præstat musculus, qui recti intestini extremam partem ambit. Ipsis ideo in epilepsia musculis conuulsis, neque vrinam vesica, neque stercora aluus retinere potest; & vtraque præter voluntatem excernuntur. Confert horum excrementorum solutioni musculorum abdominis compressio, à valida comitialium concussione producta. Genitura autem epilepticis inuitè exit, spermaticis vasis tensis, atque contractis. Quemadmodum enim hoc in affectu nerui conuelluntur, sic & vasa seminalia, in qua conuulsione expellunt. Id quod ante nos vidit Matthæus Curtius. Verùm si vniuersalis partium concussiuus motus in comitiali morbo tētatis generatur ex eo, quòd nerui cerebri motum violentum, musculi neruorum, musculorum tendines, horum verò mēbra insequuntur, dubitabit aliquis nùm seminis excretio fieri possit, quæ à vasis tantum seminalibus absque vllo musculorum vsu celebratur, quamuis in naturali seminis eiaculatione musculosa quædam substantia circa penis In Anato. Mund.c.23.

nis meatum sita, quam semel, & bis ostendit mihi in corporum dissectione Flaminius Rota vir apprimè doctus, & in hoc vbiq; decantato Gymnasio percelebris Anatomiæ professor, iuuet ad eiusdem penis dilatationem, ne fortè conniueat; pro faciliori cùm feminis, tùm etiam lotij ex tura. Perquam facilis esset responsio, si vera foret opinio affirmantium plurimam geniturae partem à capite per venas iuxta aures in femora, & testes descendere: sed quoniam hanc ipsam opinionem à vero alienam esse omnes Anatomiæ proceres vnanimiter testantur, dicendum potius est mea sententia, semen excerni in epilepticis, non musculorum conuulsione, vt in alui, & vesicæ excretionibus accidit, sed quia vnà cum alijs corporis partibus conuulsis, atque contractis, vasa quoque seminis contrahuntur, comprimunturq; ex quorum compressione genitura ipsa excernitur. Caussam hanc olfecisse videtur Aretæus, qui scripsit: nonnullis etiam adstrictis, compressisq; vasculis semen excernitur. Quòd si aliquis harum trium excretionum caussam in retentricis facultatis imbecillitatem referri debere contendat, non absurda fortasse loquetur, Ob huiusmodi enim contentricis functionis infirmitatem, neque musculus qui vesicę collum, neque qui recti intestini extremam partem ambit, neque demùm obliquæ vasorum seminarium fibræ, quas ad retinendi officium natura deputauit, proprio fungi munere valent. Quam sententiam illud confirmare videtur, quod hæc symptomata, nisi prope accessionis finem, minime cernuntur, cùm diù, multumque iam dictæ partes à magna concussione fuerint defatigatæ nam veluti eneruatæ, quæ intra se continent, spontè egredi permittunt. Hæc prope accessionis finem pati so-

Fuit hęc opin. Hip. i li. de genit. & de oss. nat.

Cap. 5. lib. 1.

ti solent epileptici, ea verò iam peracta, veluti sopor quidam illos occupat. Remanent enim tunc non modò sensibus, vt antea, sed omni etiam motu destituti, immo tanquam emortui aliquo temporis spatio videntur. De hoc sopore intelligendus Paulus, qui Lib.3.c.9. earum inter, atque lethargum discrimina ponens, Carus, ait, aliquot alijs affectibus superuenit, febriũ, exempli gratia, accessionibus, comitialibus. Nisi de caro fortasse loquatur Paulus, quo multi è comitialibus infestari solent, priusquam ab accessione tententur: Vidi enim & ego nuper Venetijs quadrimum puellum Bononiensem alto somno adeo oppressum, vt immobilis, insensilisque per binos ferè dies extiterit, pro cuius curatione vix remedia excogitare aggredior, dum repentè in comitialem demigrat affectum, à quo etiam vitali aura priuatus interijt. Quidquid autem Paulus intelligat, pro indubitato habendum, epilepticis, inuasione peracta, soporem contingere; grauiorem quidem his, quibus per essentiam affectio orta est, leuiorem verò, quibuscunque per consensum euenit. Vnde iure merito Auicenna, prauæ epilepsiæ notas referens, hæc profert verba. Signa verò eius, quæ prauior est, sunt difficultas anhelitus, & prolixitas agitationis, deinde longitudo quietis post ipsam. Vbi per longam quietem quid, obsecrò, aliud intellexit Arabum medicorum princeps, quàm soporem, qui post transactum epilepticæ exacerbationis concussiuum motum patientes inuadit? non alia, puto, ratione, quàm longus, & profundus somnus eos, qui nimiùm vigilarunt, ac diutius pondera, & labores pertulerunt. Ideo nanque eos occupat somnus, vt qui spiritus cùm vigilijs, tùm laboribus fuerint defessi, ac resoluti, reficiantur, 1.ter. trac.5. c.9.

tur, denuoque regenerentur. Galenus enim vigiliæ comparabat epilepsiam, in qua etiam vehementissimo motu defatigantur ægrotantes. Verùm dicet aliquis perperam Auicennam longam quietem (si per eam soporem intelligit) inter prauas epilepsiæ notas collocasse. nam qui sopor præ longa vigilia, aut labore ex spirituum defatigatione, resolutioneve originem habet, qualem etiam comitialibus superuenire existimandum est, suauis admodum & naturæ perquam gratus esse consueuit: quæ autem naturæ grata sunt, eadem & vtilia, tantum abest, vt maius ex illis naturæ periculum impendat. Dicerem ego idcirco Auicennam velle quietem longam, aut soporem esse prauæ comitialis accessionis notã, quia vehementem præcessisse insultum significat, vt patientes non nisi post longum tempus ad se redire, & proprijs vti functionibus valeant, amissis viribus, & spiritibus refecti. Duo remanent discutienda, vt nostra intentio in hodierna lectione absoluatur. Vnum, an in paralysim finiatur epilepsia: Alterum, quò extrudatur materia tam horrifici symptomatis caussa. Quod ad primum attinet, in dubium eadem caussa vocatur, quia Galenus in hoc non modò Auicennæ, sed etiam, quod magis refert, sibi ipsi contrariari videtur. Si quidem, apoplexiæ, docens, epilepsiæ, soporis, & cathochi differentias, tradit epilepsiam ab apoplexia differre, quod hæc in paralysim finitur, illa verò non item. oppositam verò sententiam tueri visus est, dum ita loquitur. Nam quod eas, quæ apoplexia, vel epilepsia ad aliquam ex non præcipuis partem irruunt, paralyses, idest resolutiones, Hippocrates ita appellet, est demonstratum. Interdum quoque & facta absque conuulsione epi-

4. de loc. aff. 2.

4. de rat. acu. est 27.

lepsia nonnullis morbus in partis resolutionem finiuit, qui paraplexia vocatur. Quòd enim hoc in loco legendum sit epilepsia, non apoplexia, quemadmodum textus omnes præseferunt, scriptum reliquit Mercurialis, ea forsitan de caussa, quia sine conuulsione apoplexia fit, & quia ferè semper, non interdum in paralysim degenerat. Aliquando autem epilepsiam absque conuulsione apparere demonstratum à nobis est in superioribus. Patet ergò sibi non constare Galenum, per quem finiri, & non finiri in paralysim hæc affectio posse videtur. Insuper Auicenna manifestè scribit epilepsiam in paralysim desinere hisce verbis: Et quemadmodum apoplexia vertitur ad paralysim, ita plurimùm epilepsia conuertitur ad paralysim. Et multoties, addit, resoluitur epilepsia ad paralysim, & ad melancholiam. Pro controuersia hac dirimenda responderunt aliqui in Auicennæ verba mendum irrepsisse, & vbi multoties, reponendum aliquoties. Sic enim Galenum Auicennæ posse conciliari existimant. Mercurialis, cuius nuper facta est mentio, & quem semper ego, ob singularem eius eruditionem, magni feci, duplicem dari epilepsiam refert, vnam quidem sine conuulsione, alteram verò cum conuulsione, atque illam in paralysim posse finiri, hanc verò non item. Cuius tamen viri sententia ea de caussa mihi non vndequaque satisfacit, quia epilepsia, quæ sine conuulsione ægrotantes inuadit, non ab humore pituitoso frigido, & crasso cerebri ventres obstruente, sed à blando potius vapore à ventriculo in cerebrum elato, aut etiam ab humore, qui tamen adeò paucus existat, vt, quemadmodum legitimam non parit epilepsiam, ita nec vllo pacto paralysim inducere valeat. nam quantum spe-

In Prælect. Patau. c. de epilepsia.

pr. 3. trac. 5. c. 8.

Loco cit.

ctat ad Galeni locum paulo supra allatum, vbi videtur affirmare epilepsiam, quæ conuulsione careat, in paralysim quandoque finiri, puto ego illum non cótinere mendum, &, si aliqua in parte correctionem expostulat, vbi interdum est, reponendum plerunque, aut multoties; iuxta ipsius Galeni mentem, qui alibi dixit. Solutæ apoplexiæ creberrimè succedit paralysis. Vera nanque caussa, ob quam non sic in paralysim terminatur epilepsia, veluti apoplexia, cum tamen vtraque passio communem habeat vnum, eundemque humorem, nulla certe quidem esse potest, quàm conuulsiua cerebri motio, dùm noxium humorem à se protrudere nititur. Eo siquidem motu, & est alterum quæsitum, humor comitialis morbi caussa ad nares, & ad palatum expellitur. Vnde non semel obseruaui ex epilepticorum ore pituitam multam, crassam, & frigidam excerni, quam si in longum trahas, veluti filū ipsius multitudinem deduces. Stertor præterea, qui ingens aliquando in ijsdē persentitur, non ne clarè ostendit illius humoris partē in thoracē, & per œsphagum in ventricu'ū delabi? Vt hinc pateat, quàm leuis, inanisque sit illa Fernelij ratio, qua conatur probare apoplexiam, & epilepsiam haud eo nomine differre, quia hæc ex non integra obstructione ventriculorum illa verò ex omnimoda creatur. Inquit enim, si hæc foret caussa, in discessione paroxismi succederet ei paralysis, veluti succedit apoplexiæ. Quandoquidem asseram ego idcircò paralysim attonito morbo superuenire, quoniam cerebri ventres in eo affectu integra obstructione, occlusioneve laborant; ac tota eiusdem membri substantia vehementer opprimitur: Ex qua re fit, vt obstruentem materiam insita virtus non modò vn-

4. de loc. aff. 2.

dequa-

dequaque excutere, ficuti in epilepfia fieri cernitur, fed ne contrà infurgere queat. quod maximè accidit forti apoplexia correptis: in his verò, qui non adeo fortiter laborant, ad alterum latus, quod eft fpinalis medullæ initium, à cerebro ipfo materia, quamuis debilius, excutitur: vnde paralyfis. Quamobrem de apoplexia loquens Rhafis; Cum alicui, ait, ob fummam fpirandi difficultatem fpuma ab ore prorumpit, nullis remedijs ipfi fubueniri poteft: verùm fi leniter ftertit, & liberius æger refpirat, morbus leuior, & mitior exiftit. Et præfens quidem affectus, aut mox oppreffum fuffocationis modo iugulat, perimitque, aut noxio humore è cerebro in neruos delapfo, in illorum refolutionem definit. His ita difputatis concludendum mea fententia, in paralyfim nunquam terminari epilepfiam, quę talis verè exiftat, hoc eft, quę ex adeo magna ventriculorum obftructione nō pendeat, vt ad apoplexiæ naturam potius accedat, in qua propterea leuis fiat conuulfiuus motus, humoris multitudine penè obruta expultrice facultate. In huiufmodi enim epilepfia apparere quandoque poffe refolutionem, neque ipfe negauerim: Et hoc fenfu, arbitror, dixit Auicenna in paralyfim morbum comitialem finiri: Quò pariter fi Mercurialis refpexit, laude potius, quàm reprehenfione eft profequendus. Ad prognofticum defcendamus.

9.ad Alm.4.

De Prognostico epilepticorum. *Lect. XXX.*

ACturus hodie manè de comitialium prognostico, exordiendum mihi esse duxi à prognostico in genere, an videlicet epileptica passio curatu omninò contumax existimanda sit, deinceps ad prognosticum iam præsentis accessionis, eiusque differentiarum sermonem conuertam. Fuit medicorum quorundam opinio epilepsiam medicinalibus auxilijs profligari nunquam posse, cuius rei gratia Herculeum morbum vocari contendunt, quia nimirùm vt Hercules inuictus fuisse perhibetur, ita hic nulla medicorum ope tolli, euinci ve queat. Horum hominum sententia confirmari ex eo posse videtur, quòd si ante vigesimum quintum annum alicui hæc affectio contingit, sola ætatis mutatione curatur, si postea, insanabilis euadit, velu-
5.aph.7. Lib.3.c.23. ti scriptum reliquit Hippocrates. Cellus præterea id genus mali longum esse dicit, vsque ad mortis diem, & vitæ non periculosum, interdum tamen cum recens est, hominem consumere, & sæpe id si non remedia substulerint, in pueris veneris, in puellis men-
3.aph.28. struorum initium auferre: iuxta illud ab Hippocrate prolatum: Morbi, qui non finierint maribus in pubertate, fęminis cum menstrua erumpunt, consenescere consueuerunt. Epilepsiam tamen expugnari posse non minus, quàm alij morbi existimo, quorum origo ab his caussis pendet, à quibus & hunc ipsum induci supra satis abunde probauimus. Quod si quispiam objiciat curatu esse perdifficilem, concedam hoc,

hoc, ardua enim valde est eius curatio. Verum rei difficultas minime arguit rei impossibilitatem, vt omnis epilepsia prorsus insanabilis censenda sit. Plures enim visi sunt epileptici, qui diutius graui hoc symptomate detenti fuere, in integram sanitatem restituti. Hippocrates tradit esse quidem epilepsiam curatu contumacem, sed cum iam ætatem adepta fuerit, altiusq; suas egerit radices. Tunc enim haud amplius curari affirmat, quoniam cerebrum à pituita eroditur, & colliquatur. Id verò quod colliquatur aqua fit, & foris cerebrum ambit, & circumalluit, propterea q; frequentius, ac facilius à morbo hoc prehenduntur. diuturnus verò idcircò morbus est, quia id, quod influit venis, tenue est præ multitudine, & statim superatur à sanguine, & calescit. Sed nec ista vniuersam dubitandi occasionem adimunt, quando nemini non patet initium veneris in pueris, menstruorum in puellis morbum posse auferre. Id enim temporis est, quod Hippocrates ante pubertatem vocabat. Vnde orta est controuersia, an puerulorum epilepsia curatione indigeat, vel ne. hac enim in re minime conuenire videntur vetusti medici. Quandoquidem Hippocrates primùm videtur spem omnem liberationis puerorum ab huiuscemodi affectione in sola ætatis mutatione collocare. nam ætatis processu imminuuntur crassi humores, extenuantur, & exiccantur, & ideo cessat morbus, accedente etiam aliqua in victu correctione: adolescẽtes enim, & iuuenes non sunt adeo voraces, vt pueri. Paulus insuper infantibus epilepticis totam curationẽ aperte interdicit, qui victum solummodo conuenientem præscribit, expectans & ipse ætatis mutationem. Ita enim scripsit. Quod si laborans fuerit etiamnum infans,

In lib. de mor. sac.

Lib. 3. c. 13.

fans,

fans, nihil oportet circa illum facere. Etenim ætate mutata ad biliosius, & aridius, & victu ad temperatius, sua sponte plerunque passio cessat. Aetius tamen indistincte pueros omnes curare præcipit, & senes pariter, vitatis euacuationibus per medicamenta, sed vsu clysterum, gargarismatum, errhinorum, frictionum, & sinapismorum. Celsus quoque concedit in pueris curationem. Sed cum eum, inquit, remedia non sustulerunt: in pueris veneris, in puellis menstruorum initium tollit. Controuersiam diremit Galenus per hæc ipsa verba. Fit autem & ob errata hæc eadem passio pueris, medicorum curatione indigens: cùm verò ob humorem fit, infantes statim inuadit, desinitque ætatis conuersione, cùm nihil nos fecerimus. quapropter quibuscunque pueris non â prima statim ætate, cùm adhuc sint infantuli, sed in progressu incepit, proculdubio ob peccata in victus ratione commissa, aut ob aliam quampiam externam caussam exortus est. in quibus ætatis mutationem expectare non expedit, sed factũ morbosum affectum in ipsis curare. Ex his Galeni verbis manifeste constat, quæ illius sit de hac re sententia. Vbi illud vnum mihi non vndequaque probatur, epilepsiam, quæ puerulis adueniat, opera medici non egere, sed sua sponte cessare; cum puerulos infinitos hæc affectio perdat, & medicorum auxilio quamplures liberentur. quod si perdurant, non semper ætatis mutatione sanantur, sed aliqui perstant, & commoriuntur, vt Hippocrates affirmat. Dicamus igitur nõ omnibus ab ætate pubere expectandam sanationem eiusmodi affectus, neque enim id vult Hippocrates, sed quandoque ad medica auxilia confugiendum, habita tamen ratione infantilis ætatis, quæ grauiora medica-

Ser. 2. tetrab. 2. c. 19.

6 epid. sec. 1. com. 5.

... 2. ... di..

dica-

dicamenta non sustinet. Id quod intelligi velim non solùm de ijs, qui ex errore in victus ratione, aut alia externa caussa in id genus mali inciderunt, verùm quoque de puerulis recenter in lucem editis, etiam si ex parentum semine illud contraxerint. Est enim & hic morbus hæreditarius, vt paulo inferius sum ostensurus. Quod verò addit ibidem Hippocr. de his, qui vigintiquinque annorum sunt, non eum habet sensum, quem vulgares medici existimant. Amplectenda nanque potius est altera lectio, quam Galenus ipse affert, quæ eiusmodi est. Quibus verò fit vigesimoquinto anno epilepsia, ferè commoritur, aduerbio ferè idem quod magna ex parte significante. Ex quibus omnibus concludi posse videtur, nullum epilepticum morbum esse prorsus curatu impossibilem: nam & qui vltra vigesimum quintum annum protrahitur, licet maiori ex parte præsidijs medicis renitatur, vtpote qui altius fundaméta iecerit, quandoque tamen debellatur. Vidit rem hanc Paulus in his verbis. Nam si non pubertate, vel menstruorum initio, vel puerperio solutus fuerit, vel si post hoc tépus remanserit, sæpe, inquit, vsque ad mortis diem protogatur, nisi congruam medici curationem fuerit assecutus. Ad prognosticum accessionis, differentiarumque accedamus. Quicunque igitur accessionis initio multum commouentur, diuque perseuerant, postea verò ab agitatione cessant, neque tamen releuantur, sed potius stertor, & alia apoplexiæ accidentia superueniunt, iam in paroxismo mori est periculosum. deiectæ nanque sunt vires pugnando. Insuper si crebrius repetit accessio, caussam permanentem esse demonstrat, sicque posse epilepticum interimere: idque eò magis, si ea adsint grauiora sympto-

[margin: c. de epil.]

ptomata, quæ à nobis supra fuere narrata. nam quæ magnitudinem morbi significant, eadem & mortem coindicant. Eiusmodi epilepsia velocis admodum motus est, & proinde vitium acutum. Vnde persæpe exitum non modò citò habet, sed etiam patientem iugulat, paroxismorum frequentia, & symptomatum vehementia: De quo genere epilepsiæ intelligendi sunt Galenus, & Auicenna, quoties acutum morbũ esse testantur. Contrà, quibus raro contingit accessio, & ab ea quamprimùm resipiscunt, cum symptomatum imbecillitate, ita vt etiam ab inuasione liberi verecundentur, hi minime omnium periclitantur. Horum hominum epilepsia tardi motus est, & chronica, de qua Celsus loquitur, cùm dicit, morbũ hunc longum esse vsque ad mortis diem, & vitæ non periculosum. Difficillimè epilepsia vincitur, quæ in capite per essentiam generatur, quippe quæ, Auicenna auctore, fundatur super debilitate digestionis in cerebro. Per consensum verò ab alijs infernis partibus orta, præsertim verò à manibus, pedibusque maximè sanari potest. A melancholia factum comitiale symptoma, cæteris paribus, semper est periculosius eo, cuius caussa sit pituita. Nam humor ille in capite peccans, maiorem arguit recessum à naturali statu. Cerebrum enim cum propria natura frigidum sit, & humidum, leui de caussa similem qualitate humorẽ, qualis pituitosus est, coadceruabit. Immo ab Hippocrate sedes, & metropolis frigidi, & glutinosi cerebrum vocatur. Melancholicum autem humorem cerebrum, nisi ex vehementi caussa, non congerit. Quare qui melancholiæ vitio epileptici euadunt, periculosius ægrotant ijs, qui ex pituita hoc pariter morbo laborant. Quartana febre detenti, epilepsia non corri-

Cap. de epilepsia.

In li. de car.

corripiuntur, & si prius capiantur, quartana superueniente liberantur. Hippocrates. Iuxtà quam intentionem dictum quoque fuit ab eodem Hippoc. Febrem conuulsioni superuenire melius est, quàm febri conuulsionem. Nec non cùm scripsit. Si ebrius quispiam repente obmutuerit, conuulsus moritur, nisi febre corripiatur. Quorum locorum vi, ac auctoritate in epilepsiæ, apoplexiæ, conuulsionis, aliorumque consimilium morborum frigidorum curatione contendunt aliqui excitandam esse febrim. Sed hæc opinio quàm vana sit, ac temeraria ostendetur à nobis in therapeutica. Infelix enim medicus, qui nescit morbum nisi morbo depellere. Mulier comitialis vel vtero gerens, aut mensium suppresione laborans, à partu edito, & mensium eductione liberatur. In subsequenti lectione disputabitur, an soli homines inter animantes epilepsia laborent, & cur ingenio præpollentes viri maxime omnium huic vitio obnoxij sint. Nam & hæc ad prognosticum spectare videntur.

6.epid.circa finem.
2.aph.26.
5.aph.5.

An soli homines, inter animantes, epilepsia laborent, ut sentire videtur Aristot. & cur ingenio præpollentes viri maxime omniũ epileptici euadant. Lect. XXXI.

POnitur in controuersia, an soli homines ex communi animantium genere comitiali morbo corripiantur, quoniam Aristoteles huiusce sententiæ fuisse videtur. Caussam enim quærens, ob quam homini potissimum oculi deprauantur, in hunc modum loquitur: An quod homo vel solus, vel maxime morbo capitur comitiali in puerili ætate? Contrà quam sententiam pugnat quotidiana experientia. Multas nanque, præter hominem, animantes id genus mali perpeti in dies obseruamus. Vnde Hippocrates oues, & capras epilepticum malum sentire, imprimisque capras ipsas memoriæ proditum reliquit. Si quidem cum vitium hoc ex calida præcipue, humidaque aeris intemperie progigni doceret, id ipsum ouium, caprarumque exemplo per hæc verba demonstrat. Cognouerit autem hoc quis maxime ex ouibus hoc malo captis, & præsertim capris: hæ nanque frequentissime hoc morbo corripiuntur: si enim caput ipsorum dissecueris, cerebrum reperies humidum esse, ac sudore refertum, & malè olens. Sic verò res sese habet & in homine. Plutarchus etiam rerum naturalium haud minus profectò, quàm historicarum peritus, capram hac affectione tentari refert: Cuius summi viri verba apponere libuit. Quid est quod capella sacerdotem

In Probl.

In com. de Mor. sacro.

In Probl.

tem

tem adeò abstinere voluerunt, vt non modo attingere, sed ne appellare quidem liceret. An quod capram tanquam morbidam timerent. Videtur enim præter cætera animalia comitiali morbo tentari, & qui gustarint, aut attigerint, huius morbi aliquid inurere. Huius rei caussam assignant poros angustos, quibus clausis etiam spiritus sæpissime includitur. Quod arguit vocis tenuitas. Quicunque enim hoc morbi genere tentantur, similem capellæ vocem edunt. Plinius autem tradit coturnices solas inter animalia, homine excepto, comitiale malum sentire; quam ob caussam eas damnauere mensæ, non tantum ob veratri semen, quod illis gratissimus est cibus. sed an coturnices à mensis remouendæ sint, ne vitium, quo laborant, æsitantibus communicent, inferius in curatione discutietur. Vbi etiam, an quia venenato semine vescitur, an verò propriæ, insitæque substantiæ ratione hoc volucrum genus conuulsiones pariat, copiose docebimus. Interim ne à re suscepta longius abscedam, Albertus cognomento Magnus passeres quoque comitialiter prolabi affirmat, præsertim verò si hyosciami semen, quo magnopere delectantur, comederint. Quinimmo & Strabo iumentis omnibus malum hoc, aut quidpiam aliud huic persimile, ex cuiusdam arboris æsitatione, accidisse testatur. Arbor erat, inquit, lauro similis, qua gustata iumenta omnia cum spuma in morem comitialis morbi emoriebantur. Hieronymus Montuus se non semel psitacos, canes, simias, & cercopitecos ab epilepsia conuulsos inspexisse fatetur. Non ergò solus homo inter animantes epilepsiā patitur, nec solæ coturnices, præter hominem, comitiales euadunt, dicant quidquid lubet cùm Aristoteles, tum Plinius.

L.10.c.23.

In Morb. Anascente c. de epil.

Quæritur modò, cur inter homines, hi potiſsimùm comitiales euadant, qui cæteris ingenio, menteque antecellunt. nam ita rem hanc ſeſe habere, veterum, modernorumque auctorum hiſtoriæ, ac monumenta ſatis ſuperque propallant. Imprimis enim conſtat Herculem illum, quem ob ſingularem virtutem, qua reliquos anteibat, in Deorum numerum ethnici cooptarunt, comitiali morbo fuiſſe correptum, quem Hippocrates ab Antyciræo expurgatum veratro fuiſ-
In epiſt. ad Crateuã herbar. ſe, atque inde conualuiſſe ſcribit. Plinius refert Liuium Druſum, qui Tribunus pl. fuerat, cum epilepſiam pateretur, Antyciram nauigaſſe, ibique helleborum potaſſe, & ex eo incolumem à morbo euaſiſ-
Lib. 3. ſe. Cambyſes etiam, vt videre eſt apud Herodotum, epilepticus cadebat, vt ſimiliter Damocrates Athenienſis, quem ferunt, cum plerique ei offerrent amuleta aduerſus morbum hunc, Delphos ad oraculum migraſſe, vt quonam ex eis vti poſſet à Dæmone in-
Ex Trallia no. telligeret, cui ſic Pythia reſpondiſſe fertur:

De grege ſume capra maiores turis alumna
Ex cerebro vermes, & ouis dato tergora circum.
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulſo.

Iulius Cæſar inter res gerendas bis correptus eſt comitiali morbo, quem etiam C. Caligula in pueritiá
In amborũ vitis. expertus fuit, Suetonio referente. Plotinus quoque magni olim nominis philoſophus hoc morbi genere
Eunap apud Volaterr. 18. Antrop. miſerè cadebat, vt affirmant Suidas, ac Volaterranus; cui affectioni & Franciſcus Petrarcha obnoxius fuiſſe dicitur. Quod ſimiliter de Carolo V. Imperatore, alijſque ex inuictiſsima Auſtriaca familia oriundis me legiſſe recordor. Mahumet etiam ille, qui magnam Orientis partem fœdiſsima religione conſpurcauit, eodem morbo laborabat: Quod cum ani-

maduer-

maduertisset vxor, & ea de caussa plurimum quoque indignaretur, ac subinde rogaret, quid nam esset, Desine, inquit, mirari. Morbus abest; sed cum aduentantis numinis vim pati non possim, mente collabor, membraque stupent: Communis est hæc Prophetarum affectio, quorum me esse vnum scias velim. Qua fraude mulier delinita, quem odisse ceperat, commenti versutia, vt diuinum suspicere virum coacta est, atq; eousque tandem prorupit fraus, vt moriens mulier illum ex asse hæredem instituerit, veluti legitur apud Cęlium Rhodiginum. His igitur, & alijs exemplis abunde patet epilepsiam summis potissimum viris ingenio, menteque pollentibus contingere. nunc ideo huiusce effectionis caussa inuestiganda. Vnaquæque pars in nostro corpore, quò exactiorem sensum obtinet, eò magis à sensibili, & re præter naturam afficitur. Læsionem enim, sentiendi acumine, facilius persentit. Quamobrem cū omnes, qui ingenij subtilitate cæteris præstant, ob subtilem cerebri substantiam, exactam admodum habeant illius membri sentiendi vim, & facultatem, verisimile sit eos futuros magis epilepsiæ obnoxios, vtpote quorum expultrix cerebri virtus vel ex leuiori caussa ad contra pugnandum irritatur, quod sanè haud contingit his, qui tardo præditi sunt intellectu, in quibus ob cerebri crassitudinem ægrè suscitatur facultas. Hæc enim videtur esse caussa, quamobrē Florentini perspicacissimi ingenij viri, inter alios Italiæ populos, comitiali morbo maximè laborare cernuntur. Prætereundum verò hoc in loco non est, ingenio, menteque alijs præstantes epilepsiam per essentiam pati ab humore melancholico potius, quàm pituitoso. Quicunque enim ingenio claruerunt,

In Antiq. Lect.

runt,

Arist. sect. probl. 30. p. ble. 1. Gal. in lib. quod animi mores c. 4. runt, vel in studijs philosophiæ, vel in republ. administranda, vel in carmine pangendo, vel in artibus exercendis, melancholici omnes fuisse dicuntur, ita vt etiam vitijs atræ bilis infestari soliti fuerint. Sic Phauorinus, Scitote, inquit, intemperiem istam quę melancholia dicitur, non paruis, nec abiectis ingenijs accidere, sed esse heroum pathos. Ita Socratem, atque Lysandrum inter sapientissimos, & melancholicos enumerat philosophus. Galenus noster melancholicus fuit, si Mosi credimus. Hercules, vnde huic morbo nomen, atrabilarius fuit. Mentis igitur acie præpollentes viros melancholicæ habitudinis esse constat, in quibus melancholicus humor, à quo ingenij dexteritas emanat, abunde augetur, non tantum innati temperamenti ratione, sed etiam ob immodicas vigilias, quibus die, nocteque defatigantur, quorum propterea corpora desiccantur, ac sicciores, terrestrioresque humores euadunt. Vigiliæ siquidem vniuersum corporis habitum exsiccant. Quod si quærat aliquis caussam, ob quam melancholicus humor ad cerebrũ delatus melancholiam morbum non potius generet, quàm epilepsiam, Respondebo cum Hippocrate, Melancholicos interdum comitiales effici, & comitiales melancholicos, atque horũ vtrumuis magis accidere, prout vel in hanc, vel in illam partem morbus repit. si enim in corpus comitiales, si in mentem melancholici euadunt. Quã Hippocratis sententiam explicans Galenus ita loquitur. Hoc sermone primùm quidem declarauit, quod non semper, sed magna ex parte horum affectuum alter in alterum transit, quippe non solum nigra bilis, verum etiam pituita (vti iam præceptum fuit) morbum epilepticum producit. Epilepsia igitur, quam

Apud Gell. lib. 18. Att. Noct. c. 7.

In eo. prob.

25. aph.

2. de rat. vic. acut. com. 35. Met. 7. & alibi.

6 epid. sec. 8

3. de loc. aff. 7.

nigra

nigra bilis constituit, in melancholiam morbum nuncupatum pertransit, quæ verò à pituita orta est, in aliam affectionem permutatur, melancholiam verò haudquaquam efficere potest.

Quamobrem epilepsia hæreditario quodam iure in filios, &, quod mirum magis est, in nepotes, parentibus illæsis, ex auis descendat. Lect. XXXII.

PErmulta morborũ genera, Auditores, ab auis, & parentibus ad prolem ipsam descendere, cũ alij & medici, & philosophi affirmauere, tùm verò imprimis Aphrodiseus testatũ reliquit, cui subscribens Damascenus non modò animi vitia, corporisque lineamenta, sed etiam morbos diuturnos, præsertim membri principis à parentibus hæreditari perscripsit. Rationi insuper consonum fit, plerosque morbis infestari, quibus prædecessores fuerint correpti, nam qualis caussa, talis plerunque effectus est, cum omnis caussæ in agendo intentio sit, sibi pro viribus simillimum generare. Vnde sperma, inquit Auicenna, habentis membra læsa rarò generat sanũ. Quapropter ex sanis sani, ex infirmis infirmi creantur, quoniam semen, vt Hippocrates autumat, de omnibus, & viri, & mulieris partibus progreditur, secerniturque à toto corpore, & à solidis, & mollibus partibus, & ab omni humido in vniuerso corpore: A quo fit, vt fœtus parentibus similes oriantur, qualesq;

In prob. ab initio.
In aphorismis.
Fen 20. li. 3. c. 13.
In lib. de genit.

fue-

fuerunt parentum morbi, tales etiam plerunque liberis implantentur, fiatque iuxta hoc multi podagrici à podagricis, hydropici ab hydropicis, tabidi à tabidis, epileptici ab epilepticis. Quod enim epilepsia inter eos, qui hæreditantur, morbos connumeranda sit, nemo non fatetur, cum quotidie multi ex comitialium parentum semine comitiales euadant. Quā rem pariter docuit Hippocrates, qui morbos inter hęreditarios præsentem adhibet tùm alijs in locis, tùm vbi nulla re cęteris morbis diuiniorem epilepsiam esse demonstrare nititur. Ibi nanque, epilepsia, ait, incipit velut alij morbi secundum genus. si enim ex pituitoso pituitosus, ex bilioso biliosus progignitur, & ex tabido tabidus, ex lienoso lienosus, quid prohibet, vt cuius pater, aut mater hoc morbo laborarit, etiam posterorum, ac nepotum aliquis eo corripiatur? Verùm ad hanc ipsam rem magis illustrandam illud summopere facit, quod Hippocrates de populis quibusdam macrocephalis nuncupatis memoriæ mandat, qui populi capitibus nascebantur oblongis, cuius effectus caussam vult Hippocrates primùm fuisse consuetudinem, quæ deinceps in naturam conspirarit, ob genitale semen ab omnibus corporis membris prouenien̄s, aitque prorsus ad hanc modum. A principio quidem consuetudo in caussa fuit, vt tam longis capitibus essent, nunc autem natura ipsa cum consuetudine conspirauit. Si quidem generosissimum apud eos putatur caput habere quam maximè longum, consuetudinis autem hoc initium fuit. Cū recens infans natus est, caput eius adhuc tenerum, & molle existens quam celerrime constringunt manibus, coaptantesque cogunt in longitudinem augeri, quin & vinculis connectunt, ac aptis instrumentis colli-

2. Prorrhet.

In li. de sac. morb.

In de aere, aq. & loc.

colligant, quò capitis rotunditas prohibeatur, & longitudo augeatur. Hactenus Hippocrates. Hanc eandem consuetudinem, oblonga nimirum capita faciendi, apud Galatas adhuc hodie vigere ab hominibus fide dignis, & qui ea loca peruagati sunt, intellexi. A quibus fortasse populis eundem morem transtulere Genuenses nostri, qui olim his gentibus dominati fuere. Si quidem & ipsis iam multis ab hinc annis talia capita faciendi mos est, quod etiam Pierius Valerianus obseruauit. sed cum his temporibus multi illa in Vrbe longis oriantur capitibus naturæ, non artis opificio, quia scilicet parentes ipsorum huiusmodi ferant capita, dicendum omninò est de his, quod Hippocrates de macrocephalis, consuetudine videlicet effectum esse, vt eiusmodi natura capitum permultis existat. nam temporis progressu natura quoque tales producit, vt priore consuetudine vti amplius necesse minime sit. Huius autem effectus caussam haud aliam esse tradit Hippocrates, quàm semen ipsum ab omnibus corporis partibus emanãs, de quo Lucretius.

In Hierogl. (margin)

Lib. 4. (margin)

Semen, adulta ætas cùm primùm roborat artus,
Per membra, atque artus decedit corpore toto.

Quod quidem semen, quoniam, vt dicebamus, ex sanis sanum, ex morbidis morbosum profluit, ideo fit, vt ex caluis calui, ex cæsijs cæsij creetur, & vt plurimũ distortus distortũ generet, eademq; ratio fit circa reliquas formas. Quid prohibet igitur, vt ex macrocephalis macrocephali nõ gignantur? Ad rẽ nostrã. Si male affectum semen à capite, & cerebro, vt alijs corporis partibus procedit, verisimile certè fit, vt nati cùm aliæ partes, tùm etiam caput ipsum male affectũ ex semine tali reddatur, cuius rei gratia morbos pro-

genitoribus familiares, vtpote epilepsiam, & alios faciliter admittat. Quod si vera est Hippocratis sententia, plurimum semen à membro illo principe effluere, tantò maiorem capitis & cerebri læsionem natus contrahet. Probat autem rem hanc Hippocrates ex eo, quod quibus prope aures venę inciduntur, eos actu quidem semen effundere adinuenies, verùtamen modicum, debile, ac infęcundum. Plurima enim, inquit, genituræ pars à capite per venas iuxta aures in spinalem medullam defluit, quibus cicatrice obductis seminis transitus intercipitur. Id ipsum & alibi apud eundem habetur, vbi Scythas incisis, quæ sunt retro aures, venis infęcundos euadere tradit. Quam rem latuisse Galenum putat Auicenna, verùm ego censeo potius Galenum idipsum dissimulasse, tanquam sensui reluctās. Alcmeon philosophus semen esse partem cerebri existimabat. Dubitabit verò hoc in loco aliquis ingeniosus de via, per quam è cerebro, & spinali medulla semen ad vasa spermatica ducatur. Eam nos pariter docuit Hippocrates, licet eius opinioni Anatomicorum nemo assentiatur, vbi venas ex capite iuxta aures per ceruicem sphagitides hoc est iugulares appellatas, intrinsęcus iuxta spinam, ab vtraque parte iuxta lumbos in testes, & fęmora procedere exarauit. Vnde, ex Hippocratis sententia, venis penes aures resectis, aut etiā exustis, potiori seminis parti trāsitu intercluso, fęcunditatem adimi necesse est. Opinio hæc de semine plurimo à capite manante firmis etiam rationibus confirmari potest. Coeuntes enim in spermatis effusione oculis nictant, imò ea perpeti videntur, quę cadendo epileptici, vt hinc videre liceat, quàm verè dictum sit à Democrito, concubitum esse veluti par-

In de aere, aq. & loc.

Lib. 3. Fen 20. c. 5.

De off. natura.

Apud Gal. 3. epid. com. 4.

uam epilepſiam. Præterea qui frequentiori vtuntur venere, ac ſalaciori ſunt natura citiſsime calueſcunt, Ideo Ariſtoteles ex nimio rei venereæ vſu caluitium prouenire ſcripſit. Quò ſpectat ſcomma illud à Romanis olim in Cæſarem Dictatorem proclamatum. Romani ſeruate vxores, mœchum caluum adducimus. Quæ pauca plurimum ſemen è cerebro decidere oſtendunt, licet de infœcunditate ex inciſione illarum venarum, arteriarumque pene aures proueniente, ſecus ac fecerit Hippocrates, decernendum eſſe videatur. Vnde alij in cerebrum imbecille redditum, ob vitalium ſpirituum influxus prohibitionem, alij in inciſionem neruuli vnà cum venis, quem Veſſalius à ſexta neruorum propagine in teſtes, ac ſeminaria vaſa deſcendere in multis vidiſſe fatetur, libêrius referunt. Sed, vt vulgo iactatum eſt prouerbio, ſuam vnuſquiſque ſponſam. In dubium vertitur etiam, nùm ſemen ab omnibus partibus defluat, veluti ego ex Hippocrate, atque Lucretio paulò ante affirmaui. Nam Galenus ipſe in hoc, Hippocrate relicto, peripateticorum principi adhærere videtur, quippe qui ſemen aptum natura non eſſe ex omnibus recedere, ſed ad omnia accedere ſcriptum reliquit, cum quælibet ſeminis portio totius vim habeat, qua vniuerſa membra conformet, licet ab vniuerſo corpore non manarit. Demùm quæquæ ſit huiuſce dubitationis veritas, illud certè apud omnes receptum eſt, ſeminis materiam ex tribus principibus membris cerebro, corde, iecinoreque prouenire, & plurimam fortaſſe ex cerebro ipſo, vt Hippocrates contendit. Quamobrem veriſimile ſit, vt cerebri epilepſiam patientis vitiatum ſemen, in nato cerebrum quoque eidem morbo obnoxium progignere valeat. Hu-

Lib. 5. de generat. anim.

eusque igitur patet, caussam, ob quam filij parentum vitia, ægritudinesve non raró pati coguntur, ingenitale semen reijciendam esse, quoniam videlicet secũ vitia eorum, in quorum corporibus genitum fuit, semper affert. Nunc modò inuestigandum, ac latius explicandum, qua ratione patrũ vitiatum semen comitiales, alijsque hæreditarijs morbis obnoxios filios progignere valeat. Nulla alia ratione, arbitror, male affectum parentum semen morbosos filios parit, nisi quoniam ab ipso spermate vitiato partium imbecillitas contrahitur, cuius gratia partes ipsæ excrementa tùm congerunt, tùm & cæterarum partium recipere coguntur, vnde postea morbosæ euadunt. Satis clarè docuit nos rem hanc Galenus, vbi tradit plerosq; hominum podagra corripi, quod parentes, & auos podagricos habuerint, in quibus vitiatum erat semen, ex quo posteri maiorem traxere partium imbecillitatem. Vt enim qui podagra laboraturus est, pedes habeat imbecilliores oportet, sic cerebrum infirmius, qui futurus est epilepticus. Quare, vt pedum imbecillitatem morbosum parentum sperma podagricis conciliat, ita cerebri debilitatem futuris epilepticis. Quæ partes debilitate contracta prauorum, vti dicebam, succorum copiam non modò congerũt, sed etiam cæterarum, præsertimque vicinarum excrementa, si quę in illis ob errata in victus ratione fuerint cumulata, suscipere coguntur, quorum excrementorum caussa morbosæ fiunt. neque enim podagricus, aut epilepticus ex sola partium eupathia, seu patiendi procliuitate his affectibus corripi potest. Quæret autem fortasse aliquis, an quemadmodum filius, cuius podagricus fuerit auus, sanus verò & omninò expers podagræ pater, ipse tamen podagræ affi-

6.aph.

nis

nis generatur, ita pariter epilepticus euadat is, cuius parens ab hoc affectu liber omninò vixerit, auus attamen eo laborarit. Huic pro me respondeat experientia; visi sunt enim multi epilepsiam pati ex auorum potius semine, quàm patrum. Quod cum verũ sit, iuremerito quæritur à me caussa, ob quam ex vitiato auorum semine morbis obnoxij futuri sint nepotes, quorum parentes incolumes fuerint, cum tàm epilepsiæ, quàm podagrę, cæterorumque morborum hæreditas genitali semini adscribatur, & à parentum semine filij oriantur, non auorum, quod iam euanuit. Huiusce dubitationis solutio sub ea quæstione comprehenditur, quæ peripateticorum, nedum medicorum animos magnopere torquet, cur interdum filij altero parentum, interdum verò amborum neutro, sed auo, & abauo similes gignantur. Siquidem, vt ait Aristoteles, redditur post plura genera similitudo, ideò ex Helide, quæ cum Aethiope rem habuit, non filia Aethiopi colore similis genita est, sed ex filia natus, seu Helidis nepos Aethiops euasit. Ita etiam Nicæus vates Bysantius à candido vtriusque parentis colore in auum Aethiopem degenerauit. Vnde Zenon Citieus semen ad hunc modum definit. Sperma est hominis spiritus, quem cum humido emittit, partis animæ spolium, & generis proauorum permixtio. quale enim ipsum erat, tale permixtum excernitur. Qua in re pariter Lucretium vatem vnà, & philosophum sapientissimum audiamus. Lib. de gen. anim. l. c. 18. Lib. 4.

Fit quoque vt interdum similes existere auorum
Possint, & referant proauorum sæpe figuras,
Propterea quia multimodis primordia multi
Mista, suo celant in corpore sæpe parentes.

Qua ratione autem ordo in intermedia generatione inter-

interrumpatur, qui deinceps in posteris pullulet, ac reuiuiscat, ita vt nepos morbo epileptico, siue podagrico, siue demùm quolibet alio hæreditario morbo laboret, quo auus quidem fuerit correptus, sed cuius parés omnino expers vixerit, nõ vndequaq; constat. Ego tamen interea meam super hac dubitatione sententiam libere pronunciabo. Ad immutandam in melius, deteriusq; rationem conceptus concurrunt externa, internaq; multa. Non enim parum refert an quis tranquillo cœli statu, vel conturbato, ob varios ventorum flatus oriatur, & an mense frigido, vel calido, Lunaq; an crescente, vel decrescente. Ad quod similiter spectat ipsius genitricis natura, idque, aut secundum eius vniuersum corpus, aut secundum vterum ipsum. cum altera nanque muliere fęcundi, cum altera verò steriles multi extitere, & ab vna sanos, ab alia morbosos procreari sæpe videmus. Ad quam etiam in generatione diuersitatem efficiendam maxime omnium internę caussę valent, nempe si corpus bene, maleve se habet circa concoctiones, & cruditates, circa bonorum, prauorumque humorum plenitudinem, vt similiter circa reliqua omnia, quæ sub victus ratione continentur. caussæ etenim, quæ in animalis generatione vnà conueniunt, non adeò necessariæ sunt, vt ab externis, internisq; occasionibus impediri, immutariq; minime possint. Nam ex aliquibus caussis auferri impedimenta possunt, & robur addi naturalibus generationis principijs, vt intermedia aliqua generatio prorsus quidem vitiorum, ægritudinumq; expers euadat, quæ priorem, posterioremq; generationem adfligant, sed cuius semen labem, infectionemq; à patre susceptam seruet, quæ deinceps in nepotis generatione, vtpote qui fuerit ijs auxilijs

destitutus, quæ in eo vitium illud, velut in parente, celare potuissent, denuò pullularit. Quare licet auitum semen ad nepotis generationem minime concurrat, vtpote quod iam euanuit, in patre tamen aliqua remanet labes, infectioq; ex aui male affecto semine relicta, cuius gratia nepos, in cuius generatione ea non adfuere auxilia, quæ in patris conceptu conuenerunt, vitium illud patietur, quod ab auo pater contraxit, ita vt nepos auo magis, quàm parenti in hoc quasi hæres succedat, quanquam labes illa in paterno semine insignis admodum non fuerit. Accidit enim in hoc, quod scripsit Aristoteles; parua facta in principijs trāsmutatio, in illis magna, conspicuaq; apparet, quæ mox ab eis oriuntur. Ex quibus omnibus elici posse arbitror, quamobrem ex vitiato parentum semine filij, &, quod magis admirandum est, auorum nepotes, quorum sani vixerint patres, non tantum epileptico, sed & alijs omnibus hæreditarijs morbis obnoxij nascantur. 4. de gen. animi.

PERORATIO.

Hæc ea sunt, Lector Candide, quæ circa Epilepsię naturam mihi dicenda occurrere, iuuenilia fateor, sed quæ à Medicis legantur, non indigna fortasse. Multa nanque continent, quæ haud scio an alij, qui de tam sæuo, horribiliq; morbo scripserunt, obseruauerint, præter ea, quæ, à magno morbo sumpta occasione, ex Medicorum, Philosophorumq; fontibus hausta, non impolitè disputantur. In quibus quidem si aliqua offenderint nescio qui delicatuli, vnguentisque delibuti Medici, quæ præpurgatis illorum auribus non vndequaque satisfaciant, sciant hi iuniori ætati

ætati aliquid condonandum, quæ si, Deo permittente, vlterius protrahetur, non modò hæc, sed etiam alia quamplura ornatiora, magisq; ab erroribus vindicata, (non errare enim est supra hominis naturam) in lucem proferet. Interim hæc veluti prçludia emittuntur, à me olim in Bononiensium Musæo ad Medicinæ candidatos superiori è loco habita, deinceps verò Venetijs successiuis horis, quibus ab ægrotãtium visitatione feriari mihi licuit, expolita, atque etiam adaucta. Qualiacunque sint, ne, quæso, negligas, vt sis mihi calcar ad maiora.

Si quid hoc in Opere scriptum adinuenies, quod Sanctæ Romanæ Ecclesiæ præceptis vel minima quidem ex parte reluctari videatur, iam pro non dicto aut scripto habeas. Temerè enim potius, & inconsideratè, quàm ex animi sententia à me prolatum fuit. Eum nanque me esse profiteor, qui præcepta illa, vtpote è sacris fontibus hausta, reuerenter colam, quæ pariter in me adeò sunt firma, adeò certa, & explorata, vt pro eorum seruanda veritate, vitam etiam profundere sim paratus.

Finis Librorum trium de Epilepsia, seu comitiali morbo Vincentij Alsarij à Cruce Medici Philosophi.

Venetijs. Apud Danielem Zanettum. M. DC. III.

